

Bakslag i miljöpolitiken

En utvärdering av svensk miljöpolitik 2022 – 2026

**Bilaga 1. Underlag till granskade lagstiftningar och politiska processer i
Naturskyddsföreningens utvärdering av regeringens politik 2022–2026**

överenskommelse mellan regeringspartierna och sverigedemokraterna, vilket inte ger den typ av långsiktiga spelregler för miljöpolitiken som arbetssättet i miljömålsberedningen syftar till att uppnå.

Ledamöterna från regeringspartierna har genomgående motarbetat och förkastat de förslag till mål, åtgärder och styrmedel från utredningens sekretariat som skulle göra störst skillnad i förhållande till Sveriges åtaganden rörande biologisk mångfald, särskilt för skogen. Regeringspartierna har bland annat drivit igenom att endast skogar med en mycket hög medelålder på träden ska skyddas, vilket bara utgör en bråkdel av den skog som expertmyndigheterna bedömt utgör sådan naturskog som ska skyddas enligt Sveriges åtaganden under EU:s strategi för biologisk mångfald. Betänkandet saknar också i avgörande delar nya etappmål som speglar åtagandena under det globala ramverket och strategin för biologisk mångfald.

De få mer substantiella förslag som trots allt lades fram i betänkandet (bland annat kraftigt stärkta anslag för förvaltning av skyddade områden, bidrag för senarelagd avverkning av skog samt utfasning av torvbrytning) har inte prioriterats av regeringen och mycket lite har genomförts trots att det nu gått mer än ett år sedan betänkandet överlämnades.

Regeringens agerande

Den 9 februari 2026 presenterade regeringen En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, som utgör den nationella plan och strategi som Sverige redovisar till sekretariatet för konventionen för biologisk mångfald.

Med undantag för ett nytt och ett reviderat etappmål innehåller Regeringens strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster ingen ny politik, utan utgör en redogörelse för redan beslutade mål och åtgärder. För att hålla måttet måste en nationell strategi för biologisk mångfald innehålla nationella mål och åtgärder som sammantaget motsvarar de fyra tillståndsmålen och de 23 åtgärds målen i det globala ramverket. I strategin anges att regeringen bedömer att de svenska miljökvalitetsmålen inte kan nås med nuvarande och beslutade styrmedel och åtgärder, vare sig de nationella och internationella (d.v.s. EU:s strategier och lagar). Trots detta presenteras inga nya styrmedel. I en bilaga listas en lång rad nationella mål "med bäring på genomförande av Kunming-Montreal-ramverket", men helt utan analys av deras tillräcklighet.

Strategin saknar helt en nationell motsvarighet till det globala ramverkets övergripande mål om att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald i Sverige till 2030 och saknar helt nya etappmål om skydd av natur, trots att detta är ett centralt åtgärds mål i det globala ramverket. Skrivningarna om skydd i strategin kan till och med tolkas som att regeringen inte anser att målet om 30 procent skydd ska tillämpas på nationell nivå. Istället för att öka takten i skyddsarbetet vill regeringen rapportera in en lång rad områden med osäkert skydd mot exploatering och begränsad betydelse

för biologisk mångfald som skyddade. Flera åtgärds- och styrmedelsförslag som regeringspartierna ställde sig bakom i miljömålsberedningen, till exempel nya etappmål om förvaltning av skyddade områden, restaurering av natur samt minimal förlust av biologisk mångfald lyser med sin frånvaro i strategin. Åtagandet om kartläggning och strikt skydd av samtliga ur- och naturskogar till 2030 nämns överhuvudtaget inte i strategin.

Om regeringspartiernas agerande i miljömålsberedningen:

Ledamöterna från regeringspartierna har genomgående motarbetat och förkastat de förslag till mål, åtgärder och styrmedel från utredningens sekretariat som skulle göra störst skillnad i förhållande till Sveriges åtaganden rörande biologisk mångfald, särskilt för skogen.

Kristdemokraterna har under utredningens gång särskilt aktivt arbetat för att undergräva förslag som tagits fram av utredningens sekretariat och som på allvar skulle ha kunnat bidra till att Sverige når sina internationella åtaganden, och det framgår av deras särskilda yttrande att man velat gå ännu längre när det gäller att sänka ambitionerna.

Regeringens betyg

Orange

Skuggbetyg

Bromskloss: KD

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Av respektive partis ledamöters reservationsyttranden i miljömålsberedningen framgår att Vänsterpartiet och Miljöpartiet genomgående under utredningstiden har argumenterat för mer ambitiösa förslag och styrmedel. Socialdemokraterna verkade under processen för blocköverskridande kompromissförslag som, även om även de skulle ha varit otillräckliga, ändå skulle ha inneburit en betydligt högre ambitionsnivå än den som i slutändan regeringen drev igenom. I sitt reservationsyttrande motsatte sig Socialdemokraterna förslaget om att bara skydda skog med mycket hög medelålder. Centerpartiet ställde sig i huvudsak bakom den överenskommelse som slöts mellan Sverigedemokraterna och regeringspartierna, men motsatte sig strykningen av ett föreslaget etappmål om skydd av 30 procent av landarealen till 2030.

Sverigedemokraterna gjorde i ett sent skede av förhandlingarna upp med regeringspartierna om omfattande ändringar i betänkandet som innebar att viktiga åtgärder och förslag ströks eller urvattnades kraftigt, och hade av deras särskilda yttrande att döma gärna gått ännu längre i riktning mot svagare förslag.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP och V

Stjälpt: SD

Källor och underlag

Regeringens och övriga partiers agerande

KN2023/02114, 2023-11-14, Det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald - Översättning till svenska av §§28–31 i CBD/COP/DEC/15/4

<https://www.regeringen.se/contentassets/7670b53e9aa74f57ab8cd6d43ae8d257/det-globala-kunmingmontreal-ramverket-for-biologisk-mangfald.pdf>

EU:s strategi för biologisk mångfald 2030

<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/biodiversity/>

KN2026/00242, 2026-02-09, En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

<https://www.regeringen.se/rapporter/2026/02/en-svensk-strategi-for-biologisk-mangfald-och-ekosystemtjanster/>

Regulation (EU) 2023/839 of the European Parliament and of the Council of 19 April 2023 amending Regulation (EU) 2018/841

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/839/oj/eng>

Rådsslutsatser om EU:s strategi för biologisk mångfald, 2020-16-10, (11829/20 Conclusions on Biodiversity - the need for urgent action)

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11829-2020-INIT/en/pdf>

SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

<https://www.regeringen.se/contentassets/9a5e410b665b401caddbdc8e7b74ba04f/miljomalsberedningens-forslag-om-en-strategi-for-hur-sverige-ska-leva-upp-till-eus-ataganden-inom-biologisk-mangfald-respektive-nettoupptag-av-vaxthusgaser-fran-markanvandningssektorn-lulucf-sou-202521.pdf>

Dnr SKS: 2023/3258, Dnr NV-02484-23, Urskogar och naturskogar – sammanställning av underlag och bedömning av arealer Kunskapsunderlag till Miljömålsberedningen

<https://www.sou.gov.se/contentassets/e66f5e3eaaed43ddb8ae786a452eed39/underlag-srapport-urskogar-och-naturskogar--kunskapsunderlag.pdf>

SLU 2023. Scenarier för utveckling av upptag och utsläpp av växthusgaser från LULUCF-sektorn – underlag till Miljömålsberedningen

[slu-scenarier-for-utveckling-av-upptag-och-utslapp-av-vaxthusgaser-fran-lulucf-sektorn.pdf](#)

Artikel och radioinslag Sveriges radio, 2025-02-22, Ekots lördagsintervju "Lars Tysklind, Miljömålsberedningen: 'Vi nådde iallafall en bit' "

<https://www.sverigesradio.se/avsnitt/lars-tysklind-miljomalsberedningen-vi-nadde-iallafall-en-bit>

Artikel Supermiljöbloggen, 2025-01-08, "Politisk kompromiss om skydd för naturskogar har fallit – 'totalt haveri'" <https://supermiljobloggen.se/nyheter/politisk-kompromiss-om-skydd-for-naturskogar-har-fallit-totalt-haveri/>

Artikel Aktuell hållbarhet, 2025-02-13, "Fyra av partierna i Miljömålsberedningen: Det här har varit svårast att komma överens om" <https://www.aktuellhallbarhet.se/miljo-och-klimat/klimatpolitik/fyra-av-partierna-i-miljomalsberedningen-det-har-har-varit-svarast-att-komma-overens-om/>

Artikel Tidningen näringslivet, 2024-08-22, "Läckta förslagen hotar äganderätten – 'Kör fullständigt över företagare'" <https://www.tn.se/hallbarhet/38571/lackta-forslagen-hotar-aganderatten-kor-fullstandigt-over-foretagare/>

(KD) Debattartikel ATL, 2024-08-19, "Äganderätten är på väg ner i diket" <https://www.atl.nu/aganderatten-ar-pa-vag-ner-i-diket>

Artikel Svenska dagbladet, 2025-02-14, "Omstridda skogsförslag klara – når inte målen" <https://www.svd.se/a/o3yKEV/omstridda-skogsforslag-klara-nar-inte-malen>

Skogsutredningen

Bakgrund

Skogen utgör en stor del av den svenska naturen och mer än hälften av alla arter i Sverige är anpassade till att leva i skogsmiljö. Under lång tid har skogsbruk bedrivits på ett sätt som förändrat skogslandskapet i grunden, med ett stort antal hotade djur- och växtarter som följd. Miljökvalitetsmålet Levande skogar nås inte och utvecklingen i miljön går åt fel håll. Att vända den negativa utvecklingen i skogslandskapet är avgörande om Sverige ska kunna leva upp till åtaganden och mål om biologisk mångfald. Skogsbruket sker även på stor bekostnad av skogens sociala och kulturella värden, som till exempel friluftsliv och närboendes livskvalitet samt turism och renskötsel. Trots det fortsätter utarmningen genom intensivt skogsbruk och avverkning av skyddsvärda skogar. Miljö och produktion ska vara jämställda mål i skogsbruket, men produktionen väger fortsatt tyngst.

Det är tydligt att den rådande skogspolitiken skapar alltför få incitament för att stoppa förlusten av mångfald i skogen och bevara skogens alla värden, och att det behövs en större översyn av skogspolitiken och skogslagstiftningen. EU-rättens genomslag i skogsbruket har understrukt behovet av skarpare tillsyn, ökad kunskap om naturvärden i skogen, bättre förvaltningssystem och en skärpt hantering av avverkningar, så att vi inte fortsätter att förlora skogar med höga naturvärden. EU-domstolen har ställt krav på förebyggande strategier för hållbart skogsbruk, något som Sverige saknar idag.

En viss översyn av skogspolitiken gjordes genom Skogsutredningen 2019 och propositionen som beslutades till följd av den, men fokus låg i första hand på att stärka äganderätten. Direktiven gav inte förutsättningar att ta det omtag i skogspolitiken som skulle behövas och många problem, inte minst kopplade till miljöfrågorna, kvarstod.

Regeringens agerande

I februari 2024 tillsatte regeringen en skogsutredning med uppdrag att göra en "översyn av den nationella skogspolitiken givet utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993, inklusive policyutvecklingen inom EU, samt överväga åtgärder för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk som stärker näringsfriheten och investeringsviljan". I direktiven till skogsutredningen stakar regeringen ut sin riktning för Sveriges skogspolitik. Tyvärr låg direktivens fokus ganska ensidigt på tillväxt och produktion. Visserligen skulle förslagen öka tillgången på hållbart producerad biomassa, men lösningar för natur- och klimatvärden saknades vilket riskerar att fördjupa målkonflikterna i skogen. Direktiven innebar också att regeringen vill minska allmänhetens och civilsamhällets insyn och möjlighet att få information om och påverka skogsbruksåtgärder. Det är i direkt strid mot Århuskonventionen som Sverige har förbundit sig till. Vintern 2024 presenterade

skogsutredningen ett delbetänkande. I korthet föreslår utredaren att det ska gå snabbare att få avverka skog, att markägaren själv ska avgöra om skogen har sådana miljövärden att avverkningsen måste prövas mot miljöbalken och att markägaren inte ska behöva lägga ned mer än tre procent av skogens värde för att ta fram kunskap om naturvärden i skogen. Utredaren föreslår även att ersättning ska utgå när skog inte får kalhuggas på grund av höga miljövärden. I augusti 2025 presenterades slutbetänkandet. Där lämnade utredaren flera förslag på ändringar i miljökvalitetsmålet Levande skogar som skulle medföra sänkta miljöambitioner för skogen. En rad förslag för intensifierat skogsbruk som kan förvärra miljöproblemen lades också fram, till exempel regellättnader för att möjliggöra avverkning vid lägre ålder, ökad användning av främmande trädslag och ökad gödsling. Med andra ord missar utredningen att ta tag i de centrala problemen för biologisk mångfald i skogen – förlust och fragmentering av skogar med höga naturvärden, hög avverkningstakt och användning av intensiva skötselmetoder. Samtidigt riskerar vissa av utredningens förslag att förstärka problemen ytterligare.

I mars 2026 presenterade regeringen en lagrådsremiss som bygger på utredningens förslag till lagändringar. Regeringen vill halvera handläggningstiden för avverkningsärenden från dagens sex veckor till tre veckor. Tillsynen av skogsbruket är redan helt otillräcklig, och förslaget kommer ytterligare försämra Skogsstyrelsens möjligheter att bedriva en välfungerande tillsyn. Regeringen föreslår också att en anmälan om avverkning inte längre ska utgöra en anmälan om samråd. Båda förslagen försvårar för miljöorganisationer att vara delaktiga i ärenden om skogsbruk och ökar risken att avverkningsen sker i strid med miljökrav. Om regeringen skulle lägga fram en proposition i linje med lagrådsremissen skulle bedömningen ändras från dåligt till usel.

Regeringens betyg

Orange

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Miljöpartiet har kritiserat regeringens agerande och skogsutredningens förslag, samt pekat på behovet av en annan riktning i skogspolitiken som tar ett helhetsgrepp om de utmaningar som finns, i en debattartikel i samband med att utredningens slutbetänkande presenterades. Efter att regeringen presenterade lagrådsremissen kallade Miljöpartiet förslagen för en katastrof, som innebär en radikal försämring för svensk skog i ett redan uselt utgångsläge.

Socialdemokraterna har ställt en skriftlig fråga till landsbygdsministern om att ge tilläggsdirektiv till utredningen, men inte för att utredningen skulle beakta miljöfrågorna i större utsträckning, utan för att den skulle hantera de problem som man menar att artskyddet och särskilt skyddet av fåglar skapar för skogsägare.

Centerpartiet har i en debattartikel uttryckt att utredningens förslag kan minska oro hos skogsägare kopplat till miljökrav vid avverkning. Partiet kritiserade regeringen för att inte ha gjort tillräckligt för skogsägarna, och uppmanade till att genomföra utredningens förslag.

Varken Sverigedemokraterna eller Vänsterpartiet har på ett tydligt sätt i riksdagen eller i media drivit på eller opinionsbildat i relation till skogsutredningen under utredningens gång eller när utredningens betänkanden presenterats.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Direktiv till skogsutredningen. Dir. 2024:16, En robust skogspolitik som ser skogen som en resurs

<https://www.regeringen.se/contentassets/9c9eaef429c74226ab48187b2960a7df/dir.-202416-en-robust-skogspolitik-som-ser-skogen-som-en-resurs.pdf>

Skogsutredningens delbetänkande. SOU 2024:91, Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/12/sou-202491/>

Skogsutredningens slutbetänkande. SOU 2025:93, En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/08/sou-202593/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Debattartikel Land lantbruk, 2025-12-19: "Vi pratar sakpolitik, ministrar pratar politiskt spel". <https://www.landlantbruk.se/centerpartiet-sluta-med-spel-leverera-skogspolitik>

(MP) Debattartikel Svenska dagbladet, 2025-08-29: "Skogsbruket måste bli mer uthålligt". <https://www.svd.se/a/kw7xLa/mp-skogsbruket-maste-rustas-for-framtiden><https://www.svd.se/a/kw7xLa/mp-skogsbruket-maste-rustas-for-framtiden>

(MP) Artikel Aftonbladet, 2026-03-17: "Regeringen vill göra det lättare att avverka". <https://www.aftonbladet.se/nyheter/klimat/a/8pqKwA/kritik-mot-regeringens-skogsforslag-lyssnat-pa-lobbyister>

(S) Skriftlig fråga. 2023/24:454 "Den aviserade skogsutredningen" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/den-aviserade-skogsutredningen_hb12454/

EU:s avskogningsförordning

Bakgrund

EU:s avverkningsförordning, formellt Regulation (EU) 2023/1115, bygger på EU-kommissionens initiativ 2019 om att förstärka åtgärder för att skydda och återställa världens skogar. Förordningen är en del av European Green Deal samt EU:s biodiversitetsstrategi till 2030. Syftet är att minska avskogning och skogsförstörelse som orsakas av EU:s konsumtion och därigenom bidra till att bromsa den globala avskogningen. Förordningen trädde i kraft den 29 juni 2023.

Produkter som bedöms ha hög risk för att driva på avskogning, såsom nötkött, palmolja, soja, kaffe, kakao, gummi, trä samt olika förädlade produkter av dessa råvaror omfattas av förordningen. Enligt reglerna får dessa produkter inte ha orsakat avskogning eller skogsförstörelse – även om omvandlingen av skogsmark till jordbruksmark varit laglig – efter det fastställda stoppdatumet den 31 december 2020.

Förordningen trädde formellt i kraft den 29 juni 2023 och ersätter den tidigare EU Timber Regulation (EUTR), men de två regelverken löper parallellt fram till slutet av 2027 för den förordningen relevanta träprodukter. Ursprungligen skulle stora och medelstora företag börja följa reglerna den 30 december 2024, medan små och mikroföretag skulle omfattas från 30 juni 2025. På grund av administrativa och tekniska utmaningar sköts dessa datum fram med ett år: stora och medelstora företag till 30 december 2025 och små och mikroföretag till 30 juni 2026. I december 2025 beslutades om ytterligare förlängning och förenklingar. De nya milstolparna innebär att stora och medelstora företag omfattas först den 30 december 2026, medan små och mikroföretag får vänta till 30 juni 2027. Samtidigt infördes en ny kategori, stora nedströms verksamhetsutövare, så kallade downstream operators, som får enklare rapporteringskrav genom att endast registrera referensnumret till ursprunglig due diligence-deklaration (tillbörlig aktsamhet). EU-kommissionen ska dessutom senast den 30 april 2026 utvärdera regelverket och vid behov även föreslå förenklingar.

Regeringens agerande

Sveriges regering har på olika sätt motverkat att lagstiftningen ska komma på plats och vidare velat se förenklingar. Vid omröstningen om avskogningsförordningen i ministerrådet 2023 lade regeringen ner sin röst. Sverige blev därmed ett av fem länder som inte röstade för lagen. Efter att lagstiftningen röstats igenom så har regeringen verkat för att Sverige ska klassas som ett lågriskland, vilket innebär att företagen inte behöver samla in lika omfattande information eller genomföra lika detaljerade riskbedömningar som för produkter från medel- eller högriskländer. I januari 2024 tillsatte regeringen en utredning (dir. 2023:82) om hur lagen ska införas i Sverige. I utredningen *Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning* (SOU 2025:17), som presenterades i februari 2025, lämnas det öppet för flera olika åtgärder för att reglera handel med trä från urskog. Naturskyddsföreningens anser att avverkning i

urskog inte är förenligt med avskogningsförordningens syfte. Regeringen har i skrivande stund ännu inte lagt fram en proposition utifrån utredningen. Regeringen har även verkat för att skjuta upp införandet av lagstiftningen i EU.

I samband med att regeringen gav inspel till EU-parlamentets ändringsförslag av förordningen i september 2022 lyfte regeringen fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC). Där föreslog regeringen en tolkning av FPIC där det snarare kan ses som ett viktigt verktyg för att garantera fullt och effektivt deltagande av urfolk i samband med konsultation. Detta kritiserades av Forest Peoples Programme som menar att den juridiska tolkningen av FPIC inte överensstämmer med den som Sveriges regering föreslog. FPIC handlar inte om konsultation utan "effektivt deltagande" i internationell lag begränsas inte till "konsultation" utan till "effektivt deltagande" och FPIC är snarare ett essentiellt eller obligatoriskt element som rör "rättighet". Det kunde ses som regeringens sätt att fortsatt underminera de samiska rättigheterna. I mars 2024 skickade regeringen kommentarer på utkast till riktlinjer för hur EUDR ska tillämpas där man bl a ånyo lyfte FPIC och att det skulle tolkas som i den skriftliga kommentaren från Klimat- och näringslivsdepartementet på mötesanteckningar från trilogin från Europeiska rådet, september 2022. Detta framgår av underlag som Naturskyddsföreningen begärt ut från departementet och skrivningarna i dessa dokument är dock delvis maskerade. Regeringen har uppenbart haft i avsikt att både försvaga och försena förordningen och i tillägg verkat för att försvaga urfolks rättigheter.

Landsbygdsminister Peter Kullgren har aktivt arbetat för att försvaga avskogningsförordningen. I juli 2025, tillsammans med jordbruksministrar från 18 andra EU-länder, ställde han krav på förenklingar av reglerna för så kallade "riskfria länder" och föreslog dessutom en ytterligare försening av lagen. Regeringen har fortsatt att driva på för att förordningen ska förenklas och administrationen minskas, med hänvisning till att reglerna innebär en onödig administrativ börda för småföretag och lantbrukare. Därmed avser regeringen att sänka förordningens ambitionsnivå. Den 4 december nådde rådet och parlamentet en preliminär överenskommelse om att genomförandet ska förenklas och att tillämpningen skjuts upp ett år. Ändringarna antogs efter omröstning i EU-parlamentet - den 17 december 2025, när rådet formellt beslutade att senarelägga förordningen med ett år. Detta motiverades med att det skulle ge rättssäkerhet, förutsägbarhet och tillräckligt med tid för ett smidigt och effektivt genomförande av reglerna. Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) uttryckte i ett pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet att han såg utfallet som ett genomslag för svenskt påverkansarbete.

Regeringens betyg

Röd

Oppositionens- och samarbetspartiernas agerande

Oppositionens syn på EU:s avskogningsförordning (EUDR) är splittrad och präglas av partiernas grundläggande ideologiska skillnader i skogspolitiken. Generellt kan man se en skiljelinje mellan Centerpartiet, som betonar nationellt självbestämmande och äganderätt, och de rödgröna partierna (Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet), som i olika grad välkomnar styrmedel för att stärka miljö- och klimathänsyn. Debatten har främst kretsat kring den svenska implementeringen av förordningen, där utredningen SOU 2025:17, "Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning", har stått i centrum för kritiken.

I bilagan till protokollet för det skriftliga samrådet med EU--nämnden i maj 2023, aviserade Vänsterpartiet och Miljöpartiet att regeringen borde stödja avskogningsförordningen. Inför Coreper II formulerade Miljöpartiet sig på följande sätt: "Regeringen bör stödja förslaget till avskogningsförordningen. Att avstå i omröstningen sänker Sveriges trovärdighet inom miljöområdet, både vad gäller den förda politiken och vårt skogsbruk. Hade Sverige haft ett hållbart skogsbruk hade vi inte haft något problem med att ställa oss bakom förslaget. Att avstå i vissa frågor på grund av egenintresse gör också att vår roll som ordförandeland i EU inte kan tolkas som neutralt och konstruktivt." I det skriftliga samrådet med EU-nämnden- avseende EU:s avskogningsförordning (EUDR) fanns stöd för regeringens ståndpunkt att skjuta upp förordningen. Vänsterpartiet anmälde dock en avvikande ståndpunkt och menade att regeringen borde rösta nej till de föreslagna ändringarna. Varken Centerpartiet, Socialdemokraterna eller Sverigedemokraternas anmälde några avvikande ståndpunkter vilket innebär att dessa partier ställde sig bakom regeringens linje i dessa samråd. I ett pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet efter beslutet om uppskjutande, välkomnade Sverigedemokraternas klimatpolitiska talesperson Martin Kinnunen resultatet.

Särskilda omnämmanden:

Hjälpt: MP, V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Regulation on Deforestation-free Products

https://environment.ec.europa.eu/topics/forests/deforestation/regulation-deforestation-free-products_en

Internationeal institute för Sustainable Development, Florencia Sarmiento April 2025
"Unpacking the European Union Deforestation Regulation An overview of the requirements for operators and small and medium-sized Enterprises"

<https://www.iisd.org/system/files/2025-04/unpacking-european-union-deforestation-regulation.pdf>

Council of the EU, Press release, 2025-12-18 "Deforestation: Council signs off targeted revision to simplify and postpone the regulation"

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/12/18/deforestation-council-signs-off-targeted-revision-to-simplify-and-postpone-the-regulation/>

Artikel Dagens nyheter, 2022-12-06: "Trots regeringens protester – EU-lag mot avskogning röstades igenom" <https://www.dn.se/sverige/trots-regeringens-protester-eu-lag-mot-avskogning-rostades-igenom/>

Sverige lade ner sin röst vid omröstning i ministerrådet i maj 2023

[Länk till omröstningsresutlat](#)

Brev till EU-kommission från Naturskyddsföreningen och SSR, 2024-05-13

"Submission to the European Commission regarding the Benchmarking of Sweden under Article 29 of the Deforestation Regulation". Underlaget finns inte sökbart på webben, men kan begäras ut.

Europeiska unionens råd Pressmeddelande, 2024-12-18: "EU:s lag mot avskogning: Rådet antar formellt senareläggning med ett år"

<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2024/12/18/eu-deforestation-law-council-formally-adopts-its-one-year-postponement/>

Europeiska unionens råd Pressmeddelande, 2025-12-04 "EU:s lag mot avskogning: rådet och parlamentet når överenskommelse om riktad översyn"

<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2025/12/04/eu-deforestation-law-council-and-parliament-reach-a-deal-on-targeted-revision/>

Regeringens förslag till regelförenklingar i EU, juli 2025: "Simplification proposals - A list of simplification proposals for EU legislation from the Swedish government"

<https://www.regeringen.se/contentassets/04cfa7f8cfe844d0bd855f232cbf9ebb/forenklingssatgarder/>

Article Forest Peoples Programme, 2022-12-02 "The true meaning of free, prior and informed consent: a response to the Swedish Ministry of Enterprise and Innovation"

<https://www.forestpeoples.org/publications-resources/news/article/the-true-meaning-of-free-prior-and-informed-consent-a-response-to-the-swedish-ministry-of-enterprise-and-innovation/>

Memorandum 20240307 LI2024/00048, Draft EUDR guidance – comments from Sweden, Ministry of Rural Affairs and Infrastructure. Underlaget finns inte sökbart på webben, men kan begäras ut.

Article Fern, 2022-11-30: "Crunch time for EU deforestation law"

<https://www.fern.org/publications-insight/article/crunch-time-for-eu-deforestation-law/>

Atrikel Altinget, 2024-12-05: "Avskogningsförordningen skjuts upp – men hur går det med implementeringen?"

<https://www.altinget.se/eu/artikel/avskogningsforordningen-skjuts-upp-men-hur-gaar-det-med-implementeringen>

Artikel skogsaktuellt, 2024-10-09: "Landsbygdsministern om att EUDR skjuts fram: 'Känns väldigt positivt'" <http://skogsaktuellt.se/artikel/2236295/landsbygdsministern-om-att-eudr-skjuts-fram-knns-vldigt-positivt.html>

Artikel Altinget 2025-01-30 "Kullgren har siktet inställt på skogliga EU-framgångar" <https://www.altinget.se/miljo/artikel/kullgren-har-siktet-installt-paa-skogliga-eu-framgaangar>

Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2024/25:39, 2025-05-22

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20242539_hca1mju39p/

Article Euractiv, 2025-11-12 "EU countries deadlocked over changes to deforestation rules"

<https://www.euractiv.com/news/eu-countries-deadlocked-over-changes-to-deforestation-rules/>

Pressmeddelande Regeringskansliet, 2025-12-23: "Viktiga ändringar i Avskogningsförordningen"

<https://regeringen.se/pressmeddelanden/2025/12/viktiga-andringar-i-avskogningsforordningen/>

Artikel Dagens nyheter, 2024-05-16 "Myndigheter i bråk – tillåter EU-lag avverkning i urskogar?" <https://www.dn.se/sverige/myndigheter-i-brak-tillater-eu-lag-avverkning-i-urskogar/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD, V) EU-nämndens protokoll 2022/23:40, 2023-05-17

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20222340_haa2eun40p/

(C, MP, S, SD, V) EU-nämndens protokoll 2025/26:21, 2026-01-16

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20252621_hda2eun21p/

EU:s ramverk för skogsövervakning

Bakgrund

Situationen i EU:s skogar är allvarlig till följd av en ohållbar markanvändning, fragmentering av skogslandskapet och klimatförändringar. För att motverka ytterligare förlust av biologisk mångfald i EU:s skogar och öka skogarnas motståndskraft mot klimatrelaterade skador är behovet av kunskap större än någonsin. Befintliga nationella skogsövervakningsprogram använder sig av olika begrepp, metoder och övervakningsintervall och fokuserar i hög grad på parametrar kopplade till produktion av skogsråvara. Det försvårar jämförelser mellan medlemsstater och bedömningar av hur förvaltningen av skogar inom EU påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

I november 2023 presenterade EU-kommissionen ett förslag till en ny skogsövervakningslag. Syftet var att skapa en enhetlig och tillförlitlig metod för att samla in och rapportera data om EU:s skogars tillstånd, användning och förändringar. Ramverket skulle underlätta för jämförelser mellan medlemsstater, stödja bedömningar av skogsförvaltningens påverkan på biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samt bidra till EU:s klimat- och miljömål. Ramverket skulle därmed också underlätta för efterlevnad av flera andra lagstiftningar inom EU, såsom förordningen om restaurering av natur och avskogningsförordningen. Vidare anger EU:s strategi för biologisk mångfald, som Sverige har antagit, att alla ur- och naturskogar ska ges ett strikt skydd senast 2030. En av de viktiga komponenterna i ramverket var därför kravet på kartläggning av ur- och naturskogar, vilket Sverige saknar idag.

I oktober 2025 avvisade Europaparlamentet förslaget och EU-kommissionen kommer formellt att dra tillbaka förslaget under 2026.

Regeringens agerande

Regeringen har konsekvent antagit en kritisk hållning till förslaget. Den svenska regeringen har i en preliminär ståndpunkt uttryckt skepsis mot flera delar av förslaget, som till exempel insamling av satellitdata. Regeringen ifrågasätter mervärdet av en EU-gemensam skogsövervakning enligt kommissionens förslag. En central utgångspunkt för regeringens kritik är att Sverige redan har system för skoglig datainsamling samt etablerad rapportering, och menar därför att det är oklart vilket mervärde lagstiftningen skulle medföra. Regeringen förhåller sig även kritisk till kraven på detaljerad geografisk kartläggning. I EU-nämnden den 19 januari konstaterades stöd för regeringens ståndpunkt vilket gav regeringen mandat för en fortsatt restriktiv linje mot förslaget.

Särskilt Kristdemokraterna har varit mycket kritiskt till förslaget. Sveriges landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) har tydligt motarbetat lagförslaget. I ett brev

till EU-kommissionen riktade Kullgren, tillsammans med sin finska kollega, särskild kritik mot kartläggning av ur- och naturskog och föreslog att den, tillsammans med andra kriterier, skulle utgå ur lagstiftningen. Enligt rapportering i media har riksdagsledamoten Kjell-Arne Ottosson (KD), i samband med att ministrarnas brev blev känt, uttalat att "Allt vi kan göra för att stoppa EU:s klåfingrighet i skogsfrågor är bra."

Genom ett informellt strategiskt partnerskap inom samarbetsgruppen "For Forest +"¹ har regeringen, genom landsbygdsminister Kullgren (KD), byggt allianser för att skapa förståelse för regeringens syn på skogsbruket. Vid ett ministermöte 2024, där Kullgren deltog, var diskussioner om påverkan på kommissionens förslag en central punkt. Kullgren initierade, tillsammans med For Forest+, ett inspel till rådet för jordbruk och fiske i september 2024. Gruppens position tog, bland annat, bort kraven på detaljerad kartläggning. Detta påverkansarbete gav resultat. I juni 2025 enades ministerrådet, med Sveriges medverkan, om allmänna riktlinjer som kraftigt urvattnade kommissionens lagförslag.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Centerpartiet har ställt sig bakom regeringens föreslagna position i EU vid varje tillfälle när regeringen förankrat sin ståndpunkt i Miljö- och jordbruksutskottet och EU-nämnden, genom att inte anmäla en avvikande ståndpunkt. I EU-nämnden den 18 juni 2025 gav Centerpartiet sitt stöd till regeringen linje att stötta ministerrådets urvattnade förslag, och menade att "det tycker vi från Centerpartiet är positivt".

Även Sverigedemokraterna har ställt sig bakom regeringens ståndpunkter i EU varje gång dessa har förankrats i riksdagens utskott. I EU-nämnden den 15 december 2023 menade Martin Kinnunen att "Det är positivt att landsbygdsministern tydligt markerar mot att EU-kommissionen försöker ta sig nya befogenheter där den saknar rätt till befogenheter". I samband med en interpellationsdebatt i riksdagen menade paritets Staffan Eklöf att förslaget om skogsövervakning var dåligt utformat och uttryckte tydligt stöd för att förslaget röstades ner i Europaparlamentet: "Och det var rätt att säga nej till förslaget om skogsövervakning häromsistens, som var dåligt utformat. Där passade ett nej väldigt bra."

Miljöpartiet har gett starkt stöd till förslaget och betonat vikten av att Sverige bidrar till ett starkt ramverk som säkerställer detaljerad och korrekt information om skogarnas tillstånd. Tidigt i processen uppmanade partiets Rebecka Le Moine

¹ For Forest+ är ett informellt ministerinitiativ för skogsrika EU-medlemsstater, lanserat 2022 av Österrike, Finland, Slovenien och Sverige. Syftet är att utveckla gemensamma positioner i skogsfrågor; 2024 leddes gruppen av Finland och uppträdde gemensamt i rådet i ärendet om EU:s skogsövervakningsförslag.

regeringen att omvärdera sin inställning. Partiet har lagt fram avvikande meningar i både Miljö- och jordbruksutskottet och i EU-nämnden. I EU-nämnden den 20 september 2024 tog partiet tydligt avstånd från regeringens inriktning och kritiserade regeringens inställning, samt framhöll att initiativet att invända mot förslaget inte är konstruktivt.

Även Vänsterpartiet har gett ett starkt stöd till förslaget. Partiet har framhållit att ett ambitiöst och omfattande EU-ramverk vore önskvärt, samt att regeringens ifrågasättande av mervärde, kostnadseffektivitet och administrativa bördor inte ska hindra att ett starkt system för skogsövervakning införs. I Miljö- och jordbruksutskottet anmälde partiet en avvikande mening till regeringens ståndpunkt, vilken även upprepades i EU-nämnden den 18 juni 2025.

Socialdemokraterna anmälde inte en avvikande ståndpunkt när regeringen förankrade sin preliminära ståndpunkt i EU-nämnden den 15 december 2023. Däremot anmälde partiet en avvikande ståndpunkt i Miljö- och jordbruksutskottet den 18 januari 2024 mot regeringens linje, vilken intog en mer konstruktiv hållning till förslaget än regeringen, men utan att ta tydligt avstånd från regeringens övergripande linje. Skillnaden ligger främst i betoningen. Där regeringen uttrycker tydlig skepsis kring mervärde och genomförbarhet, intar Socialdemokraterna en mer samarbetsinriktad hållning och understryker behovet av balans mellan ambition och genomförbarhet. I EU-nämnden den 19 januari 2024 upprepade partiet sin avvikande mening.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Faktapromemoria. 2023/24:FPM27 Förordning om en övervakningsram för resilienta europeiska skogar

<https://www.regeringen.se/contentassets/a146553f94b44b1783a50ba4c56f0cc9/fakta-pm-27-overvakningsram-for-resilienta-skogar.pdf>

EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:22, fredagen den 19 januari 2024. [Fredagen den 19 januari \(EU-nämndens uppteckningar 2023/24:22\) | Sveriges riksdag](#)

Gemensamt brev från Sverige och Finland gällande EU-kommissionens förslag om skogsövervakning, 2023-11-17. Till kommissionär Virginijus Sinkevičius.

<https://mmm.fi/documents/1410837/168446125/Letter-SE-FI-Forest-monitoring.pdf/fe9e5e39-b751-9dd5-0d95-8e57a60e8c1b/Letter-SE-FI-Forest-monitoring.pdf?t=1700729933289>

Artikel Dagens nyheter, 2023-11-27: "EU vill kartlägga skyddsvärd skog – trots ministrernas protest". <https://www.dn.se/sverige/eu-vill-kartlagga-gammal-skog-trots-ministernas-protest/>

Svar på interpellation. 2024/25:15 "Varsel i sågverksindustrin" till Energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) [Varsel i sågverksindustrin \(Interpellation 2024/25:15 av Isak From \(S\)\) | Sveriges riksdag](#)

Pressmeddelande Jord- och skogsbruksministeriet, 2024-08-21: "Ministrar som ingår i de skogsrika EU-ländernas grupp (For Forest +) träffades i Finland". <https://mmm.fi/sv/-/ministrar-som-ingar-i-de-skogsrika-eu-landernas-grupp-for-forest-traffades-i-finland>

Inspel till rådet för jordbruk och fiske. Rådets dokument ST 13550/2024 REV 1, Way Forward in Forest Monitoring. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13550-2024-REV-1/en/pdf>

Ministerrådet allmän riktlinje. Rådets dokument ST 10020/2025 INIT, Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en övervakningsram för resilienta europeiska skogar – Allmän riktlinje. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10020-2025-INIT/sv/pdf>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2024/25:37, onsdagen den 18 juni 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/onsdagen-den-18-juni_hc0a37/

(MP) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:19, fredagen den 15 december 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-december_hb0a19/

(MP) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll. Prot. 2023/24:19 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20232419_hba1mju19p/

(MP) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2024/25:37, onsdagen den 18 juni 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/onsdagen-den-18-juni_hc0a37/

(MP) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2024/25:1, fredagen den 20 september 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-20-september_hc0a1/

(S) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:22, fredagen den 19 januari 2024. [Fredagen den 19 januari \(EU-nämndens uppteckningar 2023/24:22\) | Sveriges riksdag](#)

(S) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll. Prot. 2023/24:19

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20232419_hba1mju19p/

(SD) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:19, fredagen den 15 december 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-december_hb0a19/

(SD) Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:30 <https://data.riksdagen.se/fil/32D4A8CE-E9CA-4BF4-9781-A3715CCC5D7E>

(V) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:19, fredagen den 15 december 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-december_hb0a19/

(V) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll. Prot. 2023/24:19

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20232419_hba1mju19p/

(V) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2024/25:37, onsdagen den 18 juni 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/onsdagen-den-18-juni_hc0a37/

Anslag till skydd och åtgärder för värdefull natur

Bakgrund

I Sverige är närmare 5000 arter rödlistade, varav nästan hälften klassas som hotade. De största hoten mot landlevande arter är avverkning av skog och igenväxning av landskapet. Många arter och livsmiljötyper saknar gynnsam bevarandestatus och i flera fall går utvecklingen i negativ riktning. Vi når inte något av våra ekosystemrelaterade miljökvalitetsmål, eller målet Ett rikt växt- och djurliv, och för flera mål är trenden negativ.

Mer natur behöver skyddas i Sverige, både av klimatskäl och för den biologiska mångfaldens skull. EU har beslutat att minst 30 procent av ekosystemen på land och till havs ska skyddas till 2030, varav minst en tredjedel ska vara strikt skyddat, till exempel genom naturreservat. EU:s mål innebär även att samtliga ur- och naturskogar ska vara strikt skyddade. Idag rapporteras omkring 15 procent av landytan i Sverige skyddad och en betydande del av de svenska ur- och naturskogarna är oskyddade. Eftersom en stor del av Europas ur- och naturskogar finns i Sverige är det avgörande att vi skyddar mer skog om EU:s mål om skydd ska kunna nås.

Efter decennier av hårt utnyttjande av naturen räcker det inte bara att skydda natur, det krävs även restaurering av stora arealer. EU har därför fattat beslut om att 20 procent av ekosystemen ska restaureras till år 2030. Naturrestaureringslagen innebär även att medlemsländerna måste säkerställa att livsmiljöer inte försämras, och är därför ytterligare en anledning att skydda mer natur.

För att skydda mer värdefull natur behöver tillräckligt mycket pengar avsättas i statens budget. Pengar behövs både till Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens arbete med skydd, vilka hanteras i olika delar av statsbudgeten.

Under förra mandatperioden beslutades att skydd av skog huvudsakligen ska ske på frivillig väg, och intresserade skogsägare uppmuntras att själva ta initiativ till att få sin skog skyddad. Utan pengar till ersättning för skydd kan myndigheterna inte möta upp och ta tillvara på det intresse för skydd som finns hos skogsägare. Många privata markägare som vill skydda mark väntar idag på ersättning, då budgeten inte räcker.

Skyddade områden behöver ibland olika former av skötsel för att naturvärdena ska finnas kvar och utvecklas. Skyddad natur är även viktig för friluftslivet och det kan behövas åtgärder för att göra skyddade områden tillgängliga för besökare. Eftersom antalet skyddade områden ökar, så ökar också behoven av resurser till åtgärder i skyddad natur.

Regeringens agerande

Regeringen har avsevärt minskat resurserna till att skydda natur. Inför 2023 skar regeringen ned anslaget för skydd av värdefull natur med en tredjedel från 1,7

miljarder 2022 till 1,2 miljarder för 2023. I 2024 års budget återställde regeringen större delen av denna neddragning, men redan 2025 minskades pengarna till skydd av värdefull natur återigen med nästan en tredjedel - från 1,67 miljarder till 1,2 miljarder kronor. Anslaget för 2026 ligger på samma nivå, men 2027 vill regeringen återigen genomföra en kraftig sänkning. Regeringens beräknade nivå på anslaget för såväl 2027 som 2028 är ca 785 miljoner kronor.

Regeringen inledde mandatperioden med att sänka Skogsstyrelsens anslag för intrångsersättningar, vilket används vid skydd av skog, från 581 miljoner till 539 miljoner. Till 2026 sänktes anslaget med ytterligare 20 miljoner.

Neddragningarna inom anslagen för skydd innebär bland annat mindre pengar till att ersätta skogsägare som väljer att skydda sin skog. Redan innan neddragningen väntade många skogsägare på ersättning. Utan tillräckliga anslag till skydd av värdefull natur riskerar skogar med höga naturvärden att avverkas. Naturvårdsverket bedömer att det krävs mycket mer pengar för att Sverige ska leva upp till åtaganden om biologisk mångfald.

Regeringen inledde mandatperioden med att kraftigt minska anslaget till åtgärder för värdefull natur. Inför 2023 sänkte regeringen anslaget med 45 procent, från drygt 2 miljarder till 1,1 miljard och för 2024 budgeterades 1,2 miljarder. 2025 ökades anslaget lite igen till cirka 1,35 miljarder. Ökningen var öronmärkt för skötsel av naturreservat och åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker. Under 2026 gör regeringen en kraftigare ökning med omkring 500 miljoner kronor, där 100 miljoner är öronmärkta till skötsel av skyddad natur och upprustning av vandringsleder. Det är långt ifrån de resurser som behövs enligt Naturvårdsverket och Miljömålsberedningen, och anslaget är fortfarande lägre än när regeringen tillträdde.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Socialdemokraterna har föreslagit förhållandevis små ökningar av anslagen. Under 2026 föreslår partiet 300 miljoner mer än Tidöpartierna till skydd av värdefull natur - totalt 1,5 miljarder kronor. Det innebär ett skyddsanslag som är 2,2 miljarder kronor lägre än partiets förslag när de själva satt i regering. Socialdemokraterna föreslår också att anslaget till åtgärder för värdefull natur förstärks med ytterligare 100 miljoner till insatser för friluftsliv i naturreservat och nationalparker.

Vänsterpartiet har under hela mandatperioden föreslagit kraftiga ökningar av anslagen. Under 2026 vill partiet satsa 1,8 miljarder mer än regeringen på anslaget till skydd av värdefull natur. Dessutom vill Vänsterpartiet göra en särskild satsning på 1,8 miljarder för att skydda fjällnära skogar. Partiet vill också öka anslaget till

Skogsstyrelsens arbete med skydd av skog med 1,1 miljarder. Anslaget till åtgärder för värdefull natur vill Vänsterpartiet öka med 1,4 miljarder.

Miljöpartiet har konsekvent föreslagit kraftiga ökningarna och partiet vill satsa 3,8 miljarder mer än regeringen på anslaget till skydd av värdefull natur under 2026. Partiet vill även satsa 1,1 miljarder mer än regeringen på Skogsstyrelsens arbete med skydd av skog under 2026. Anslaget till åtgärder för värdefull natur vill Miljöpartiet öka med 1,2 miljarder kronor 2026 jämfört med vad regeringen avsatt.

Centerpartiet har under mandatperioden enbart föreslagit små förstärkningar av anslagen för värdefull natur. För 2026 accepterar partiet regeringens låga nivå på skyddsanslaget, vilket motsvarar betydligt lägre skyddsanslag än Centerpartiet förespråkade under förra mandatperioden. Partiet föreslår 160 miljoner mer till åtgärder för värdefull natur.

Sverigedemokraterna har under mandatperioden ingått i ett budgetsamarbete med regeringen och har därför inte lagt fram några egna budgetmotioner. Partiet har konsekvent röstat för regeringens budget i riksdagen.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP, V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Budgetpropositionen för 2023, Proposition 2022/23:1

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2023_ha031/html/

Budgetpropositionen för 2024, Proposition 2023/24:1

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2024_hb031/html/

Budgetpropositionen för 2025, Proposition 2024/25:1

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2025_hc031/

Budgetpropositionen för 2026, Proposition 2025/26:1

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2026_hd031/

Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Skogsstyrelsen

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=23441>

Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Skogsstyrelsen, LI2023/02336, 2023-08-10

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?RbId=23843&version=EndastAndringar>

Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Skogsstyrelsen

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=24087>

Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Skogsstyrelsen, LI2024/02127, 2024-11-14

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?RbId=25068&version=EndastAndringar>

Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Skogsstyrelsen

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=24851>

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Skogsstyrelsen

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=25807>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2021/22:4121 Centerpartiets budgetmotion 2022

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2022_h9024121/html

(C) Motion 2022/23:2180 Jobben, klimatet och hela landet – Centerpartiets budgetmotion för 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jobben-klimatet-och-hela-landet-centerpartiets_ha022180/html/

(C) Motion 2023/24:2733, Centerpartiets budgetmotion 2024

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2024_hb022733/html/

(C) Motion 2024/25:2962 Ny kraft för Sverige – Centerpartiets budgetmotion för 2022

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-kraft-for-sverige-centerpartiets-budgetmotion_hc022962/html/

(C) Motion 2025/26:3811, En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/html/

(MP) Motion 2022/23:2275 Vi bygger det nya gröna folkhemmet – Miljöpartiets budgetmotion för 2023

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vi-bygger-det-nya-grona-folkhemmet-miljopartiets_ha022275/

(MP) Motion 2023/24:2689, Det gröna framtidsbygget

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/det-grona-framtidsbygget_hb022689/

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning – Miljöpartiets budgetmotion för 2025

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3770, Sverige förtjänar bättre – Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2022/23:2074, Vårt Sverige kan bättre

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vart-sverige-kan-battre_ha022074/html/

(S) Motion 2023/24:2654, Sammanhållning i en svår tid

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sammanhallning-i-en-svar-tid_hb022654/html/

(S) Motion 2025/26:3551, Ny riktning för Sverige

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-riktning-for-sverige_hd023551/

(V) Motion 2022/23:1299, En rättvis väg genom krisen – Vänsterpartiets budgetmotion för 2023

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-rattvis-vag-genom-krisen-vansterpartiets_ha021299/html/

(V) Motion 2023/24:2385, Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/radda-valfarden-for-ett-tryggare-sverige_hb022385/html/

(V) Motion 2024/25:1924, För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt. Vänsterpartiets budgetmotion för 2025

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/for-ett-starkare-sverige-klimat-valfard-och_hc021924/html/

(V) Motion 2025/26:38, En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/html/

Förmånligare beskattning för skydd av skog

Bakgrund

När skog skyddas får markägaren ekonomisk ersättning. För att arbetet med skydd av skog ska fungera bra är det viktigt att skydd är ett ekonomiskt attraktivt alternativ för markägare. Utöver en bra ersättningsnivå och tillräckligt anslag i statsbudgeten för att ersätta markägare, är det viktigt att beskattningen av ersättningen upplevs som jämförbar med beskattningen av intäkter från avverkning. För markägare som är beredda att mot ersättning skydda skog, men som vill använda intäkterna för att förvärva annan skogsmark, bör detta vara möjligt utan negativa skatteeffekter.

I dagsläget kan intrångsersättning och löseskilling som ges för naturvårdande ändamål sättas av till en ersättningsfond för mark i tre år, vilket ger en begränsad tid för markägare att hitta en lämplig ersättningsfastighet. Ersättning som utgår i samband med tecknande av naturvårdsavtal beskattas vidare som intäkt från näringsverksamhet, utan möjlighet till periodisering. Det kan leda till en hög marginalsatt som gör att en betydande del av ersättningen går till skatt, vilket gör tecknande av naturvårdsavtal mindre attraktivt för markägare.

Skogsutredningen 2019 föreslog att regeringen skulle utreda hur skattefrihet för intrångsersättning samt för löseskilling och markköp i naturvårdssyfte kan införas i Sverige. Som ett andrahandsalternativ till skattefrihet föreslogs att det skulle utredas hur ersättning enligt 31 kap. miljöbalken för formellt skydd av skog på ett mer ändamålsenligt sätt kan avsättas till ersättningsfond. Utredningen föreslog också en översyn av reglerna av ersättning för naturvårdsavtal för att möjliggöra beskattning i annat inkomstslag eller periodisering.

Dåvarande regering gick inte vidare med utredningens huvudförslag om skattefrihet, men gav Skatteverket i uppdrag att utreda vissa frågor om mer förmånlig beskattning vid bland annat skydd av skog. Uppdraget redovisades 2023 och Skatteverket lämnade flera förslag för att göra skattereglerna mer gynnsamma och därmed öka incitamenten för att få sin skog formellt skyddad.

Frågan om förmånligare beskattning av ersättningar för skydd berördes även i Miljömålsberedningens betänkande som presenterades i februari 2025, men beredningen lade inte fram några förslag på området.

Regeringens agerande

I november 2025 lade regeringen en proposition, Förbättrat regelverk om beskattning av skog (prop. 2025/26:69), med förslag på förmånligare skatteregler för ersättning vid skydd av skog. Ett av huvudförslagen är att ett naturvårdskonto ska införas där enskilda skogsägare som får ersättning för naturvårdsavtal med löptid på minst 5 år kan sätta av pengarna från ersättningen. På så vis kan den skattepliktiga inkomsten spridas ut över 10 år, beskattningen jämnas ut och den negativa skatteeffekten vid

tecknande av naturvårdsavtal minskas. Ett annat centralt förslag gäller ersättningen för permanenta skydd, som naturreservat. Regeringen föreslår en förlängd tidsfrist för ersättningsfond från dagens 3–6 år till en fast tidsgräns på 10 år, så att markägaren får bättre förutsättningar att planera och genomföra förvärv av annan mark. Förslagen i propositionen stärker de ekonomiska incitamenten att få sin skog formellt skyddad.

Den 25 februari 2026 antog riksdagen regeringens proposition. De nya reglerna börjar gälla den 1 april 2026.

Regeringens betyg

Grön

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Miljöpartiet skrev en motion med anledning av regeringens proposition. Av motionen framgår att partiet välkomnar regeringens förslag som steg i rätt riktning, men att förslagen inte anses tillräckliga. Miljöpartiet föreslår istället att regeringen utreder skattefri ersättning och att tidsfristen för periodisering på naturvårdskonto ska motsvara löptiden på naturvårdsavtalet, vilken kan uppgå till 50 år. Redan innan regeringen lade fram sin proposition verkade Miljöpartiets ledamot i Miljömålsberedningen för att beredningen skulle lägga fram förslag om förmånligare beskattning av ersättning vid skydd. Det framgår av reservationen som ledamoten lämnade på beredningens betänkande.

I skatteutskottet skrev Miljöpartiet en reservation tillsammans med Vänsterpartiet. De två partierna ansåg att förslaget till riksdagsbeslut borde vara att riksdagen bifaller Miljöpartiets motion och de mer långtgående förslag som framfördes där. Vänsterpartiet yrkade bifall till partiernas reservation när skatteutskottets betänkande debatterades i kammaren.

Även Centerpartiet skrev en motion med anledning av regeringens proposition. Partiet välkomnade förbättrade skatteregler, men ville se mer generösa och förenklade regler. Till exempel föreslog Centerpartiet en lägre tilläggsavgift för naturvårdsmark och att uttag från naturvårdskonto ska vara möjligt under 20 år i stället för 10 år. I skatteutskottet reserverade Centerpartiet sig och ansåg att förslaget till riksdagsbeslut borde vara att riksdagen bifaller Centerpartiets motion. När skatteutskottets betänkande debatterades i kammaren yrkade Centerpartiet bifall till reservationen.

Socialdemokraterna uttryckte i ett särskilt yttrande i skatteutskottet att de ställer sig bakom regeringens proposition, även om de också pekade på att det finns osäkerhet om en del av förslagets utformning och effekter.

Sverigedemokraterna yrkade bifall till regeringens förslag då skatteutskottets betänkande debatterades i kammaren.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Proposition 2025/26:69 Förbättrat regelverk om beskattning av skog

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/11/prop.-20252669>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2025/26:3868 Med anledning av prop. 2025/26:69 Förbättrat regelverk om beskattning av skog https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20252669-forbatttrat_hd023868/

(C) Reservation. I bet. 2025/26:SkU18 Förbättrat regelverk om beskattning av skog https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbatttrat-regelverk-om-beskattning-av-skog_hd01sku18/html/#_Toc221189838

(MP) Motion 2025/26:3869 Med anledning av prop. 2025/26:69 Förbättrat regelverk om beskattning av skog https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20252669-forbatttrat_hd023869/

(MP) Reservation. I bet. 2025/26:SkU18 Förbättrat regelverk om beskattning av skog https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbatttrat-regelverk-om-beskattning-av-skog_hd01sku18/html/#_Toc221189838

(MP) Reservation. I SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

(S) Särskilt yttrande. I bet. 2025/26:SkU18 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbatttrat-regelverk-om-beskattning-av-skog_hd01sku18/html/#_Toc221189838

(SD) Riksdagens protokoll. Prot. 2025/26:74 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252674-torsdagen-den-19-februari_hd0974/html/?utm_source

(V) Reservation. I bet. 2025/26:SkU18 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbatttrat-regelverk-om-beskattning-av-skog_hd01sku18/html/#_Toc221189838

(V) Riksdagens protokoll. Prot. 2025/26:74 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252674-torsdagen-den-19-februari_hd0974/

Hållbarhetskriterier i EU:s förnybartdirektiv

Bakgrund

EU reviderade 2023 Förnybartdirektivet till tredje versionen (RED III), som en del av klimatpaketet "Fit for 55" där mer ambitiösa klimatmål antogs. I revisionen sattes målet 40 procent förnybar energi av slutlig energianvändning till 2030, en fördubbling av andelen förnybar energi på ett decennium. I Förnybartdirektivet ställs krav på att biobränslen och bioenergi lever upp till vissa hållbarhetskriterier. Detta kapitel granskar hur regeringen agerat för att leva upp till hållbarhetskriterierna för biomassa, medan andra delar av Förnybartdirektivet granskas i kapitlet om Nationella Energi- och Klimatplanen (NEKP).

Att uppfylla hållbarhetskriterierna är ett krav för att energi från biomassa ska kunna räknas med när medlemsländer rapporterar sin andel förnybar energi och uppfyllande av kvoter till EU-kommissionen. Hållbarhetskriterierna behöver även uppfyllas för att biobränslen och bioenergi ska kunna få nedsättning av energi- och koldioxidskatter samt för att utsläppen ska räknas som noll inom EU:s handel med utsläppsrätter (ETS).

En avgörande förändring i det reviderade direktivet är de skärpta och mer detaljerade hållbarhetskriterierna för skogsbiomassa. Kraven innebär att biomassan inte får komma från urskogar eller "gammal skog" ("old growth forests") eller skog som behörig myndighet konstaterat har stor biologisk mångfald, eftersom biomassa från sådana områden inte uppfyller direktivets hållbarhetskriterier. Vidare finns krav kring hänsyn till biologisk mångfald och mark där avverkningar sker. Direktivet ställer ytterligare krav kring hållbar markanvändning, bland annat att biomassa för energi får inte komma från mark med högt kolinnehåll (torvmarker).

Om ett land har en lagstiftning som säkerställer att hållbarhetskriterierna för skogsråvara uppfylls och att det finns etablerade system för övervakning och kontroll så kan det få en så kallad A-landsklassning. Det innebär att det är låg risk att biomassan inte uppfyller kriterierna och medför förenklade administrativa krav på kontrollsystemets omfattning.

Sverige har hittills räknats som A-land. För att kunna behålla denna status startade en nationell process för att säkerställa att lagstiftningen möter de nya hållbarhetskriterierna. Under 2024 fick Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram underlag med förslag på hur direktivet skulle kunna implementeras. Baserat på detta arbete tog regeringen fram ett förslag som innebar uttrycklig anmälningsplikt för alla åtgärder i urskog och gammal skog, samt definitioner för sådan skog.

Regeringens förslag har mött kritik från såväl Skogsstyrelsen som Naturvårdsverket, vilka menar att förslaget är otillräckligt för att säkerställa att Sverige kan behålla sin status som A-land enligt förnybartdirektivet. Myndigheterna menar att risken är stor

för att skyddsvärd skog kommer kunna fortsätta att avverkas. Definitionen avviker från EU-kommissionens vägledning för definition av ur- och naturskog, vilket riskerar att exkludera många biologiskt värdefulla skogar. Vidare pekar myndigheterna på att regeringens förslag inte hanterar "skog som av myndighet konstaterats ha stor biologisk mångfald".

EU:s tidsfrist för att implementera direktivet var i maj 2025. I början av 2026 är den svenska implementeringen försenad.

Förnybartdirektivet har kriterier om hur stor utsläppsreduktion som biobränslen behöver ge jämfört med fossila bränslen. Direktivet innehåller också Kaskadprincipen som säger att träbiomassa främst ska användas utifrån högsta ekonomiska och miljömässiga mervärde, i princip att prioritera biomassan för produkter framför bioenergi. Energimyndigheten har i en analys funnit att stödsystemen i Sverige inte är i strid med kaskadprincipen.

Regeringens agerande

I regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen, med anledning av de reviderade hållbarhetskriterierna för biomassa i Förnybartdirektivet, instrueras myndigheten att definiera "gammal skog" med snäva kriterier och ett mycket högt och specifikt ålderskrav. Vidare uttrycker regeringen att definitionen inte ska omfatta begreppet "naturskog". Trots att bestämmelsen anger att skogsbiomassa inte heller får härröra från skog som den ansvariga myndigheten konstaterat har hög biologisk mångfald så gav regeringen aldrig myndigheten i uppdrag att föreslå indikatorer för sådan skog

I sin redovisning till regeringen skrev Skogsstyrelsen att den "ser ett behov av att till kommande redovisning närmare försöka förtydliga vilka kriterier som lämpligen utgör grund för den behöriga myndighetens konstaterande".

I regeringens promemoria med förslag på bestämmelser för att uppfylla kriterierna för ett A-land knyter regeringen en snäv och särpräglad betydelse till "gammal skog". Resultatet blir att "gammal skog" i Skogsstyrelsens föreskrifter, i linje med regeringens uppdrag, utgår från skogar med en medelålder på minst 180 år eller 200 år om skogarna finns i Norrland. Skogar med så höga medelåldrar är svårt att hitta i dagens skogslandskap, varför kriterierna innebär att stora arealer äldre skog med höga naturvärden som borde omfattas av direktivet inte gör det.

Regeringen menar även att det inte finns något behov av ändringar i lagstiftningen, kontroll eller övervakning när det gäller "skog som av en myndighet konstaterats ha stor biologisk mångfald". Regeringen lämnar inte heller förslag till definition av detta begrepp. Inte heller lämnar regeringen några förslag till kartläggning av urskog, gammal skog eller skog som konstateras ha en stor biologisk mångfald, trots att många av dessa skogar inte är kartlagda. Detta innebär att det inte heller finns någon plan för hur dessa skogar ska fångas upp i den löpande tillsynen.

I november 2025 beslutade regeringen om en förtydligad samrådsplikt vid skogsbruksåtgärder i urskog och gammal skog. I Skogsstyrelsens föreskrifter definieras begreppet "gammal skog" genom mycket restriktiva kriterier. Skog som konstateras ha hög biologisk mångfald definieras inte. Varken regeringens promemoria, förordning eller myndighetens föreskrifter beskriver hur Sverige ska kunna leva upp till det krav som direktivet ställer på att skogsbiomassa inte får härröra från mark vars status i januari 2008 eller därefter utgjordes av urskog, gammal skog eller skog med stor biologisk mångfald

Trots detta har Energimyndigheten utifrån dessa lagändringar bedömt att det är möjligt att verifiera svensk skogsbiomassa på A-nivå.

Regeringens betyg

Röd

Oppositionens och samarbetspartiers agerande

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har motionerat att åtgärder för övervakning och skydd av biologisk mångfald ska införas, så att Sverige säkert klarar Förnybartdirektivets krav för A-riskländer. De framför även att den föreslagna definitionen av gammal skog ändras så att värdefulla skogar inte avverkas i strid med direktivet. Riksdagen avslag dessa motioner. I SOU 2025:21 har Miljöpartiet reserverat sig mot förslaget till definitionen av gammal skog som redovisats genom Skogsstyrelsens uppdrag och sedan fastställts i myndigheternas föreskrifter. Partiet framhåller att "Den uttolkning av naturskogsbegreppet som gammal skog innebär att Miljömålsberedningens förslag inte bidrar till att Sverige lever upp till sina mål och åtaganden rörande biologisk mångfald." Även Vänsterpartiet reserverade sig mot förslaget till definitionen.

Centerpartiet har i ett särskilt yttrande i SOU 2025:21 ställt sig bakom definitionen av gammal skog.

Socialdemokraterna har intagit en pragmatisk hållning till lagstiftningen. Det ifrågasätter inte behovet av att implementera direktivet, men har riktat kritik mot regeringens hantering av processen. I motion 2025/26:3912 riktar partiets Fredrik Olovsson m.fl kritik mot förseningen av införandet av förslagen, samt att flera förslag i regeringens proposition är bristfälliga. Åsa Westlund m.fl har i en motion från oktober 2025 kritiserat regeringspartierna M och L för att ha lämnat en blocköverskridande kompromiss inom Miljömålsberedningen. Kompromissen syftade till att skydda urskog och gammal skog.

Sverigedemokraternas motstånd mot kraven i förnybartdirektivet gällande gammal skog och urskog är principiellt och grundar sig i ett systemkritiskt förhållningssätt till EU:s inflytande över svensk skogspolitik. Partiet har inte uttalat sig specifikt om denna detalj i direktivet, utan ser det som en del av en trend där EU, genom miljö- och klimatpolitiken, skaffar sig befogenheter på det skogspolitiska området som de anser är en nationell angelägenhet. Martin Kinnunen säger i ett anförande att "Europeiska unionen saknar befogenheter(..)men har genom miljö- och klimatpolitiken skaffat sig oacceptabla befogenheter på det svenska skogspolitiska området". I en motion till riksdagen yrkar även Kinnunen att "Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i

motionen om att Sverige bör agera tillsammans med andra skogsländer inom EU för att få gehör för våra gemensamma intressen beträffande skogsfrågor och tillkännager detta för regeringen." I samma motion yrkas även att "Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk lagstiftning och tillämpning av och rapportering till internationella avtal och konventioner, inklusive EU:s föreskrifter och förordningar, ska utformas för att i minsta möjliga mån inskränka svenskt egenbestämmande över svensk skogspolitik".

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP, V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Europeiska Parlamentet, Legislative Train Schedule,

<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/package-fit-for-55/file-revision-of-the-renewable-energy-directive>

Hållbarhetskriterier i Förnybartdirektivet: Directive (EU) 2023/2413 of the European Parliament and of the Council of 18 October 2023 amending Directive (EU) 2018/2001, Regulation (EU) 2018/1999 and Directive 98/70/EC as regards the promotion of energy from renewable sources, and repealing Council Directive (EU) 2015/652,

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj/eng>

EU-kommissionen, Guidelines for Defining, Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests,

[https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2023\)62&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2023)62&lang=en)

Promemorian Hållbarhetskriterier – genomförande av det omarbetade förnybartdirektivet,

<https://www.regeringen.se/contentassets/d3cef29585c942cb92a7c5b8a78f6c3d/promemoria-hallbarhetskriterier--genomforande-av-det-omarbetade-fornybartdirektivet/>

Lag om ändring i lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och biobränslen, [Lag \(2025:571\)](#),

<https://svenskfattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2025-05/SFS2025-571.pdf>

Promemorian Anmälningsplikt för skogsbruksåtgärder i urskog och gammal skog samt krav för A-landsstatus i förnybartdirektivet, LI2025/01286,

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2025/06/promemoria-anmalningsplikt-for-skogsbruksatgarder-i-urskog-och-gammal-skog-samt-krav-for-a-landsstatus-i-fornybartdirektivet/>

Skogsstyrelsen, 2025, Skogsstyrelsens remissvar över promemorian Anmälningsplikt för skogsbruksåtgärder i urskog och gammal skog samt krav för A-landsstatus i

förnybartdirektivet, LI2025/01288,

<https://www.regeringen.se/contentassets/a4d193c57dc24ebba154fdce46443954/skogsstyrelsen.pdf>

Naturvårdsverket, 2025, Yttrande över PM Anmälningsskyldighet för skogsbruksåtgärder i urskog och gammal skog samt krav för A-landsstatus i förnybartdirektivet samt Skogsstyrelsens rapport Underlag för kostnadseffektivt genomförande av förnybartdirektivet, LI2025/01288,

<https://www.regeringen.se/contentassets/a4d193c57dc24ebba154fdce46443954/naturvardsverkets.pdf>

Skogsstyrelsen, 2025, Skogsstyrelsens författningssamling, SKSFS 2025:4,

<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/lag-och-tillsyn/grundforeskrifter-samt-andringar/sksfs-2025-4/sksfs-2025-4-skogsstyrelsens-foreskrifter-om-vissa-kriterier-for-gammal-skog.pdf>

Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Skogsstyrelsen, LI2024/02127,

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=25068>

Energimyndigheten, 2024, Utredning om stödsystem strider mot kaskadprincipen,

DNR 2024-210203, <https://www.energimyndigheten.se/remissvar-och-uppdrag/Download/?documentName=Regeringsuppdrag%20RED3%20artikel%203.3%20Kaskadprincipen%20slutrapport%20KN202401377%20deluppdrag%201.pdf&id=2058>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(V) Motion 2024/25:3364, med anledning av prop. 2024/25:131 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425131-nya-regler-for_hc023364/

(V) Motion 2022/23:1246, Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/hallbart-skogsbruk-for-biologisk-mangfald-och_ha021246/

(MP) Motion 2024/25:3385, med anledning av prop. 2024/25:131 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425131-nya-regler-for_hc023385/

(MP) SOU 2025:21, Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF),

<https://www.regeringen.se/contentassets/9a5e410b665b401cadbdc8e7b74ba04f/miljo>

[malsberedningens-forslag-om-en-strategi-for-hur-sverige-ska-leva-upp-till-eus-ataganden-inom-biologisk-mangfald-respektive-nettoupptag-av-vaxthusgaser-fran-markanvandningssektorn-lulucf-sou-202521.pdf](#)

(S) Motion 2025/26:3733, Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hd023733/

(S) Motion 2025/26:3912, med anledning av prop. 2025/26:118 Tillståndsprövning enligt förnybartdirektivet
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202526118_hd023912/

(SD) Miljö- och jordbruksutskottet Protokoll 2024/25:87 Anförande Martin Kinnunen
data.riksdagen.se/anforande/HC0987-117/html

(SD) Motion 2022/23:972, Skogspolitik med helhetssyn
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/skogspolitik-med-helhetssyn_ha02972/

Regler för artskydd och fridlysning

Bakgrund

Krisen för naturen är akut. I Sverige finns drygt 2 200 hotade djur, växter och svampar. För att skydda våra arter och därmed den biologiska mångfalden behöver lagstiftningen skärpas, bli mer tydlig och faktiskt tillämpas av verksamhetsutövare och myndigheter. Sverige har fått kritik från EU för bristande efterlevnad av EU:s naturvårdsdirektiv. Under förra mandatperioden tillsattes en artskyddsutredning med syfte att effektivt och rättssäkert skydda fridlysta arter och livsmiljöer. Utredningen kom 2021 och innehöll bland annat förslag som skulle ge ett starkare skydd för hotade arter, stärka myndigheternas tillsyn, förhindra artskyddsbrott och lösa konflikter kring ersättning till markägare. Utredningens förslag skulle samlat innebära ett bättre och tydligare genomförande av EU:s naturvårdsdirektiv. Utredningen skickades ut på remiss men någon proposition lades aldrig fram, vilket är ett underbetyg för förra regeringen.

Regeringens agerande

Hösten 2024 tillsatte regeringen en ny utredning om artskyddet under klimat- och näringsdepartementet. Utredningen skulle ta fram förslag på nya bestämmelser om nationell fridlysning och ett ändamålsenligt regelverk för rätten till ersättning. I juli 2025 kom en promemoria från regeringen "Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen".

Förslagen innehåller omfattande möjligheter till undantag från det skydd som fridlysningen idag ger, vilket medför att de nya reglerna om nationell fridlysning riskerar att bli verkningslösa för ett stort antal skyddsvärda arter. Undantagen gäller framför allt skogsbruk och jordbruk, det vill säga de verksamheter som idag har störst negativ påverkan på landskapet och arternas livsmiljöer. Förordningsändringarna träder i kraft den 1 juli 2026. När detta skrivs vet vi ännu inte om de kommer att anpassas utifrån den kritik som bland annat Naturskyddsföreningen har fört fram.

I januari 2026 kom regeringens promemoria "Ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av artskyddet". Regeringen har konsekvent framställt dessa förslag som en nödvändig reform för att stärka äganderätten, öka förutsebarheten och minska konfliktnivån i skogen. Regeringsföreträdarna har kallat ersättningsförslaget ett uppställningsarbete för att skapa rättssäkerhet.

Förslagen om ersättning är bättre utformade än de som 2024 års skogspolitiska utredning lämnade i sitt delbetänkande Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk (SOU 2024:91). Det måste dock säkerställas att lösningen är förenlig med EU-rätten generellt och statsstödsreglerna specifikt.

Av budgetpropositionen för 2026 framgår att regeringen avsatt 100 miljoner kronor för ersättning till markägare kopplat till artskydd. Föreningen befarar att det är ett

alldeles för lågt belopp för att täcka behovet av ersättningar till markägare för rådighetsinskränkningar till av artskydd.

I mars 2026 kom en promemoria från Regeringskansliet (KN2026/00535) som föreslog tillfälliga undantag från fridlysningsbestämmelser i stormskadad skog i 26 drabbade kommuner under perioden maj 2026 – mars 2027. Åtgärderna motiveras med arbetsmiljöskäl och risk för barkborreangrepp. Samtidigt innebär undantagen att EU-skyddade växt- och djurarter kan påverkas negativt, vilket väcker frågor om hur regeringens åtgärder balanserar skogsbrukets behov mot EU:s miljölagstiftning. Promemorian skickades ut på remiss den 6 mars med sista svarsdatum den 27 mars, vilket är en relativt kort tid jämfört med de cirka tre månader som är normalt vid ett remissförfarande.

Regeringens betyg

Orange

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna via förslag och debatt i riksdagen drivit på för att endast akut hotade arter ska kunna hindra pågående markanvändning. I Riksdagsdebatt den 21 januari 2026 säger Martin Kinnunen att *"Vi har en stor förväntan på regeringen att den kommer att leverera på skogsutredningen i skogspropositionen och att vi kommer att få förändringar vad gäller ersättningar och en rimligare hantering av artskyddet. Det är saker som brådskar och som vi förväntar oss ska hända under våren."*

I Motion 2024/25:1371 skriver Martin Kinnunen att *"Artskyddsförordningen från år 2007 behöver skrivas om, vilket regeringen också deklarerade i maj 2018 efter tillkännagivande från riksdagen. Härvid är att märka att en enstaka lokal förekomst någonstans i landet av icke akut hotade arter, såsom exempelvis lavskrika, inte bör utgöra skäl för hindrande av avverkning. Beträffande hänvisning till förekomst av ovanliga arter vid nyttjandebegränsning ska endast konstaterad förekomst av en akut hotad art enligt rödlistan kunna anföras. Ett exempel på sådant myndighetsutövande som med rätta kan uppfattas som godtyckligt är att hindra markanvändning genom åberopande av att på just den aktuella platsen finns en i Sverige inte akut hotad art som där befinner sig vid gränsen av sitt utbredningsområde. Det torde knappast finnas någon mark i landet som inte hyser åtminstone någon art som befinner sig vid gränsen för sitt utbredningsområde. Sådant argumentation ska inte kunna utgöra skäl för hindrande av markanvändning"*

I Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25:MJU12 lämnade Sverigedemokraterna en reservation angående artskydd, rådighetsinskränkningar och ersättning med följande ställningstagande *"En enstaka lokal förekomst någonstans i landet av icke akut hotade arter, exempelvis lavskrika, bör inte utgöra*

skäl för att hindra avverkning. När det gäller beslut om nyttjandebegränsning som hänvisar till förekomsten av ovanliga arter ska endast konstaterad förekomst av en akut hotad art enligt rödlistan kunna anföras. Ett exempel på sådan myndighetsutövning som med rätta kan uppfattas som godtycklig är att hindra markanvändning genom att åberopa att det på just den aktuella platsen finns en i Sverige inte akut hotad art som där befinner sig vid gränsen av sitt utbredningsområde. Det torde knappast finnas någon mark i landet som inte hyser åtminstone någon art som befinner sig vid gränsen för sitt utbredningsområde. Sådan argumentation ska inte kunna utgöra skäl för att hindra markanvändning”

Centerpartiet har i riksdagen drivit på för att skogsbruk och jordbruk ska vara undantaget från artskyddet. I Riksdagsdebatt den 21 januari 2026 uttryckte Helena Lindahl (C) att *”Därför har Centerpartiet i dag via vår partiledare föreslagit att vi tillfälligt ska ändra i artskyddsförordningen och öppna upp för generella undantag i artskyddet men också när det gäller avverkningsanmälan vid extrema händelser som stormar eller kanske bränder”*

I Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU12 lämnar C en reservation angående artskydd, rådhetsinskränkningar och ersättning och anger följande ställningstagande ”Hur artskyddet och den svenska artskyddslagstiftningen ska förenas med ett levande svenskt skogsbruk har länge debatterats. En liten förbättring av regelverken skedde 2022 när artskyddsförordningen förtydligades i fråga om hur fåglar är fridlysta, men fortfarande återstår mycket för regeringen att ta tag i. Regeringens s.k. bokstavsutredning om artskyddet bör ta detta i beaktande och utredningen bör leda till att nationellt fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk. I direktiven till utredningen saknas tydliga intentioner i fråga om hur man ser på bestämmelserna om fåglar som i dagsläget hindrar brukande. Om utredningen inte kommer till rätta med detta riskerar konflikterna i den svenska skogen att eskalera. Det vore olyckligt för Sverige, som är så beroende av sin skogsnäring. Många svenskar förenas trots allt i sin kärlek till skogen och naturen. Vidare ska EU:s fågeldirektiv genomföras på ett sätt som inte hotar svenskt skogsbruk. Väntansavtal introducerades 2023 (som ett resultat av den senaste skogspropositionen som Centerpartiet var med och förhandlade om) och kan användas för att ersätta markägare under den utdragna process som ofta följer med bildandet av formellt områdesskydd, dvs. biotopskyddsområde, naturreservat, nationalpark och naturvårdsavtal. Jag och mitt parti vill att väntansavtal även ska kunna användas för de markägare som får sina avverkningar stoppade på grund av förekomst av fridlysta arter såsom tjäder, lavskrika, mindre hackspett och knärot. På längre sikt måste nya regler utformas som antingen möjliggör avverkning eller ger skälig ersättning.”

I en reservation till Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU6 skrev Stina Larsson (C) *”Hur den svenska artskyddslagstiftningen ska förenas med ett levande svenskt skogsbruk har länge debatterats. Över tid har det bl.a. skett en ökning*

av antalet ärenden som är föremål för prövning i domstol. Den här utvecklingen behöver brytas och regeringen behöver därför gå till botten med problemen och gå vidare med bl.a. riksdagens tillkännagivande från 2022 om att markägare ska kunna få ersättning vid ett förbud mot att bruka marken med hänvisning till artskyddet. I juli 2025 presenterade regeringen förslag för att komma till rätta med de problem som funnits för skogsbruket kopplat till de nationella fridlysningsreglerna. Jag och mitt parti är skeptiska till regeringens förslag eftersom det inte stärker markägarens rätt till ersättning om möjligheten till brukande inskränks. Mitt parti och jag anser att regeringen snarast måste ta tag i ersättningsfrågan för att bibehålla skogsägarnas investeringsvilja. Detta är av stor betydelse för att vi ska lyckas öka den hållbara tillväxten i Sveriges skogar och koldioxidupptaget i dessa."

Socialdemokraterna har kritiserat att ersättningsförslaget har tagit lång tid och att budgeten om 100 mkr för ersättning är för låg. I Riksdagsdebatt den 21 januari 2026 uttryckte Tomas Kronståhl (S), med anledning av att allting drar ut på tiden. *"Jag vill verkligen att ni gör vad ni kan för att sätta fart på Artskyddsutredningen och se till att det finns medel som räcker till att ge skogsägarna ersättning när de inte får bruka sin skog."* samt *"Det vi ser nu är att inga ersättningar betalas ut och att Artskyddsutredningen, som möjligen är en enmansutredning – den är i alla fall instängd i ett kontor i Regeringskansliet – inte har levererat något än. Det ökar oron".* Han sa i samma debatt även: *"Man lovade att lösa frågan om den kritiserade artskyddförordningen och tillsatte en mindre utredning – tyvärr bakom stängda dörrar på Regeringskansliet. Slutsatserna har, inte minst på grund av för lite insyn och delaktighet, blivit kraftigt kritiserade. Den viktigaste frågan gällande ersättningar är ännu inte löst. Man minskade det tidigare anslaget för ersättning till markägare och vill nu återställa det med 100 miljoner. Det kallar man för en satsning, men det är ingen satsning".*

I Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU12 lämnade Socialdemokraterna en reservation angående artskydd, rådighetsinskränkningar och ersättning och anger följande ställningstagande: *"Skogsbrukets verksamhet står inför växande utmaningar, inte minst när det gäller avverkningsanmälningar enligt skogsvårdslagen. Rättsutvecklingen har nu fört oss till en punkt där Skogsstyrelsen behöver förstärkta resurser och befogenheter för att noggrant granska och bedöma hur avverkningar påverkar skyddade arter. I ljuset av detta understryker vi vikten av att stärka Skogsstyrelsens kapacitet genom att tillförsäkra myndigheten nödvändiga medel för att ge markägare rättmätig ersättning vid eventuella inskränkningar i deras avverkningsrättigheter. Vi ser framför oss en skogspolitik som harmoniskt balanserar ekonomisk tillväxt med miljömässig hållbarhet, som erkänner skogens multifunktionella värde och som utnyttjar dess potential att skapa arbetstillfällen och förstärka klimatåtgärder. Skogen är en länk till vårt förflutna, men den är otvivelaktigt också en nyckel till Sveriges framtid."*

Interpellation 2024/25:427 av Malin Larsson 2025-02-19 *"Skogsutredningen har lämnat sitt delbetänkande, och miljömålsberedningen lämnade sitt betänkande den 14 februari. Men vad som händer med artskyddsutredningen sker mer i det tysta, då detta är en bokstavsutredning som sköts internt på departementet. Denna utredning skulle ha redovisats senast den 31 december 2024" ...*

Miljöpartiet har via riksdagsdebatt och en skriftlig fråga ifrågasatt att artskyddet för nationellt fridlysta arter inte ska gälla för skogsbruk och jordbruk. I Riksdagsdebatt den 21 januari 2026 sade Emma Nohrén (MP) *"Som jag och mitt parti ser det ska det som är skyddsvärt skyddas. Och det ska givetvis ersättas. Det är jättebra att det äntligen kommer en ersättningsmöjlighet. Däremot blir jag lite rädd när det i samma andetag sägs att skogsbruket ska ha undantag för många av artskyddsreglerna. Då får kanske ingen någon utbetalning, eftersom ingenting blir skyddsvärt."*

I samma debatt sa ledamoten även *"dock i nästa andetag se över artskyddet och ändra vad som är skyddsvärt. Det ska finnas något slags differentiering. Det står även att skogsbruket ska vara undantaget från många av dessa saker. Därmed har man egentligen gett skogsägarna carte blanche för att göra vad de vill. Så låter det när jag läser det. Nu har vi i och för sig inte sett den färdiga produkten. Eftersom ledamoten är insatt i detta kanske han kan bringa lite klarhet. Kommer det att finnas några restriktioner vad gäller artskydd för skogen, eller kommer allt att vara undantaget? Samt "Men regeringen är väl ändå medveten om att om någon tar bort ett träd där det till exempel finns fågelbon och ska använda trädet till något blir det ändå en skada? Arten blir ju inte mindre hotad för att skadan sker av en annan anledning. Går det verkligen att göra en sådan distinktion, och kommer det att hjälpa artskyddet?"*

Skriftlig fråga 2025/26:271 av Rebecka Le Moine *"Mot bakgrund av detta väcks frågan om hur regeringen avser att leva upp till det internationella åtagandet att stoppa utarmningen av biologisk mångfald, och därmed skydda och säkra livskraftiga populationer och artrikedomen i Sverige, när det nya regelverket samtidigt skulle öppna upp för ökade undantag för de verksamheter som utgör de största hoten mot arterna ... Hur garanterar ministern och regeringen att dispens inte leder till att skyddet urholkas för känsliga eller sällsynta arter?"*

Vänsterpartiet har i motion uttryckt att regeringen bör lägga fram förslag om artskydd utifrån artskyddsutredningen från 2021, som presenterade betydlig skarpare förslag för att skydda hotade arter.

Motion 2025/26:2784 av Nooshi Dadgostar m.fl. skrev Vänsterpartiet (OBS att de inte skriver något om regeringens bokstavsutredning eller ersättning) *"Den s.k. artskyddsutredning presenterade 2021 sitt betänkande Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51). Utredningen hade i uppdrag att se över*

artskyddsförordningen och föreslå åtgärder för att nå ett regelverk som rättssäkert och effektivt skyddar arter. Många av förslagen skulle stärka naturvårdsarbetet och möjligheterna att uppnå våra miljömål. Vänsterpartiet anser att förslagen till största delen skulle bidra till ett bättre och mer rättssäkert artskydd och att de bör genomföras. Regeringen bör återkomma till riksdagen med proposition innehållande huvuddelen av förslagen i SOU 2021: 51 Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar som stärker skyddet av arter.”

Särskilda omnämmanden

Stjälpt: C och SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

KN2025/01529 Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2025/07/skyddet-genom-nationell-fridlysning-anpassas-till-arternas-skyddsbehov-och-andra-angelagna-intressen/>

KN2026/00002 Ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av artskyddet

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2026/01/ersattning-vid-radighetsinskrankningar-till-foljd-av-artskyddet/>

SOU 2024:91 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/12/sou-202491/>

KN2026/00535 Tillfälliga undantag från fridlysningsbestämmelser vid omhändertagande av stormskadad skog

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2026/03/tillfalliga-undantag-fran-fridlysningsbestammelser-vid-omhandertagande-av-stormskadad-skog/>

Prop. 2025/26:1 Budgetpropositionen för 2026

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/09/2025261/>

Pressträff med landsbygdsminister Peter Kullgren, EU-minister Jessika Roswall och klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari om en skogspolitisk utredning, februari 2024-02-07

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/02/presstraff-med-landsbygdsminister-peter-kullgren-eu-minister-jessika-roswall-och-klimat--och-miljominister-romina-pourmokhtari-om-en-skogspolitisk-utredning/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-08-22

"Utredningen som ska föreslå ändringar i artskyddet har tillsatts"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/08/utredningen-som-ska-foresla-andringar-i-artskyddet-har-tillsatts/>

Bilaga till protokoll § 2 i ärendet KN2024/01639 Uppdragsbeskrivning 2024-08-20

"Ändrade bestämmelser om nationell fridlysning och en reglering av rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av fridlysningsbestämmelser"

<https://www.regeringen.se/contentassets/1c516d0de90a42c28944e71771d81a27/uppdragsbeskrivning-bilaga-till-protokoll--2-i-arendet-kn2024-01639.pdf>

Artikel Syre, 2024-06-07, Knäroten får regeringen att se rätt – vill försvaga artskyddet

<https://tidningensyre.se/2024/07-juni-2024/knaroten-far-regeringen-att-se-rott-vill-forsvaga-artskyddet/>

Pressmeddelande Naturskyddsföreningen, 2025-20-23 "Regeringens nya förslag riskerar att slå ut fler arter"

<https://via.tt.se/pressmeddelande/4114215/regeringens-nya-forslag-riskerar-att-sla-ut-fler-arter?publisherId=3236031&lang=sv>

Artikel Svt nyheter, 2025-11-24 "Fridlysta arter väntas tappa sitt skydd"

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasternorrland/fridlysta-arter-vantas-tappa-sitt-skydd>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Protokoll 2025/26:61 riksdagsdebatt 2026-01-21

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252661-onsdagen-den-21-januari_hd0961/html/

(C) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU12

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/skogspolitik_hc01mju12/

(C) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU6

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/skogspolitik_hd01mju6/

(MP) Protokoll 2025/26:61 riksdagsdebatt 2026-01-21

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252661-onsdagen-den-21-januari_hd0961/html/

(MP) Skriftlig fråga 2025/26:271 Förändring av artskydd
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/forandring-av-artskydd_hd11271/

(S) Protokoll 2025/26:61 riksdagsdebatt 2026-01-21
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252661-onsdagen-den-21-januari_hd0961/html/

(S) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25:MJU12
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/skogspolitik_hc01mju12/

(S) Interpellation 2024/25:427 Skogsbrukets framtid
<https://data.riksdagen.se/dokument/HC10427.html>

(SD) Protokoll 2025/26:61 riksdagsdebatt 2026-01-21
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252661-onsdagen-den-21-januari_hd0961/html/

(SD) Motion 2024/25:1371 Politik för stärkt äganderätt
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/politik-for-starkt-aganderatt_hc021371/html/

(SD) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25:MJU12
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/skogspolitik_hc01mju12/

(V) Motion 2025/26:2784 Biologisk mångfald
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/biologisk-mangfald_hd022784/

Försvagat skydd och minskning av vargstammen

Bakgrund

Vargar fungerar som en nyckelart som bidrar till stabila ekosystem och biologisk mångfald. Från att ha varit utrotade under 1960-talet, till följd av hård jakt, har vargarna tack vare skyddande lagstiftning kunnat komma tillbaka och återetablera sig i Sverige. Under inventeringen vintern 2024/2025 fanns det cirka 355 vargar i Sverige. Fram till nyligen var vargen strikt skyddad enligt både Bernkonventionen och EU:s art- och habitatdirektiv. Strikt skydd innebär att man inte medvetet får döda, tillfångata eller störa vargar, men undantag kan göras för att till exempel skydda tamdjur. I december 2024 röstade Bernkonventionens medlemsländer igenom ett förslag från EU-kommissionen om att sänka vargens skyddsstatus genom att flytta vargen från kategorin strikt skyddade arter till skyddade arter, alltså en mindre skyddad kategori. Motsvarande ändringar inom art- och habitatdirektivet gjordes i juni 2025, vilket öppnar upp för jakt på varg inom EU så länge som en gynnsam bevarandestatus bibehålls. Sverige rapporterar vart sjätte år ett referensvärde för gynnsam bevarandestatus till EU. Antalet vargar i Sverige får inte understiga detta värde om Sverige ska kunna anses leva upp till kraven i art- och habitatdirektivet. Vid tidpunkten för sammanställandet av denna rapport är referensvärdet 170 vargar. Sveriges har tidigare haft referensvärde 270, vilket höjdes till 300 efter att EU-kommissionen 2015 kritiserat värdet för att vara otillräckligt och godtyckligt framtaget på politiska grunder.

Vargförvaltningen styrs av svensk lagstiftning och EU-rätten (art- och habitatdirektivet), med krav på att vargpopulationen ska ha gynnsam bevarandestatus. En central del i detta är Sveriges rapportering enligt artikel 17 vart sjätte år, där bevarandestatus bedöms och bland annat ett referensvärde för populationsstorlek (FRP) rapporteras.

Under mandatperioden har vargpolitiken i praktiken kommit att kretsa kring två huvudspår:

- en svensk omställning av förvaltningsmålen genom att sänka referensvärdet som rapporteras till EU, och att anpassa miniminivåer och planering för licensjakt efter detta
- regeringens linje i EU om att sänka vargens skyddsstatus, från "strikt skyddad" till "skyddad", genom ändringar kopplade till Bernkonventionen och därefter art- och habitatdirektivet

Sammantaget har detta påverkat både ambitionsnivån i svensk vargförvaltning och förutsättningarna för omfattning i licensjakt, inklusive planeringen inför licensjakten 2026.

Regeringens agerande

Regeringens mest avgörande beslut under perioden är att i juni 2025 ge Naturvårdsverket i uppdrag att i artikel 17-rapporteringen 2025 rapportera 170 vargar som referensvärde för gynnsam bevarandestatus, i stället för tidigare rapporterad nivå på 300. I samband med detta kommunicerade regeringen en politisk inriktning om att vargstammen ska minska stegvis, med delmål om 270 individer till licensjakten 2026, i ett pressmeddelande. I ljuset av detta fattade Naturvårdsverket beslut om att delegera beslut om licensjakt till länsstyrelserna i mellersta och södra Sverige, som i sin tur fattade beslut om jakt på 48 vargar. Denna jaktkvot väntades sänka vargstammen till 270 individer, men stoppades i domstol efter överklagande från bland annat Naturskyddsföreningen.

Därefter har regeringen styrt mot att detta nya referensvärde också ska slå igenom i den nationella styrningen. På uppdrag av regeringen initierade Naturvårdsverket i mars 2025 att tillsammans med länsstyrelserna se över och omfördela miniminivåer för varg, och fastställde i september 2025 uppdaterade miniminivåer utifrån referensvärdet 170.

Parallellt med den nationella politiken har regeringen aktivt drivit frågan om sänkt skyddsstatus för varg på EU-nivå. Efter att Europeiska kommissionen i mars 2025 lade fram ett formellt förslag om att ändra vargens status i art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) – från bilaga IV (strikt skyddad) till bilaga V (skyddad art) – har Sverige konsekvent ställt sig bakom förslaget i EU:s beslutsprocess.

Frågan behandlades först i rådets arbetsgrupper och därefter i Coreper. Coreper (Comité des représentants permanents) är medlemsstaternas ständiga representanter i Bryssel och fungerar som ministerrådets centrala förberedande organ. Det är där medlemsländernas positioner samordnas och där mandat fastställs inför formella beslut i Europeiska unionens råd. När Coreper enats om en linje innebär det i praktiken att medlemsstaterna är överens om hur rådet ska agera i den fortsatta lagstiftningsprocessen.

Efter Corepers mandat gick ärendet vidare enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet mellan rådet och Europaparlamentet. Parlamentet röstade för ändringen i maj 2025 och direktivändringen antogs formellt i juni 2025. Den trädde i kraft den 14 juli 2025, vilket innebar att vargen flyttades från bilaga IV till bilaga V. Det juridiska skiftet innebär att arten inte längre omfattas av det strikta skyddet i artikel 12 utan av reglerna i artikel 14, som ger medlemsstaterna större handlingsutrymme i förvaltningen.

Regeringen välkomnade beslutet offentligt. EU-minister Jessica Rosencrantz uttalade: "En ändrad skyddsstatus för varg blir ett styrkebesked för Sverige och svenskt påverkansarbete i EU. Regeringen arbetar målinriktat och kontinuerligt tillsammans med allierade för att få genomslag för svensk politik och värna svenska intressen."

Som en följd av den ändrade skyddsstatusen avslutade Europeiska kommissionen det pågående överträdelseärendet mot Sverige avseende vargförvaltningen. Ärendet hade initierats efter klagomål från bland annat Naturskyddsföreningen och rörde tillämpningen av det strikta skyddet enligt bilaga IV. När vargen flyttades till bilaga V förändrades den rättsliga utgångspunkten, och kommissionen valde att lägga ned ärendet mot bakgrund av den nya regleringen.

Sammanfattningsvis har regeringen agerat aktivt i EU-processen, både genom att stödja kommissionens förslag i Coreper och rådet samt genom att offentligt välkomna den ändrade skyddsstatusen, som därefter fått direkta rättsliga konsekvenser för Sveriges pågående EU-ärende.

En tung konsekvens av regeringens linje under 2025 är att EU-kommissionen i november 2025 riktar skarp kritik mot Sveriges artikel 17-rapportering avseende varg och ifrågasätter den vetenskapliga grunden för referensvärdet 170, med krav om att rapporteringen ska rättas eller uppdateras i linje med vägledningen.

Även om regeringen i budgetpropositionen för 2026 aviserar att under en treårsperiod tillföra 338 miljoner kronor till Naturvårdsverket kopplat till vargförvaltningen, är dessa medel direkt knutna till målsättningen att minska vargstammen till 170 individer. Budgettillskottet kan därför inte betraktas som ett positivt inslag, utan som ett ekonomiskt verktyg för att genomdriva en politik som strider mot vetenskapliga rekommendationer och riskerar konflikt med EU-rätten.

Sammantaget har regeringens agerande under perioden i huvudsak varit inriktat på att skapa större handlingsutrymme för jakt och snabbare nedtrappning av vargstammen, genom att både sänka rapporterat referensvärde och verka för sänkt skyddsstatus i EU.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Under riksmötena 2024/25 och 2025/26 har samtliga riksdagspartier lagt kommittémotioner inom naturvård och viltförvaltning där rovdjursfrågor behandlas.

Centerpartiet, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna har i motioner föreslagit förändringar som syftar till minskade rovdjursstammar, ökat nationellt eller regionalt handlingsutrymme samt förenklade regler för skydds- och licensjakt.

Socialdemokraterna har i riksdagsarbetet hänvisat till riksdagens tidigare beslut om ett referensintervall om 170–270 vargar och uttryckt att målet bör uppnås samt att populationen vid behov ska kunna reduceras genom licensjakt eller andra förvaltningsåtgärder. Patrik Björck har vid fem tillfällen ställt interpellationer till landsbygdsministern med anledning av vargstammen och i dessa sammanhang

framhållit att tilldelningen i licensjakten varit för låg för att nå delmålet om 270 individer. Han har bland annat uttalat att en tilldelning om 48 vargar är otillräcklig i förhållande till riksdagens mål och samtidigt välkomnat ministerns uttalade ambition att minska stammen till 170 individer. Sammantaget har Socialdemokraternas linje under mandatperioden i huvudsak utgått från att genomföra det av riksdagen beslutade intervallet i praktiken.

Centerpartiet har upprepade gånger motionerat om att "den svenska vargstammen ska minska och att den med hänsyn till nuvarande läge ligger i den nedre delen av spannet närmare 170 individer."

Sverigedemokraterna har under mandatperioden varit det parti som tydligast drivit kravet på en kraftigt reducerad vargstam. Partiet har återkommande argumenterat för att vargpopulationen bör ned till minimumnivån 170 individer och har i riksdagsdebatter betonat att dagens stam är för stor i förhållande till landsbygdens förutsättningar. Sverigedemokraterna har ställt sig bakom regeringens ambition att justera ned referensvärdet och har i retorik och politiska initiativ kopplat vargfrågan till frågor om jakt, tamdjurshållning och trygghet på landsbygden.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i motioner och debatter betonat strikt tillämpning av art- och habitatdirektivet och återhållsamhet med licensjakt.

Rebecka Le Moine (MP) har vid tre tillfällen, i februari 2023, i mars 2025 och i november 2026, ställt interpellationer till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) med anledning av regeringens hantering av Sveriges referensvärde för varg samt den övergripande förvaltningen av arten. Hon har varit tydligt kritisk till ambitionen att sänka referensvärdet till 170 individer och har ifrågasatt såväl den vetenskapliga grunden som förenligheten med art- och habitatdirektivets krav på gynnsam bevarandestatus. I januari 2026 KU-anmälde hon landsbygdsministern med hänvisning till hanteringen av referensvärdet, uttalanden efter förvaltningsrättens dom om licensjakt samt hur regeringen förhållit sig till domstolsprövningen. Miljöpartiet har genomgående betonat betydelsen av genetisk status, effektiv populationsstorlek och långsiktig livskraft snarare än ett politiskt fastställt siffrerspann.

Utöver motionerna har flera partier agerat genom interpellationer och debatter, särskilt i anslutning till domstolsbeslut om licensjakt och frågan om referensvärde.

Sammanfattningsvis har mandatperioden präglats av en tydlig skiljelinje. Miljöpartiet har konsekvent ifrågasatt sänkningen av referensvärdet och betonat EU-rättens krav på långsiktig genetisk livskraft, medan Socialdemokraterna i huvudsak hållit fast vid det tidigare fastställda intervallet 170–270 individer och Sverigedemokraterna drivit på för en så låg nivå som möjligt inom detta spann.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP och V

Stjälpt: C, S och SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Naturvårdsverkets beslut och underlag om fastställande av miniminivåer för varg, 2025-09-19 <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pressmeddelanden/2025/september/nya-miniminivaer-for-varg/>

Naturvårdsverkets bilagor till analys av vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus. Ärendenummer NV-05942-22. <https://www.naturvardsverket.se/49e29c/contentassets/559d978493404c20bbd3c3510350eb66/bilagor-till-analys-av-vargens-referensvarde.pdf>

Pressmeddelande Europeiska unionens råd, 2025-06-05. "Habitatdirektivet: rådet godkänner ny skyddsstatus för vargar" <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2025/06/05/habitats-directive-council-gives-final-approval-to-the-new-protection-status-of-wolves/pdf/>

Bern convention newsroom, 2025-03-7: "Modification of wolf protection under the Bern Convention enters into force" <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/-/modification-of-wolf-protection-under-the-bern-convention-enters-into-force>

EU-dokument. COM(2025) 106 final, Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 92/43/EEG vad gäller vargens (Canis lupus) skyddsstatus https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-dokument/forslag-till-europaparlamentets-och-radets_hdb6106/html/

Pressmeddelande Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-06-26: "Referensvärdet för varg sänks från 300 till 170" <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/referensvardet-for-varg-sanks-fran-300-till-170/>

Regeringsbeslut. LI2025/01301 Uppdrag till Naturvårdsverket att rapportera angivet referensvärde för varg <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/06/uppdrag-till-naturvardsverket-att-rapportera-angivet-referensvarde-for-varg/>

Regeringsbeslut. LI2025/00549 Uppdrag till Naturvårdsverket att initiera processen att se över fördelningen av miniminivåerna avseende förekomst av varg <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/03/uppdrag-till-naturvardsverket->

[att-initiera-processen-att-se-over-fordelningen-av-miniminivaerna-avseende-forekomst-av-varg/](#)

Pressmeddelande Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet, 2025-03-06: "Uppdrag till Naturvårdsverket inför licensjakt på varg 2026"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/03/uppdrag-till-naturvardsverket-infor-licensjakt-pa-varg-2026/>

Pressmeddelande Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet, 2025-06-12: "Datum för beslut om licensjakt på varg tas bort"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/datum-for-beslut-om-licensjakt-pa-varg-tas-bort/>

Faktapromemoria. 2024/25:FPM27 Ändring av direktiv om skyddsstatus för varg

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/andring-av-direktiv-om-skyddsstatus-for-varg_hc06fpm27/

Pressmeddelande Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet, 2025-04-16: "Viktigt steg mot en ändrad skyddsstatus för varg"

<https://regeringen.se/pressmeddelanden/2025/04/viktigt-steg-mot-en-andrad-skyddsstatus-for-varg/>

Artikel Sveriges natur, 2025-11-21: "EU-kommissionen ger Sverige bakläxa om vargen"

<https://www.sverigesnatur.org/aktuellt/eu-kommissionen-ger-sverige-baklaxa-om-vargen/>

Pressmeddelande Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet, 2025-09-15:

"Regeringen tillför medel till vargförvaltningen"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/regeringen-tillfor-medel-till-vargforvaltningen/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Betänkande Miljö- och jordbruksutskottet. Bet. 2024/25: MJU17 Jakt och viltvård.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/jakt-och-viltvard_hc01mju7/

Betänkande Miljö- och jordbruksutskottet. Bet. 2023/24: MJU12 Naturvård

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/naturvard_hb01mju12/

(C) Interpellation. 2022/23:355 "Den svenska vargstammen" till Landsbyggsminister

Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/den-svenska-vargstammen_ha10355/

(C) Motion 2022/23:855 En hållbar jakt https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-hallbar-jakt_ha02855/

(C) Motion 2022/23:1672 En levande landsbygd för Sveriges bästa https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-levande-landsbygd-for-sveriges-basta_ha021672/

(C) Motion 2023/24:2479 Livskraftiga gröna och blå näringar https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/livskraftiga-grona-och-bla-naringar_hb022479/

(C) Motion 2023/24:2730 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hb022730/

(C) Motion 2024/25:2153 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hc022153/

(C) Motion 2024/25:2953 Jord, skog och jakt https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jord-skog-och-jakt_hc022953/

(C) Motion 2025/26:2833 Jord, skog, jakt https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jord-skog-jakt_hd022833/

(C) Motion 2025/26:3741 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hd023741/

(MP) Interpellation. 2022/23:172 "Åtgärder för att skydda vargen" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/atgarder-for-att-skydda-vargen_ha10172/

(MP) KU-anmälan. 2023/24:31 (1092-2025/26) Granskning av landsbygdsministerns hantering av referensvärdet för varg och uttalanden efter domstolsprövning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/ku-anmalan/granskning-av-landsbygdsministerns-hantering-av_hda1dnr1092/

(MP) KU-anmälan. 2023/24:31 (932-2023/24) Förankring i EU-nämnden av note om sänkt skyddsstatus för stora rovdjur i art- och habitatdirektivet https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/ku-anmalan/forankring-i-eu-namnden-av-note-om-sankt_hba1dnr932/

(MP) Interpellation. 2024/25:521 "Bättre samexistens med varg" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/battre-samexistens-med-varg_hc10521/

(MP) Motion 2024/25:1748 Gynnsam bevarandestatus för vargen
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/gynnsam-bevarandestatus-for-vargen_hc021748/

(MP) Interpellation. 2025/26:188 "Sveriges referensvärde för varg" till Landsbygdsminister Peter Kullgren. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/sveriges-referensvarde-for-varg_hd10188/

(MP) Motion 2025/26:3506 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hd023506/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre - Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Interpellation. 2022/23:61 "Förvaltningen av varg" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/forvaltningen-av-varg_ha1061/

(S) Interpellation. 2022/23:342 "Varg på landsbygden" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/varg-pa-landsbygden_ha10342/

(S) Interpellation. 2023/24:327 "En växande vargstam" till Landsbygdsminister Peter Kullgren https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/en-vaxande-vargstam_hb10237/

(S) Motion 2023/24:2628 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hb022628/

(S) Interpellation. 2024/25:142 "Vargen" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/vargen_hc10142/

(S) Interpellation. 2024/25:661 "Vargjakt" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/vargjakt_hc10661/

(S) Motion 2024/25:3108 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hc023108/

(S) Interpellation. 2025/26:131 "Vargjakt 2026" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/vargjakt-2026_hd10131/

(S) Motion 2025/26:3733 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hd023733/

(SD) Motion 2022/23:994 Jakt, viltvård och tradition https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jakt-viltvard-och-tradition_ha02994/

(SD) Motion 2023/24:480 Jakt, viltvård och tradition https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jakt-viltvard-och-tradition_hb02480/

(SD) Debattartikel Sydsvenska game fair, 2023-09-25: "Myndigheter kan inte tillåtas obstruera i vargfrågan" <https://svenskjakt.se/opinion/debatt/myndigheter-kan-inte-tillatas-obstruera-i-vargfragan/>

(SD) Debattartikel Jakt och jägare, 2023-12-19: "Debatt: Det räcker nu - älgarna har fått nog!" <https://www.jaktojagare.se/kategorier/opinion/debatt-det-racker-nu-algarna-har-fatt-nog/>

(SD) Motion 2024/25:1396 Jakt- och viltvård https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jakt-och-viltvard_hc021396/

(SD) Debattartikel Dagens industri, 2025-05-11: "Budgetnyhet: Vi prioriterar en minskad vargstam" <https://www.di.se/debatt/budgetnyhet-vi-prioriterar-en-minskad-vargstam/>

(V) Motion 2025/26:2784 Biologisk mångfald https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/biologisk-mangfald_hd022784/

EU:s naturrestaureringslag

Bakgrund

EU har förbundit sig att restaurera 20 procent av unionens natur till 2030 genom FN:s globala ramverk för biologisk mångfald. I EU:s strategi för biologisk mångfald som antogs 2020 åtog sig EU-kommissionen att lägga fram förslag på bindande mål för att återställa natur för att uppnå FN-målen. Lagförslaget som presenterades 2022 höll på att falla flera gånger under förhandlingen innan naturrestaureringslagen till slut antogs 2024. Lagen innebär att EU:s medlemsländer måste restaurera minst 20 procent av EU:s land- och havsområden till 2030 och alla ekosystem som behöver återställas till 2050. Lagen ställer krav på att återställa och restaurera naturtyper som är prioriterade på europeisk nivå där statusen inte är god och att återskapa livsmiljötyper i de fall arealen är otillräcklig för att arterna som är beroende av dessa naturtyper ska klara sig långsiktigt.

I augusti 2022 röstade Miljö- och jordbruksutskottet om förslaget från EU-kommissionen är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Socialdemokraterna röstade då tillsammans med M, SD, KD och C för att riksdagen ska lämna invändningar i ett så kallat motiverat yttrande till Europaparlamentet, ministerrådet och EU-kommissionen. I och med detta gick S emot regeringens egna preliminära bedömning att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. L, MP och V reserverade sig emot beslutet.

Regeringens agerande. Sveriges regering och enskilda regeringsföreträdare har på olika sätt motverkat att lagstiftningen ska komma på plats och vidare velat se så låga ambitioner som möjligt och gått emot expertmyndigheterna i implementeringen. Skälen som anges är bland annat att man oroar sig för hur det kan påverka skogsbruket, jordbruket, gruvnäringen och företagens konkurrenskraft. När lagstiftningen slutförhandlades hade Sverige ordförandeskapet i ministerrådet. I den rollen förhandlade Sverige fram en kompromiss, men sedan röstade regeringen emot sitt eget kompromissförslag för att stoppa lagen. Enligt rapporter i media har naturrestaurering varit en tvistefråga mellan Liberalerna och Kristdemokraterna i regeringen, där Liberalerna velat se en mer ambitiös linje. Sveriges landsbygdsminister Peter Kullgren (Kd) har dessutom aktivt arbetat mot lagen inom EU, vilket ledde till att en blockerande minoritet tillfälligt kunde stoppa lagförslaget. I slutändan röstades lagen igenom med minsta möjliga marginal. Efter att lagstiftningen till slut gick igenom så har regeringen verkat för att Sverige ska lägga sig på lägsta möjliga nivå, och i vissa fall lägre än vad förordningen kräver, och dessutom gått emot rekommendationerna från sina egna expertmyndigheter för att kunna kringgå viktiga delar av lagstiftningen i den nationella implementeringen. Regeringen har också drivit på för att riva upp och urvattna naturrestaureringslagen.

Regeringens betyg

Röd

Skuggbetyg

Försvare: Liberalerna

Bromskloss: Kristdemokraterna

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Den 21 september 2022 röstade riksdagen i en subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till förordning om restaurering av natur – alltså om EU ska lagstifta i frågan om målen för den planerade åtgärden som inte kan uppnås lika bra av medlemsländerna själva. I omröstningen röstade S, M, SD och C för att riksdagen ska invända mot lagförslaget i ett så kallat motiverat yttrande medan L, MP och V röstade emot.

I ett skriftligt samråd med EU-nämnden, mars 2024, aviserade regeringen sin avsikt att rösta emot den trepartsöverenskommelse som man förhandlat fram under ordförandeskapet i ministerrådet. Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Västerpartiet anmälde alla en avvikande åsikt och menade tvärt om att regeringen borde rösta för Naturrestaureringslagen. Centerpartiet stod därmed bakom regeringens linje. Eftersom Socialdemokraterna både verkat för och emot att lagstiftningen ska komma på plats så får partiet inget särskilt omnämnande. Sverigedemokraterna har enligt uppgifter i media stöttat Kristdemokraterna i deras motstånd mot förordningen om restaurering av natur.

Särskilda omnämnan

Hjälpt: MP, V

Stjälpt: C, SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2022/23:36, 2023-04-13

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20222336_haa1mju36p/

Faktapromemoria 2021/22:FPM114 Förordning om restaurering av natur

<https://data.riksdagen.se/fil/0FE85FFF-597D-4AE4-A7AB-97F6B10D9E14>

Kommenterad dagordning Klimat- och näringslivsdepartementet Sekretariatet för EU och internationella frågor, Klimat och miljö, 2023-06-15 "Rådets möte (miljöministrarna) den 20 juni 2023"

<https://www.regeringen.se/contentassets/288aefd8ed854669a7c2a0f3d9be22d4/kommenterad-dagordning-miljoradet-den-20-juni-2023.pdf>

Artikel Altinget, 2023-06-14, "Sverige försöker skjuta ner restaureringslag – tunga medlemsländer rasar"

<https://www.alinget.se/eu/artikel/sverige-forsoker-skjuta-ner-restaureringslag-tunga-medlemslander-rasar>

Artikel Aktuell hållbarhet, 2024-03-25, "Naturrestaureringslagen försenas – Sverige pekas ut som bromskloss"

<https://www.aktuellhallbarhet.se/miljo-och-klimat/klimatpolitik/naturrestaureringslagen-forsenas-sverige-pekas-ut-som-bromskloss/>

Artikel Dagens nyheter, 2024-04-11 "Så bedrev ministern övertalningskampanj för att stoppa lagen om att rädda förstörd natur"

<https://www.dn.se/sverige/sa-bedrev-ministern-overtalningskampanj-for-att-stoppa-lagen-om-att-radda-forstord-natur/>

Regeringens förslag till regelförenklingar i EU, juli 2025: "Simplification proposals - A list of simplification proposals for EU legislation from the Swedish government"

<https://www.regeringen.se/contentassets/04cfa7f8cfe844d0bd855f232cbf9ebb/forenklingssatgarder/>

Ändringsbeslut 2024-12-05, Regleringsbrev Naturvårdsverket

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=25173>

Regleringsbrev 2025 Myndighet Naturvårdsverket

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24968>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-12-20 "Regeringen ger rapporterings- och analysuppdrag om gynnsam referensareal för art- och habitatdirektivets naturtyper"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/12/regeringen-ger-rapporterings-och-analysuppdrag-om-gynnsam-referensareal-for-art-och-habitatdirektivets-naturtyper/>

Artikel Dagens nyheter, 2024-12-20 "Forskare och miljörelse: Regeringen omintetgör EU:s lag om att återställa natur"

<https://www.dn.se/sverige/forskare-och-miljorelse-regeringen-omintetgor-eus-lag-om-att-aterstalla-natur/>

Artikel Natursidan, 2024-12-23 "Sverige försöker slippa genomföra åtgärder för naturrestaureringslagen"

<https://www.natursidan.se/nyheter/sverige-forsoker-slippa-genomfora-atgarder-for-naturrestaureringslagen/>

Artikel Aktuell hållbarhet, 2025-01-23 "Kommentar: Svenska politiker försöker

desarmera EU:s naturskydds krav"

<https://www.aktuellhallbarhet.se/miljo-och-klimat/biologisk-mangfald/kommentar-svenska-politiker-forsoker-desarmera-eus-naturskydds-krav/>

Artikel SLU artdatabanken, 2025-05-13 "Referenstillstånd handlar om kvalitet inte tidsepok"

<https://www.slu.se/artdatabanken/arter-och-natur/artiklar/referenstillstand-handlar-om-kvalitet-inte-tidsepok/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Utlåtande 2021/22: MJU32 Subsidiaritetsprovning av kommissionens förslag till förordning om restaurering av natur, beslut 2022-09-21

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utlatande/subsidiaritetsprovning-av-kommissionens-forslag_h901mju32/

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utlatande/subsidiaritetsprovning-av-kommissionens-forslag_h901mju32/html/

EU-nämndens protokoll 2023/24:32, 2024-04-05

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20232432_hba2eun32p/

EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Bakgrund

Det svenska jordbruket påverkas idag till stor del av internationella överenskommelser. En av dem med störst påverkan är EU:s gemensamma jordbrukspolitik, CAP, med tillhörande regelverk för ekonomisk ersättning.

Det är ett av EU:s äldsta gemensamma politikområden och den enskilt största budgetposten när den utgör cirka en tredjedel av dagens EU:s budget. Här tas beslut som påverkar hur Europas bönder producerar mat och förvaltar landskapen. Det handlar främst om stöd till lantbrukare för inkomst, betalning för miljöersättningar, investeringsstöd och rådgivning, men även till landsbygdsutveckling. Utformningen av CAP-regelverket och hur den implementeras i Sverige har stor påverkan på hur Sveriges jordbruk bedrivs och hur det påverkar odlingslandskapet. Bestämmelserna gäller sju år i taget. Implementeringen, kallad den svenska strategiska planen finansieras både med EU-medel och genom nationell medfinansiering. Totalt är budgeten för programperioden 2023-2027 12 miljarder kr per år.

Som en reaktion på europeiska bondeprotester lade EU-kommissionen våren 2024 fram ett förslag om att lätta på miljövillkoren inom CAP. Samtidigt som man lättade på miljövillkoren infördes också miljöersättningar inom CAP för att kompensera för detta. Naturskyddsföreningen anser att det hade varit bättre att behålla de tidigare miljövillkoren. Förenkling av regelverk är positivt så länge det inte görs på bekostnad av miljönytta. Ytterligare ett förenklingspaket kom under 2025. Den svenska strategiska planen (implementeringen) kan ändras under programperioden genom programändringar.

Beslut om Sveriges strategiska plan togs den 28 oktober 2022 och har inte vägts in i granskningen. Granskningen omfattar regeringens hantering av den nuvarande programperioden 2023–2027, både på EU-nivå och i den svenska implementeringen. I juli 2025 kom ett reformförslag inför 2028. Regeringen har presenterat sin strategi, prioriteringar, hållit hearing och remissrunda, samt gett utredande uppdrag till Jordbruksverket, men då inga formella beslut ännu tagits ingår inte kommande reform i granskningen.

Regeringens agerande

Regeringen har tagit ett par positiva beslut i rätt riktning som Naturskyddsföreningen arbetat för, bland annat infört ett nytt vallstöd och höjt ersättningen för skötsel av betesmarker och slåtterängar. Den har dock också tagit beslut i fel riktning, som att försvaga miljövillkoren. Vid två tillfällen har budgettillskott gjorts, vilket kan vara positivt, men dessa budgettillskott har inte tydligt gått till miljöåtgärder.

De senaste ändringarna som gjorts i strategisk plan inkluderar betalning för att mjölkbönder ska uppfylla det nationella beteskravet, vilket möjliggjordes genom EU:s

andra förenklingspaket. Regeringen var pådrivande i EU för dessa regeländringar kopplat till stöd för beteskraV.

Det har under mandatperioden varit en öppen konflikt inom regeringen om huruvida de svenska reglerna som kräver att mjölkkor ska få komma ut på bete ska kvarstå eller inte. Kristdemokraterna har velat ta bort beteskraVet medan Liberalerna tydligt har stått upp för beteskraVet. Betalningen till mjölkbönder som håller sina djur på bete var en del av överenskommelsen mellan regeringspartierna om att inte ta bort beteskraVet. Naturskyddsföreningen ställer sig positiv till möjligheten att kunna ge stöd för nationell lagstiftning som går över EU:s djurskyddsregler.

Under mandatperioden har regeringen beslutat om sex programändringar (PÄ) i strategisk plan, se sammanfattning nedan. Regeringen har också tagit ställning till två förenklingspaket rörande CAP på EU-nivå. Vid två tillfällen har budgettillskott gjorts.

PÄ1, våren 2023

- Livsmedelsförädling (teknisk justering)
- Ändrade målvärden och fördelning fånggröda/mellangröda.
- Vattenbruk inom diversifiering flyttas ur CAP.
- Rättningar, mindre definitionsändringar, förtydliganden.

PÄ2, mars 2024

- Ändringar för investeringsstöd diversifiering, vattenvårdsåtgärder och ändring i precisionsodling planering. Beräkningsändringar i kompensationsstödet.
- Möjlighet att odla fånggrödor, mellangrödor och kvävefixerande på miljöytor efter EU-ändring.

PÄ3, september 2024

- Ny miljöersättning för blommande åker och fältkant.
- Ändringar i grundvillkor (implementera förenklingspaket)
 - Mindre marktäckning; Undantag i norr och för ekologisk produktion, sänkt i södra Sverige.
 - Växtföljd ersatt av enbart krav på gröddiversitet, undantaget i vissa delar av landet och fler undantag för potatis och majs.
 - Kravet på miljöytor togs bort.
- Sänkning av målvärden för ekologisk produktion, på grund av för lågt söktryck. Gav en möjlighet att fördela budgetöverskott på andra miljöersättningar.
- Nytt grundvillkor kring social hållbarhet.

PÄ4, april 2025

- Ny ettårig vällersättning.

- Ändrad valutakurs vilket gav ett budgettillskott på 646 miljoner.
- Budgettillskott investeringsstöd för stallar.
- Höjd betesersättning, ersättning för skydds zoner, våtmarker, delar av kompstödet och vissa investeringar.
- Längden på miljöersättningarnas åtaganden kortas, från fem- till treåriga.

PÄ5, september 2025

- Villkorsändringar investeringsstöd konkurrenskraft, med högre stödnivå i norra Sverige.
- Ändringar i stödet till producentorganisationer.
- Tillägg av villkor stödet till blommande åker och fältkant (maximal yta införs, pga högt söktryck)
- Vissa justerade målvärden
- Vissa tekniska ändringar

PÄ6, januari 2026

- Djurvälståndersättning betande mjölkkor införs. Stödet ger en ersättning för merkostnaden att hålla mjölkkor på bete enligt lagkrav, för att skydda konkurrenskraften gentemot andra EU-länders lägre krav, men ger ingen ytterligare styrning mot mer bete.
- Ökad budget med 564 miljoner. 542 kr till djurvälståndersättningen för betande mjölkkor, 22 miljoner till tekniskt stöd.
- Kortad åtagandeperiod även för våtmarker till tre år.
- Höjd ersättningsnivå från 40 till 50% för investeringsstöd för unga lantbrukare.
- Införande av förenklingspaket nr 2 gällande grundvillkor: Ekologiska lantbrukare bedöms automatiskt uppfylla flera villkor.
- Vissa administrativa ändringar i målvärden till följd av budgettillskottet.

2 st förenklingspaket som rör CAP. Vårarna 2024 respektive 2025.

- Regeringen har röstat för dessa och implementerat dem i Sverige.
- Regeringen har också föreslagit förändringar till EU-kommissionen inför förenklingspaketet.
- Det första förenklingspaketet har störst risk för negativ påverkan, med borttagna och försvagade grundvillkor, bland annat kravet på miljötor och växtföljd.
- Den andra innehöll både positiva och negativa delar för miljön. Den inkluderar möjligheten att ge stöd för att uppfylla lagstiftning som går över EU-nivån (som beteskravet).

Budgetära ändringar

- Investeringsstöd stallar tillskott på 100 miljoner (PÄ4)

- Ändring av växlingskurs gav tillskott på 646 miljoner (PÅ 4), fördelade enligt programändring 4 med bland annat höjda miljöersättningar.
- Tillskott på 564 miljoner kr budgetåret 2026 för ny djurvälståndersättning för betande mjölkkor. Programändring 6.

Jordbruksverket har fått i uppdrag att ta fram förslag på en djurvälståndersättning till bete även för dikor som redovisas i mars 2026.

Regeringens betyg

Gult

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Avgränsning beteskrav: Under mandatperioden har det pågått en intensiv debatt om det nationella beteskravet i Sverige. Så gott som alla partier har på något sätt engagerat sig i denna fråga. I den här granskningen inkluderar vi dock bara partiernas agerande kopplat till EU-regler för stöd till djur på bete.

Inför det första förenklingspaketet i EU, med stora förändringar i grundvillkoren, diskuterades frågan i EU-nämnden 22 mars och 24 april 2024, samt i miljö- och jordbruksutskottet 21 mars 2024.

MP och V anmälde avvikande ståndpunkter och betonade att regelförenkling inte bör sänka miljö- och klimatambitionerna. Socialdemokraterna och Centerpartiet betonade att de förväntar sig att man fortsatt står upp för hållbarhet, miljö- och klimatomställning samt djurskydd, men anmälde ingen avvikande ståndpunkt. Nämnden fann att det fanns stöd för regeringens inriktning att stödja förenklingsförslagen från EU-kommissionen. Även Sverigedemokraterna ställde sig bakom regeringens position om förändringar av grundvillkoren.

I EU-nämndens diskussioner kring det andra förenklingspaketet i mars och april 2024 har Centerpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet uttalat sig positivt om förslaget att möjliggöra betalning för nationell lagstiftning som till exempel beteskravet. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har påtalat att de övriga förslagen inte får påverka förutsättningarna att nå miljö- och klimatmål, och anmält det som en avvikande ståndpunkt. Regeringen står bakom kommissionens förslag, vilket det fanns stöd för i EU-nämnden. Det framgår också att regeringen och Centerpartiet hade velat se ytterligare ändringar i grundvillkoret om växtföljd och diversifiering (kallat GAEC 7).

Miljöpartiet har lagt fram motioner om höjd miljöersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar, att öka miljönyttan inom CAP och att införa en ersättning för utökad betestid. Miljöpartiet har i budgetmotionen för 2024 föreslagit ökade anslag till CAP:s medfinansiering som går till ökad ersättning för betesmarker, ekologisk produktion, blommande ytor, investeringsstöd för vattenhantering samt proteingrödor och grönsaker. För budgetår 2025 har Miljöpartiet föreslagit införande

av stöd till vallodling samt ökade betesstöd. Inför 2026 års budget föreslås ökade betesstöd och ökad ersättning till ekologisk produktion.

Vänsterpartiet har lagt fram motioner om höjd miljöersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar. Vänsterpartiet har i sin budgetmotion för 2025 föreslagit ökade anslag för att införa stöd till vallodling, stöd till blommande ytor, ökat stöd till betesmarker och till ekologisk produktion, samt ersättning för mindre konstgödselbehov och djurtäthet anpassade efter markarealen.

Sverigedemokraterna har motionerat om att incitamenten för att sköta naturbetesmarker behöver öka. De har också föreslagit att regeringen bör arbeta för att kunna ge en djurvälståndersättning för betande mjölkkor.

Centerpartiet har motionerat om återinfört vallstöd 2023. Centerpartiet har också föreslagit ett tillskott på 50 miljoner kronor till klimatanpassning i sina budgetmotioner för budgetåren 2024 och 2025, samt i budgetmotionen 2026 ett tillskott på 150 miljoner kronor till ett nationellt investeringsstöd för höjd motståndskraft på gårdsnivå samt 100 miljoner kronor till djurvälståndersättning för dikor.

Socialdemokraterna nämner i sin budgetmotion för 2024 och 2025 att CAP bör användas till att stärka Sveriges livsmedelsförsörjningsförmåga, samt att hållbar köttproduktion på naturbetesmarker bör stärkas, men utan ytterligare satsningar eller konkreta ändringar. I EU-nämnden har de, gällande förenklingspaketet, betonat att förenklingar inte ska tillåtas försämra förutsättningarna att nå miljö- och klimatmål.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Om programändringar

Regeringsuppdrag från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2024-03-07.
LI2024/00454, LI2024/00523 Uppdrag att till Europeiska kommissionen överlämna ett förslag till ändring av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2024/03/uppdrag-att-till-europeiska-kommissionen-overlamna-ett-forslag-till-andring-av-sveriges-strategiska-plan-for-den-gemensamma-jordbrukspolitiken-20232027/>

Regeringsuppdrag från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2024-02-29.
LI2024/00454, LI2024/00523 Uppdrag att lämna meddelande till EU-kommissionen om

beslut att tillämpa undantag för GAEC-norm 8

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2024/02/uppdrag-att-lamna-meddelande-till-eu-kommissionen-om-beslut-att-tillampa-undantag-for-gaec-norm-8/>

Regeringsuppdrag från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2024-08-29. LI2024/00833 Uppdrag att till Europeiska kommissionen överlämna en begäran om ändring av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 samt att vidta förberedelser för att möjliggöra en begränsning av ytan för att ansöka om ersättning för blommande åker och fältkant

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2024/09/uppdrag-att-overlamna-en-begaran-om-andring-av-sveriges-strategiska-plan-for-den-gemensamma-jordbrukspolitiken-2023-2027/>

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-07-21: "Nytt beslut om vällersättning och höjda stödnivåer"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/07/nytt-beslut-om-vallersattning-och-hojda-stodnivaer/>

Regeringsuppdrag från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-04-24. LI2023/03605, LI2024/01759, LI2024/02274 Uppdrag att till Europeiska kommissionen överlämna en begäran om ändring av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/04/uppdrag-att-till-europeiska-kommissionen-overlamna-en-begaran-om-andring-av-sveriges-strategiska-plan-for-den-gemensamma-jordbrukspolitiken-20232027/>

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-09-05: "Stärkt investeringsstöd till lantbrukare i norra Sverige"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/starkt-investeringsstod-till-lantbrukare-i-norra-sverige/>

Regeringsuppdrag från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-12-18. LI2025/02155;LI2025/02182 Uppdrag till Statens jordbruksverk att till Europeiska kommissionen överlämna en begäran om ändring av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 [Uppdrag till Statens jordbruksverk att till Europeiska kommissionen överlämna en begäran om ändring av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 - Regeringen.se](#)

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2026-01-02: "Regeringen tar ytterligare steg för ökad svensk livsmedelsproduktion"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/01/regeringen-tar-ytterligare-steg-for-okad-svensk-livsmedelsproduktion/>

Budgetändringar

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2024-09-13:
"Satsningar för att stärka Sveriges livsmedelsproduktion och konkurrenskraft"

<https://regeringen.se/pressmeddelanden/2024/09/satsningar-for-att-starka-sveriges-livsmedelsproduktion-och-konkurrenskraft/>

Budgetpropositionen för 2025. Proposition 2024/25:1 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2025-utgiftsomrade-23_hc031d24/

Budgetpropositionen för 2026. Proposition 2025/26:1 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2026-utgiftsomrade-23_hd031d25/

Om förenklingspaket

Kommenterad dagordning från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2024-03-18. Rådets möte (jordbruk- och fiskeministrarna) den 26 mars

<https://www.regeringen.se/contentassets/702cf18c68a542a1b8257ff225d4ecf4/kommenterad-dagordning-infor-jordbruks--och-fiskeradet-26-mars-2024/>

Faktapromemoria. 2024/25:FPM44 Förenklingspaket för den gemensamma jordbrukspolitiken

<https://www.regeringen.se/faktapromemoria/2025/06/202425fpm44/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2023/24:2733 Centerpartiets budgetmotion 2024

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2024_hb022733/

(C) Motion 2023/24:2479 Livskraftiga gröna och blå näringar

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/livskraftiga-grona-och-bla-naringar_hb022479/

(C) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:31, fredagen den 22 mars 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-22-mars_hb0a31/

(C) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:35, fredagen den 26 april 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-26-april_hb0a35/

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(C) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2024/25:37, onsdagen den 18 juni 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/onsdagen-den-18-juni_hc0a37/

(MP) Motion 2022/23:2110 En kraftfull naturpolitik för starka ekosystem, biologisk mångfald och ökad klimatnytta https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-kraftfull-naturpolitik-for-starka-ekosystem_ha022110/

(MP) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll. MJU Prot. 2023/24:32 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20232432_hb1mju32p/

(MP) Motion 2023/24:996 Grön samhällsomställning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/gron-samhallsomstallning_hb02996/

(MP) Motion 2023/24:2670 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hb022670/

(MP) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:31, fredagen den 22 mars 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-22-mars_hb0a31/

(MP) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:35, fredagen den 26 april 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-26-april_hb0a35/

(MP) Motion 2024/25:3046 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hc023046/html/

(MP) Motion 2024/25:3071 Satsning på Sveriges bönder https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/satsning-pa-sveriges-bonder_hc023071/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre - Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2023/24:2628 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hb022628/

(S) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:31, fredagen den 22 mars 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-22-mars_hb0a31/

(S) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:35, fredagen den 26 april 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-26-april_hb0a35/

(SD) Motion 2023/24:377 Kulturarv och miljöer i fädernas bygder https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/kulturarv-och-miljoer-i-fadernas-bygder_hb02377/

(SD) Motion 2024/25:1349 Levande landsbygd https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/levande-landsbygd_hc021349/

(SD) Motion 2024/25:1395 Jordbruk och ökad konkurrenskraft utan förlust av biologisk mångfald https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jordbruk-okad-konkurrenskraft-utan-forlust-av_hc021395/

(V) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll. MJU Prot. 2023/24:32 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20232432_hba1mju32p/

(V) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:31, fredagen den 22 mars 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-22-mars_hb0a31/

(V) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:35, fredagen den 26 april 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-26-april_hb0a35/

(V) Motion 2024/25:1939 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hc021939/html/

EU:s reglering av skadliga bekämpningsmedel

Bakgrund

Användningen av bekämpningsmedel försämrar den biologiska mångfalden, och är en av orsakerna till att bland annat insekter minskar världen över. Användningen av bekämpningsmedel regleras på EU-nivå. Redan 2009 kom direktiv 2009/128/EG för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel (SUD). Direktivet syftade till att minska de risker och konsekvenser som användningen av bekämpningsmedel innebär för människors hälsa och för miljön. Efter ungefär 10 år kom kommissionen fram till att det fanns brister i genomförandet, tillämpningen och efterlevnaden av SUD-direktivet. Användningen av kemiska bekämpningsmedel har sedan 2009 ökat i Sverige.

I kommissionens jord till bord-strategi från år 2020 lyftes behovet av att övergå till ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livsmedelssystem. För att få medlemsstaterna att minska sin användning av kemiska bekämpningsmedel lade kommissionen år 2022 fram ett förslag på en bindande lagstiftning med syftet att minska användningen av och riskerna med kemiska bekämpningsmedel. Lagstiftningen hette Förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel (SUR) och innehöll bland annat siffersatta minskningsmål. Förslaget förhandlades men röstades ner i parlamentet i november 2023, varefter kommissionen drog tillbaka förslaget i februari 2024.

Regeringens agerande

Innan den svenska regeringen deltar i diskussioner och beslut i ministerrådet så måste den förankra sin hållning med riksdagen. Den svenska regeringens ståndpunkt, först presenterad i Faktapromemoria 2021/22:FPM112, togs upp i Miljö- och jordbruksutskottet 27 oktober 2022. Regeringen uttryckte sig då positiva till lagförslagets syften men motsatte sig att lagstiftningen skulle innehålla bindande minskningsmål, vilket var en av de viktigaste delarna i lagförslaget. Regeringens position anges i sammanträdetets protokoll, bilaga 6, där det framgår att regeringen motsätter sig bindande minskningsmål, är tveksam till bindande riktlinjer gällande integrerat växtskydd samt att förbudet av bekämpningsmedel i känsliga områden inte är rimligt formulerat. Regeringen anser även att lagstiftningen bör utformats som ett direktiv (vars målsättningar ska regleras i nationell lagstiftning) i stället för en förordning (som blir direkt tillämplig i alla medlemsstater).

Förordningen är uppe för diskussion tre gånger i EU-nämnden inför förhandlingar i Rådets möte med EU:s jordbruks- och fiskeministrar. Vid dessa tre möten hänvisar regeringen till att den svenska ståndpunkten angående kommissionens förslag som var föremål för överläggning i miljö- och jordbruksutskottet den 27 oktober fortfarande ligger fast.

Under Sveriges ordförandeskap (januari-juni 2023) skulle förordningen förhandlas. När den europeiska miljöorganisationen EEB granskade Sveriges EU-ordförandeskap konstaterade de att "The Swedish Presidency did not provide leadership in the Council to advance negotiations on the SUR proposal, which have been stalled for much of 2023. This puts a key cornerstone of the Green Deal at risk."

Förhandlingarna av förordningen ledde aldrig till en lagstiftning eftersom förslaget röstades ner i parlamentet i november 2023, varefter kommissionen drog tillbaka förslaget i februari 2024.

Regeringens betyg

Röd.

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

När regeringens ståndpunkt diskuterades på Miljö- och jordbruksutskottets sammanträde 27 oktober 2022 anmälde Vänsterpartiet och Miljöpartiet en gemensam avvikande ståndpunkt, vilken återfinns i protokollets Bilaga 7. De skriver att "EU:s medlemsländer har stora problem med en överanvändning av växtskyddsmedel. Att Sverige har en förhållandevis låg användning ger oss inte rätten att motarbeta en stark EU-lagstiftning som skulle göra stor nytta för människor och miljö på europeisk nivå". Vidare skriver de bland annat

"Vi anser att de bindande målen bör kvarstå, och att en minsta minskning om 35 procent är en rimlig nivå. Det är heller inte rimligt att motarbeta vare sig gemensamma EU-mål eller nationella mål med utgångspunkt i att det skedde en minskning av både risker och försäljning i Sverige under 1990-talet."

"Ur ett konkurrensperspektiv borde det gynna svenska lantbrukare att införa bindande minskningsmål på EU-nivå, eftersom den svenska användningen redan är låg i ett europeiskt perspektiv. De resonemang som finns i regeringens ståndpunkt om ett ifrågasättande av den höga detaljeringsnivån och att det motverkar svensk konkurrenskraft är ett fullständigt bakvänt resonemang."

"Förenkling och minskad administration får aldrig bli synonymt med sänkta miljökrav"

Förordningen diskuterades tre gånger i EU-nämnden (inför förhandlingar i Rådets möte med EU:s jordbruks- och fiskeministrar). Vid dessa tre möten angav Vänsterpartiet och Miljöpartiet avvikande ståndpunkt med hänvisning till att de står bakom sin tidigare angivna avvikande ståndpunkt angiven i Miljö- och jordbruksutskottets sammanträde 2022-10-27. Vänsterpartiet poängterade specifikt att de bindande målen bör kvarstå, och miljöpartiet att förbud i särskilt känsliga områden är viktigt.

På första EU-nämndsmötet där frågan diskuterades, 21 juni 2023, anmälde även Centerpartiet en avvikande åsikt eftersom de vill att formuleringen "Utformningen får inte äventyra europeisk livsmedelsproduktion" ska ändras till "Utformningen får inte äventyra eller leda till minskad europeisk eller svensk livsmedelsproduktion". Detta är inte ett förslag som bidrar till en minskad användning av kemiska bekämpningsmedel, snarare en ökning.

På sista EU-nämndsmötet där frågan diskuterades, 8 december 2023 (när parlamentet röstat ner förordningen), anmälde även Socialdemokraterna en avvikande synpunkt och säger "Vi anser att bindande regler är mer fördelaktigt för svenska bönder eftersom det i flera andra länder är så att man använder betydligt mer av dessa växtskyddsmedel än vad de svenska bönderna gör. Därför skulle bindande regler leda till jämnare konkurrens och att det blir lättare för de svenska bönderna. Det är också oerhört viktigt för biologisk mångfald och för att inte minst bin och andra pollinatörer ska klara sig bättre. Vi tycker alltså att det här är viktigt. Därför vill vi anmäla en avvikande ståndpunkt, så att det blir tydligt att vi tycker att detta är avgörande för förhandlingarna."

Sverigedemokraterna har inte anmält någon avvikande ståndpunkt när frågan har tagits upp i EU-nämnden eller Miljö- och jordbruksutskottet, partiet har därmed ställt sig bakom regeringens linje.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Regeringens ståndpunkt

Faktapromemoria 2021/22:FPM112 Kommissionens förslag till förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel.

<https://www.regeringen.se/faktapromemoria/2022/08/202122-fpm-112/>

Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2022/23:6. Bilaga 6.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-2022236_haalmj6p/

Kommenterade dagordningar inför Jordbruks- och fiskerådets möten

Kommenterad dagordning från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2023-06-09. Rådets möte (jordbruk- och fiskeministrarna) den 26 – 27 juni 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/bilaga-till-dokument-fran-eu-namnden/kommenterad-dagordning-jordbruks-och-fiskeradet_ha0n4f0e9a/

Kommenterad dagordning från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2023-07-13. Rådets möte (jordbruk- och fiskeministrarna) den 25 juli 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/bilaga-till-dokument-fran-eu-namnden/kommenterad-dagordning-jordbruks-och-fiskeradet_ha0n4f130d/

Kommenterad dagordning från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2023-11-29. Rådets möte (jordbruk- och fiskeministrarna) den 10 – 11 december 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/bilaga-till-dokument-fran-eu-namnden/jof-kommenterad-dagordning_hb0n4f3c67/

Agerande i EU-nämnden

EU-nämndens protokoll 2022/23:46. Sammanträde fredagen den 21 juni 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20222346_haa2eun46p/

EU-nämndens uppteckningar 2022/23:46. Sammanträde fredagen den 21 juni 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/onsdagen-den-21-juni_ha0a46/

EU-nämndens protokoll 2022/23:51. Sammanträde fredagen den 21 juli 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20222351_haa2eun51p/

EU-nämndens uppteckningar 2022/23:51. Sammanträde fredagen den 21 juli 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-21-juli_ha0a51/

EU-nämndens protokoll 2023/24:17. Sammanträde fredagen den 8 december 2023.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20232417_hba2eun17p/

EU-nämndens uppteckningar 2023/24:17. Sammanträde fredagen den 8 december

2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-8-december_hb0a17/

Svenska ordförandeskapets agerande

EEBs bedömning av Sveriges ordförandeskap 2023. <https://eeb.org/wp-content/uploads/2023/06/23-EEB-Assessment-SW-Presidency.pdf>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP och V) EU-nämndens protokoll 2022/23:46. Sammanträde fredagen den 21 juni 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20222346_haa2eun46p/

(C, MP och V) EU-nämndens uppteckningar 2022/23:46. Sammanträde fredagen den 21 juni 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/onsdagen-den-21-juni_ha0a46/

(MP, S och V) EU-nämndens protokoll 2023/24:17. Sammanträde fredagen den 8 december 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20232417_hba2eun17p/

(MP, S och V) EU-nämndens uppteckningar 2023/24:17. Sammanträde fredagen den 8 december 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-8-december_hb0a17/

(MP och V) Avvikande ståndpunkt i Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2022/23:6. Bilaga 7. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-2022236_haalmju6p/

(MP och V) EU-nämndens protokoll 2022/23:51. Sammanträde fredagen den 21 juli 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20222351_haa2eun51p/

(MP och V) EU-nämndens uppteckningar 2022/23:51. Sammanträde fredagen den 21 juli 2023. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-21-juli_ha0a51/

EU:s lag om markhälsa

Bakgrund

I dag är 2/3 av EU:s jordar skadade och utvecklingen går åt fel håll inom EU. Den årliga förstörelsen av jorden i form av erosion, föroreningar, utarmning och förlust av organiskt material är mycket hög. Frågan har stötts och blötts i EU under åtminstone ett par decennier, utan att man har kunnat enats om något gemensamt förslag för skydd. Den 17 november 2021 enades EU om en gemensam markstrategi. Strategin togs fram för att skydda och återställa marken samt säkerställa en hållbar markanvändning, med målet att alla markekosystem ska vara friska senast 2050. Strategin ersatte den tidigare tematiska markstrategin från 2006 och initierades för att täcka luckor i markskyddet.

Citat från EU:s antagna Markstrategi år 2021:

"Alltför få människor vet att det tunna lager som ligger under våra fötter rymmer vår framtid. Marken och den mångfald av organismer som lever i den förser oss med livsmedel, biomassa och fibrer, råvaror, reglerar kretsloppen för vatten, kol och näringsämnen och möjliggör livet på land. Det tar tusentals år att framställa några få centimeter av detta magiska underlag. I marken finns mer än 25 % av all biologisk mångfald på jorden och den utgör grunden till de livsmedelskedjor som föder mänskligheten och den biologiska mångfalden ovanför marken. Detta sårbara lager förväntas kunna föda och filtrera dricksvatten för en global befolkning på nästan 10 miljarder människor 2050."

I anslutning till strategin började arbetet med en "Soil Health Law", en markhälsolag för all mark, och EU kommissionen lade fram ett förslag den 5 juli 2023. Efter kompromisser och förhandlingar antogs den första EU gemensamma lagen för markövervakning, "Soil Monitoring Law" den 23 oktober 2025. På svenska heter lagen "Direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens". Lagen innebär att genom ett övervakningssystem ska medlemsstaterna regelbundet mäta och följa upp tillståndet i marken.

Regeringens agerande

Sverige och Tyskland var två av de ganska få länder som arbetade emot förslaget genom att ta fram försvagade kompromissförslag, samt att vilja stoppa förslaget. Trots att Sverige har mycket att vinna på en lagstiftning och i många avseenden har goda grundförutsättningar med både erfarenheter av markövervakning och många jordar i gott skick.

Redan i Faktapromemoria 2022/23:FPM125 var den svenska regeringen tveksam till en gemensam EU lagstiftning på området. Inställningen framkommer även i Landsbygds- och infrastrukturdepartementet kommenterade dagordning den 7 september, inför ministermötet den 18 september, 2023. Samma inställning

framkommer också i Klimat- och näringslivsdepartementet kommenterade dagordning 11 december, inför ministerrådet den 18 december, 2023.

I Klimat- och näringslivsdepartementets kommenterade dagordning den 10 juni, 2024 uttrycker regeringen sig positivt om den nya framförhandlande kompromissen inför ministerrådets möte den 17 juni 2024. Bland annat har större flexibilitet för länders införande förhandlats fram. Artikel 11 om principer för markexploatering har försvagats, bland annat att dessa inte ska påverka medlemsstaternas autonomi gällande fysisk planering, samt försvagningar i skrivningar om markförstörelse. I artikel 10 om principer för hållbara bruksmetoder har det tydliggjorts att principerna i bilaga III ska vara vägledande, inte bindande.

Vid EU-nämndens sammanträde 2023/24:41 den 14 juni 2024 inför ministermötet i rådet den 17 juni uttryckte miljöministern att: *”Under rådsförhandlingarna har kommissionens ursprungliga förslag ändrats på flera sätt, och vi har fått igenom många av våra viktigaste prioriteringar.”*

Det innebär en ökad flexibilitet för medlemsstaternas genomförande, undantag att dela information om försvarets mark, och längre provtagningsintervaller för skogsmark. Regeringen är fortfarande inte nöjd med försvagning av artikel 10, utan vill försvaga den ytterligare:

”Sedan finns delar som vi är mindre nöjda med, framför allt gällande hållbara bruksmetoder. Vi hade velat se att direktivet enbart skulle inrikta sig på vägledning och information om hållbara bruksmetoder.”

Ambitionen är att rösta ja i EU, men fortsätta förhandla för försvagning.

”Men vi ska också tydligt markera vår hållning gällande hållbara bruksmetoder och att vi vill se ändringar under triologerna.”

Miljöministrarnas möte i rådet den 17 juni 2024 var en avgörande milstolpe i processen. Då enades medlemsländerna om en gemensam förhandlingsposition, en så kallad "allmän riktlinje" inför de kommande förhandlingarna med Europaparlamentet. Inför rådsmötet publicerade Sveriges regering ett uttalande där den bland annat välkomnar urvattningar av förslaget och beklagar att vissa delar fortfarande är för långtgående.

Hållningen som ministerrådet då antog innebar en avsevärd försvagning och uppluckring av EU-kommissionens ursprungliga, mer ambitiösa förslag. Den var en tydlig framgång för den grupp av kritiska länder där Sverige ingick. Den centrala förändringen var att man flyttade fokus från ett strikt, juridiskt bindande ramverk för åtgärder till ett mer flexibelt ramverk fokuserat på övervakning och datainsamling, där medlemsstaterna gavs betydligt större frihet. I det slutgiltiga förslaget hade bland

annat artikel 11 om markexploatering blivit mindre bindande vilket också gällde artikel 10 om hållbar markförvaltning. Detta var två väsentliga krav från Sverige.

I den slutgiltiga omröstningen i ministerrådet den 23 oktober 2025 röstade Sverige till slut ja till förslaget. Beslutet att acceptera kompromissen åtföljdes dock av en formell, protokollförd förklaring där regeringen tydligt markerade att de grundläggande invändningarna kvarstod.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har drivit på för ett ambitiöst direktiv att skydda markhälsan. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anmält avvikande ståndpunkter i EU nämnden den 15 september 2023, vid Miljö- och Jordbruksutskottets sammanträde den 5 oktober 2023 och i EU-nämnden den 15 december, där de gett uttryck för att de vill se en skarpare linje jämfört med regeringen.

På EU nämndens sammanträde 2023/24:1 15 september 2023, uttryckte Vänsterpartiet att marken är en viktig resurs som behöver värnas och markens många ekosystemtjänster behöver upprätthållas. Partiet uttryckte också en vilja att stärka övervakningssystemet och metoder för hållbart brukande ska implementeras.

På samma möte kritiserade Miljöpartiet att nyckelbegrepp som "biologisk mångfald" mm är struken från tidigare ståndpunkt från Klimat- och näringsdepartementet, och uttryckte att partiet tvärt emot regeringen är positiv till en gemensam EU lagstiftning och ser att både EU och nationell kompetens är viktig, men att det har förståelse till att det behövs en viss landanpassning till olika länders jordar.

Socialdemokraterna uttryckte i samma möte att regeringen är otydlig och att partiet vill stärka förslaget, fortsätta förhandla och att det är viktigt att öka medvetenheten om markhälsa genom EU samarbete samt att EU ska vara i framkant på området.

Avvikande ståndpunkter noterades från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

På samma möte stöttade Sverigedemokraterna regeringen och argumenterade emot en gemensam EU-lagstiftning om markhälsa med motiveringen att det skulle innebära utmaningar både ekonomiskt och praktiskt

På Miljö och jordbruksutskottet den 5 oktober 2023, bilaga 3, anmälde ledamöter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet avvikande ståndpunkter. Utdrag ur bilaga 3:

"I motsats till regeringen välkomnar Vänsterpartiet att det införs ett direktiv. God markhälsa har central betydelse för den biologiska mångfalden såväl som för klimatet och vårt samhälles förmåga att anpassa sig till klimatkrisen. Friska jordar har större

förmåga att ta upp och lagra kol samt hålla vatten och klara torka. Kostnaden för att inte agera blir betydligt högre än de kostnader som direktivet medför. Vi anser dock att ambitionsnivån i direktivet behöver höjas. Exempelvis saknas bindande mål. Vi instämmer med regeringen i att principen om att förorenaren ska betala är en viktig utgångspunkt."

.. "Till skillnad mot regeringen välkomnar Miljöpartiet förslaget om en ny gemensam EU-lagstiftning på detta område. Regeringens ståndpunkt innehåller många hängslen och livremmar, ett eventuellt direktiv ska varken få kosta något eller påverka någon och medlemsstaterna ska ha frihet vid genomförandet. Miljöpartiet invänder mot detta. Lagstiftningen får inte vara så flexibel att den blir verkningslös. Vi har sett att frivilliga åtgärder inte har lett någon vart, då våra marker utarmas mer och mer för varje år som går. Redan 2006 presenterade kommissionen förslag på lagstiftning för att säkerställa friska jordar men fick då inte stöd av medlemsstaterna. Miljöpartiet hoppas att man nu kan gå i mål med ett rättsligt bindande ramverk likt det som efterfrågades i Europaparlamentets resolution om skydd av EU:s jordar som antogs 2021." ..Miljöpartiet vill att regeringen arbetar för ett rättsligt bindande gemensamt ramverk för att öka markhälsan och återupprätta den i alla jordar, inklusive skogsmark. Det är viktigt att vi får ett adekvat övervakningsprogram på plats för de jordar som saknar sådana så att tillstånd och effekt av åtgärder kan mätas. Vidare behöver regelverken kring förorenad mark utformas på så sätt att går att identifiera förorenade platser och att de listas i ett register och det ska finnas krav på att de ska saneras om de är av oacceptabel risk."

På EU nämndens möte (2023/24:19), den 15 december 2023 kritiserade Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna regeringens ståndpunkt att försvarets mark ska undantas förslaget, med hänvisning till problemen med PFAS på försvarets mark. Miljöpartiet framförde också avvikande åsikt mot regeringens angående markexploateringar. Både Miljöpartiet och Vänsterpartiet anmälde avvikande ståndpunkter gentemot regeringens förslag till svensk ståndpunkt.

Under EU nämndens sammanträde 2023/24:41 den 14 juni 2024, vidhöll Miljöpartiet och Vänsterpartiet sina avvikande hållningar mot regeringens linje och beklagar att förslaget nu är så urvattnat att regeringen kan tänka säga att rösta för det i ministerrådet.

Centerpartiet har inte anmält någon avvikande ståndpunkt när frågan tagits upp i EU-nämnden eller Miljö- och jordbruksutskottet, partiet har därmed ställt sig bakom regeringens linje.

Även Sverigedemokraterna har genomgående stöttat regeringens linje.

Inga partier har lämnat in några motioner, skriftliga frågor eller interpellationer till riksdagen med anledning av lagstiftningen om markhälsa.

Uttalande från Sverige avseende Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om markövervakning och markresiliens (lag om markövervakning) – Allmän riktlinje. 10910/24 ADD 1 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10910-2024-ADD-1/en/pdf>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(MP) EU- nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:1, fredagen den 15 september 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-september_hb0a1/

(MP) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll. MJU prot. 2023/24:5, 5 oktober 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-2023245_hba1mju5p/

(MP) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:19, fredagen den 15 december 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-december_hb0a19/

(MP) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:41, fredagen den 14 juni 2024 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-14-juni_hb0a41/

(S) EU- nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:1, fredagen den 15 september 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-september_hb0a1/

(S) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:19, fredagen den 15 december 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-december_hb0a19/

(SD) EU- nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:1, fredagen den 15 september 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-september_hb0a1/

(V) EU- nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:1, fredagen den 15 september 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-september_hb0a1/

(V) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll. MJU prot. 2023/24:5, 5 oktober 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-2023245_hba1mju5p/

(V) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:19, fredagen den 15 december 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-15-december_hb0a19/

(V) EU-nämndens uppteckningar. Sammanträde 2023/24:41, fredagen den 14 juni 2024 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-14-juni_hb0a41/

Övrigt

Underlag som rör nationell implementering

Naturvårdsverket, 2026-02-18: "Nytt markdirektiv från EU"

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/fororenade-omraden/nytt-jord--och-markdirektiv-for-europa/>

Naturvårdsverkets budgetunderlag 2027–2029. Ärendenummer: NV-26-004181

<https://www.naturvardsverket.se/493101/contentassets/ad5b7880576141daa5862f47fd5fc8d3/naturvardsverkets-budgetunderlag-2027-2029.pdf>

Den godkända lagen om markhälsa

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2025/2360 av den 12 november 2025 om markövervakning och markresiliens (lag om markövervakning) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32025L2360>

En bra Q&A om direktivet från EEB

EEB, 2025: "Questions and Answers on the Soil Monitoring Law (SML)"

<https://eeb.org/wp-content/uploads/2025/10/Soil-Q-and-A-Autumn-2025.pdf>

Åtgärder mot övergödning

Bakgrund

Övergödning är ett av de viktigaste miljöproblemen i våra vatten. Arbetet för att hejda övergödningen har pågått länge men fortfarande återstår mycket att göra. De viktigaste källorna till övergödande ämnen är jordbruket och VA-sektorn. Redan under förra mandatperioden presenterade Övergödningsutredningen (SOU 2020:10) och Miljömålsberedningen (SOU 2020:83) förslag på en rad åtgärder som skulle kunna hejda övergödningen. Förslagen blev dock liggande ända till 2024 då en del av dem inkluderades i havsmiljöpropositionen (Prop. 2023/24:156).

Regeringens agerande

Regeringen lade 2024 fram en proposition som baserade sig på Miljömålsberedningens förslag i utredningen Havet och människan (SOU 2020:83). I propositionen föreslog regeringen bland annat en flerårig satsning på investeringsstöd för att stödja jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser. Vidare föreslogs att växtodlingsplanerna, förutom kväve, även ska inkludera fosfor. Investeringsstödet infördes sommaren 2025 genom det så kallade Kväveklivet som innebär att jordbruksföretag kan få stöd för att till exempel investera i myllningsaggregat, tak över gödselanläggningar etc.

I juni 2024 beslutade regeringen om ett nytt etappmål under miljömålet Ingen övergödning, som innebär att stallgödsel ska tas tillvara på ett mer resurseffektivt sätt. Målet är att minska tillförseln av kväve och fosfor till vatten och luft, i linje med Sveriges åtaganden inom EU och Östersjösamarbetet.

Regeringen har även avsatt 250 miljoner per år i budgeten för lokala vattenvårdsåtgärder (LOVA) som bland annat går till åtgärder för att minska övergödningen.

Samtidigt som regeringen tagit flera initiativ för att motverka övergödningen har den även givit Skogsstyrelsen i uppdrag att vidareutveckla åtgärder för att öka skogsgödslingen. Om större arealer skogsmark gödslas riskerar det att leda till ökat näringsläckage till sjöar och hav och därmed ökad övergödning i områden som påverkas av skogsgödsling. Regeringsuppdraget om ökad skogsgödsling initierades trots att SLU nyligen redovisat ett liknande regeringsuppdrag från den förra regeringen, där en av slutsatserna var att det mesta av det tillförda kvävet hamnar i marken och inte i träden.

Regeringens betyg

Gul

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

När riksdagen under hösten 2024 behandlade propositionen Ett levande hav – ökat

skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (Prop. 2023/24:156) ställde sig alla partier bakom merparten av regeringens förslag om åtgärder mot övergödning. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet kritiserade dock regeringen för att förslagen i propositionen var för otydliga och inte gick tillräckligt långt.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet motionerade dessutom om att användningen av konstgödsel ska minska samtidigt som återföringen av näring inom jordbruket ska öka. Andra åtgärder som partierna förespråkar i motioner är att anlägga mer våtmarker och satsa på lokal åtgärdssamordning. Miljöpartiet vill dessutom se styrmedel för bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå och föreslår kvotplikt för inblandning av återvunnen fosfor och kväve i mineralgödsel.

I Miljömålsberedningens delbetänkande (SOU 2025:21) reserverade sig Miljöpartiet och Vänsterpartiet mot förslaget om stöd till gödsling av skog och Miljöpartiet har dessutom argumenterat mot ökad skogsgödsling i flera motioner.

Centerpartiet har däremot arbetat för att öka skogsgödslingen, bland annat genom att motionera om att utöka möjligheten att gödsla skogen till att omfatta hela landet. Även Sverigedemokraterna har motionerat om att skogsgödslingen ska öka.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP, V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Miljömålsberedningens delbetänkande. SOU 2020:83, Havet och människan

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/01/sou-202083/>

Proposition 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2024/06/prop.-202324156>

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU5 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/ett-levande-hav-okat-skydd-minskad-overgodning_hc01mju5/

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-01-03: "Främjande av en ökad hållbar skogsgödsling"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/01/framjande-av-en-okad-hallbar-skogsgodsling/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-06-05:

"Kväveklivet ska sänka utsläppen av ammoniak i jordbruket"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/kvaveklivet-ska-sanka-utslappen-av-ammoniak-i-jordbruket/>

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU12 Skogspolitik

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/skogspolitik_hc01mju12/

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(S, V, MP) Miljö- och jordbruksutskottet betänkande 2024/25: MJU5 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/ett-levande-hav-okat-skydd-minskad-overgodning_hc01mju5/

(MP, V) Miljömålsberedningens delbetänkande. SOU 2025:21, Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn

(LULUCF) <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

(C) Motion 2022/23:854 Skog och bioekonomi https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/skog-och-bioekonomi_ha02854/

(MP) Motion 2024/25:142 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc02142/

(V) Motion 2022/23:1247 Minskad övergödning

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/minskad-overgodning_ha021247/

(V) Motion 2024/25:56 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc0256/

Övrigt

Betänkande av Utredningen om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete. SOU 2020:10, Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/02/sou-202010/>

Åtgärder för att återställa våtmarker

Bakgrund

Andelen våtmark i Sverige har minskat kraftigt. Under 1800- och 1900-talen sänktes mängder av sjöar. Kärr och mossar dikades ut eller fylldes igen, havsvikar vallades in. Syftet med att torrlägga våtmark var ofta att skapa jordbruksmark eller att öka produktionen i skogen. Resultatet blev att 75 procent av alla större våtmarker nedanför fjällen är påverkade och att 90 procent av dem är borta i slättlandskapen.

När våtmarker försvinner ökar exempelvis utsläppen av växthusgaser, grundvattenbildningen minskar och den biologiska mångfalden utarmas. Det är därför viktigt att skydda kvarvarande värdefulla våtmarker och att återskapa och restaurera förstörda våtmarker. Restaurering genomförs av flera olika aktörer. Markägare, kommuner, myndigheter och organisationer är alla inblandade i arbetet. Det finns statliga stöd, såväl som bidrag från EU, att söka för genomförandet men takten måste öka och därmed även finansieringen.

Undersökningar visar att omfattande administration är ett hinder för markägare vid anläggandet av fler våtmarker. Den mest framgångsrika lösningen har varit att införa lokala åtgärdssamordnare som hjälper markägare med arbetet med ansökningar och tillstånd som krävs för att anlägga en våtmark.

Regeringens agerande

Trots en uttalad satsning på våtmarker sänkte nuvarande regering vid sitt tillträde anslagen för våtmarksarbetet jämfört med föregående regerings satsning i sin första budget för 2023. Anslaget återställes dock redan 2024. 2025 ökade anslagen till en högre nivå jämfört med förra regeringen, och höjdes sedan rejält 2026.² De 675 miljoner kronor som utgör satsningen 2026 bör dock jämföras med exempelvis de summor som lagts fram gällande våtmarker i Miljömålsberedningen förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (SOU 2025:21), samt myndigheternas förslag till nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordning om restaurering av natur. Miljömålsberedningen bedömer att det skulle behövas 1,65 miljarder årligen för att genomföra beredningens förslag för minskning av utsläppen av växthusgaser genom återvätning av torvmarker, och myndigheterna bedömer att finansieringsbehovet för tillkommande åtgärder i och med restaureringsförordningen är cirka 10 gånger högre än nuvarande medel.

Regeringen har sedan tillträdet framhållit att man gör en långsiktig satsning på våtmarker, vilket i sig är positivt då tidigare ryckighet i finansiering har identifierats

² Storlek på våtmarkssatsningarna: 2021 – 350 miljoner kr; 2022 – 325 miljoner nkr; 2023 – 300 miljoner nkr; 2024 – 355 miljoner nkr; 2025 – 435 miljoner nkr; 2026 – 675 miljoner nkr.

som ett hinder i våtmarksarbetet. Detta har dock delvis finansierats genom nedskärningar i anslaget för skydd av värdefull natur i budgeten, vilket är en viktig anslagspost för att skydda ännu oskyddade våtmarker samt andra naturtyper.

I propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (2023/24:156) anger regeringen sin bedömning för en stärkt åtgärdssamordning för att öka effektiviteten och takten i åtgärdsarbetet. Budgetnedskärningar på havsmiljöområdet under mandatperioden har dock inneburit att stödet till de lokala åtgärdssamordnarna periodvis har minskat, när detta stöd egentligen behöver öka.

Regeringen har under mandatperioden delat ut flera regeringsuppdrag som rör våtmarker. Bland annat är det positivt att Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utreda behov av att ändra lagstiftningen för markavvattning och vattenverksamhet, trots en viss snävhet i utredningsdirektiven. En översyn har efterfrågats av flera myndigheter och organisationer eftersom det har identifierats som ett stort hinder i återvättningsarbetet. Det är även positivt att regeringen från och med 2026 har skjutit till medel³ för länsstyrelsernas handläggning vid prövning av våtmarksåtgärder, även om ytterligare förändringar, såsom exempelvis utredning av möjliga regelförenklingar för restaureringsåtgärder, har efterfrågats, av bland annat Naturvårdsverket, för att motverka flaskhalsar i åtgärdsarbetet.

Sverige ligger fortfarande efter med arbetet att restaurera våtmarker och återväta torvmarker. Därför behövs en betydligt större satsning på våtmarker samtidigt som exploateringen i form av exempelvis torvbrytning behöver stoppas.

Regeringens betyg

Gult

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Under mandatperioden har flera av oppositionspartierna lagt fram egna förslag som visat på mer omfattande ambitioner i våtmarksarbetet jämfört med regeringens satsning. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har lagt fram förslag om att utöka budgetsatsningen markant, samtidigt som partierna även lagt fram förslag kopplat till klimatanpassning, lokal åtgärdssamordning samt förbud mot och utfasning av torvbrytning. Socialdemokraterna har i budgetmotionerna för 2025 och 2026 lyft vikten av ökad miljöhänsyn vid exploatering för minskad påverkan på omkringliggande torvmark och Centerpartiet har i motion 2022/23:906 lyft vikten av lokal åtgärdssamordning.

I februari 2025 lade Miljömålsberedningen förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (SOU 2025:21). Miljömålsberedningens

³ 50 miljoner kronor per år.

betänkande innehöll ett antal förslag kopplat till våtmarker. I reservationer i betänkandet anger Miljöpartiet och Vänsterpartiet att de skulle velat se en utfasning av befintliga tillstånd för torvbrytning, utöver det stopp mot nya eller förlängda tillstånd som föreslås. Centerpartiet reserverade sig mot förslaget för att hindra exploatering av torvmark och menar att det inte bör gälla vid rationalisering av pågående markanvändning, exempelvis vid utbyggnad av infrastruktur inom jord- och skogsbruk. I sitt särskilda yttrande nämner även Centerpartiet att förslagen om återvätning av skogsmark bör "hanteras varsamt" så att det baseras på frivillighet och att det inte leder till för stora produktivitetsförluster. Socialdemokraterna lämnade inga reservationer eller särskilda yttranden och får därmed anses stå bakom förslagen.

Sverigedemokraterna har under mandatperioden lagt fram förslag för ökad torvbrytning, men reserverade sig inte mot miljömålsberedningens förslag om förbud mot nya och förlängda tillstånd. Sverigedemokraterna har även ingått i ett budgetsamarbete med regeringen under mandatperioden och har därför röstat för alla regeringens budgetsatsningar på våtmarker under mandatperioden.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Budgetpropositionen för 2023. Proposition 2022/23:1 <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2022/11/prop.-2022231>

Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Naturvårdsverket
<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=24394>

Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Havs- och vattenmyndigheten
<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=23212>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2023-09-06:
"Klimatklivet och andra klimatsatsningar stärks 2024 med 4 miljarder kronor"
<https://regeringen.se/pressmeddelanden/2023/09/klimatklivet-och-andra-klimatsatsningar-starks-2024-med-4-miljarder-kronor/>

Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Naturvårdsverket
<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=24153>

Pressmeddelande från Finansdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-09-11: "Satsning på 260 miljoner kronor för miljöåtgärder som ska stärka biologiska mångfalden på land och i hav och vattendrag" <https://regeringen.se/pressmeddelanden/2024/09/satsning-pa-260->

[miljoner-kronor-for-miljoatgarder-som-ska-starka-biologiska-mangfalden-pa-land-och-i-hav-och-vattendrag/](#)

Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Naturvårdsverket

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=24968>

Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Havs- och vattenmyndigheten

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=25024>

Proposition 2024/25:102 Lättnader i strandskyddet – ett första steg

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/02/prop.-202425102>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-10-08: "Tre nya satsningar för att öka kolinbindning i skog och mark"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/10/tre-nya-satsningar-for-att-oka-kolinbindning-i-skog-och-mark/>

Pressmeddelande från Naturvårdsverket, 2024-04-24: "Trots satsningar - våtmarker försvinner varje år för vägar och byggnader"

<https://press.newsmachine.com/pressrelease/view/trots-satsningar-vatmarker-forsvinner-varje-ar-for-vagar-och-byggnader-43428>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2022/23:906 Va och vatten [Va och vatten \(Motion 2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. \(C\)\) | Sveriges riksdag](#)

(C) Reservation och särskilt yttrande. I SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

(MP) Motion 2022/23:2266 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-allman-miljo-och-naturvard_ha022266/

(MP) Motion 2025/26:1636 Utfasning av torvbrytning

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utfasning-av-torvbrytning_hd021636/

(MP) Motion 2025/26:3421 Klimatanpassning av Sverige 2026

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/klimatanpassning-av-sverige-2026_hd023421/

(MP) Reservation. I SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

(S) Motion 2024/25:3109 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hc023109/

(S) Motion 2025/26:3732 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hd023732/

(SD) Motion 2024/25:1399 Bevarande och utveckling av torvbruket

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/bevarande-och-utveckling-av-torvbruket_hc021399/

(V) Motion 2024/25:56 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc0256/

(V) Motion 2024/25:1938 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hc021938/

(V) Motion 2025/26:2789 Klimatet https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/klimatet_hd022789/

(V) Reservation. I SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

Marint områdesskydd

Bakgrund

För att bromsa utvecklingen av förstörda ekosystem till havs och kollapsade fiskbestånd har forskare och beslutsfattare enats om att vi behöver skapa marina skyddade områden. Syftet är att skapa oaser i havet där mänskliga aktiviteter är begränsade och där djur och växter kan återhämta sig. Det kan också göra livet i havet mer motståndskraftigt mot klimatförändringar. Forskare menar att minst 30 procent av våra hav måste skyddas från miljöskadlig verksamhet med ett skydd som utformats på rätt sätt. Enligt EU:s strategi för biologisk mångfald ska 30 procent av europeiska hav vara skyddade till 2030 och en tredjedel, det vill säga 10 procent av haven, ska ha så kallat strikt skydd.

Idag är cirka 15 procent av Sveriges havsområden formellt skyddade. Men skyddet innebär inte ett verkligt skydd av haven. Fiske, framför allt bottentrålning, är det största hotet mot känsliga arter och livsmiljöer i våra hav enligt Artdatabanken. Ändå tillåts fiske i många av landets skyddade områden.

Strikt skydd innebär att de allra flesta mänskliga aktiviteter förbjuds i området. Idag finns inget sådant skydd i marin miljö i Sverige. Strikt skydd är mycket viktigt och behöver omfatta hela ekosystemet och inte bara riktas mot specifika arter eller naturtyper. Det är också viktigt i förhållande till restaurering i marina ekosystem, där det som kallas för passiv restaurering har stor betydelse. Detta eftersom aktiv restaurering i havet är mycket resurskrävande och att det för många marina naturtyper saknas metoder för aktiv restaurering.

Relevanta statliga utredningar är främst Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) som överlämnades till regeringen 2020, och Utredningen om reglering av fiske i marina skyddade områden (SOU 2022:66 och SOU 2023:20) som slutfördes 2023.

Regeringens agerande

I regeringens havsmiljöproposition (Prop. 2023/24:156) som presenterades 2024 slår regeringen fast att Sverige ska bidra till att uppnå målet att 30 procent av europeiska hav vara skyddade till 2030 varav en tredjedel, 10 procent, ska vara strikt skyddade. En bättre målsättning hade varit att Sverige ska leva upp till målen genom att skydda motsvarande areal av våra hav.

Regeringen har därefter även lagt fram ett förslag för att från och med 1 juni 2025 juridiskt möjliggöra förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden (Prop 2024/25:81), vilket röstats igenom av riksdagen. Dessutom har regeringen fattat beslut om ändringar i fiskeförordningen för att från 1 juli 2026 förbjuda bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen, dock med vissa undantag.

Men det behövs ytterligare åtgärder för att stärka skyddet. Det behövs till exempel åtgärder som reglerar annat fiske, som minskar störningar från undervattensbuller och som minskar risken för utsläpp från fartygstrafik.

När det gäller utökning av marina skyddade områden så har skyddet ökat med en procentenhet under mandatperioden och regeringen har tagit initiativ till en marin nationalpark i Stockholms skärgård. Regeringen har också gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att redovisa pågående arbete med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECMs) vilket redovisades den 14 januari 2026, samt att uppdatera handlingsplanen för marint områdesskydd, vilket redovisades den 13 februari 2026.

Beslut har fattats i rätt riktning men

- Det är långt kvar innan Sverige nått 30/10-målet
- Det saknas ännu en tydlig plan för hur man ska uppnå målen
- Det saknas fortfarande väldigt många åtgärder som skulle göra att det marina områdesskyddet skulle bli effektivt, både vad gäller fiske och andra mänskliga aktiviteter, se t.ex. vår rapport "Skydd på riktigt"
- Det saknas tydlighet och instruktioner till Havs- och vattenmyndigheten och Länsstyrelserna om hur man ska jobba med strikt skydd.
- Det saknas också rent juridiskt en skyddsform som möjliggör ett strikt skydd av hela ekosystemet i ett område utanför territorialhavet, dvs i ekonomisk zon.

Regeringens betyg

Gult

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har inte lagt några följdmotioner eller andra förslag som berör 30/10-målet för marin miljö, inte heller som följdmotion till regeringens havsproposition, men röstade bifall till havspropositionen enligt regeringens linje.

Vänsterpartiet lade en följdmotion till havspropositionen med flera förslag som berör marint områdesskydd, bland annat om generellt fiskeförbud i marina skyddade områden samt ett nationellt etappmål om minst 30% skydd och 10% strikt skydd till 2030. Vänsterpartiet har också varit mycket aktiva när det gäller områdesskydd i andra sammanhang. Bland annat i partimotion 2025/26:2784 av Nooshi Dadgostar m.fl. "Biologisk mångfald" skrev partiet att 30/10-målet bör införas som ett etappmål inom vårt miljömålssystem och att man bör införa ett nytt etappmål om minst 30 procent representativt skydd av svensk natur till 2030. I kommittémotion 2024/25:1928 av Andrea Andersson Tay m.fl. "Hållbart och rättvist fiske" skrev partiet också att "Vänsterpartiet anser att det behövs ett särskilt etappmål för att få till ett nätverk av skyddade marina områden och det behöver förtydligas i vilken omfattning skyddet ska gälla..."

Socialdemokraternas följdmotion till havspropositionen innehåller förslag på att utöka och förstärka marint områdesskydd till 30% varav en tredjedel strikt skydd. Dessutom skriver Anna-Caren Säterberg m.fl. i kommittémotion 2024/25:3109 av "Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur" om vikten av att sammankoppla skyddade naturområden, samt i kommittémotion 2024/25:3285 "med anledning av skr. 2024/25:55 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av skyddad natur" om att Socialdemokraterna konsekvent föreslagit mer pengar än regeringen till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

Miljöpartiet föreslår i sin följdmotion till havspropositionen ett etappmål för skydd av marina områden av minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent ska ha strikt skydd.

Miljöpartiet har också under mandatperioden konsekvent drivit kravet på ett stärkt och mer ambitiöst marint områdesskydd, med målet att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddade till 2030, varav minst 10 procent med strikt skydd. Detta har återkommande föreslagits i bland annat partimotion 2024/25:3037 "Kraftsamling för levande hav och vatten" och kommittémotion 2025/26:3774 "Levande hav och vatten".

Partiet har precis som Centerpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet betonat att målet ska gälla specifikt för Sverige – inte enbart som ett bidrag till ett internationellt åtagande – och att skyddet måste vara ekologiskt representativt, funktionellt och bilda sammanhängande nätverk i alla svenska havsområden. I flera motioner har Miljöpartiet även krävt tydligare genomförande: att regeringen ska besluta om etappmål, avsätta tillräckliga ekonomiska medel och ge berörda myndigheter skärpta uppdrag. I motion 2025/26:3774 föreslår MP att 20 § fiskelagen (1993:787) ska ändras så att naturvårdsintressen kan väga tyngre vid beslut om föreskrifter, samt att prövningen av dispenser för dumpning till havs ska skärpas. I sina budgetmotioner har partiet återkommande föreslagit ökade anslag för marint områdesskydd, bland annat genom förstärkta medel till Havs- och vattenmyndigheten för arbete med skydd av hav och vatten.

Centerpartiets följdmotion till havspropositionen innehåller inte något förslag som berör marint områdesskydd, men i kommittémotion 2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. "Biologisk mångfald" skrev partiet att "Centerpartiet vill se att Sverige växlar upp arbetet med att skydda totalt 30 procent av våra hav till år 2030, varav 10 procent bör vara strikt skyddat. Idag ligger den tidigare siffran på cirka 14 procent, varför det nu rör sig om en fördubbling. För att göra detta vill vi se att fler marina skyddsområden eller -reservat bildas längs de svenska kusterna och inom vårt territoriella vatten."

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP, S och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Proposition 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/ett-levande-hav-okat-skydd-minskad-overgodning_hb03156/

Proposition 2024/25:81 Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/01/20242581/>

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-06-19: "Generellt förbud mot bottentrålning införs i marina skyddade områden" <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/generellt-forbud-mot-bottentraling-infors-i-marina-skyddade-omraden/>

Redovisning av regeringsuppdrag till Havs- och vattenmyndigheten, 2026-02-10: "Sammanställa status för skyddet av marina områden och uppdatera Handlingsplan för marint områdesskydd (2025)" <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-havs--och-vattenmyndigheten/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/2025/sammanstalla-status-for-skyddet-av-marina-omraden-och-uppdatera-handlingsplan-for-marint-omradesskydd-2025.html>

Redovisning av regeringsuppdrag till Havs- och vattenmyndigheten, 2026-01-14: "Andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM) (2025)" <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-havs--och-vattenmyndigheten/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/2025/andra-effektiva-omradesbaserade-bevarandeatgarder-oecm-2025.html>

Havs- och vattenmyndighetens rapport. 2026:3, Handlingsplan för marint områdesskydd <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2026-02-12-handlingsplan-for-marint-omradesskydd.html>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2022/23:908 Biologisk mångfald https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/biologisk-mangfald_ha02908/

(C) Motion 2024/25:125 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc02125/

(MP) Motion 2024/25:142 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc02142/

(MP) Motion 2024/25:3037 Kraftsamling för levande hav och vatten

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/kraftsamling-for-levande-hav-och-vatten_hc023037/

(MP) Motion 2025/26:3774 Levande hav och vatten

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/levande-hav-och-vatten_hd023774/

(S) Motion 2024/25:106 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc02106/

(S) Motion 2024/25:3109 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hc023109/

(S) Motion 2024/25:3285 Med anledning av skr. 2024/25:55 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av skyddad natur

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20242555-riksrevisionens_hc023285/

(SD) Motion 2024/25:124 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc02124/

(V) Motion 2024/25:56 Med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökad skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc0256/

(V) Motion 2025/26:2784 Biologisk mångfald https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/biologisk-mangfald_hd022784/

(V) Motion 2024/25:1928 Hållbart och rättvist fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/hallbart-och-rattvist-fiske_hc021928/

Övrigt

Miljömålsberedningens delbetänkande. SOU 2020:83, Havet och människan

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/01/sou-202083/>

Delbetänkande av Utredningen om reglering av fiske i marina skyddade områden.

SOU 2022:66, Åtgärder på fiskeområdet för att skydda Natura 2000-områden i havet

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2022/12/atgarder-pa-fiskeområdet-for-att-skydda-natura-2000-omraden-i-havet/>

Slutbetänkande av Utredningen om reglering av fiske i marina skyddade områden.

SOU 2023:20, Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/05/sou-202320/>

Utflyttning av trålgränsen

Bakgrund

Situationen i Sveriges hav är allvarlig och många fiskbestånd är idag i obalans. En av de främsta orsakerna är fisket. Sverige har en så kallad trålgräns och innanför den gränsen är trålning generellt förbjuden. Det finns dock undantag från förbudet mot trålning innanför trålgränsen, så kallade inflyttningsområden, där man får tråla, men med fler begränsningar än utanför trålgränsen. Det har under senare år diskuterats att flytta ut trålgränsen för att skydda inte minst strömmingen. Bland annat riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att flytta ut trålgränsen på prov 2021.

I maj 2022 gav den dåvarande S-ledda regeringen Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i uppdrag att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön för att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbestånden. Utifrån det har HaV beslutat om ett tidsbegränsat förbud för trålfiske efter pelagiska arter inom ett område i centrala Östersjön (från Ölands norra spets till norra Uppland). Förbudet trädde i kraft den 1 februari 2025 och gäller fram till den 30 april 2027, och gäller för fiske där trålen dras upp i vattenmassan och inte på botten, och som sker med fiskefartyg som är längre än 24 meter.

Regeringens agerande

I Havsmiljöpropositionen, som offentliggjordes i juni 2024, bedömer regeringen att det bör tas fram permanenta regleringar avseende pelagiskt trålfiske inom hela området upp till 12 nautiska mil, och att drastiskt minska inflyttningsområden. Det är mer långtgående än vad miljöberedningen föreslog i den utredning som låg till grund för propositionen. Parallellt med det ovan nämnda vetenskapliga projekt har den nuvarande regeringen gett HaV i uppdrag att ta fram underlag för internationella samråd för att flytta ut Sveriges trålgräns i Östersjön till 12 nautiska mil, samt konsekvenser för bestånden, fisket och livsmedelproduktion. Detta redovisades 2025.

För att uppnå långsiktig effekt behöver åtgärden så snart som möjligt kompletteras med en utflyttning av trålgränsen längs hela Östersjökusten, och undantag måste tas bort. Motsvarande skydd behövs även i Västerhavet. Dessutom behövs en minskning av kvoterna för att fisket inte bara ska flyttas ut utanför den nya gränsen.

Uppdraget till HaV att "genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön, i syfte att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds- och åldersstruktur" som gavs under den förra mandatperioden har funnits kvar under denna mandatperiod. I myndighetens regleringsbrev för 2023 utökade den nuvarande regeringen uppdraget "till att omfatta

resterande delar av det svenska territorialhavet. Området ska inkludera delområde 25 för att inkludera samtliga förvaltningsområden för sill och strömning i Östersjön, men exkludera Halland och Västra Götaland från uppdraget. Havs- och vattenmyndigheten ska fortsatt kunna möjliggöra att ett visst yrkesfiske kan bedrivas.". Detta är dock inget som har märkts av i det nu pågående vetenskapliga försöket med utflyttning, som enbart gäller delar av förvaltningsområden 27 och 29.

Regeringens betyg

Grön

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har i flertalet motioner lyft att de fortsatt stöttar det förslag som klubbats igenom 2021, om att flytta ut trålgränsen på prov, men uppmaning om att inleda dialog med Finland och Danmark. Det har även i motioner uttryckt en vilja att stoppa storskalig trålning i Ålands hav, Bottenhavet och Bottenviken.

Centerpartiet har i både debatt och en motion efterfrågat förtydligande från regeringen efter deras skrivningar i Havsmiljöpropositionen. I en motion lyfter partiet att trålgränsen bör flyttas ut till 12 nautiska mil omgående för att hjälpa återhämtningen av strömmingsbestånden, och att samråd med berörda länder bör inledas.

Miljöpartiet har i en flera motioner uppgett att det vill att trålgränsen flyttas ut till 12 nautiska mil, på en permanent basis och med borttagna inflyttningsområden. De anser även att det tidsbegränsade uppdrag som nu har möjliggjort en utflyttning på prov längs en begränsad sträcka av östersjökusten ska omvandlas till en permanent utflyttning längs med hela ostkusten.

Socialdemokraterna har drivit frågan om att permanent flytta ut trålgränsen i Östersjön för att skydda sill och strömning samt främja småskaligt humankonsumtionsfiske, genom motioner och andra uttalanden. Partiet betonar i ett yrkande att förhandlingar med berörda länder omgående bör inledas.

Vänsterpartiet lyfter i motioner att det vill se en permanent utflyttning av trålgränsen för både botten trålning och pelagisk trålning till 12 nautiska mil längs hela Sveriges kust, inte bara i Östersjön, i syfte att stärka skyddet av kustnära ekosystem och småskaligt fiske. Vidare vill partiet att regeringen ska omförhandla sina fiskeavtal med Danmark och Finland, för att möjliggöra utflyttningen.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Proposition 2023/24:156. Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske.

<https://www.regeringen.se/contentassets/c17409e5a9b24f81b67581455ad5c82f/ett-levande-hav--okat-skydd-minskad-overgodning-och-ett-hallbart-fiske-202324156.pdf>

Regeringsuppdrag till Havs- och vattenmyndigheten om att på prov genomföra fiskeriförvaltningsåtgärder som motsvarar en utflyttning av trålgränsen (2022).

<https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-havs--och-vattenmyndigheten/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/2022/pa-prov-genomfora-fiskeriforvaltningsatgarder-som-motsvarar-en-utflyttning-av-tralgransen-2022.html>

Regeringsuppdrag till Havs- och vattenmyndigheten om att flytta ut trålgränsen för storskaligt pelagiskt trålfiske i svenska territorialhavet i Östersjön (2025).

<https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-havs--och-vattenmyndigheten/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/2025/uppdrag-att-flytta-ut-tralgransen-for-storskaligt-pelagiskt-tralfiske-i-svenska-territorialhavet-i-ostersjon-2025>

Havs- och vattenmyndigheten, 2025-05-20. Redovisning av regeringsuppdrag att flytta ut trålgränsen för storskaligt pelagiskt trålfiske i svenska territorialhavet i Östersjön.

<https://www.havochvatten.se/download/18.3c1eaf67196b5d3de36c27cd/1747825551900/ru-tralgrans-utflyttning-ostersjon-dnr-2025-000001.pdf>

Havs- och vattenmyndigheten, 2025-04-29. Lägesrapport. Genomförande av uppdrag att på prov genomföra fiskeriförvaltningsåtgärder som motsvarar en utflyttning av trålgränsen i Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

<https://www.havochvatten.se/download/18.d6b58cb196693294c55cb1d/1746009772255/ru-1909-22-lagesrapport-april-2025.pdf>

Artikel Havs- och vattenmyndigheten, 2025-01-23. "HaV flyttar ut trålgränsen för att utvärdera trålfiskeförbud". <https://www.havochvatten.se/arkiv/nytt-om-fiskeregler/2025-01-23-hav-flyttar-ut-tralgransen-for-att-utvardera-tralfiskeforbud.html>

Artikel Stockholms universitets Östersjöcentrum. 2025-01-23. "Nytt regeringsuppdrag: flytta ut trålgränsen i hela Östersjön". <https://www.su.se/enheter/stockholms-universitets-ostersjocentrum/nyheter/nyhetsartiklar/2025-01-23-nytt-regeringsuppdrag-flytta-ut-tralgransen-i-hela-ostersjon>

Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Havs- och vattenmyndigheten.

<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=23765>

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU5. Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/ett-levande-hav-okat-skydd-minskad-overgodning_hc01mju5/

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, S och SD) Riksdagens protokoll 2023/24:88. Torsdagen den 21 mars 2024.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20232488-torsdagen-den-21-mars_hb0988/

(C och S) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU19 Fiskeripolitik.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/fiskeripolitik_hc01mju19/

(C och V) Riksdagens protokoll 2024/25:120, onsdagen den 21 maj 2025.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-202425120-onsdagen-den-21-maj_hc09120/

(C) Motion 2024/25:2486 Vatten, hav och fiske.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vatten-hav-och-fiske_hc022486/

(MP) Motion 2022/23:2265 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_ha022265/

(MP) Motion 2024/25:3037 Kraftsamling för levande hav och vatten.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/kraftsamling-for-levande-hav-och-vatten_hc023037/

(MP) Motion 2024/25:142 med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc02142/

(S) Riksdagens protokoll 2024/25:91, torsdagen den 27 mars 2025.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242591-torsdagen-den-27-mars_hc0991/

(S) Motion 2024/25:3108 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hc023108/

(S) Motion 2024/25:106 med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc02106/

(SD) Motion 2022/23:969 Svenskt fiske och vattenbruk.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/svenskt-fiske-och-vattenbruk_ha02969/

(SD) Motion 2023/24:402 Svenskt fiske och vattenbruk.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/svenskt-fiske-och-vattenbruk_hb02402/

(V) Riksdagens protokoll 2024/25:60, onsdagen den 22 januari 2025.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242560-onsdagen-den-22-januari_hc0960/

(V) Motion 2024/25:56 med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324156-ett-levande-hav_hc0256/

Övrigt

(C, KD, L, M, MP, S, SD och V). Riksdagens tillkännagivande om att flytta ut trålgränsen. Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU6.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/atgarder-for-att-radda-fiskbestanden-i-ostersjon_h901mju6/

Förbud mot bottentrålning i skyddade områden

Bakgrund

Bottentrålning är en av de vanligaste fiskemetoderna i Sverige. Metoden förstör havsbotten, stör eller dödar djuren som lever där och minskar möjligheten för havsbotten att lagra kol. Bottentrålning kan också ge stora bifångster av fisk och skaldjur av fel sort eller storlek. Många djur dör därför helt i onödan. Särskilt allvarligt är det med hotade arter eller fiskbestånd. Trots detta har det varit tillåtet att bedriva fiske med bottentrålning i marina skyddade områden i svenska vatten.

I mars 2022 tillsatte den socialdemokratiska regeringen Andersson en särskild utredare med uppdrag att se över den svenska lagstiftningen i syfte att reglera fisket för att stärka skyddet för marina skyddade områden. Utredaren lämnade sitt slutbetänkande till regeringen Kristersson i maj 2023.

Regeringens agerande

I slutbetänkandet *Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden* (SOU 2023:20) föreslog utredningen ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen, med möjlighet för Havs- och vattenmyndigheten att meddela föreskrifter om undantag om dessa inte motverkar skyddets syfte eller om särskilda vetenskapliga skäl föreligger.

Regeringen har i huvudsak gått vidare med utredningens förslag och slog i Havsmiljöpropositionen 2024 fast att bottentrålning som utgångspunkt bör vara förbjuden i marina skyddade områden, innanför trålgränsen. I juni 2025 trädde en första lagändring i kraft till följd av proposition 2024/25:81 som utvidgar regeringens och myndigheternas möjligheter att meddela föreskrifter om förbud mot bottentrålning inom ramen för fiskelagstiftningen. Det slutgiltiga generella förbudet ska dock börja tillämpas först i juli 2026, efter att Havs- och vattenmyndigheten tagit fram föreskrifter.

Hur dessa föreskrifter kommer att se ut i praktiken är dock inte klart när denna granskning genomförs. I samtal med ansvariga myndigheter framkommer att det finns en risk att undantag kan komma att finnas i föreskrifterna. Om detta besannas och större undantag från trålningsförbudet tillåts i marina skyddade områden så skulle det ändra föreningens bedömning av denna fråga från grön till gul.

Regeringens betyg

Grön

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Regeringens samarbetsparti Sverigedemokraterna har ställt sig bakom utskottets förslag om förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden, men uttryckte i debatt en tydlig oro för konsekvenserna för det demersala fisket, särskilt räkfisket i

Västerhavet. Partiet har då även betonat behovet av omfattande undantag för att möjliggöra fortsatt fiske och har i en motion framhållit att bottentrålning i kustnära områden bör minska utan att branschen drabbas av förbud eller långtgående regleringar. Sverigedemokraternas agerande präglas av stöd för reglering i princip, men motstånd mot åtgärder som bedöms försvåra fisket avsevärt.

Centerpartiet har ställt sig bakom möjligheten att förbjuda bottentrålning i marina skyddade områden, men motsätter sig att ett generellt förbud ska vara huvudregel. Partiet har i riksdagsdebatt och reservationer betonat att åtgärder bör anpassas efter varje områdes syfte och lokala förutsättningar, särskilt i Västerhavet där samförvaltning och räkfiske lyfts fram. Centerpartiet har också lagt egna motioner (2024/25:2486; 2024/25:3329) som förordar ett förbud med begränsade undantag, samt motsätter sig en ordning där fisket endast tillåts genom dispens.

Miljöpartiet har konsekvent drivit en långtgående linje mot bottentrålning. Partiet förespråkar förbud i marina skyddade områden som ett första steg, men med sikte på ett generellt nationellt förbud. Miljöpartiet har lagt flera egna motioner om att fasa ut destruktiva fiskeredskap, införa trålningsstoppzoner och stärka vetenskapliga krav för undantag. I riksdagsdebatten och via KU-anmälan har partiet kritiserat regeringen för otydliga förslag, svaga bevarandemål och risk för omfattande undantag som urholkar skyddet.

Socialdemokraterna har under flera år drivit en relativt ambitiös linje mot bottentrålning. Under mandatperioden har partiet lagt motioner om generellt förbud i marina skyddade områden, utflyttad trålgräns och mycket restriktiva undantag, samt om förhandlingar på EU-nivå för bredare förbud även utanför Sveriges gränser. I riksdagsdebatten betonas behovet av helhetssyn, internationell samordning och stöd till fiskets omställning. Samtidigt finns inslag av teknikoptimism och en acceptans för begränsad trålning i väntan på bättre lösningar.

Vänsterpartiet vill införa ett generellt förbud mot bottentrålning i alla marina skyddade områden och utvidga skyddet till hela territorialhavet. Partiet förespråkar dedikerade trålområden med tids- och områdesbegränsningar, samt utveckling av skonsamma fiskeredskap. Ståndpunkterna uttrycks både i debatt i riksdagen och i motion 2024/25:3325, där partiet argumenterar för strikt reglering, stopp även om fisket kraftigt begränsas, och åtgärder som främjar ekosystem och fiskbestånd långsiktigt. Undantag ska endast ges om vetenskapligt motiverat.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har alla kommit in med flertalet motioner om bottentrålningsförbud i marina skyddade området, och påpekat att trots att det är ett steg i rätt riktigt är det inte tillräckligt. Förutom den påtagliga risken att undantag riskerar att underminera lagstiftningen, bör skyddet gälla även marina skyddade områden utanför trålgränsen. Därför får dessa partier skuggbetyget "hjälp".

Centerpartiet har förespråkade ett svagare förbud mot bottentrålning och motsätter sig ett generellt förbud som huvudregel och får därför inget skuggbetyg.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP, S och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Slutbetänkande av Utredningen om reglering av fiske i marina skyddade områden.

SOU 2023:20, Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/05/sou-202320/>

Proposition 2023/24:156 Ett levande hav - ökat skydd, minskad övergödning och ett

hållbart fiske [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/ett-levande-hav-okat-skydd-minskad-overgodning_hb03156/)

[lagar/dokument/proposition/ett-levande-hav-okat-skydd-minskad-overgodning_hb03156/](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/ett-levande-hav-okat-skydd-minskad-overgodning_hb03156/)

Proposition 2024/25:81 Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/01/20242581/>

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-06-19:

“Generellt förbud mot bottentrålning införs i marina skyddade områden”

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/generellt-forbud-mot-bottentralling-infors-i-marina-skyddade-omraden/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, KD, L, MP, M, S, SD, V) Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:91, torsdagen den 27 mars

2025 [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242591-torsdagen-den-27-mars_hc0991/)

[lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242591-torsdagen-den-27-mars_hc0991/](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242591-torsdagen-den-27-mars_hc0991/)

(C, MP) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande. Bet. 2024/25: MJU13 Förbud mot

bottentrålning i marina skyddade områden [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbud-mot-bottentralling-i-marina-skyddade_hc01mju13/)

[och-lagar/dokument/betankande/forbud-mot-bottentralling-i-marina-skyddade_hc01mju13/](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbud-mot-bottentralling-i-marina-skyddade_hc01mju13/)

(C) Motion 2024/25:2486 Vatten, hav och fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vatten-hav-och-fiske_hc022486/

(C) Motion 2024/25:3329 Med anledning av prop. 2024/25:81 Förbud mot bottentråkning

i marina skyddade områden https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20242581-forbud-mot_hc023329/

(MP) Motion 2024/25:3037 Kraftsamling för levande hav och vatten

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/kraftsamling-for-levande-hav-och-vatten_hc023037/

(MP) Motion 2024/25:3333 Med anledning av prop. 2024/25:81 förbud mot

bottentråkning i marina skyddade områden https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20242581-forbud-mot_hc023333/

(MP) KU-anmälan. 2023/24:42 (2002–2023/24) Begäran om granskning av statsministerns och klimat- och miljöministerns uttalanden i samband med presentationen av havsmiljöpropositionen 4 juni 2024

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/ku-anmalan/granskning-av-statsministerns-och-klimat-och_hbaldnr2002/

(S) Riksdagens protokoll. Prot. 2023/24:88, torsdagen den 21 mars 2024

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20232488-torsdagen-den-21-mars_hb0988/

(S) Motion 2024/25:3108 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hc023108/

(V) Motion 2024/25:3325 Med anledning av prop. 2024/25:81 Förbud mot bottentråkning

i marina skyddade områden https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20242581-forbud-mot_hc023325/

(SD) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande. Bet. 2024/25: MJU19 Fiskeripolitik

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/fiskeripolitik_hc01mju19/

(SD) Motion 2024/25:1369 Svenskt fiske och vattenbruk

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/svenskt-fiske-och-vattenbruk_hc021369/

Fiskekvoter för sill och strömming i Östersjön

Bakgrund

Östersjöns ekosystem har rubbats i grunden. En bristfällig fiskeförvaltning som under lång tid prioriterat kortsiktiga ekonomiska intressen och maximalt uttag av fisk har lett till kraftigt minskande bestånd och skiften i Östersjöbeståndens ålders- och storleksstruktur.

Hur mycket fisk som får fiskas inom ett område bestäms av EU:s ministerråd. EU-kommissionen lägger förslag till vilka kvoter som ska gälla för kommande år utifrån Internationella havsforskningsrådets prognos, men det är rådet som fattar beslutet.

För 2024 och 2025 sattes kvoter för fiske av sill och strömming i Östersjön som var högre än vad bestånden tål. Inför 2024 föreslog EU-kommissionen att kraftigt begränsa fisket av sill och strömming i Östersjön och att kvoterna skulle sättas till noll förutom i Rigabukten. Ministerrådet valde dock att gå på en annan linje och fattade beslut om att sätta kvoter för fiske av sill och strömming som var lägre jämfört med 2023, men betydligt högre än vad kommissionen föreslog. Inför 2025 fattade EU:s ministerråd beslut om att fördubbla fiskekvoterna för strömmingen i centrala Östersjön 2026.

Regeringens agerande

Inför förhandlingarna om 2024 års fiskekvoter fastslog regeringen i EU-nämnden att Sverige skulle verka för försiktigt satta kvoter, i linje med de vetenskapliga råden. Samtidigt betonade regeringen att det kustnära, småskaliga fisket måste kunna fortsätta, och motsatte sig därför EU-kommissionens förslag om att helt stoppa det riktade fisket mot strömming/sill. Trots det allvarliga läget för bestånden, och trots regeringens uttalade ambitioner, lyckades Sverige inte få gehör i ministerrådet. Resultatet blev kvoter som låg långt över kommissionens förslag och i direkt konflikt med försiktighetsprincipen.

När fiskekvoterna för 2025 förhandlades gav EU-nämnden regeringen mandat att verka för kvoter i det lägre spannet. Trots det allvarliga läget beslutade ministerrådet att fördubbla fisket av strömming i centrala Östersjön och höja kvoterna med över 20 procent i Bottniska viken. Regeringen röstade i slutändan för beslutet, i strid med den linje som förankrats i EU-nämnden. Beslutet riskerar allvarlig skada på sill- och strömmingsbestånden, med följd effekter för ekosystem, kustfiske och havsmiljö.

Inför och under kvotförhandlingarna 2026 drev Sverige däremot den klart mest restriktiva linjen av medlemsländerna i ministerrådet, och landsbygdsminister Kullgren röstade nej till förslaget, vilket inte var tillräckligt för att stoppa förslaget men ger en klar signal om att frågan tas seriöst nationellt och förhoppningsvis kan Sveriges agerande inspirera våra grannländer.

Regeringens betyg

Grön

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har inte lagt fram några relevanta motioner till riksdagen under mandatperioden. I en interpellation, till landsbygdsminister Kullgren, av partiets ledamöter i Miljö- och jordbruksutskottet lyfts hur ministern ska agera för att skydda kustfisket vid sidan av behovet av sänkta kvoter. I den efterföljande interpellationsdebatten ifrågasatte Sverigedemokraterna samtidigt kommissionens rekommendationer. Partiet har uttryckt stöd till regeringens ståndpunkter och linje inför samtliga kvotförhandlingar.

Centerpartiet har lagt flera motioner om att stoppa alternativt begränsa det storskaliga sill- och strömmingsfisket i Östersjön, särskilt för industriellt bruk. Det föreslår även att EU ska införa ett tillfälligt stopp för alla bifångster av sill och strömming i skarpsillsfisket tills bestånden återhämtat sig. I en debattartikel föreslår partiet låga kvoter under ICES rekommendationer, och i EU-nämnden har partiet varit samstämmigt med övriga oppositionspartier om att en än mer restriktiv linje bör drivas.

Miljöpartiet har konsekvent tryckt på genom motioner att EU:s fiskekvoter ska utgå från en ekosystembaserad ansats och bidra till god miljöstatus. Partiet har även motionerat för aktiv svensk påverkanspolitik inom EU, BALTFISH och Scheveningen, ifrågasatt storskaligt industriellt fiske och kritiserat både kommissionen och andra medlemsländer för höga kvoter i Östersjön. Partiet har också lyft i en debatt att den årliga ICES-rådgivningen inte tillräckligt beaktar miljömål, och krävt i en debattartikel att Sverige markerar tydliga gränser i kvotförhandlingarna. Det har i EU-nämnden konsekvent redovisat avvikande och mer restriktiva ståndpunkter, med betoning på det allvarliga läget i Östersjön.

Socialdemokraterna har i en motion lyft att det storskaliga sill- och strömmingsfisket i Östersjön bör pausas tills bestånden återhämtat sig. Partiet lyfter i samma motion behovet av sänkta kvoter och skärpta kontroller, samt kritiserat regeringen genom en KU-anmälan för att ha accepterat för höga EU-kvoter och för bristande nationell kvotfördelning. Socialdemokraterna har i en motion även betonat vikten av att skydda småskaliga fiskare, säkerställa rättvis kvotfördelning och att EU-beslut inte får äventyra beståndens långsiktiga hälsa. Inför kvotförhandlingarna har partiet flertalet gånger i EU-nämnden lagt fram avvikande ståndpunkter, och velat se en skarpare och än mer restriktiv linje.

Vänsterpartiet har i en motion föreslagit att storskaligt industriellt fiske i Östersjön måste stoppas tills bestånden återhämtat sig. Partiet har även i debatter kritiserat systemet med individuella överförbara kvoter (ITQ), och även lyft det i en motion med uppmaning att regeringen bör ge HaV i uppdrag att se över systemet. I samma motion

lyfter de initiativ för att denna omarbetning av systemet ska prioritera småskaligt fiske för humankonsumtion, och förespråkar regionala kvoter och ekosystembaserad förvaltning. Partiet har i EU-nämnden konsekvent redovisat avvikande och mer restriktiva ståndpunkter, med betoning på det allvarliga läget i Östersjön.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: C, MP, S, V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Svar på skriftlig fråga. 2024/25:167 besvarad av Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD), "Industriell trålning i Östersjön" https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/industriell-tralning-i-ostersjon_hc12167/

Interpellation. 2024/25:145 "Östersjöns sill- och strömmingsbestånd" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/ostersjons-sill-och-strommingsbestand_hc10145/

Faktapromemoria. 2025/26:FPM23 Förordning om fiskemöjligheter i Östersjön 2026. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/forordning-om-fiskemojligheter-i-ostersjon-2026_hd06fpm23/

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2025-10-28: "Sverige säger nej till fiskekvoterna för Östersjön" <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/10/sverige-sager-nej-till-fiskekvoterna-for-ostersjon/>

Svar på skriftlig fråga. 2023/24:26 besvarad av Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD), "EU-kommissionens förslag till fiskekvoter för Östersjön och Bottniska viken" https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/eu-kommissionens-forslag-till-fiskekvoter-for_hb1226/

Svar på skriftlig fråga. 2024/25:901 besvarad av Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD), "Åtgärder och initiativ för drastiskt minskat fiske i Östersjön" https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/atgarder-och-initiativ-for-drastiskt-minskat-fiske_hc12901/

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2024/25:2486 Vatten, hav och fiske https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vatten-hav-och-fiske_hc022486/

(C) Motion 2024/25:2954 En folkrörelse för klimatet

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-folkrörelse-for-klimatet_hc022954/

(C) Debattartikel. Aftonbladet, 2024-03-07: "Östersjön töms på fisk med Kullgrens politik" <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/EQ3KGa/gustav-hemming-ostersjon-toms-pa-fisk-med-kullgrens-politik>

(MP) Svar på skriftlig fråga. 2023/24:26 besvarad av Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD), "EU-kommissionens förslag till fiskekvoter för Östersjön och Bottniska viken" https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/eu-kommissionens-forslag-till-fiskekvoter-for_hb1226/

(MP) Motion 2024/25:3037 Kraftsamling för levande hav och vatten https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/kraftsamling-for-levande-hav-och-vatten_hc023037/

(MP) Motion 2025/26:3774 Levande hav och vatten https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/levande-hav-och-vatten_hd023774/

(MP) Svar på skriftlig fråga. 2024/25:901 besvarad av Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD), "Åtgärder och initiativ för drastiskt minskat fiske i Östersjön" https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/atgarder-och-initiativ-for-drastiskt-minskat-fiske_hc12901/

(MP) Debattartikel. Dagens Nyheter, 2025-10-26: "Dags att vi visar lite ryggrad i EU:s fiskeförhandlingar" <https://www.dn.se/debatt/dags-att-vi-visar-lite-ryggrad-i-eus-fiskeforhandlingar/>

(S) KU-anmälan 2024/25:19 Granskning av Kullgrens agerande vid förhandling i rådet av fiskekvoter https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/ku-anmalan/granskning-av-kullgrens-agerande-vid-forhandling-i_hcaldnr365/

(S) Motion 2024/25:3108 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-23-areella-naringar-landsbygd-och_hc023108/

(S) Skriftlig fråga. 2024/25:189 "Kvotsättning av strömming i Östersjön 2025" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/kvotsattning-av-stromming-i-ostersjon-2025_hc11189/

(SD) Interpellation. 2022/23:420 "Fiskekvoter i Östersjön" till Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/fiskekvoter-i-ostersjon_ha10420/

(V) Motion 2024/25:1928 Hållbart och rättvist fiske

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/hallbart-och-rattvist-fiske_hc021928/

Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:120 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-202425120-onsdagen-den-21-maj_hc09120/

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande. Bet. 2024/25: MJU19 Fiskeripolitik

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/fiskeripolitik_hc01mju19/

Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:91 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242591-torsdagen-den-27-mars_hc0991/

Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:15 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242515-fredagen-den-4-oktober_hc0915/

Riksdagens protokoll. Prot. 2025/26:37 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252637-torsdagen-den-20-november_hd0937/

Agerande i EU-nämnden

EU-nämndens uppteckningar 2025/26:9. Sammanträde fredagen den 24 oktober

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-24-oktober_hd0a9/

EU-nämndens uppteckningar 2024/25:5. Sammanträde fredagen den 18 oktober

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-18-oktober_hc0a5/

EU-nämndens uppteckningar 2023/24:8. Sammanträde fredagen den 20 oktober

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-20-oktober_hb0a8/

EU-nämndens uppteckningar 2022/23:5. Sammanträde fredagen den 14 oktober

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-14-oktober_ha0a5/

Uppluckring av strandskyddet

Bakgrund

I Sverige har vi haft strandskydd sedan 1950-talet. Strandskyddet är generellt och gäller vid alla större sjöar och vattendrag och vid kusten. Syftet är att ge alla människor tillgång till strandområden för bad och friluftsliv och att värna växt- och djurliv. Strandskyddet är en viktig del av allemansrätten och det allmänna naturskyddet. Det motverkar även negativa klimateffekter genom att skydda mot översvämningar och höga flöden. Sedan början av 2000-talet har frågan om differentiering av strandskyddet debatterats allt intensivare och nya regler som försvagar strandskyddet har införts i omgångar. I januariavtalet 2019 kom regeringsunderlaget överens om att göra det enklare att bygga strandnära på landsbygden och att skärpa strandskyddet i starkt exploaterade områden. I mars 2022 presenterade den Socialdemokratiska regeringen en proposition med förslag som försvagade strandskyddet kraftigt. Propositionen röstades ner i riksdagen.

Regeringens agerande

Regeringen och Sverigedemokraterna enades i Tidöavtalet om att reformera strandskyddet och göra det mycket enklare att bygga strandnära. Våren 2025 lade regeringen fram en proposition (Prop. 2024/25:102) Lättnader i strandskyddet – ett första steg om att ta bort strandskyddet vid sjöar som är mindre än en hektar, vattendrag som är smalare än två meter och runt anlagda vatten som skapats efter 1975. I propositionen föreslogs även att utöka undantagsmöjligheten för areella näringar till att även gälla vattenbruk och att införa en ny möjlighet till dispens för förvärvsverksamhet med begränsad påverkan på strandskyddets syften i områden med låg bebyggelsegrad. Ändringarna föreslogs träda i kraft den 1 juli 2025. Propositionen röstades igenom i riksdagen i maj 2025. I juni 2025 tillsatte regeringen en utredning (Dir. 2025:59) med uppdrag att ta fram ytterligare förslag på hur möjligheterna att bygga strandnära kan öka. Bland annat ska utredningen föreslå en ny modell som innebär att kommunen får besluta var strandskydd ska gälla.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har länge arbetat för ett försvagat strandskydd. Frågan om att göra det lättare att bygga på stränderna är en del av Tidöavtalet och partiet har motionerat om att det kommunala självbestämmandet ska stärkas då det gäller strandskydd och att länsstyrelsernas möjlighet till överprövning ska begränsas. Partiet motionerar även om att det ska bli lättare att bygga strandnära i skärgården, där det idag delvis råder striktare regler än på andra platser. Partiet röstade ja till propositionen Lättnader i strandskyddet – ett första steg.

Centerpartiet har under lång tid drivit frågan att det generella strandskyddet ska avskaffas och ersättas med ett system där kommunerna får bestämma lokalt om var strandskydd ska råda. Partiet röstade för förändringarna som propositionen Lättnader i strandskyddet – ett första steg innebar. Partiet har även motionerat om att liberaliseringen av strandskyddet borde utökas ännu mer.

När regeringens proposition om att bland annat ta bort strandskyddet vid små sjöar och vattendrag behandlades i riksdagen våren 2025 var det bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet som argumenterade mot förslaget och därefter röstade nej till propositionen. Miljöpartiet har därefter motionerat om att återinföra strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Vänsterpartiet har motionerat om att regelverket för dispenser ska ses över så det blir mer enhetligt och att mer pengar ska gå till tillsyn av att regelverket följs.

Socialdemokraterna har under mandatperioden motionerat om ett mer differentierat strandskydd som tar hänsyn till tillgången på stränder etc och om krav på fri passage. Partiet röstade ja till propositionen Lättnader i strandskyddet – ett första steg. I sin budgetmotion 2025 uttryckte Socialdemokraterna farhågor över att den nya strandskyddsutredningen som regeringen tillsatt kan leda till att allemansrätten försvagas.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Debattartikel Svenska dagbladet, 2023-12-07: "Nu reformerar vi strandskyddet"
<https://www.svd.se/a/XbXOJ7/tidopartierna-nu-reformerar-vi-strandskyddet>

Promemoria Klimat- och näringslivsdepartementet. KN2024/02252, Strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/11/promemoria-strandskyddet-vid-sma-sjoar-och-smala-vattendrag/>

Proposition 2024/25:102 Lättnader i strandskyddet – ett första steg
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/lattnader-i-strandskyddet-ett-forsta-steg_hc03102/

Kommittédirektiv. Dir. 2025:59, Ett reformerat strandskydd
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2025/06/dir.-202559>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD, V) Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:116, torsdagen den 15 maj 2025
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-202425116-torsdagen-den-15-maj_hc09116/

(MP, V) Riksdagsdebatt, 2025-05-14. Om bet. 2024/25:MJU16 Lättnader i strandskyddet – ett första steg https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/lattnader-i-strandskyddet-ett-forsta-steg_hc01mju16/

(MP) Motion 2025/26:3774 Levande hav och vatten
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/levande-hav-och-vatten_hd023774/

(S) Motion 2024/25:3109 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hc023109/

(SD) Motion 2024/25:1371 Politik för stärkt äganderätt
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/politik-for-starkt-aganderatt_hc021371/

(V) Motion 2024/25:3348 Med anledning av prop. 2024/25:102 Lättnader i strandskyddet – ett första steg https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425102-lattnader-i_hc023348/

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande. Bet. 2024/25:MJU16 Lättnader i strandskyddet – ett första steg https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/lattnader-i-strandskyddet-ett-forsta-steg_hc01mju16/

Miljöprövning av vattenkraften

Bakgrund

Vattenkraft är en viktig del av Sveriges energiproduktion. Men merparten av Sveriges över 2000 vattenkraftverk drivs med tillstånd som är över 100 år gamla. Det finns även kraftverk som helt saknar tillstånd. De flesta kraftverken är små. De producerar tillsammans endast några få procent av all vattenkrafts-el, samtidigt som de påverkar ekosystemen i rinnande vatten mycket negativt. Vattenkraftverk och dammar hör till de viktigaste orsakerna till att Sverige inte lever upp till kraven i EU:s vattendirektiv.

Sedan 2019 har Sverige en lagstiftning som innebär att alla vattenkraftverk ska föras med moderna miljövillkor. Under de närmaste 20 åren är det tänkt att alla gamla miljötillstånd ska omprövas enligt en nationell plan – den så kallade NAP:en. Beslutet om att genomföra detta togs efter en ingående dialog mellan staten, vattenkraftbranschen, miljörörelsen och många andra aktörer. De första ansökningarna om omprövningar för moderna miljövillkor lämnades in 2022.

Centerpartiet krävde under förra mandatperioden att omprövningen av vattenkraften skulle pausas och regelverket göras om eftersom partiet ansåg att omprövningsprocessen inte tar tillräcklig hänsyn till den småskaliga vattenkraften. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna ställde sig bakom Centerpartiets krav och pausen skrevs in i Tidöavtalet.

Regeringens agerande

Den nyttillträdde regeringen beslutade i januari 2023 att omprövningsprocessen skulle pausas och att omprövningssystemet skulle ses över. Sedan dess har pausen förlängts i omgångar tills processen åter startades 1 januari 2025.

I augusti 2024 presenterade regeringen förslag på omfattande förändringar i regelverken som styr omprövningsprocessen. Eftersom förslagen till övervägande del handlade om förordningsändringar kunde regeringen besluta om ändringarna på egen hand i juni 2025, utan att rådfråga riksdagen. Det nya regelverket innebär att miljökraven sänks i många vattenförekomster och att energiintresset kommer att väga betydligt tyngre än naturmiljön och den biologiska mångfalden när svensk vattenkraft ska föras med moderna miljövillkor framöver.

Förutom dessa förordningsändringar gav regeringen i maj 2025 ett uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att se över de så kallade HARO-värdena (som är riktvärden för maximal produktionsförlust i olika huvudavrinningsområden) och utarbeta en vägledning till vattenmyndigheterna om hur man ska ta särskild hänsyn till elbehovet och till möjligheten att göra undantag enligt art- och habitatdirektivet när man klassar ett vatten som kraftigt modifierat (vilket innebär sänkta miljökrav) eller beslutar om mindre stränga krav.

I januari 2026 tillsatte regeringen utredningen Ett mer ändamålsenligt genomförande av de EU-rättsliga kraven på vattenmiljö inom Natura 2000-områden (Dir. 2026:7) som har som uppdrag att lägga fram förslag på hur man ska runda art- och habitatdirektivets krav när man beslutar om miljökvalitetsnormer för en vattenförekomst. Regeringen kommer under våren att lägga fram en proposition om undantag i miljöbalken från krav enligt art- och habitatdirektivet vid vattenkraftens omprövning.

Förordningsförändringarna och andra planerade förändringar i regelverket som styr omprövningen av vattenkraften har i stor utsträckning följt vattenkraftbranschens önskemål.

Regeringens paus av omprövningarna och långa tillståndstider har lett till kritik från EU-kommissionen.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Oppositionspartierna haft begränsade möjligheter att påverka regelverket som styr omprövningarna av vattenkraften eftersom regeringen beslutat om förordningsförändringar på egen hand, utan att rådfråga riksdagen.

Sverigedemokraterna har motionerat om att underlätta för ålen att ta sig förbi vattenkraftverk. Samtidigt värnar partiet den småskaliga vattenkraften och stödjer regeringens arbete med att förändra regelverket som styr omprövningsprocessen och försvaga miljökraven.

Under mandatperioden har Centerpartiet i debattartiklar kritiserat regeringen för att den inte gör tillräckligt för att ändra lagstiftningen så att de småskaliga vattenkraftverken och dammarna värnas i samband med omprövningsprocessen.

Socialdemokraterna har i interpellationer varit skeptiska till pausningen av omprövningsprocessen eftersom Sverige genom att pausa processen riskerar bryta mot EU:s vattendirektiv. Partiet har också motionerat om att det behövs en nationell strategi för hantering av dammar och vattenkraft i mindre vattendrag, där miljö, kulturmiljö, energiförsörjning och lokalsamhällets utveckling vägs samman. Socialdemokraterna har även motionerat om att se över lagstiftning så att vattenkraftverk inte ska vara tillåten i mindre vattendrag där vattenkraften direkt påverkar Natura 2000-områden och om att man bör verka för att återskapa fungerande fiskvandringssvägar i vattenkraftspåverkade älvar.

Miljöpartiet har avsatt 50 miljoner kronor per år på miljöanpassning av vattenkraften för att möjliggöra en utökad åtgärdstakt i sin budgetmotion, samtidigt som man påpekat att det är viktigt att arbetet med omprövningarna fortsätter.

Vänsterpartiet har i motioner kritiserat pausen och de efterföljande förordningsförändringarna. Partiet har även motionerat om att vattenkraften ska miljöanpassas enligt de tidigare gällande reglerna och om att minimitappning, det vill säga ett visst minsta kontinuerligt vattenflöde, ska vara ett krav vid svenska vattenkraftverk.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Tidöavtalet, 2022. <https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf>

Miljödepartementets promemoria M2022/02251 Paus av omprövning för moderna miljövillkor, december 2022. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2022/12/promemoria-paus-av-omprovning-for-moderna-miljovillkor/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-03-15. "Regeringen flyttar fram pausen av omprövningen av vattenkraftens miljötillstånd till 1 juni för vissa aktörer." <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/03/regeringen-flyttar-fram-pausen-av-omprovningen-av-vattenkraftens-miljotillstand-till-1-juni-for-vissa-aktorer/>

Remissmissiv KN2024/01008 Förlängning av pausen av omprövning för moderna miljövillkor. <https://www.regeringen.se/contentassets/daa6ef363016487c8fc6a9d4746c8c45/remissmissiv.pdf>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-05-08. "Regeringen förlänger pausen av vattenkraftens omprövning till 1 juli." <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/05/regeringen-forlanger-pausen-av-vattenkraftens-omprovning-till-1-juli-2025/>

Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria KN2024/01642 Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning, augusti 2024. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/08/promemorian-battre-forutsattningar-for-vattenkraftens-omprovning/>

Uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att se över HARO-värdena samt utarbeta vägledning för hur intresset av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska beaktas inom ramen för vattenförvaltningsarbetet. 2025-05-22.

<https://www.havochvatten.se/download/18.158dd9c519bccdc0da62b393/1768900396854/ru-haro-varden.pdf>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-05-26.

“Förbättrade villkor för omprövning av vattenkraften”.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/05/forbatttrade-villkor-for-omprovning-av-vattenkraften/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-06-19. “Ytterligare förbättringar för vattenkraftens omprövning.”

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/ytterligare-forbattningar-for-vattenkraftens-omprovning/>

Kommittédirektiv från Klimat- och näringslivsdepartementet. Dir. 2026:7. Ett mer ändamålsenligt genomförande av de EU-rättsliga kraven på vattenmiljö inom Natura 2000-områden. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2026/01/dir.-20267>

Energiföretagen position “Oacceptabel påverkan på kraftsystemet vid genomförande av nationella planen”. <https://www.energiforetagen.se/fragor-vi-driver/positioner/oacceptabel-paverkan-pa-kraftsystemet-vid-genomforande-av-den-nationella-planen/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Debattartikel Land Lantbruk, 2025-04-17. “Moderaterna har glömt bort Centerpartiets initiativ”. <https://www.landlantbruk.se/centerpartiet-forsvarar-smaskalig-vattenkraftspolitik>

(C) Debattartikel Land Lantbruk, 2025-03-24. “Tidöpartierna - sträck ut en hand och stoppa utrivningarna”. <https://www.landlantbruk.se/fortsatta-dammrivningar-hotar-sveriges-kulturlandskap>

(C) Debattartikel Hallands Nyheter, 2024-06-12. “Torrlägg inte den småskaliga vattenkraften.” <https://www.hn.se/asikter/ordet-ar-fritt/torrlagg-inte-den-smaskaliga-vattenkraften.0f6dc143-5314-4fea-8c84-e009d3454c3e>

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre - Miljöpartiets budgetmotion för 2026. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2023/24:1870 Hållbara vattenkraftverk. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/hallbara-vattenkraftverk_hb021870/

(S) Motion 2025/26:887 Fungerande fiskvandringar i vattenkraftspåverkade älvar. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/fungerande-fiskvandringar-i_hd02887/

(S) Interpellation 2022/23:90 Vattenkraftens miljötillstånd. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/vattenkraftens-miljotillstand_ha1090/

(S) Interpellation 2024/25:540 EU:s överträdelseärende om moderna miljötillstånd för vattenkraft. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/eus-overtradelsearende-om-moderna-miljotillstand_hc10540/

(SD) Debattartikel i Second Opinion, 2023-09-19. "Överväg mål om ökad produktion från vattenkraft". <https://second-opinion.se/overvag-mal-om-okad-produktion-fran-vattenkraft/>

(V) Motion 2022/23:1235 Omställning till förnybar energiförsörjning. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/omstallning-till-fornybar-energiforsorjning_ha021235/

(V) Motion 2025/26:2784 Biologisk mångfald. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/biologisk-mangfald_hd022784/

Övrigt

Commission staff working document, SWD (2025) 22 final. Third River Basin Management Plans Second Flood Hazard and Risk Maps and Second Flood Risk Management Plans Member State: Sweden. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025SC0022>

Klimat, energi och transporter

Regeringens klimathandlingsplan

Bakgrund

I Sverige, liksom övriga Europa och världen, har klimatförändringarna redan idag stark påverkan på människor, natur, ekonomi och infrastruktur, med allvarliga konsekvenser av allt intensivare extremväder till exempel. Utsläppen måste minska snabbt i närtid för att skydda samhällen och ekosystem, samtidigt som åtgärder för stärkt klimatanpassning måste vidtas. I Sverige har klimatet sammantaget blivit blötare och varmare, och uppvärmningen går snabbare i vår region än i världen som helhet.

Sverige har både enskilt och gemensamt inom EU förbundit sig till Parisavtalet och FN:s klimatkonvention. Det förbinder undertecknarna att vidta tillräckliga åtgärder för att begränsa den globala uppvärmningen till helst högst 1,5 grader, men maximalt 2 grader över förindustriell nivå, till år 2100. Detta för att skydda natur och människor från ännu skadligare klimatförändringar. Enligt FN:s miljöprogram behöver utsläppen globalt därmed minskas kraftigt, minst halveras, till 2030 och nå nettonollutsläpp senast 2050 globalt. I dagsläget tangerar världen redan vid 1,4–1,5 grader i genomsnitt, och kan gå mot minst ca 2,3–2,8 graders uppvärmning år 2100 beroende på om och hur ländernas planer för utsläppsminskningar genomförs, en temperaturökning som riskerar storskaliga negativa konsekvenser. De globala utsläppen fortsätter dock att öka, trots löften om utsläppsminskningar och trots påtagliga risker för att utlösa oåterkalleliga och självförstärkande tröskeleffekter.

Den globala kvarvarande utsläppsbudgeten är minimal, och Sverige samt EU har genom Parisavtalet åtagit sig att gå före i den globala omställningen. De svenska utsläppen hade under flera årtionden minskat, men utvecklingen under regeringen Kristersson går nu åt fel håll, där utsläppen ökat kraftigt för första gången sedan 1990 (undantaget år 2010 efter finanskrisen). År 2024 ökade utsläppen i Sverige med 7 procent jämfört med 2023, motsvarande 3 miljoner ton. Ökningen bedömdes till stor del bero på regeringens beslut om förändringar i transportsektorns utsläppstyrning med sänkta bränsleskatter och sänkt reduktionsplikt. Utsläppen från vägtrafiksektorn vägtrafik ökade med 24 procent samma period, respektive 33 procents ökning för arbetsmaskiner.

Klimatmålen som Sverige ska uppnå och regeringen enligt klimatlagen ska lägga fram åtgärder i klimathandlingsplanen för att nå, består av flera nationella riksdagsbeslutade mål till 2030, 2040 och 2045, samt de mål, eller rättsligt bindande beting som Sverige har tilldelats att uppfylla som del av EU:s gemensamma mål till 2030. De nationella målen är utsläppsminskningar på 63 procent till 2030 jämfört med 1990 för sektorerna utanför utsläppshandeln ETS1, -75 procent till 2040, samt att

utsläppen från inrikes transporter minskar med 70 procent jämfört med 2010, och slutligen det nationella målet om nettonoll utsläpp till år 2045, varav minst 85 procent är utsläppsminskningar och max 15 procent kan utgöras av kompensation från upptag eller andra kompletterande åtgärder. Sverige har också ett bindande mål inom EU under ESR ansvarsfördelningsfördordningen om hur medlemsländerna tillsammans ska nå EU:s gemensamma mål till 2030, på utsläppsminskningar om 50 procent jämfört med 2005 vilket är ungefär i nivå med det nationella målet, och även ett bindande EU-mål 2030 för Sverige om att öka kolinlagringen i skog och mark (LULUCF-förordningen) med 3,9 miljoner ton jämfört med genomsnittet 2016–2018.

Enligt Sveriges klimatlag (2017:720, 5 §) ska varje regering senast året efter sitt tillträde presentera en klimatpolitisk handlingsplan med åtgärder för att nå Sveriges samtliga klimatmål, nationellt, i EU och globalt. Planen ska visa hur regeringens politik ska leda till att alla klimatmål nås och bör innehålla utsläppsberäkningar och tidsuppskattningar. Regeringen Kristerssons plan var den andra svenska klimatpolitiska handlingsplanen att läggas fram, "Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll" Skr. 2023/24:59.

Regeringens agerande

Regeringens agerande under framtagandet av handlingsplanen

Planen byggde på flera underlag från relevanta myndigheter, men många förslag hade försvunnit i de politiska förhandlingarna av planen. Kort före beställde Tidöregeringen även en "snabbutredning" om EU:s klimatpolitik från nationalekonomen John Hassler, vilket väckte frågor om hur resultaten skulle hinna omhändertas. Strax innan handlingsplanen publicerades presenterade Tidöpartierna dessutom en tilläggsöverenskommelse till Tidöavtalet om klimatet som även Sverigedemokraterna ingått, som bland annat gav Miljömålsberedningen i uppdrag att se över klimatmålen för 2030 och redogjorde för politikens och planens utgångspunkter. Både snabbutredningen och överenskommelsen kritiserades av Naturskyddsföreningen med flera för att skapa osäkerhet kring klimatmålen framtid och politikens inriktning. Regeringen höll efter lång väntan ett nationellt klimatmöte i juni 2023, främst med näringslivsaktörer, samt rundabordssamtal under våren med näringslivet. Klimatpolitiska rådet kritiserade 2024 regeringen för att inte ha remitterat "snabbutredningen" om EU:s klimatpolitik vilket vanligen brukar ske med den typen av utredningar. Rådet kritiserade även regeringen för att inte ha säkerställt en god representation av olika samhällsgrupper under det nationella klimatmötet eller rundabordssamtalen, samt att uppföljningen av processen och aktörssamverkan därefter inte fanns någon plan för.

Under 2022–2023 debatterades planens fördröjning samt ministerns och Tidöpartiernas ansvar återkommande, med flera upprop från forskare och företagsledare om snabbare agerande och högre ambitioner. Klimatministern blev KU-anmäld av MP och C 15 december 2023 efter en intervju där ministern angav att

planen kanske inte skulle tillkännages inom klimatlagens tidsfrist, vilket ministern senare backade om.

Tillkännagivande av handlingsplanen samt form och innehåll

Den 21 december 2023 presenterade regeringen Kristersson Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (Skr. 2023/24:59). Planen var förhandlad mellan regeringspartierna Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och samarbetspartiet Sverigedemokraterna och presenterades ungefär 1,5 år in i mandatperioden, men ett år och två månader efter att regeringen tillträdde. Enligt klimatlagen ska regeringen "(...) vart fjärde år ta fram en klimatpolitisk handlingsplan. Handlingsplanen ska lämnas till riksdagen året efter det att ordinarie val till riksdagen har hållits.". Planen lades fram som en skrivelse från regeringen till riksdagen. En skrivelse har, till skillnad från en proposition, en mer informativ karaktär från regering till riksdag om synen på eller planer för arbetet med en viss fråga och innehåller inga lagförslag för riksdagen att besluta om. Därmed kan formen för handlingsplanen ha haft inverkan på riksdagens möjlighet till att påverka innehållet. Planen skickades inte på remiss för att få in synpunkter från remissinstanser, vilket begränsade möjligheterna till transparens och inflytande för samhällsaktörer.

Enligt regeringen innehöll planen ett 70-tal åtgärder, dock mestadels förslag på analyser och utredningar snarare än konkreta styrmedelsförslag. Regeringens fokus för åtgärderna i handlingsplanen var att skapa förutsättningar för att nå målet om nettonoll utsläpp år 2045. Tyngdpunkten låg på åtgärder eller utredningar inom främjande av elektrifiering, fossilfri energi genom kärnkraft och CCS. Exempelvis stöd till mindre företag för inköp av eldrivna lätta lastbilar. Därtill föreslog regeringen i planen kommande analyser av den uppdaterade EU-politiska styrningen på klimatområdet och en översyn av de nationella klimatmålen till 2030 inom Miljömålsberedningen. Planen möjliggjorde för första gången att regeringen ska kunna använda köp av internationella utsläppskrediter om sådana skulle finnas att köpa för att nå Sveriges mål.

I svar på frågor från journalister vid pressträffen och senare i interpellationer och följdmotioner från oppositionspartierna i riksdagen om vilka konkreta åtgärder som förväntas minska utsläppen från fossila bränslen och i närtid till 2030, hänvisade regeringen och klimatministern till att åtgärdsförslag förväntas från den styrmedelsutredning om utfasning av fossila bränslen som regeringen aviserade i planen. Styrmedelsutredningen tillsattes av regeringen först hösten 2024 och betänkandet (Dir. 2024:98) ska presenteras i maj 2026. Regeringen skjuter därmed fram beslut om utsläppsminskande åtgärder till nära valet och troligen för sent för att åtgärder ska kunna vidtas inom mandatperioden. Detta trots att handlingsplanen och styrmedelsutredningen utlovats ge svar på vilka regeringens klimatåtgärder är för att

nå nationella mål och EU-mål. Samtidigt har flera styrmedel urholkats, så som sänkt reduktionsplikt och bränsleskatter samt avskaffad flygskatt.

Kritik mot regeringens klimatpolitiska handlingsplan

Regeringens klimatpolitiska handlingsplan har fått omfattande kritik från både oppositionspartierna och tunga expertorgan. Utsläppsberäkningar och tiduppskattningar för åtgärdseffekter saknades i flera fall i planen eller var grova uppskattningar. Det rapporterades från källor inom Regeringskansliet att utsläppsberäkningar som funnits med i tidigare utkast hade beordrats strykas i slutversionen, enligt instruktioner från den politiska ledningen på departementet, alltså klimatministerns närmaste medarbetare. En graf över förväntad utsläppsutveckling utifrån åtgärderna i planen (Figur 14.1) kritiserades av såväl oppositionspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet som expertorganen Riksrevisionen och Klimatpolitiska rådet, enligt nedan återgiven kritik, som vilseledande då den byggde på antaganden om en höjd reduktionsplikt, trots att regeringen sagt sig vara emot det och inte planerade att införa det. Ledamöter från Socialdemokraterna och Miljöpartiet ställde interpellationsfrågor om tidigare nämnda utsläppsgraf till ministern, efter en granskning i DN av underlagen för grafen. Även Riksrevisionen kritiserade 2025 regeringens utsläppsscenarioer för att sakna redovisade beräkningsgrunder och dölja osäkerheter. Klimatpolitiska rådet bedömde i sin årsrapport 2024 att planen inte uppfyllde klimatlagens krav, saknar utsläppsprognoser, och bortser från de viktiga 2030-målen och åtgärder i närtid, trots rådets uppmaning att fokusera på närtida utsläppsminskningar. I Klimatpolitiska rådets årsrapport 2025 konstaterade rådet att regeringen bedriver en politik som har lett till ökade utsläpp, särskilt från transporter, vilket rådet tidigare varnat för skulle bli effekten av regeringens politik. Även den internationella organisationen OECD riktade i sin miljörapport 2024 skarp kritik mot regeringens klimat- och miljöpolitik. OECD kritiserade särskilt att regeringens politik innebar sänkta bränsleskatter, ökade transportutsläpp, fortsatt stöd till fossil energi och ett skogsbruk som skadar kolsänkan. Även den tunga internationella expertklimatrankingen Climate Change Performance Index bedömde Sveriges klimatpolitik som att ha låg ambitionsnivå och utvecklas i fel riktning, Sverige tappade därför placeringar som följd.

Vid mandatperiodens slut har nu utsläppen ökat kraftigt till följd av aktiv politik, särskilt i transportsektorn och särskilt år 2024, den enskilt största ökningen på senare år. Naturvårdsverket konstaterar att möjligheterna därför har försvårats att nå nationella klimatmål och EU:s klimatmål till 2030. Utsläppsnivån efter tre år med regeringen Kristersson är nu är högre än vid regeringens tillträde, enligt SCB:s senaste statistik sammanställd av SVT.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Regeringens samarbetsparti Sverigedemokraterna uppgavs till SVT enligt källor inom Regeringskansliet som arbetat med planen ha haft stort inflytande i förhandlingarna över planens innehåll. Detta trots klimatministerns tidigare löften om att Sverigedemokraterna inte skulle få delta i förhandlingarna av planen. Flera reformer ströks enligt dessa uppgifter på Sverigedemokraternas begäran, särskilt inom transportområdet och kommunala klimatåtgärdsstöd.

Oppositionspartierna Centerpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har återkommande påmint regeringen om att planen ska presenteras ett år efter valet och att den måste innehålla tillräckliga åtgärder och utsläppsberäkningar, exempelvis Miljöpartiet i en skriftlig fråga. Socialdemokraterna ifrågasatte att Sverigedemokraterna skulle få förhandla planen. Centerpartiet och Miljöpartiet har KU-anmält klimat- och miljöministern, eftersom det framstod som att planen inte skulle presenteras i tid. När planen väl presenterades lade samtliga oppositionspartier, Centerpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, följdmotioner som kritiserade bristande åtgärder, avsaknaden av tillräcklig politik för 2030-målen och krävde en ny plan med konkreta styrmedel. Vid utskottsbehandlingen i miljö- och jordbruksutskottet reserverade sig samtliga fyra partier och lämnade särskilda yttranden.

Centerpartiet och Miljöpartiet väckte efter planens tillkännagivande en gemensam misstroendeförklaring mot klimat- och miljöministern om att planen bröt mot klimatlagen då den inte visade hur klimatmålen ska nås. Vänsterpartiet stödde förslaget, Socialdemokraterna lade ned sina röster och ministern fälldes inte på grund av riksdagsmajoriteten. Samtliga oppositionspartier har ställt interpellationsfrågor om prognosen för ökade utsläpp och regeringens löften till 2030 samt behov av ytterligare åtgärder. Flera av interpellationsfrågorna från oppositionspartierna ifrågasatte den uppmärksammade utsläppsgrafan i planen (Figur 14.1) och synliggjorde bristande underlag till grafen. DN avslöjade, via källor med insyn i framtagandet, att utsläppsprognosen byggde på scenarier där reduktionsplikten åter höjdes 2027–2030, vilket regeringen hade sagt inte skulle ske. Därmed visade grafen utsläppsminskningar som inte följde av regeringens faktiska förslag. När OECD presenterade sin utvärdering av Sveriges klimat- och miljöpolitik 2024 var Miljöpartiet och Centerpartiet aktiva i att opinionsbilda i media. Efter att utsläppsökningen för 2024 offentliggjorts 2025 föreslog Centerpartiet en utredning av kostnaderna för regeringens "misslyckade" klimatpolitik.

Särskilda omnämningen

Hjälpt: C, MP, S och V

Stjälpt: SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Om handlingsplanen och kritik

Skrivelse 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/regeringens-skrivelse/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb0359/

Naturvårdsverket, 2025: "Handlingsplan för att nå Sveriges klimatmål"

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/sveriges-klimatarbete/handlingsplan-for-att-na-sveriges-klimatmal/>

Artikel SVT, 2024-03-14: Uppgifter: SD bantade regeringens klimatplan i sista stund

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/uppgifter-sd-bantade-regeringens-klimatplan-i-sista-stund>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2023-10-18: "Utredare John Hasslers förslag på hur klimatpolitiken bör utvecklas till följd av EU:s klimatpaket Fit for 55"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/10/utredare-john-hasslers-forslag-pa-hur-klimatpolitiken-bor-utvecklas-till-foljd-av-eus-klimatpaket-fit-for-55/>

Pressmeddelande från Naturskyddsföreningen, 2023-10-18: "Naturskyddsföreningen kommenterar utredning om klimatpolitiken"

<https://via.tt.se/pressmeddelande/3382497/naturskyddsforeningen-kommenterar-utredning-om-klimatpolitiken?publisherId=3236031&lang=sv>

Naturskyddsföreningen, 2023-10-17: "2030-målen avgörande för klimatet"

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/klimatmalen-till-2030-avgorande/>

Tilläggsöverenskommelse till Tidöavtalet: Klimatpolitik för att nå hela vägen till nettonoll <https://moderaterna.se/app/uploads/2023/11/Tillaggsoverenskommelse-till-Tido-Klimatpolitik-for-att-na-hela-vagen-till-nettonoll.pdf>

Naturskyddsföreningen, 2023-11-13: "Tidöpartierna ger inte svar om hur utsläppen ska minska tillräckligt" <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/regeringen-ger-inte-svar-om-hur-utslappen-ska-minska-tillrackligt/>

Debattartikel Dagens nyheter, 2023-01-09: "Regeringen bjuder in till nationellt klimatmöte" <https://www.dn.se/debatt/regeringen-bjuder-in-till-nationellt-klimatmote/>

Artikel från Klimat- och näringslivsdepartementet och Statsrådsberedningen, 2023-06-08: "Ny klimatpolitik för att nå hela vägen till nettonollutsläpp"

<https://www.regeringen.se/artiklar/2023/06/ny-klimatpolitik-for-att-na-hela-vagen-till-nettonollutslapp/>

Artikel från Klimat- och näringslivsdepartementet och Statsrådsberedningen, 2023-06-27: "Sammandrag nationell klimatmötet 2023"

<https://www.regeringen.se/artiklar/2023/06/sammandrag-nationella-klimatmotet/>

Klimatpolitiska rådets rapport 2023 <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2023/05/krrapport202317maj.pdf>

Klimatpolitiska rådets rapport 2024 <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2024/05/klimatpolitiskaradetsrapport2024.pdf>

Klimatpolitiska rådets rapport 2025 <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2025/03/klimatpolitiskaradetsrapport2025.pdf>

Debattartikel Aftonbladet, 2023-04-13: "Sveriges utsläpp måste minska nu, regeringen" <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/LmmmmR/sveriges-utslapp-maste-minska-nu-regeringen>

Debattartikel Aftonbladet, 2023-04-04: "Vi har inte tid att vänta - möt oss om klimatet" <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/dwr3mX/foretagsuppropet-vi-har-inte-tid-att-vanta-mot-oss-om-klimatet>

Debattartikel Altinget, 2022-12-20: "Ska SD vara med och förhandla klimathandlingsplanen, Romina Pourmokhtari?" <https://www.alinget.se/artikel/ska-sd-vara-med-och-forhandla-klimathandlingsplanen-romina-pourmokhtari>

Nyhetsinslag Ekot, 2023-12-15: "Romina Pourmokhtari KU-anmäld efter kritiserat uttalande i TV4" <https://www.sverigesradio.se/artikel/romina-pourmokhtari-hotas-av-ku-anmalan-efter-uttalande-i-tv4>

KU-anmälan. 2023/24:18 (695-2023/24) Granskning av regeringens och statsrådet Romina Pourmokhtaris uttalande om klimathandlingsplanen https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/ku-anmalan/granskning-av-regeringens-och-statsradet-romina_hbaldnr695/

Nyheter Miljöpartiet, 2023-12-15: "Miljöpartiet KU-anmäler klimatministern" <https://www.mp.se/just-nu/miljopartiet-ku-anmaler-klimatministern-2/>

Sveriges klimatlag, 2017:720 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/klimatlag-2017720_sfs-2017-720/

Presentationsbilder vid pressträffen om regeringens klimathandlingsplan, 2023-12-21 <https://www.regeringen.se/contentassets/f2e03b7879634c149af944aa7e970cd1/presentationbilder-vid-presstraffen-den-21-december-2023.pdf>

Inspelning av pressträff när regeringen presenterar klimathandlingsplanen, 2023-12-21 <https://www.youtube.com/watch?v=SAEpLI25KbI>

Interpellationsdebatt, 2024-01-18: "En graf i klimathandlingsplanen"
https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/en-graf-i-klimathandlingsplanen_hb10539/

Interpellation. 2023/24:538 "Klimathandlingsplanens redovisade utsläppskurva" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/klimathandlingsplanens-redovisade-utslappskurva_hb10538/

Interpellation. 2024/25:177 "Klimatmålen till 2030" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/klimatmalen-till-2030_hc10177/

Följdmotioner till Klimathandlingsplanen. Finns att ta del av under "Förslag"
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb01mju15/

Direktiv till styrmedelsutredningen. Dir. 2024:98, Styrmedel för att bidra till en utfasning av fossila bränslen och att nå Sveriges klimatåtaganden i EU
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2024/10/dir.-202498>

Proposition 2024/25:30 Sänkt skatt på bensin och diesel
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/sankt-skatt-pa-bensin-och-diesel_hc0330/

Proposition 2023/24:28 Sänkning av reduktionsplikten för bensin och diesel
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/sankning-av-reduktionsplikten-for-bensin-och_hb0328/

Artikel SVT, 2024-09-03: "Regeringen och SD slopar flygskatten"
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/regeringen-och-sd-vill-slopa-flygskatten>

Artikel Dagens nyheter, 2023-12-02: "Dokument avslöjar konflikt om regeringens klimatplan" <https://www.dn.se/sverige/dokument-avslor-konflikt-om-regeringens-klimatplan/>

Artikel Dagens nyheter, 2024-02-20: "Klimatkalkylen som regeringen inte visade"
<https://www.dn.se/sverige/klimatkalkylen-som-regeringen-inte-visade/>

Riksrevisionens granskningsrapport. RIR 2025:25, Klimatpolitiska ramverket – statens arbete med underlag och utvärdering

<https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2025/klimatpolitiska-ramverket---statens-arbete-med-underlag-och-utvardering.html>

OECD Environmental performance reviews: Sweden 2025

<https://doi.org/10.1787/91dcc109-en>

Climate Change Performance Index, Sweden <https://ccpi.org/country/swe/>

Artikel SVT, 2026-01-31: "Facit efter tre år med Tidöpartierna: Utsläppen har ökat"

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/facit-efter-tre-ar-med-tidopartierna-utslappen-har-okat>

Pressmeddelande från Naturvårdsverket, 2025-12-16: "Svårt att nå klimatmålen men en ljusning för upptaget av växthusgaser i skog och mark"

<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pressmeddelanden/2025/december/svart-att-na-klimatmalen-men-en-ljusning-for-upptaget-av-vaxthusgaser-i-skog-och-mark/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP) Artikel Dagens nyheter, 2025-03-14: "OECD sågar Sveriges klimat- och miljöpolitik" <https://www.dn.se/sverige/oecd-sagar-sveriges-klimat-och-miljopolitik/>

(C, MP, S, V) Reservationer och särskilda yttranden. I bet. 2023/24: MJU15 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb01mju15/

(C, MP, S, V) Interpellationsdebatt, 2024-01-18: "En graf i klimathandlingsplanen"

https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/en-graf-i-klimathandlingsplanen_hb10539/

(C, MP, S, V) Riksdagen aktuellt, 2024-01-17: Ingen misstroendeförklaring mot klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/aktuelltnotiser/2024/jan/17/ingen-misstroendeforklaring-mot-klimat-och_cms402569eb-17b1-4da9-8b7a-1074371827aesv/

(C) Motion 2023/24:2816 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll

(C) KU-anmälan. 2023/24:18 (695–2023/24) Granskning av regeringens och statsrådet Romina Pourmokhtaris uttalande om klimathandlingsplanen

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/ku-anmalan/granskning-av-regeringens-och-statsradet-romina_hbaldnr695/

(C) Centerpartiet nyheter, 2023-12-21: "Centerpartiet väcker misstroende mot klimatministern" <https://www.centerpartiet.se/nyheter/2023/2023-12-21-centerpartiet-vacker-misstroende-mot-klimatministern>

(C) Debattartikel Dagens nyheter, 2025-06-26: "Regeringens misslyckade klimatpolitik måste utredas" <https://www.dn.se/debatt/regeringens-misslyckade-klimatpolitik-maste-utredas/>

(MP) Motion 2023/24:2819 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022819/

(MP) Skriftlig fråga. 2023/24:391 "Klimathandlingsplanen" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/klimathandlingsplanen_hb12391/

(MP) Miljöpartiet nyheter, 2024-01-16: "Misstroendeförklaringen mot Pourmokhtari" <https://www.mp.se/just-nu/nu-avgors-misstroendeforklaringen-mot-pourmokhtari/>

(S) Debattartikel Altinget, 2022-12-20: "Ska SD vara med och förhandla klimathandlingsplanen, Romina Pourmokhtari?" <https://www.altinget.se/artikel/ska-sd-vara-med-och-forhandla-klimathandlingsplanen-romina-pourmokhtari>

(S) Motion 2023/24:2817 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022817/

(S) Interpellation. 2023/24:538 "Klimathandlingsplanens redovisade utsläppskurva" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/klimathandlingsplanens-redovisade-utslappskurva_hb10538/

(SD) Artikel SVT, 2024-03-14: "Uppgifter: SD bantade regeringens klimatplan i sista stund" <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/uppgifter-sd-bantade-regeringens-klimatplan-i-sista-stund>

(SD) Artikel Svenska dagbladet, 2022-12-06: "Pourmokhtari avvisar SD-krav för klimatplan" <https://www.svd.se/a/l3K6X9/pourmokhtari-l-avvisar-sd-krav-for-klimatplan>

(V) Motion 2023/24:2815 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022815/

(V) Interpellation. 2024/25:177 "Klimatmålen till 2030" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/klimatmalen-till-2030_hc10177/

Övrigt

Om klimatläget samt styrande avtal och mål

Artikel European Scientific Advisory Board on Climate Change, 2026-02-17:
"Escalating climate impacts demand urgent, coordinated adaptation across the EU"
<https://climate-advisory-board.europa.eu/news/escalating-climate-impacts-demand-urgent-coordinated-adaptation-across-the-eu>

SMHIs kunskapsbank, "Sveriges klimat har blivit varmare och blötare"
<https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/sveriges-klimat/sveriges-klimat-har-blivit-varmare-och-blotare>

Parisavtalet, 2015 https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

UNEP rapport. 2025-11-04, Emissions Gap Report 2025: Off target
<https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2025>

FN:s ramkonvention om klimatförändringar, 1992
https://unfccc.int/files/essential_background/background_publications_htmlpdf/application/pdf/conveng.pdf

Pressmeddelande från Copernicus, 2026-01-08: "Copernicus: 2025 was the third hottest year on record" <https://climate.copernicus.eu/copernicus-2025-was-third-hottest-year-record>

Pressmeddelande från Naturvårdsverket, 2025-12-16: "Svårt att nå klimatmålen men en ljusning för upptaget av växthusgaser i skog och mark"
<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pressmeddelanden/2025/december/svart-att-na-klimatmalen-men-en-ljusning-for-upptaget-av-vaxthusgaser-i-skog-och-mark/>

Naturvårdsverket, 2026: "Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk"
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/sveriges-klimatarbete/sveriges-klimatmal-och-klimatpolitiska-ramverk/>

Naturvårdsverket, 2026: "Sveriges del av EU:s klimatmål"

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomställningen/sveriges-klimatarbete/sveriges-del-av-eus-klimatmal/>

Sveriges klimatlag, 2017:720 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/klimatlag-2017720_sfs-2017-720/

Sveriges nationella energi- och klimatplan till EU

Bakgrund

Som en del av uppföljningen av EU:s energi- och klimatmål måste varje medlemsland ta fram en nationell energi- och klimatplan för att visa hur de ska uppfylla EU:s mål till 2030. Planerna är inte bara ett rapporteringsverktyg utan styr också hur länderna arbetar för att minska utsläpp, fasa ut fossila bränslen och leverera mer förnybar energi.

Den första nationella energi- och klimatplanen togs fram 2019 och skulle uppdateras senast 30 juni 2024. Därefter ska planerna uppdateras var tionde år. Planen består av fem dimensioner – minskade växthusgasutsläpp, energieffektivitet, energitrygghet, den inre energimarknaden samt forskning, innovation och konkurrenskraft.

Regeringens agerande

Regeringen skickade in den nationella energi- och klimatplanen till EU-kommissionen i juni 2024. I planen framkommer det att Sverige inte är på väg att nå något av de siffersatta EU-mål som finns på energi- och klimatområdet. Istället för att i planen redogöra för hur Sverige med regeringens politik kommer leva upp till EU:s energi- och klimatmål använder regeringen planen för att motivera varför Sverige inte lever upp till målen.

Genom att inte leva upp till något av energi- och klimatmålen på EU-nivå bryter Sveriges regering mot EU-lagstiftningen. Naturskyddsföreningen anmälde därför Sveriges regering till EU-kommissionen i november 2024. I september 2025 lade EU-kommissionen ner ärendet, trots att de instämde i huvuddelen av kritiken.

Energi- och klimatplanen behandlar fyra siffersatta mål, varav noll är på väg att nås enligt planen. Målen är följande:

- Utsläppsminskningar. Sveriges mål om 50 procents utsläppsminskning inom ESR-sektorn till 2030 nås inte.
- Kolinlagring i skog och mark. Avståndet till att nå målet är enligt planen cirka 19 miljoner ton koldioxidekvivalenter årligen.
- Förnybar energi. Sverige uppnår inte målet om 76 procent förnybar energi till 2030.
- Energieffektivisering. Sverige klarar inte effektiviseringsmålet på 296 TWh till 2030.

Sverige bryter dessutom mot EU-lagstiftningen genom att inte fastställa hur och tills när fossila subventioner ska fasas ut. Även vad gäller allmänheten och civilsamhällets deltagande i framtagandet av den nationella energi- och klimatplanen finns stora brister. EU-reglerna kräver att det finns tidiga och effektiva möjligheter att

påverka planen, vilket Naturskyddsföreningen visar i vår anmälan till EU-kommissionen inte var fallet.

Regeringens nationella energi- och klimatplan har mötts av kritik av bland annat Klimatpolitiska rådet, som menar att "det är en missad chans för regeringen att dels visa hur Sverige kommer att genomföra EU:s klimatpolitik, särskilt med tanke på att regeringen hänvisar till just EU-nivån som den centrala för att genomföra en effektiv klimatpolitik, dels att uppvisa svenskt klimatledarskap".

I stället för att med utgångspunkt i den bristande måluppfyllelsen använda planen för att föreslå och motivera styrmedel för att sänka utsläppen använder regeringen planen som ett tillfälle att motivera varför målen inte bör nås. Inom ramen för energieffektiviseringsmålet målas ett felaktigt narrativ upp kring en påstådd motsättning mellan elektrifiering och energieffektivisering. I själva verket finns stora synergier mellan de två områdena, då elektrifiering av till exempel fordon innebär en stor effektivisering eftersom förlusterna minskar kraftigt.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Socialdemokraterna har i interpellationsdebatt lyft frågan om hur Sverige kan leva upp till energieffektiviseringsmålet, som den nationella energi- och klimatplanen visar att man i nuläget missar. I debatten lyfts energieffektiviseringens möjlighet att snabba på elektrifieringen, bidra till lägre elkostnader, nyanslutning av nya elanvändare och sänkta kostnader för ny elproduktion. I samma interpellationsdebatt lyfte även Miljöpartiet regeringens avsaknad av politik på energieffektiviseringsområdet och deras tidigare motarbetande av energieffektiviseringsåtgärder. Socialdemokraterna har även kritiserat regeringens bristande nationella energi- och klimatplan genom en motion av Mikael Damberg, där partiet bland annat lyfter risken för dyra böter och förlorad trovärdighet. Efter att Miljöpartiet lyfter frågan om nationell energi- och klimatplan på EU-nämnden den 24 maj 2023 svarade statssekreterare Daniel Liljeberg att det inte blir någon riksdagsbehandling. Därför finns begränsad information om hur samtliga partier har ställt sig till planen som lämnades in.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Artikel från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-07-03: "Sveriges uppdaterade nationella energi- och klimatplan är beslutad"

<https://www.regeringen.se/artiklar/2024/07/sveriges-uppdaterade-nationella-energi--och-klimatplan-ar-beslutad/>

Artikel. Naturskyddsföreningen, 2024-11-07: "Nu anmäler vi regeringens klimathaveri"
<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/nu-anmaler-vi-regeringens-klimathaveri/>

Rapport. Klimatpolitiska rådet, 2025-03-20: "Klimatpolitiska rådets rapport 2025"
<https://www.klimatpolitiskaradet.se/rapport-2025/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(MP, S) Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:6 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-2024256-tisdagen-den-17-september_hc096/

(MP) EU-nämndens uppteckningar 2023/24:39. Sammanträde fredagen den 24 maj
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-24-maj_hb0a39/

(S) Motion 2024/25:3300 Med anledning av skr. 2024/25:66 Sveriges genomförande av agenda 2030 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20242566-sveriges_hc023300/

EU:s klimatmål för 2040

Bakgrund

Klimatförändringarna är redan idag kraftiga och påverkar EU och Sverige starkt. Utsläppen måste minska snabbt i närtid, samtidigt som Europas länder måste klimatanpassa våra samhällen¹. Både EU som union och varje enskilt medlemsland, inklusive Sverige har undertecknat Parisavtalet och FN:s klimatkonvention om att hålla den globala uppvärmningen till helst högst 1,5 grader, max 2 grader över förindustriell nivå vid detta århundrades slut. I dagsläget snuddar världen redan vid 1,4–1,5 grader i genomsnitt, och kan gå mot minst ca 2,3–2,8 graders uppvärmning år 2100, beroende på hur klimatplaner från världens länder genomförs. De globala utsläppen fortsätter öka, trots påtagliga risker för att utlösa oåterkalleliga och självförstärkande tröskeeffekter. Den globala utsläppsbudgeten är minimal, och EU har genom Parisavtalet åtagit sig att gå före i omställningen globalt.

Alla parter till Parisavtalet skulle 9–12 månader innan COP30 i november 2025 lämna in uppdaterade nationella klimatplaner (NDC:s) med höjda ambitioner för sitt klimatarbete och utsläppsminskingsmål till 2035, även EU som skulle besluta om sin gemensamt. Sverige lämnar inte in någon egen plan, utan EU:s gemensamma plan gäller för alla EU-länder. Planen blev dock markant fördröjd och lämnades i sista stund in med ett stort spann snarare än en exakt siffra för ett 2035-utsläppsminskingsmål.

Samtidigt skulle EU:s medlemsländer besluta om ett klimatmål för unionen till 2040, med utsläppsminskingsmål för perioden 2031–2040, (där även kolsänkeupptag kunde ingå), jämfört med basåret 1990. Detta skulle göras genom att EU-kommissionen skulle lägga fram ett lagförslag på uppdatering av EU:s övergripande klimatlag med komplettering av ett klimatmål till 2040, utöver de två bindande och redan siffersatta mål som finns däri för 55 procent utsläppsminskningar netto till 2030 och nettonollutsläpp till år 2050, det långsiktiga målet för unionen. EU har så kallade nettoutsläppsmål, vilket innebär att utsläppsminskningar räknas av gentemot kolupptag i skog och mark, kolsänkan, och i framtiden även i industriella kolupptag. Det ger alltså utrymme för att vissa fortsatta utsläpp kan kompenseras av ökat kolupptag i sänkorna. Sedan skulle ordinarie lagstiftningsprocess ta vid med förhandlingar mellan medlemsstaterna i ministerrådet, respektive i Europaparlamentet och slutligen trepartsförhandlingar mellan institutionerna. Sverige, och alla EU-länder, tilldelas sedan nationella mål att uppnå individuellt så att det gemensamma EU-målet uppnås.

Processen hade redan delvis dragits i gång under 2023–2024, kring EU-valet, då ett vetenskapligt baserat och ambitiöst 2040-mål var ett av kommissionens vallöften. En analys hade beställts av kommissionen från EU:s klimatvetenskapliga panel ESABCC och kommissionen lade baserat på den fram ett "meddelande", en start för

diskussioner som inte var ett skarpt lagförslag men ändå början på ett, i februari 2024. Där lyftes förslaget först om att sätta utsläppsmålet 2040 till att minska unionens utsläpp med 90 procent netto. Detta trots att ESABCC egentligen förordat sitt alternativ som var "mer än" 90 procent, snarare uppemot 95 procent i utsläppsminskningar och därmed nära nettonollutsläpp 2040. Panelen släppte även en rapport 2025 där de förtydligade att minskningarna endast borde ske inom EU (nyckelordet ESABCC förordade var "domestic", alltså inhemsk eller inrikes, i målformuleringen), inte genom internationella avtal om utsläppshandel eller köp av utsläppskrediter. EU-länderna hade tidigt signalerat att de ville besluta om 2040-målet i tid för att kunna besluta om ett 2035-mål utifrån att ha både ett 2030-mål och ett 2040-mål att förhålla sig till för beslutet om 2035-mål i tid inför COP30.

Det blev en ovanlig process där icke-lagförslaget "meddelandet" från kommissionen 2024 ändå utgjorde grund för att diskussionen togs vidare kring EU-val, i kommissionsutfrågningar, och i ministerrådet ändå. Det ordinarie lagförslaget dröjde från kommissionen under våren 2025 trots att förslaget utlovats till tidigt 2025, och inofficiella förhandlingar med många olika krav från olika medlemsländer vid ministerråd och i enskilda möten tilläts påverka lagförslaget redan innan det hade tillkännagetts från kommissionen. Det blev en inofficiell förhandling innan processen egentligen dragit i gång.

Till sist presenterades lagförslaget av kommissionen i juli 2025, med bara några få månader kvar till COP30 i november när både målen för 2035 och 2040 skulle behövas finnas beslutade. En snabb process följde, med olika varianter av extrainsatta ministerrådsmöten i september, oktober och november 2025.

Beslut togs i ministerrådet 5 november om en allmän linje för 2040-målet och en deklARATION till COP30 med ett spann att specificera senare för 2035-målet utifrån 2040-målets slutliga beslut, och i Europaparlamentet ungefär samtidigt, som sen bekräftades i trepartsöverenskommelse med nästan identiskt innehåll den 10 december 2025. EU:s klimatmål för perioden 2030 till 2040 beslutades därmed till 90 procent nettoutsläppsminskningar jämfört med 1990, och tillåter max 5 procent minskningar genom köp av internationella utsläppskrediter, samt tillåter att vissa utsläpp kan kompenseras av kolsänkeupptag inom utsläppshandeln ETS. Därtill beslutades skrivningar som minskar rollen för kolsänkan i skog och mark för att nå målet och att kommissionen genom en översyn ska kunna förslå ändringar i genomförandet eller till och med av målet vartannat år. En senareläggning av det redan beslutade utsläppshandelssystemet ETS2 för transporter och bostäder drogs också in i förhandlingarna som villkor från vissa medlemsländer, så att dess start blir år 2028 i stället för 2027. Beslutet har därefter formaliserats med slutliga bekräftelser i Europaparlamentet och ministerrådet i början av 2026. Ett förslag om styrmedelsramverk för hur 2040-klimatmålet ska uppnås väntas från kommissionen i

slutet av 2026, utifrån inriktningen i detta beslut om övergripande 2040-mål och riktlinjer för ramverket.

Regeringens agerande

Regeringen Kristersson har kontinuerligt uttryckt i förhandlingarna i miljöministerrådet i EU och i riksdagen att den vill se ett 2040-klimatmål inom EU som säkerställer det långsiktiga målet om nettonollutsläpp i unionen till 2050 uppfylls. Regeringen lyfte trots detta återkommande, i förhandlingarna i ministerrådet och i förankringen av positionerna i riksdagen inför förhandlingarna, att deras grundläggande position för ramverket för uppfyllandet av EU:s 2040-mål var att det behövde utformas så att det var "realistiskt". Därutöver satte regeringen upp en rad villkor i sin förhandlingsposition i ministerrådet (se nedan) eller förbehåll för att ställa sig bakom förslaget om 90 procent nettoutsläpp till 2040, alltså den lägsta nivån av vad ESABCC ansåg acceptabelt. Mängden förbehåll som regeringen lade fram i förhandlingarna i ministerrådet gjorde det dock svårt att se hur målets ambitionsnivå i praktiken skulle innebära de minskningar om 90 procent netto, som regeringen sade sig stå bakom.

I förhandlingarna om ett utsläppsmål till 2040 för EU var den svenska regeringen tidiga med att delge sina ståndpunkter inför mötet i december 2024, som det första eller ett av de första medlemsländerna ställde regeringen upp förbehåll för sitt stöd för ett utsläppsmål om 90-procent till 2040. Vid nästa följde möte flera länder Sveriges exempel och ställde upp egna villkor för att stödja kommissionens förslag. Sveriges regering kan därmed sägas ha bidragit till en utveckling med fler urholkningar av ambitionen från grundförslaget.

Den svenska regeringen har även varit extra drivande i ministerrådet i att få in beslutet om att tillåta artikel 6-krediter att räknas in i EU:s måluppfyllelse. Det utgör en helt ny typ av så kallad flexibilitetsmekanism som nu innebär att medlemsländerna kommer att tillåtas ersätta utsläppsminskningar inom EU med köp av internationella utsläppskrediter under Parisavtalets artikel 6 för att uppnå EU:s klimatmål.

Regeringen har också varit drivande i förhandlingarna i ministerrådet för att få in skrivningar om att rollen för kolsänkor i skog och mark (LULUCF) endast ska vara begränsad i måluppfyllelsen och att styrmedelspaketet för att nå 2040-målet inte ska förlita sig på en ökad kolsänka för att kunna nå målet. Därtill drev regeringen på för att få in skrivningar om att kolsänkan i skog och mark skulle vara opålitlig samt riskfylld i ljuset av klimatförändringarna, som målet är till för att minimera.

Regeringen lade fram sju förbehåll eller "rekommendationer" för att stödja kommissionens förslag om ett 2040-klimatmål för EU om 90 procent utsläppsminskningar vid miljørådsdiskussionen i december 2024. Regeringens

position fokuserade på att "genomförande [av målnivån] bedöms realistiskt", vilket i regeringens tolkning betydde att de sju villkoren inkluderades.

De lyfte: 1. Att samtliga medlemsländer når nettonollutsläpp 2050, så att ambitiösare länder inte behöver kompensera för länder med en långsammare omställningstakt. 2. Att kolsänkeupptag i skog och mark, LULUCF, inte ska vara en del av hur målet ska nås, alltså inte vara en del av styrmedelspaketet, utan att det ska baseras enbart för utsläppsminskningar och upptag från koldioxidinfångning och lagring (CCS). Detta då regeringen lyfter beräkningsosäkerheter och önskar en växande bioekonomi. 3. Att avskaffa nuvarande system med nationella utsläppsmål för vissa sektorer, under ansvarsfördelningsförordningen (ESR), för att i stället inkludera fler sektorer utsläppshandeln och använda utsläppsprissättning som huvudsakligt styrmedel. Detta anser regeringen ge större kostnadseffektivitet i EU:s klimatarbete. Det skulle, tillsammans med förslaget om att inte förlita sig på kolsänkemål under LULUCF-förordningen, innebära att regeringen inte vill se några nationella klimatmål från EU alls, endast ett gemensamt EU-mål till 2040. 4. Regeringen ville även se incitament för permanenta negativa utsläpp (upptag), så som CCS, och förutsåg en stor roll för dessa tekniker. 5. Regeringen ville se en teknikneutral energipolitik som även tillåter kärnkraft och att storskalig utbyggnad av fossilfri el var en av förutsättningarna för att kunna nå målen, tillsammans med utfasning av fossila bränslen, allt för en stärkt konkurrenskraft. 6. Utifrån världsläget ville regeringen se att Sverige verkade för att EU ska vara en ledare globalt för Parisavtalets mål, främst genom att visa ledarskap genom att omställning och konkurrenskraft går tillsammans för EU och därmed påverka andra länder globalt att göra mer. 7. Att EU skulle undersöka möjligheter att använda köp av internationella utsläppskrediter under Parisavtalets artikel 6 för att nå EU:s klimatmål till 2040.

Kort därefter, i januari 2024, valde regeringen att inte skriva under ett brev till EU-kommissionen som uppmanade kommissionen att lägga fram ett ambitiöst förslag på klimatmål till 2040, utifrån ESABCC:s vetenskapliga rekommendation om 90–95 procents nettoutsläppsminskningar. Detta trots att elva andra länder, bland andra Danmark och Finland skrev under. Regeringen hänvisade till att de saknade formuleringar om skogsbruket även om de höll med om innehållet i övrigt, och brukar agera tillsammans med Finland i frågan, men Finland bedömde brevet tillräckligt. Därmed prioriterade regeringen frågan om egen styrning av skogsbruket högre än ett ambitiöst klimatmål.

Klimatpolitiska rådet har i sin årsrapport 2025 kritiserat regeringen för att sätta upp förbehåll för sitt stöd till 2040-målsförslaget.

Regeringen sände kommissionens "meddelande om EU:s kommande klimatmål för 2040" på remiss våren 2024. Många av remissvaren talade för en högre målnivå, på

90–95 procent utsläppsminskningar till 2040, men det fick inte genomslag i regeringens ståndpunkt till förhandlingarna.

Regeringen har dessutom gett uttryck för sin inriktning för position kring 2040-målet, med kommentarer om flera av de aspekter de senare ställde upp som villkor för att stödja ambitionsnivån för 2040-klimatmål i EU, som viktiga delar att få med i ett kommande 2040-målsförslag, i sin klimatpolitiska handlingsplan i slutet av 2023.

Regeringen gav även uttryck för sina vidareutvecklade positioner vid Miljö- och jordbruksutskottets sammanträde den 11 september 2025, vilket var den huvudsakliga riksdagsbehandlingen av kommissionens lagförslag, efter att det presenterats i juli 2025, och innan vad som förutsågs bli det beslutande miljöministerrådet 18 september 2025. Regeringens positioner var de samma som tidigare, med tillägg om bland annat att välkomna skrivningar kring att kolsänkan i skog och mark skulle omgärdas av fler flexibiliteter då dess bidrag enligt regeringen var osäkert. Därtill välkomnade regeringen att förhandlingarna hade öppnat för att räkna av permanenta upptag inom utsläppshandeln ETS1, en helt ny flexibilitet som riskerar ge upphov till kompensation av fossila utsläpp, där tidigare bara rena utsläppsminskningar ingått. Regeringen var även positiva till utvecklingen av att inkludera internationella utsläppskrediter enligt Parisavtalets artikel 6 ramverk, med förbehåll om ytterligare analyser först.

Liberalerna, genom klimat- och miljöministern, agerade vid ministerrådsmöten i EU och inför COP30 för att få med möjligheten till att använda artikel 6-krediter till uppfyllelsen av EU:s klimatmål. Klimat- och miljöministern framhöll i samband med ministerrådsmöten att hon prioriterade att hitta vägar att få med övriga länder på målet utan att låta den övergripande ambitionsnivån på 90 procent försvagas, genom fler flexibiliteter. Klimat- och miljöministern uttalade även stöd för att få till ett beslut om mål till 2040 och 2035 innan COP30 inför de senare ministerrådsmöten där en del medlemsländer hade börjat vilja skjuta fram beslutet i september och november 2025. Moderaterna, genom statsministern, agerade för att få in skrivningar som förminskade betydelsen av kolsänkan i skog och mark, bland annat genom ett uppmärksammat brev till kommissionens ordförande Ursula von der Leyen både om målen till 2030 men också om utformningen av målet till 2040.

Regeringens sände ut kommissionens faktiska lagförslag på en ny remissrunda sommaren 2025 när det hade lagts fram av kommissionen, men remissrundan var väldigt kort, under semestertid, och slutdatum satt till efter det ministerrådsmöte där målet först var planerat att beslutas den 18 september 2025. Det är därmed svårt att se hur inspelen från den ordentligt kunde omhändertas, då positionerna också redan var relativt långt utvecklade i ministerrådet vid tidpunkten. Även i remissomgången 2025 lyfte flertalet remissinstanser, inklusive Naturskyddsföreningen, vikten av en högre ambitionsnivå för målet, att endast tillåta måluppfyllelse genom utsläppsminskningar

på hemmaplan, ej genom köp av internationella utsläppskrediter, och vikten av en stärkt kolsänka i skog och mark.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sammantaget har oppositionspartierna Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna agerat för att hjälpa frågan i en ambitiösare riktning.

Sverigedemokraterna har agerat i linje med regeringen.

Samtliga oppositionspartier hade gett uttryck för sina ståndpunkter kring ett 2040-klimatmål inom EU i sina följdmotioner och tillhörande utskottsdebatt i riksdagen till regeringens klimathandlingsplan våren 2024. Utskottsdebatten om handlingsplanen visade även att oppositionspartierna saknade ett förslag i regeringens klimathandlingsplan om ett siffersatt, vetenskapligt baserat, ambitiöst 2040-mål inom EU i linje med Parisavtalet. Socialdemokraterna och Centerpartiet efterfrågade att EU:s klimatmål till 2040 skulle ha 95 procent nettoutsläppsminskningar som ambitionsnivå. Vänsterpartiet och Miljöpartiet ville se ännu högre ambitionsnivå, på nettonollutsläpp 2040 för EU (V), respektive klimatpositivt mål 2040, varav minst 95 procent utsläppsminskningar (MP). Oppositionspartiernas positioner finns också återgivna i betänkandet för klimathandlingsplanen, med ett särskilt avsnitt för EU-klimatpolitiken. Där framgår även att Vänsterpartiet efterfrågade en målutformning där utsläppsminskningmålet och målet för kolsänkeupptag ska vara separata men båda ambitiösa mål inom EU:s 2040-mål. Därtill redogörs för att Centerpartiet begär en översyn av båda Sveriges och EU:s klimatmål, så att klimatneutralitet till 2040 ska bli mål för såväl helheten som varje enskilt land.

Moderaterna svarade i utskottsdebatten kring klimathandlingsplanen våren 2024 att de då inte hade beslutat sig om en viss ambitionsnivå i procent utsläppsminskningar ännu.

Sverigedemokraterna har konsekvent stöttat regeringens linje i Miljö- och jordbruksutskottet och EU-nämnden och därmed möjliggjort regeringens position i EU.

I den tilläggsöverenskommelse till Tidöavtalet om klimatpolitiken som Sverigedemokraterna slöt med regeringspartierna hösten 2023 anges visserligen EU:s klimatpolitik och mål som centrala för Sveriges framtida klimatpolitik. Å andra sidan betonas att fokus bör flyttas till att påverka andra länder utanför EU att minska utsläppen globalt snarare än att ytterligare utveckla ny politik inom EU, samt att EU har låga utsläpp per capita jämfört med andra större länder globalt, och att kostnadseffektivitet ska vara ett av de främsta riktmärken i genomförandet av

utsläppsminskningar för EU-mål framöver. Det innebär bland annat att Tidöpartierna, inklusive Sverigedemokraterna, där förordar att nyttja, eller till och med utöka, flexibilitetsmekanismerna som finns att flytta utsläppsutrymme mellan olika sektorsmål för att nå de övergripande EU-målen. Därtill beskrivs att steg som kan kräva minskad avverkning bör undvikas, exempelvis där kolsänkemål (LULUCF) används för att täcka upp för alltför höga utsläpp inom utsläppsminskningensmålet under ansvarsfördelningsförordningen.

Centerpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anmälde avvikande ståndpunkter vid EU-nämndens sammanträde i riksdagen om regeringens positioner i den kommenterade dagordningen inför miljørådet 17 december 2024, där regeringens olika förbehåll för att stödja ett 90 procent nettomål till 2040 presenterades i detalj första gången.

Miljö- och jordbruksutskottets sammanträde i riksdagen den 11 september 2025, mötet var den huvudsakliga riksdagsbehandlingen av kommissionens lagförslag, efter att det presenterats i juli 2025, och innan vad som förutsågs bli det beslutande miljöministerrådet 18 september 2025. Efter att regeringen redogjort för sina ståndpunkter, gav samtliga oppositionspartier Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet uttryck för avvikande ståndpunkter.

Oppositionspartiernas ståndpunkter gällde framför allt en annan syn på flera centrala delar av beslutet för EU:s 2040-klimatmål. Samtliga oppositionspartier förespråkade i olika skrivningar ett klimatmål baserat på vetenskap och med högre ambitionsnivå för utsläppsminskningensmålet. Socialdemokraterna och Centerpartiet efterfrågade en ambitionsnivå på 95 % nettoutsläppsminskningar, Vänsterpartiet ett nettonollutsläppsmål och Miljöpartiet ett klimatpositivt mål till 2040 (nettominskade utsläpp), baserat på minst 95 % rena utsläppsminskningar och kolsänkeupptag därutöver. Därtill lyfte samtliga partier att utsläppsminskningarna skulle ske inom EU, att de därmed var emot att ge möjlighet till att tillåta köp av internationella krediter (så kallade artikel 6-krediter) för att uppnå EU:s mål. Vänsterpartiet och Miljöpartiet invände dessutom emot regeringens position om kolsänkan i skog och mark, LULUCF, som de underströk har en avgörande roll i klimatomställningen och snarare borde stärkas, och att möjligheten till att kolsänkan agerar flexibilitet som kompensation för andra sektors utsläpp borde minimeras. Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lyfte vikten av att EU agerar föregångare globalt. Miljöpartiet invände mot att regeringen satte upp villkor för sitt stöd till kommissionens förslag.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: C, MP, S och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Faktapromemoria 2023/24:FPM48 Meddelande om EU:s klimatmål för 2040.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/meddelande-om-eus-klimatmal-for-2040_hb06fpm48/

Kommenterad dagordning från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-12-09.
Rådets möte (miljöministrarna) den 17 december 2024.

<https://regeringen.se/contentassets/c5b48ab97b8544ad962154249d436ae3/kommenterad-dagordning-for-miljoradet-den-17-december-2024.pdf>

EU-nämndens protokoll, 2024-12-13. Sammanträde 2024/25:15.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20242515_hca2eun15p/

Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2025/26:1. Utskottssammanträde 2025/26:1.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-2025261_hda1mjulp/

Regeringens skrivelse 2023/24:59. "Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll." https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/regeringens-skrivelse/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb0359/

Artikel. Europaportalen, 2024-12-17. "Sverige villkorar stöd till EU:s nästa klimatmål". <https://www.europaportalen.se/2024/12/sverige-villkorar-stod-till-eus-nasta-klimatmal>

Faktapromemoria 2024/25:FPM65. Förordning om revidering av europeiska klimatlagen med nytt klimatmål för EU till 2040.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/forordning-om-revidering-av-europeiska-klimatlagen_hc06fpm65/

Kommenterad dagordning från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-09-08.
Rådets möte (miljöministrarna) den 18 september 2025.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/bilaga-till-dokument-fran-eu-namnden/kommenterad-dagordning-miljo-den-18-september-2025_hd0n502165/

Kommenterad dagordning från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-10-28.
Rådets möte (miljöministrarna) den 4 november 2025.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/bilaga-till-dokument-fran-eu-namnden/kommenterad-dagordning-miljoradet-den-4-november_hd0n503edb/

Artikel. Dagens Nyheter, 2024-01-26. "Elva länder kräver skarpa klimatmål för EU – Sverige skriver inte under." <https://www.dn.se/sverige/elva-lander-kraver-skarpa-klimatmal-for-eu-sverige-skriver-inte-under/>

Klimatpolitiska rådet, 2025. Årsrapport 2025. <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2025/03/klimatpolitiskaradetsrapport2025.pdf>

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024. KN2024/00503. "Remiss av EUs Klimatmål 2040 och industriell koldioxidförvaltning." <https://www.regeringen.se/remisser/2024/02/remiss-av-eus-klimatmal-2040-och-industriell-koldioxidforvaltning/>

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025. KN2025/01524. "Remiss av Kommissionens förslag till ändring av EU:s klimatlag och EU:s klimatmål för 2040." <https://www.regeringen.se/remisser/2025/08/remiss-kommissionens-forslag-till-andring-av-eus-klimatlag-och-eus-klimatmal-for-2040-com-2025-524/>

Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-10-17. KN2025/01524. "Remissammanställning av Kommissionens förslag till ändring av EU:s klimatlag och EU:s klimatmål för 2040 (COM (2025) 524)." <https://www.regeringen.se/rapporter/2025/12/remissammanstallning-av-kommissionens-forslag-till-andring-av-eus-klimatlag-och-eus-klimatmal-for-2040-com-2025-524/>

Naturskyddsföreningens remissvar, 2024-05-02. "Kommissionens meddelande om EU:s kommande klimatmål för 2040." <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/kommissionens-meddelande-om-eus-kommande-klimatmal-for-2040/>

Naturskyddsföreningens remissvar, 2025-09-16. "Kommissionens förslag till ändring av EU:s klimatlag och EU:s klimatmål för 2040." <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/kommissionens-forslag-till-andring-av-eus-klimatlag-och-eus-klimatmal-for-2040/>

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU15. "Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll." https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb01mju15/

(L) Uttalande av klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari, 2025-11-05.

<https://www.regeringen.se/uttalanden/2025/11/uttalande-av-klimat--och-miljominister-romina-pourmokhtari/>

(L) Doorstep, Miljörådet den 18 september 2025.

<https://newsroom.consilium.europa.eu/events/20250918-environment-council-september-2025/150166-arrival-and-doorstep-se-pourmokhtari-20250918>

(L) Doorstep, Miljörådet den 5 november 2025. Del 1:

<https://newsroom.consilium.europa.eu/events/20251104-environment-council-november-2025/151015-1-doorstep-se-pourmokhtari-part-1-20251105>

(L) Doorstep, Miljörådet den 5 november 2025. Del 2:

<https://newsroom.consilium.europa.eu/events/20251104-environment-council-november-2025/151015-2-doorstep-se-pourmokhtari-part-2-20251105>

(M) Brev från Sverige och Finlands statsministrar till Ursula von der Leyen. 2025-09-15.

<https://government.se/globalassets/regeringen/dokument/statsradsberedningen/letter-from-sweden-and-finland-to-president-von-der-leyen.pdf>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S och V) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU15.

“Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll.”

[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb01mju15/](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till-hb01mju15/)

(C, MP, S och V) EU-nämndens protokoll, 2024-12-13. Sammanträde 2024/25:15.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-protokoll/protokoll-sammantrade-20242515_hca2eun15p/

(C, MP, S och V) Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2025/26:1.

Utskottssammanträde 2025/26:1. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-2025261_hdalmjulp/

(SD) Tilläggsöverenskommelse till Tidöavtalet: Klimatpolitik för att nå hela vägen till nettonoll. <https://www.sd.se/wp-content/uploads/2023/11/tillagsoverenskommelse-till-tido-klimatpolitik-for-att-na-hela-vagen-till-nettonoll.pdf>

Övrigt

Artikel. European Scientific Advisory Board on Climate Change, 2026-02-17.

“Escalating climate impacts demand urgent, coordinated adaptation across the EU.”

<https://climate-advisory-board.europa.eu/news/escalating-climate-impacts-demand-urgent-coordinated-adaptation-across-the-eu>

Rapport. European Scientific Advisory Board on Climate Change, 2023-06-15.

“Scientific advice for the determination of an EU-wide 2040 climate target and a greenhouse gas budget for 2030–2050”.

<https://climate-advisory-board.europa.eu/reports-and-publications/scientific-advice-for-the-determination-of-an-eu-wide-2040>

Rapport. European Scientific Advisory Board on Climate Change, 2025-06-02.

“Scientific advice for amending the European Climate Law - Setting climate goals to strengthen EU strategic priorities.”

<https://climate-advisory-board.europa.eu/reports-and-publications/scientific-advice-for-amending-the-european-climate-law-setting-climate-goals-to-strengthen-eu-strategic-priorities>

Parisavtalet, 2015. https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

FN:s ramkonvention om klimatförändringar, 1992.

https://unfccc.int/files/essential_background/background_publications_htmlpdf/application/pdf/conveng.pdf

Pressmeddelande från Copernicus, 2026-01-08: “Copernicus: 2025 was the third hottest year on record”.

<https://climate.copernicus.eu/copernicus-2025-was-third-hottest-year-record>

UNEP rapport. 2025-11-04, Emissions Gap Report 2025: Off target.

<https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2025>

Europeiska kommissionen, 2024. COM(2024) 63 final. Meddelande från kommissionen: Att säkra vår framtid Europas klimatmål för 2040 och vägen mot klimatneutralitet senast 2050 genom att bygga ett hållbart, rättvist och välmående samhälle.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=COM%3A2024%3A63%3AFIN>

Europeiska kommissionen, 2025. COM(2025) 524 final. “Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) 2021/1119 establishing the framework for achieving climate neutrality.”

https://climate.ec.europa.eu/document/download/e1b5a957-c6b9-4cb2-a247-bd28bf675db6_en?filename=com_2025_524_en.pdf

Europeiska kommissionen, 2026. Klimatmål för 2040. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/2040-climate-target_en?prefLang=sv

Europeiska kommissionen, 2026. EU:s klimatlag. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_en

Naturvårdsverket, 2026. "Sveriges del av EU:s klimatmål".

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomställningen/sveriges-klimatarbete/sveriges-del-av-eus-klimatmal/>

Pressmeddelande. Council of the EU, 2025-12-10. "2040 climate target: Council and Parliament agree on a 90% emissions reduction."

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/12/10/2040-climate-target-council-and-parliament-agree-on-a-90-emissions-reduction/>

Pressmeddelande. European Parliament, 2025-12-10. "2040 climate target: deal on a 90% emissions reduction in EU climate law."

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20251208IPR32091/2040-climate-target-deal-on-a-90-emissions-reduction-in-eu-climate-law>

Pressmeddelande. Council of the EU, 2026-03-05. "2040 climate target: Council gives final green light."

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/03/05/2040-climate-target-council-gives-final-green-light/>

Översyn av de svenska klimatmålen

Bakgrund

Sveriges klimatmål antogs som en del av det svenska klimatpolitiska ramverket 2017. Förutom klimatmål innehåller ramverket en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd. Klimatmålen består av ett långsiktigt mål om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast 2045 samt etappmål till 2030 och 2040. Etappmålen omfattar alla utsläpp i ESR-sektorn (EU:s ansvarsförordning) och exkluderar utsläpp som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem ETS 1. Etappmålen innebär framåt att utsläppen år 2030 ska vara 63 procent lägre än utsläppen 1990 och att de år 2040 ska vara 75 procent lägre än 1990.

Under mandatperioden har en översyn av de svenska etappmålen genomförts av Miljömålsberedningen, på beställning av regeringen. Miljömålsberedningens betänkande publicerades i oktober 2025 och föreslog endast mindre förändringar i klimatmålen. Den oro som fanns kring urvattning och sänkt ambitionsnivå av de svenska klimatmålen har därmed inte besannats. Samtidigt innebär översynen inte heller den höjning av ambitionsnivån som situationen kräver. Sedan klimatmålen beslutades har klimatkrisens konsekvenser förvärrats kraftigt och forskning har än tydligare visat de sociala, ekologiska och ekonomiska kostnaderna av att inte minska utsläppen i tillräcklig takt. Samtidigt sker en tillbakagång i klimatpolitiken på många platser. Det innebär ett ännu större ansvar för länder som har höga historiska utsläpp och ekonomiska förutsättningar att ställa om skyndsamt, vara föregångare och visa att klimatomställningen är möjlig. Detta innebär sammantaget att Sverige bör skärpa klimatmålen ambitionsnivå, vilket hade kunnat genomsyra etappmålsöversynen.

Överenskommelsen presenterades av vissa som en ambitionshöjning, då utsläppsminskningen ökar från 59 till 60 procent mellan det nya startåret 2005 och slutåret 2030. Samtidigt har delen av utsläpp som tillåts minska genom så kallade kompletterade åtgärder ökat till 10 procent, vilket innebär att utsläppen inom Sveriges gränser kan vara marginellt högre med det föreslagna målet än det tidigare. Genom att öka de kompletterande åtgärderna, både i relativ och absolut bemärkelse, minskar rådigheten och den potentiella klimatnyttan.

Miljömålsberedningen hade också i uppdrag att se över det svenska sektorsmålet för transportsektorn och fattade inget beslut om att slopa det, men klargjorde inte heller att det bör finnas kvar i sin nuvarande form. Transportsektorn är avgörande i klimatomställningen och tvärtemot vad som behövs ökade utsläppen inom sektorn med 21 procent under 2024 jämfört med 2023, som en följd av nedmonterad klimatpolitik. Därför anser Naturskyddsföreningen att sektorsmålet är fortsatt avgörande och hade önskat ett starkare ställningstagande från Miljömålsberedningen, samtidigt som vi är glada att de stod emot påtryckningar från Sverigedemokraterna om att slopa målet.

Regeringens agerande

Den 23 januari 2025 beslutade regeringen om att uppdra åt Miljömålsberedningen att se över de svenska etappmålen till 2030. Översynen motiverades med att EU:s skärpta klimatpolitik påverkar förutsättningarna för Sveriges nationella politik. Som en del av översynen skulle Miljömålsberedningen:

- Analysera hur effektiviteten av styrningen mot de svenska etappmålen till 2030 påverkas av EU:s klimatpaket 55-procentspaketet, inklusive Sveriges åtaganden inom ESR och LULUCF, med utgångspunkten att målet om nettonollutsläpp senast 2045 och negativa utsläpp därefter ligger fast och att Sverige ska leva upp till Parisavtalet,
- Analysera och redovisa skillnaderna mellan Sveriges etappmål till 2030 och åtaganden enligt ESR och LULUCF,
- Analysera det fortsatta behovet av ett nationellt sektorsmål för inrikes transporter till 2030,
- Analysera hur de kompletterande åtgärderna som finns i det klimatpolitiska ramverket samspelar med eller är i konflikt med 55-procentspaketet,
- Lämna förslag på hur svenska etappmål till 2030 kan utformas för att bättre överensstämmer med Sveriges åtaganden inom EU och på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt styra mot det långsiktiga målet om nettonollutsläpp senast 2045,
- Analysera hur Klimatpolitiska rådets arbete ytterligare kan bidra till samhällsekonomiskt effektiv klimatpolitik,
- Lämna förslag på ett utvidgat uppdrag till Klimatpolitiska rådet, samt förslag på hur ledamöter i Klimatpolitiska rådet bör nomineras och utses och hur deras mandatperiod bör regleras.

Miljömålsberedningen, som består av en ledamot från varje riksdagsparti, lämnade den 30 oktober 2025 sitt betänkande på uppdraget. Betänkande föreslår endast begränsade ändringar i de svenska etappmålen och innebär i praktiken att samtliga riksdagspartier ställer sig bakom ambitionsnivån i klimatmålen till 2030.

Samtidigt har skillnader hörts i hur regeringspartierna har hanterat frågan, både genom deras agerande i Miljömålsberedningen och hur de kommunicerat utåt. Moderaterna har genom Christofer Fjellners ordförandeskap i Miljömålsberedningen bidragit till ett balanserat betänkande och bibehållen ambitionsnivå i de svenska klimatmålen. Samtidigt visar Moderaternas särskilda yttrande hur partiet har behövt kompromissa från deras ursprungliga önskemål och att det bland annat drivits på för ännu större användning av internationella klimatinvesteringar som kompletterande åtgärd samt slopande av transportmålet.

Kristdemokraterna gick genom Peter Kullgren endast veckor efter att betänkandet presenterades ut och sade att partiet ville avskaffa de nationella delmålen på

klimatområdet, vilket riskerar att underminera den överenskommelse som Miljömålsberedningens betänkande innebär. Kristdemokraterna skriver även samma sak i sitt särskilda yttrande, där det även kritiserar definitionen av kompletterande åtgärder i skog och mark samt ställer sig bakom köp av utsläppsutrymme i andra länder.

Liberalerna skriver ett kort särskilt yttrande där partiet framför allt lovordar användandet av handel med utsläppsminskningar i andra länder. Liberalerna har däremot försvarat Miljömålsberedningens arbete och det föreslagna etappmålet genom Klimat- och miljöministerns uttalanden på bland annat presskonferensen när betänkandet presenterades. Men i februari 2026 ändrade sig Liberalerna, och Klimat- och miljöministern gick ut med att de vill avskaffa etappmålet för transportsektorn till 2030 och ersätta det med ett elektrifieringsmål.

Regeringens betyg

Gul

Skuggbetyg

Bromskloss: KD

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Samtliga oppositionspartier (C, MP, S och V) har i Miljömålsberedningens arbete drivit på för ökad ambitionsnivå av de svenska klimatmålen och aktivt bromsat de försök till urvattning som lagts fram. Centerpartiet skriver i sitt särskilda yttrande bland annat att partiet vill se en bindande nationell utsläppsbudget för att säkerställa att klimatmålen nås samt kritiserar användningen av utsläppsminskningar i tredje land. Miljöpartiet reserverade sig mot en del av betänkandet och efterlyser ett tydligt besked om att sektorsmålet för transporter ska behållas. Socialdemokraterna lämnar ett särskilt yttrande i betänkandet, där partiet bland annat vänder sig emot att Sverige kan köpa utsläppsutrymme som en kompletterande åtgärd. Vänsterpartiet reserverade sig mot tre delar av betänkandet, bland annat som kritik mot den stora andelen kompletterande åtgärder och mot att det inte uttryckligen står att sektorsmålet för transporter ska vara kvar.

Sverigedemokraterna har aktivt drivit på för försvagade klimatmål samt slopande av transportmålet och upprepade det budskapet i samband med att betänkandet presenterades. Det reserverade sig mot två delar av betänkandet, bland annat genom att föreslå att transportmålet avskaffas.

Särskilda omnämningen

Hjälpt: C, MP, S, V

Stjälpt: SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Tilläggsdirektiv till Miljömålsberedningen (M 2010:4) om utformningen av svenska etappmål (Dir. 2025:3) <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2025/01/dir.-20253>

Delbetänkande av Miljömålsberedningen, SOU 2025:107: "Sveriges nationella klimatmål - uppdaterat etappmål till 2030" <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/10/sou-2025107/>

Artikel. Svenska Dagbladet, 2025-11-19: "KD vill slopa klimatmål - mot L-ministerns linje" <https://www.svd.se/a/lngA6e/kd-vill-avskaffa-klimatmalen-sverige-behover-inte-ta-pa-sig-mer-orimliga-bordor>

Artikel. SVT, 2026-02-24: "Vill överge omstritt klimatmål - och införa ett annat" <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/vill-overge-omstritt-klimatmal-och-infora-ett-annat>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, V) Delbetänkande av Miljömålsberedningen, SOU 2025:107: "Sveriges nationella klimatmål - uppdaterat etappmål till 2030" <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/10/sou-2025107/>

(SD) Artikel. SVT, 2025-10-30: "SD: Transportmålet ska bort" <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sd-transportmalet-ska-bort>

Övrigt

Naturvårdsverket, 2025: "Inrikes transporter, utsläpp av växthusgaser" <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>

EU:s LULUCF-förordning

Bakgrund

EU har i 2022 antagit ett unionsgemensamt mål för kolinlagring i skog och mark, den så kallade LULUCF-sektorn (Land Use, Land Use Change and Forestry) i samband med den övergripande klimatpolitiken i Fit for 55-paketet. Nettoinlagringen av kol i unionen ska vara 310 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e) i 2030. Sverige har i LULUCF-förordningen fått ett beting om att öka kolinlagringen med 4 miljoner ton CO₂e till 2030, jämfört med referensperioden 2016–2018.

Den 4 augusti 2022 gav den dåvarande regeringen i uppdrag åt Miljömålsberedningen att föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder för att klara, bland annat, EU:s krav angående kolsänkan i skog och mark. Beredningen har 2025 föreslagit åtgärder för att öka kolinlagringen i LULUCF-sektorn jämfört med en beräknad utveckling för sektorn vid avsaknad av åtgärder, framräknad av SLU på beredningens uppdrag.

Miljömålsberedningens ordförande konstaterade vid överlämnandet av betänkandet, i februari 2025, att förslagen sammantaget inte motsvarar Sveriges åtaganden och EU:s krav på kolinlagring. Även om alla partier stod bakom de förslag som lades så var de svagare än det som föreslagits tidigare under utredningens gång. De slutliga förslagen byggde på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna, vilken inte hade brett parlamentariskt stöd.

Förslagen för stärkt kolsänka som presenterades av Miljömålsberedningen har inte skyndsamt genomförts i faktiskt politik. I budgetpropositionen för 2026 så aviserades åtgärder som beräknades öka nettoupptagen i LULUCF-sektorn med 0,16 miljoner ton CO₂e till 2030. Det är endast 2–3 tusendelar av det underskott som beräknades i underlaget för perioden 2026–2030. Nettokolinlagringen beräknas dock ändå ha ökat de senaste åren på grund av tillfälligt minskade klimatrelaterade störningar tillsammans med att avverkningar gått ner på grund av svag efterfrågan på skogsprodukter.

För klimatmålen till 2040 som klubbats i 2026 har EU infört en möjlighet att justera ner det övergripande nettomålet, om kolsänkan påverkas av "naturliga störningar". Det innebär i praktiken en risk för minskade ambitioner avseende nettoutsläpp i EU. Sverige har varit bidragande till denna försvagning genom bl a påverkan på kommissionen.

Regeringens agerande

Den nuvarande regeringen avstod från att rösta om LULUCF-förordningen i ministerrådet i mars 2023 med hänvisning till bl a en korrigerande mekanism (corrective action mechanism) som den ansåg hotade skogsnäringen. Den

korrigerande mekanismen innebär att förordningen har skarp verkan, EU-kommissionen kan rikta sanktioner mot länder som inte lever upp till kraven. Misslyckande med att nå målen i LULUCF-förordningen innebär att ett lands underskott förs över till den icke-handlande sektorn (ESR).

Regeringen har kritiserat EU:s styrning genom LULUCF-förordningen med argumentet att ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och produktion av skogsprodukter är det viktigaste för klimatet. Detta trots att både Miljömålsberedningen och forskningssammanställningar funnit att på marginalen är skogens kolsänka viktigare.

Under mandatperioden har regeringen haft ett aktivt påverkansarbete mot EU-kommissionen, bland annat genom att skriva brev och bjuda in dess ordförande, alternativt kommissionärer, till skogsfokuserade möten i Sverige. Målet har varit att införa "flexibiliteter som underlättar hanteringen av den osäkerhet som omgärdar [LULUCF-sektorn]", eller liknande försvagande mekanismer, i LULUCF-förordningen. Anledningen är att Sverige såg ut att missa förordningens krav för 2021–2025, något som kan innebära böter.

Ledamöterna från regeringspartierna har genomgående motarbetat och förkastat de förslag till mål, åtgärder och styrmedel från Miljömålsberedningens sekretariat som skulle göra störst skillnad i förhållande till Sveriges åtaganden rörande kolinlagring, särskilt för skogen. Betänkandet saknar vidare helt etappmål om kolinlagring och de åtgärdsförslag som lämnats för att stärka skogens kolsänka motsvarade inte vad som bedömdes krävas enligt EU:s lagstiftning.

De få, mer substantiella förslag som trots allt lades fram i betänkandet (bland annat utfasning av torvbrytning) har inte prioriterats av regeringen och mycket lite har genomförts trots att det nu gått mer än ett år sedan betänkandet överlämnades.

Kristdemokraterna har i processen med Miljömålsberedningens varit drivande i att undergräva och förhandla bort förslag som tagits fram av utredningens sekretariat, bland annat gällande klimatmål.

Regeringens betyg

Röd

Skuggbetyg

Bromskloss: KD

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Av respektive partis ledamöters reservationsyttranden i Miljömålsberedningens betänkande (SOU 2025:21) framgår att Vänsterpartiet och Miljöpartiet genomgående under Miljömålsberedningens utredningstid har argumenterat för mer ambitiösa förslag och styrmedel. Miljöpartiet har även engagerat sig i riksdagen kring Sveriges

påverkan på LULUCF-förordningen på EU-nivå. Socialdemokraterna verkade under processen för blocköverskridande kompromissförslag som, även om de skulle ha varit otillräckliga, ändå skulle ha inneburit en högre ambitionsnivå än den som i slutändan regeringspartierna drev igenom. Även Centerpartiet har i beredningen efterfrågat en bredare överenskommelse. Partiet ställde sig bakom föreslagna (otillräckliga) åtgärder för kolinlagring men motsatte sig bl a ett svenskt mål för kolinlagring och vill se ett sänkt mål för kolinlagring i EU:s LULUCF-förordning. Sverigedemokraterna gjorde i ett sent skede av förhandlingarna upp med regeringspartierna om omfattande ändringar i betänkandet som innebar att viktiga åtgärder och förslag ströks eller urvattnades kraftigt. Partiet är kritiskt till EU:s styrning och argumenterade för att Sverige bör få undantag från EU-reglerna om det blir stora underskott.

Särskilda omnämningen

Hjälpt: MP och V

Stjälpt: C och SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Grassi, G., m fl (2021), Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution, Joint Research Centre, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC124374>

Rummukainen, M. (2024) Skogens klimatnytta 2.0 – Klimatomställning nästa, <https://www.nateko.lu.se/sv/markku-rummukainen/publication/b515fcae-fa8b-49a9-9b54-6bc4187a281c>

Bilaga 4 Klimatredovisning, i Budgetpropositionen för 2026. Prop. 2025/26:1 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/09/2025261/>

Artikel Svenska dagbladet, 2025-02-14: "Omstridda skogsförslag klara – när inte målen" <https://www.svd.se/a/o3yKEV/omstridda-skogsforslag-klara-nar-inte-malen>

Faktapromemoria. 2024/25:FPM65 Förordning om revidering av europeiska klimatlagen med nytt klimatmål för EU till 2040 <https://www.regeringen.se/contentassets/7399528fd0f44f1d996d4f34b83084eb/forordning-om-revidering-av-europeiska-klimatlagen-med-nytt-klimatmal-for-eu-till-2040-202425fpm65.pdf>

Pressmeddelande från Kristdemokraterna, 2024-06-02: "Ursula von der Leyen träffar KD och M vid Sverigebesök"

<https://press.kristdemokraterna.se/posts/pressreleases/ursula-von-der-leyen-traffar-kd-och-m-vid-sve>

Brev från Sverige och Finlands statsministrar till Ursula von der Leyen, 2025-09-15
<https://government.se/globalassets/regeringen/dokument/statsradsberedningen/letter-from-sweden-and-finland-to-president-von-der-leyen.pdf>

Pressmeddelande från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2023-03-23:
"Sverige röstar för att skydda skogsbruket"
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/sverige-rostar-for-att-skydda-skogsbruket/>

Intervju Ekot, 2025-02-22: "Lars Tysklind, Miljömålsberedningen: "Vi nådde iallafall en bit"" <https://www.sverigesradio.se/avsnitt/lars-tysklind-miljomalsberedningen-vi-nadde-iallafall-en-bit>

Riksdagens protokoll. Prot. 2022/23:118, fredagen den 2 juni 2023
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-202223118-fredagen-den-2-juni_ha09118/

Delbetänkande av Miljömålsberedningen. SOU 2025:21, Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige skaleva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

Delbetänkande av 2024 års skogspolitiska utredning. SOU 2024:91, Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/12/sou-202491/>

(KD) Särskilt yttrande av ledamoten Kjell-Arne Ottosson (KD). I delbetänkandet SOU 2025:107, Sveriges nationella klimatmål – uppdaterat etappmål till 2030
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/10/sou-2025107/>

(KD) Se bl a särskilt yttrande av ledamoten Carl-Wiktor Svensson (KD). I Miljömålsberedningens delbetänkande SOU 2025:21
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD, V) Reservationer och särskilda yttranden. I Miljömålsberedningens delbetänkande SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige skaleva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive

nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/02/sou-202521/>

Övrigt

SLU underlag till Miljömålsberedningen, 2023. Scenarier för utveckling av upptag och utsläpp av växthusgaser från LULUCF-sektorn – underlag till

Miljömålsberedningen, <https://www.sou.gov.se/contentassets/e66f5e3eaaed43ddb8ae786a452eed39/slu-scenarier-for-utveckling-av-upptag-och-utslapp-av-vaxthusgaser-fran-lulucf-sektorn.pdf>

Naturvårdsverkets statistik, 2025: "Nettoutsäpp och nettoupptag av växthusgaser från markanvändning (LULUCF)" <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-nettoutsäpp-och-nettoupptag-fran-markanvandning/>

Consilium.eu, Fit for 55: deal on ambitious carbon removal targets for land use and forestry, i Timeline - European Green Deal and Fit for 55,

<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-green-deal/timeline-european-green-deal-and-fit-for-55/2024-03-04-packaging-council-and-parliament-strike-a-deal-to-make-packaging-more-sustainable-and-reduce-packaging-waste-in-the-eu>

EU-parlamentet, 2026, P10_TA(2026)0031, Framework for achieving climate neutrality, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2026-0031_EN.pdf

EU-förordning. Regulation (EU) 2023/839 of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2018/841 (LULUCF-förordningen), <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/839/oj/eng>

Införande av EU:s nya utsläppshandel ETS2

Bakgrund

EU:s nya utsläppshandelssystem ETS2 omfattar vägtransporter, byggnader och mindre industrier. Systemet kompletterar det nuvarande handelssystemet ETS, som främst omfattar energisektorn och de mest energiintensiva industrierna, och de två ska hållas separata. Genom att successivt minska antalet utsläppsrätter ska ETS2 höja priserna på fossila drivmedel inom transport- och byggnadssektorerna och på så vis på ett kostnadseffektivt sätt styra mot renare teknik, energieffektivisering och snabbare utsläppsminskningar. Naturskyddsföreningen välkomnar ETS2 som ett komplement till nationella styrmedel och som ett sätt att höja lägstanivån för klimatstyrningen av bland annat transportsektorn i EU, men det är viktigt att systemet inte används för att sänka ambitioner på nationell nivå.

Under mandatperioden har det i Sverige skett ett trendbrott från otillräckliga utsläppsminskningar till stora utsläppsökningar under enskilda år. Transportsektorn, där ETS2 kommer gälla, dominerar utsläppsökningarna och 2024 ökade utsläppen inom inrikes transporter med 21 procent jämfört med 2023. Det innebär ett ökat tryck på regeringen att genomföra en politik som leder till snabba utsläppsminskningar inom sektorn.

Regeringens agerande

I april 2024 överlämnade regeringen propositionen EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen till riksdagen, där man bland annat föreslår att Sverige ska använda möjligheten att inkludera fler verksamheter i ETS2 än de som obligatoriskt omfattas av EU-direktivet. Det innebär att i princip all förbränning av fossila bränslen som inte redan omfattas av det befintliga handelssystemet (ETS) ska inkluderas i ETS2, inklusive bränslen som används inom jord- och skogsbruk. Genom att inkludera samtliga sektorer i ETS2 kan det nya handelssystemet få maximal verkan i Sverige och leda till en mer enhetlig prissättning på koldioxid, vilket i sin tur kan ge en mer kostnadseffektiv klimatomställning och enklare administration för både företag och myndigheter. Riksdagen beslutade i september 2024 (med bred politisk enighet) att bifalla utskottets förslag och propositionen.

I propositionen skriver regeringen "Konsumenter och verksamheter bör fullt ut kompenseras för effekterna på drivmedelspriser som uppstår genom ETS2 och regeringen avser därför återkomma med ett sådant förslag". Som exempel på möjlig kompensation nämner de "sänkt skatt på bränsle, kompensatoriska åtgärder finansierade av EU:s sociala klimatfond eller stöd till verksamheter som vid införandet av ETS 2 omfattas av skattenedsättning för s.k. jordbruksdiesel eller som inte betalar skatt på sitt bränsle, såsom fiskefartyg och spårtrafik".

Naturskyddsföreningen är mycket kritiska till ytterligare skattesänkningar på bränsle, som skulle leda till sänkta priser, ökad efterfrågan och ökade utsläpp.

Att generellt kompensera hushåll och verksamheter fullt ut för de avsiktliga kostnadshöjningar som utsläppshandeln leder till skulle motverka själva syftet med systemet. De styrmedel som idag tillämpas för att sänka priset på fossila bränslen, som förändringar av reduktionsplikten, nedsättning av bensinskatten och fossila subventioner till lantbruket har resulterat i ökade utsläpp, försenat omställningen av transportsektorn och skapat inlåsnings effekter. Eventuella kompensationer bör därför vara frikopplade från användning av fossila och riktas till hushåll och verksamheter i särskilt behov av stöd i omställningen.

Genom att inkludera samtliga sektorer i ETS2 kan det nya handelssystemet få maximal verkan i Sverige, men genom att lova full kompensation riskerar regeringen att begränsa styrningen.

Regeringens betyg

Grön

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Regeringens samarbetsparti Sverigedemokraterna har i en riksdagsdebatt kritiserat utsläppshandelssystemet ETS2, bland annat med motiveringen att de inte tycker det är rättvist att utforma ett system där svenskar betalar in pengar som bland annat går till ungerska och bulgariska hushåll.

Centerpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna lade alla följdmotioner till regeringens proposition inför att ETS2 skulle beslutas i riksdagen. Centerpartiet kritiserar i sin motion regeringen för att minska reduktionsplikten till miniminivå och pekar på behovet av att komplettera ETS2 med styrmedel för att fasa ut fossila bränslen i de berörda sektorerna.

Även Socialdemokraterna kritiserar regeringen för den uttalade ambitionen att kompensera hushåll och företag fullt ut, men partiet lägger samtidigt fram egna förslag med blandad effekt på klimatomställningen. Socialdemokraterna föreslår å ena sidan en tankrabatt för att minska drivmedelskostnaderna för hushåll, vilket riskerar att motverka styrningen i ETS2, å andra sidan föreslår de bland annat ökad inblandning av biodrivmedel samt reformerat reseavdrag, vilket Naturskyddsföreningen bedömer vara bra förslag för att minska utsläppen.

Miljöpartiets huvudsakliga budskap i sin motion är att ETS2 ska vara ett komplement till andra styrmedel för att sänka utsläppen i transportsektorn samt att kompensatoriska åtgärder ska bidra till klimatomställningen. Partiet menar även att kompensation "fullt ut" riskerar att motverka den styrande effekten av ETS2.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Skrivelse 2023/24:59. Regeringens klimatpolitiska handlingsplan – hela vägen till nettonoll. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/regeringens-skrivelse/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb0359/

Proposition 2023/24:142. EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/eus-nya-utslappshandelssystem-for-fossila_hb03142/

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S och SD) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU3, EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/eus-nya-utslappshandelssystem-for-fossila_hc01mju3/

(C, MP, S och SD) Riksdagens protokoll 2024/25:120 Onsdagen den 21 maj. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-202425120-onsdagen-den-21-maj_hc09120/

(C) Motion 2023/24:2905 Med anledning av prop. 2023/24:142 EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324142-eus-nya_hb022905/

(S) Motion 2023/24:2906 Med anledning av prop. 2023/24:142 EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324142-eus-nya_hb022906/

(MP) Motion 2023/24:2907 Med anledning av prop. 2023/24:142 EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324142-eus-nya_hb022907/

Övrigt

Naturvårdsverket, 2025. Data och statistik: Inrikes transporter, utsläpp av växthusgaser. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>

Energipolitikens långsiktiga inriktning

Bakgrund

2016 slöts en energiöverenskommelse mellan S, M, MP, C, KD. Överenskommelsen formaliserades i riksdagen genom en proposition om energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228), som bl.a. fastslog ett mål om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 och 50 procent effektivare energianvändning år 2030 jämfört med 2005. Energiöverenskommelsen upphörde dock i december 2019 när både KD och M lämnade överenskommelsen. 2023 ändrade regeringen Kristersson målet om 100 procent förnybar elproduktion.

Sverige har i dag den tredje högsta primära energianvändningen per person i EU. Trots att EU genom det omarbetade Energieffektiviseringsdirektivet (EED) ställt krav på absoluta minskningar av energianvändningen, präglas den svenska debatten av en ensidig fokusering på utbyggnad av ny produktion och infrastruktur.

Regeringens agerande

I vårändringsbudgeten för 2023 (prop. 2022/23:99) föreslog regeringen att det nationella energipolitiska målet för elproduktionens sammansättning skulle ändras från "100 % förnybar el" till "100 % fossilfri el" till år 2040. Det nya målet antogs i juni 2023 och innebär att kärnkraft, tillsammans med förnybara energikällor, ingår i den långsiktiga energipolitiken. Det nya målet är i praktiken nästan redan uppnått eftersom svensk elproduktion i dag är cirka 99 procent fossilfri.

I mars 2024 presenterade regeringen en proposition om energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105). Propositionen innehöll två nya mål, planeringsmålet och leveranssäkerhetsmålet, samt en avisering om en av översyn av effektiviseringsmålet. Propositionen antogs av riksdagen i maj 2024. I och med detta beslutades om ett planeringsmål som innebär "att Sverige bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh år 2045." Planeringsmålet styr därmed i motsatt riktning mot EU:s Energieffektiviseringsdirektiv som sätter ett mål om ett energianvändningstak på cirka 295 TWh till 2030.

Nivån för planeringsmålet är dessutom dåligt underbyggd - målet motiveras med behovet av att möta transporters och industrins elektrifiering, men vilar på scenarier där en låg takt av effektivisering är inbyggd som antagande. I Energimyndighetens senaste energiscenarier minskar exempelvis utsläppen snabbast i det scenariot med lägsta elanvändning – ca. 220 TWh dvs. långt under regeringens planeringsmål. 300 TWh kan därför inte anses vara en förutsättning till en lyckad omställning.

För att fasa ut och ersätta fossila bränslen kommer elanvändningen visserligen att behöva öka något, men samtidigt kommer den totala energianvändningen att minska i och med elektrifieringen. Nivån i regeringens planeringsmål är styr därför mot en för hög elproduktion.

Naturskyddsföreningen är kritisk mot att målet ensidigt fokuserar på att maximera elproduktionen, vilket innebär att man missar vad som faktiskt minskar utsläppen: utfasningen av fossila bränslen genom substitution. Målet riskerar att styra mot en ökad energianvändning och samtidigt motverka det viktiga arbetet om energihushållning. Alla energislag kräver naturresurser och ett för högt satt mål riskerar därför att förvärra de målkonflikter som kantar en omställning av Sveriges energisystem.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna som samarbetat med regeringen under mandatperioden deltog i presskonferensen som regeringen höll för att presentera den nya energipolitikens inriktningen samt har röstat för propositionen i riksdagen.

Oppositionens inställning till planeringsmålet om 300 TWh till 2045 har varit konsekvent kritisk, men kritiken har inte primärt handlat om ambitionsnivån i sig, utan om tidsaspekten och avsaknaden av konkreta delmål i närtid.

Socialdemokraterna har själva föreslagit ett mål om 60 TWh ny elproduktion till 2030. Vänsterpartiet anser, att det behövs tydliga, siffersatta delmål: minst 70 TWh till 2030. Miljöpartiet föreslår ett mål om att tillgängliggöra 100 TWh redan till 2030, samt ytterligare 50 TWh till 2035, genom en kombination av ny förnybar elproduktion och energieffektiviseringar. Centerpartiet vill anta ett planeringsmål om minst 100 TWh ny elproduktion till 2030, och på sikt en fördubbling från dagens elproduktion. Sett till genomsnittlig årlig utbyggnadstakt är alla dessa mål högre än regeringens.

Alla oppositionspartier reserverade sig mot regeringens förslag till nytt planeringsmål vid omröstningen i riksdagen.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Proposition. Prop. 2022/23:99 Vårändringsbudget för 2023

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/varandringsbudget-for-2023_ha0399/

Proposition. Prop. 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/energipolitikens-langsiktiga-inriktning_hb03105/

Betänkande. Bet. 2023/24:NU14 Energipolitikens långsiktiga inriktning

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/energipolitikens-langsiktiga-inriktning_hb01nu14/

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-03-19:
"Energipolitikens nya inriktning"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/03/energipolitikens-nya-inriktning/>

Energimyndigheten, 2025-11-10, "Långsiktiga scenarier"

<https://www.energimyndigheten.se/energisystem-och-analys/framtidens-energisystem/langsiktiga-scenarier/>

Europeiska kommissionen, 2026: "Energy Efficiency Directive"

https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-targets-directive-and-rules/energy-efficiency-directive_en

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD, V) Betänkande. Bet. 2023/24:NU14 Energipolitikens långsiktiga inriktning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/energipolitikens-langsiktiga-inriktning_hb01nu14/

(C, S) Motion 2023/24:2853 Med anledning av prop. 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324105_hb022853/

(C) Motion 2023/24:2453 Ledarskap för klimat och grön omställning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ledarskap-for-klimat-och-gron-omstallning_hb022453/

(MP) Motion 2023/24:2855 Med anledning av prop. 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324105_hb022855/

(S) Motion 2025/26:3594 Utgiftsområde 21 Energi https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-21-energi_hd023594/

(V) Motion 2023/24:2845 Med anledning av prop. 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324105_hb022845/

(V) Motion 2025/26:2797 Energipolitik för mer och förnybar el till rimliga priser https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/energipolitik-for-mer-och-fornybar-el-till-rimliga_hd022797/

Övrigt

Proposition. Prop. 2017/18:228 Energipolitikens inriktning

<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och->

[lagar/dokument/proposition/energipolitikens-inriktning_h503228/](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/energipolitikens-inriktning_h503228/)

Finansiering av ny kärnkraft

Bakgrund

2022 var ny kärnkraft ett av valets viktigaste löften från Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna, Liberalerna och Moderaterna. Tidöavtalet slog sedan fast att ny kärnkraft skulle vara en prioritering för regeringspartierna och Sverigedemokraterna under mandatperioden. Men budskapet har skiftat mycket när det gäller budgeten och tidsplanen.

Kärnkraft är en mycket långsiktig och kapitalintensiv investering, förknippad med höga risknivåer – både tekniska, politiska och projektrelaterade. Detta leder till att ingen ekonomisk aktör kan satsa på nya reaktorer på kommersiella grunder, inte minst pga. de enorma finansieringskostnaderna.

Innan valet 2022 framställdes nya reaktorer som något som skulle byggas utan subventioner, och i alla fall utan att tumma på teknikneutralitet. Moderaterna skrev i sitt valmanifest att kreditgarantier "skulle möjliggöra att 10 nya reaktorer byggs".¹ Partiledaren Ulf Kristersson sa under valrörelsen till Dagens Industri att "ser inget behov av att staten går in med pengar i nya reaktorer". Liberalerna skrev till tidningen Energi att "ingen styrning ska riktas specifikt mot enskilda kraftslag eller andra verktyg". Partiet svarade också ja i Naturskyddsföreningens valenkät på det miljöpolitiska förslaget "Rikta inga stöd till livstidsförlängning av existerande kärnkraftverk eller byggande av nya kärnkraftverk.". Det skrev att "subventioner är ett dåligt styrmedel men tillägger att om elförsörjningen hotas kan staten behöva stiga in, i ett sådant läge ska eventuella subventioner vara teknikneutrala och inte riktas till specifika kraftslag." Kristdemokraterna skrev i Naturskyddsföreningens valenkät att det "vill inte se statliga subventioner till kärnkraftverk". Även efter valet fortsatte regeringen att underskatta kostnaderna – i utkastet till den nationella energi- och klimatplan (NEKP, 2023) skrev regeringen att "den totala produktionskostnaden för ny kärnkraft blir omkring 55 öre/kWh", vilket är långt under de nyaste uppskattningarna (t.ex. 80 öre/kWh prisgarantin i Dilléns utredning – i 2023-penningsvärde – och även 165 öre/kWh för Hinkley point C i Storbritannien).

Elisabeth Svantesson lovade på Twitter att "de första hundra dagarna kommer en borgerlig regering att trygga och bygga ut kärnkraften i Sverige". Men nya reaktorer tar i verkligheten mycket lång tid och drabbas inte sällan av omfattande förseningar. En satsning på ny kärnkraft är därför idag ingen klimatlösning, utan snarare motsatsen – satsningen fördröjer klimatarbete och hindrar viktiga utsläppsminskningar i närtid. En satsning på ny kärnkraft låser fast Sverige vid en dyr teknik och riskerar att leda till mycket högre koldioxidutsläpp fram till 2045 jämfört med att satsa på förnybar el och effektivisering.

Regeringens agerande

November 2023 presenterades en färdplan för ny kärnkraft med målsättningarna att tillsätta en kärnkraftssamordnare, ta fram en riskdelningsmodell, bygga minst 2 500 MW till 2035 samt möjliggöra en omfattande utbyggnad fram till 2045. Redan i juni 2024 hade kärnkraftssamordnaren identifierat 14 pågående åtgärder av betydelse för förutsättningarna att etablera ny kärnkraft i Sverige, bland annat ett stort antal utredningar.

När det gäller finansiering blev åtgärderna successivt alltmer generösa under mandatperiodens gång i takt med att kostnadsuppskattningarna allt tydligare visade att ingen privat aktör kunde påbörja ett reaktorbygge i Sverige utan omfattande statligt stöd. Det statliga stödet gick från att initialt enbart handla om kreditgarantier – öronmärkta kreditgarantier för kärnkraft på 400 miljarder i budgetpropositionen för 2024 – till en mycket mer omfattande finansieringsmodell.

December 2023 tillsatte regeringen en så kallad bokstavsutredning "Regeringskansliet beslutade den 20 december 2023 att, så som sakkunnig, uppdra åt filosofie doktorn Mats Dillén att ta fram och lämna förslag på modeller för finansiering och riskdelning för nya kärnkraftreaktorer". Finansieringsmodellen är en viktig pusselbit i regeringens intensiva arbete för att främja ny kärnkraft. Augusti 2024 presenterade Mats Dillén Promemorian Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft (Fi 2023:F). Promemorian presenterade en modell som består av till flera hundra miljarder i förmånliga statliga lån (för uppförande) och dubbelriktade differenskontrakt (för drift), kombinerat med en riskdelningsmekanism. Utifrån förslagen i promemorian gick regeringen vidare och lade fram propositionen Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft (Prop. 2024/25:150) till riksdagen i mars 2025. Propositionen som innehöll förslag om statliga lån, dubbelriktade differenskontrakt och riskdelning antogs av riksdagen i maj 2025.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna som ingått i ett samarbete med regeringen under mandatperioden deltog i presskonferens som regeringen höll för att presentera finansieringsmodellen samt röstade för propositionen i riksdagen.

Alla oppositionspartier röstade mot regeringens förslag om finansiering av ny kärnkraft, med motiveringen att förslaget hade brister gällande samhällsekonomiska analyser och teknikneutralitet, samt att satsningen aktivt motverkar klimatomställningen genom att tränga undan annan kraftproduktion som skulle kunna byggas ut snabbare.

Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet avvisade också regeringens subvention av förväntade kostnader för lån till nya kärnkraftsreaktorer i sina skuggbudgetar för 2026. Socialdemokraterna har haft långtgående "energisamtal" där förhandling om satsningen på nya reaktorer varit en central del. Socialdemokraterna har accepterat finansieringen i och med deras skuggbudget för 2026 som visar samma siffror som regeringens, med villkoret att bemyndigandet vidgas till all storskalig fossilfri elproduktion och att en bred energiöverenskommelse görs innan ett investeringsbeslut i ny kärnkraft fattas.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: C, MP och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Tidöavtalet, 2022. <https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2023-11-16. "Regeringen lanserar en färdplan för ny kärnkraft i Sverige."

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/11/regeringen-lanserar-en-fardplan-for-ny-karnkraft-i-sverige/>

Proposition 2023/24:1. Budgetpropositionen för 2024.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2023/09/prop.-2023241>

Pressmeddelande från Finansdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-03-27. "Pressträff om finansiering av ny kärnkraft i Sverige". <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/03/presstraff-om-finansiering-av-ny-karnkraft-i-sverige/>

Promemorian (Fi 2023:F) "Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft".

<https://www.regeringen.se/contentassets/785ee941726840229ed69135ca8f890c/finansiering-och-riskdelning-vid-investeringar-i-ny-karnkraft.pdf>

Proposition 2024/25:150. Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/finansiering-och-riskdelning-vid-investeringar-i_hc03150/

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S och V) Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU20 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/finansiering-och-riskdelning-vid-investeringar-i_hc01nu20/

(C) Motion 2024/25:3392 Med anledning av prop. 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425150-finansiering_hc023392/

(C) Motion 2025/26:3745 Utgiftsområde 21 Energi. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-21-energi_hd023745/

(MP) Motion 2024/25:3395 Med anledning av prop. 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425150-finansiering_hc023395/

(MP) Motion 2025/26:3507 Utgiftsområde 21 Energi. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-21-energi_hd023507/

(S) Motion 2024/25:3394 Med anledning av prop. 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425150-finansiering_hc023394/

(S) Motion 2025/26:3594 Utgiftsområde 21 Energi. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-21-energi_hd023594/

(V) Motion 2024/25:3389 Med anledning av prop. 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425150-finansiering_hc023389/

(V) Motion 2025/26:3174. Utgiftsområde 21 Energi. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-21-energi_hd023174/

Övrigt

En nationell samordnare för utbyggnad av kärnkraft, KN 2024:01. "Delrapport: Kärnkraftssamordnarens rekommendationer avseende utbyggnad av ny kärnkraft i

Sverige – Juni 2024.” Dnr: Komm2024/00450/KN 2024:01-1/

<https://www.regeringen.se/rapporter/2024/06/delrapport-karnkraftssamordnarens-rekommendationer-avseende-utbyggnad-av-ny-karnkraft-i-sverige--juni-2024/>

Moderaternas valmanifest 2022. “Så får vi ordning på Sverige”.

https://moderaterna.se/app/uploads/2022/08/moderaternas_valmanifest_2022_webversion.pdf

Intervju med Ulf Kristersson. Dagens Industri, 2022-03-01. “Kristersson: Staten ska inte samfinansiera ny kärnkraft”. <https://www.di.se/nyheter/kristersson-staten-ska-inte-samfinansiera-ny-karnkraft/>

Artikel. Tidningen Energis valenkät 2022. “Så vill partierna att Sverige ska öka sin elproduktion”. 2022-09-07. <https://www.energi.se/artiklar/2022/september-2022/sa-vill-partierna-att-sverige-ska-oka-sin-elproduktion/>

Rapport. Naturskyddsföreningen, 2022. “Sänkta ambitioner i miljöpolitiken”.

<https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2022/06/29130537/Rapport-Sankta-ambitioner-i-miljopolitiken.pdf>

Ledare. Anders Lindberg, Aftonbladet, 2023-10-23. “Kristerssons sabotage av vindkraft ger dyr el”. <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/KzKAjE/kristerssons-sabotage-av-vindkraft-ger-dyr-el>

Klimat- och näringslivsdepartementet, KN2023/02494. Utkast till uppdaterad nationell energi- och klimatplan för Sverige.

<https://www.regeringen.se/contentassets/d3d48437b73444e9a123f8094a581e48/utkast-till-sveriges-uppdaterade-nationella-energi--och-klimatplan-2023.pdf>

Department for Energy Security and Net Zero, och Department for Business, Energy & Industrial Strategy, 2022. “Hinkley Point C”.

<https://www.gov.uk/government/collections/hinkley-point-c>

Sänkt ambition för energieffektivisering

Bakgrund

Att hushålla med energi är oerhört viktigt för att minska dagens ohållbara användning av naturresurser och miljöpåverkan. Den svenska politiska energidebatten har dock länge övervägande handlat om hur ny energiproduktion och infrastruktur ska byggas istället för hur energianvändningen kan minskas. Energieffektivisering är oftast det snabbaste, enklaste och billigaste sättet att minska utsläppen och har dessutom enorm potential att frigöra el, jämfört med utbyggnad av kraftproduktion och nätinfrastuktur. All kraftproduktion har ett ekologiskt fotavtryck. Klimatomställningen kan inte bygga på att vi utarmar och förstör ekosystemen, omställningen måste i stället ske samtidigt som vi skyddar och värnar värdefull natur. Många sådana målkonflikter måste hanteras i klimatarbetet, och energihushållning är därför en nödvändig aspekt av en omställning som tar hänsyn till alla planetära gränserna och social hållbarhet.

Redan i slutet av 2021 började Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna påverka energieffektiviseringspolitiken när stödet till energieffektivisering i flerbostadshus avvecklades i budgetreservation från dåvarande oppositionspartiernas, som röstades fram.

Regeringen Löfven beslutade i oktober 2021 att tillsätta en särskild utredare (dir. 2021:82) med uppdrag att föreslå ett kvotpliktssystem för energieffektivisering, så kallade vita certifikat. Syftet med uppdraget var att "åstadkomma ett marknadsbaserat och kostnadseffektivt styrmedel som kan öka energieffektiviseringstakten i Sverige, bidra till att de energi- och klimatpolitiska målen nås samt underlätta en snabb, smart och samhällsekonomiskt effektiv elektrifiering av samhället". Enligt direktivet skulle utredaren redovisa uppdraget senast den 31 mars 2023.

Regeringens agerande

Några månader efter att regeringen Kristersson tillträtt, lade regeringen ner utredning om vita certifikat som den tidigare regeringen tillsatt (dir. 2021:82). Detta utan att utreda eller föreslå alternativa styrmedel. Den 30 december 2022 överlämnade utredningen en rapport som innehöll underlag från utredningens arbete. Vita certifikat är ett marknadsbaserat styrmedel där energibolag åläggs att genomföra eller finansiera verifierade energieffektiviseringsåtgärder enligt en fastställd kvotplikt.

I slutet av 2023 aviserade regeringen en översyn av det nationella energieffektiviseringsmålet i sin proposition om energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105). Detta med motiveringen att energieffektiviseringsmålet skulle motverka den gröna omställningen.

Regeringen har under mandatperioden åtagit sig internationellt att öka energieffektiviseringstakten (se COP28 avtalet om 4% årlig effektiviseringstakt) och för att minska Sveriges energianvändning (se EU-direktivet om energieffektivisering). Men enligt regeringens egen bedömning (se den nationella energi- och klimatplanen NEKP) och Energimyndigheten är Sverige nu på väg att missa alla energimål till 2030 i EU:s klimatpaket Fit-For-55 (FF55).

Trots att Sverige har den tredje högsta energianvändning per capita i EU, internationella åtaganden om att minska landets energianvändning och dåliga prognoser gällande energimåluppfyllelse har regeringen föreslagit ett nytt energipolitiskt mål för en effektiv energianvändning, vars formulering är otydlig och kommer därför att bromsa effektiviseringsarbetet. Förslaget bygger på en promemoria Ett energipolitiskt mål för en effektiv energianvändning, som Klimat- och näringslivsdepartementet lade fram i november 2025. Målet som föreslås i promemorian är bredare än det nuvarande målet om energiintensitet (förslaget inkluderar nu utjämning av effekttoppar samt ökad förmåga till efterfrågeflexibilitet och energilagring) men är kvalitativt. Målet som föreslås i promemorian är alltså varken tidsatt eller siffersatt. Regeringen skickade ut promemorian på remiss i november 2025 (KN2025/02031). Flera remissinstanser, inklusive Naturskyddsföreningen, ställde sig kritiska förslaget eftersom ett enbart kvalitativt mål blir för otydligt, försvårar uppföljning och riskerar att minska takten i energieffektiviseringsarbetet. Den 3 mars lämnade regeringen över en proposition till riksdagen, i propositionen föreslår regeringen ett mål likalydande med det i promemorian.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Arbetet med den här granskningen avslutades precis efter att propositionen lämnades till riksdagen – dvs. innan riksdagspartierna eventuellt hann skriva följdmotioner och reservera sig. Här utgår vi därför ifrån hur partierna uttalade sig när översynen aviserades i 2023/24 samt deras konkreta förslag i området.

Sverigedemokraterna som samarbetat med regeringen under mandatperioden deltog i den presskonferens som regeringen höll för att presentera den nya energipolitikens inriktning där översynen aviserades samt har röstat för propositionen där regeringen aviserade översynen av energieffektiviseringsmålet. I övrigt har partiet inte agerat i riksdagen i frågan som rör energieffektivisering.

Alla oppositionspartier röstade mot regeringens proposition om energipolitikens inriktning. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har vid flera tillfällen riktat interpellationer till energiministern för att lyfta behovet av åtgärder för energieffektivisering.

Socialdemokraterna har även i flera interpellationer kritiserat regeringen för att sakna en plan för att nå EU-målen. Det har upprepade gånger förslagits i motioner och i debatter att utredningen om vita certifikat bör återupptas för att skapa ett marknadsbaserat och kostnadseffektivt tryck på effektivisering. Det föreslår också att satsa på energieffektivisering i flerbostadshus (en halv miljard i skuggbudgeten för 2026, resp. 367 miljoner för 2023, 360 miljoner för 2024, 460 miljoner för 2025) och att reformera ROT-avdraget för att premiera energisparande åtgärder.

Miljöpartiet föreslog omfattande satsningar på nio miljarder kronor mer än regeringen, inklusive att återinföra Energisteget för industrin och stöd till flerbostadshus i partiets budgetmotion för 2026 (resp. 7 500 miljoner för 2023, 10 200 miljoner för 2024, 8 600 miljoner för 2025). Miljöpartiet har kritiserat regeringen för otillräcklig effektiviseringspolitik i motioner och interpellationer.

I sin budgetmotion för 2026 föreslår Centerpartiet att bredda det gröna avdraget (400 miljoner kr/år) för att inkludera energieffektivisering i hemmen (resp. 1 000 för 2023, 1 000 för 2024, 500 för 2025). I sina budgetmotioner för 2024 och 2025 har Centerpartiet även föreslagit klimatkredit, en statlig kredit på upp till 100 000 kr med låg ränta (statslåneräntan) och 20 års återbetalningstid för hushållens energiinvesteringar. Centerpartiet lyfter att var femte kWh kan effektiviseras.

Vänsterpartiet betonar i sina motioner att behovet av effektivisering ökar i takt med elektrifieringen och att besparingar är en förutsättning för att klara systemet (se t.ex. motion 2025/26:2797 om en Energipolitik för mer och förnybar el till rimliga priser). Partiet vill också återuppta utredningen om vita certifikat (se motionen 2023/24:59 med anledning av regeringens klimathandlingsplan) och efterfrågar upprepade gånger en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering (se t.ex. motion 2025/26:2797). Vänsterpartiet har även lagt fram förslag om att återställa det anslag till energieffektivisering som den borgerliga oppositionen avskaffade under förra mandatperioden. I partiets budgetmotion för 2025 avsätter partiet 3 miljarder kronor i renoverings- och effektiviseringsstöd till flerbostadshus (resp. 2 560 miljoner för 2023 och 3 160 miljoner för 2024). För 2026 sänker dock partiet anslaget till 750 miljoner.

Särskilda omnämningen

Hjälpt: C, MP, S och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Underlag som rör regeringens förslag om ett nytt effektiviseringsmål

Rapport från Utredningen om vita certifikat, 2022-12-30.

<https://www.sou.gov.se/contentassets/4c5b070492e0402297eecf9f9a5b73e2/rapport-utredning-vita-certifikat-221230-korr-230104.pdf>

Proposition 2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/energipolitikens-langsiktiga-inriktning_hb03105/

Promemoria från Klimat- och näringslivsdepartementet. KN2025/02031, Ett energipolitiskt mål för en effektiv energianvändning

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2025/11/ett-energipolitiskt-mal-for-en-effektiv-energianvandning/>

Propositionsförteckningen våren 2026

<https://www.regeringen.se/contentassets/85e6d9775cb04d18af5ec1c93ddcfbe0/propositionsfor-teckningen-varen-2026.pdf>

Proposition 2025/26:159 Nytt mål för effektiv energianvändning och genomförande av det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2026/03/prop.-202526159>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2022/23:2180 Jobben, klimatet och hela landet – Centerpartiets budgetmotion för 2023

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jobben-klimatet-och-hela-landet-centerpartiets_ha022180/

(C) Motion 2023/24:2733 Centerpartiets budgetmotion 2024

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2024_hb022733/

(C) Motion 2024/25:2962 Ny kraft för Sverige – Centerpartiets budgetmotion för 2025

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-kraft-for-sverige-centerpartiets-budgetmotion_hc022962/

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(C) Centerpartiet nyheter, 2025-03-19: "Centerpartiet presenterar ny strategi för Sveriges elförsörjning"

<https://www.centerpartiet.se/nyheter/2025/2025-03-19-centerpartiet-presenterar-ny-strategi-for-sveriges-elforsorjning>

(MP) Interpellation 2025/26:259 "Energieffektivisering i Sverige" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/energieffektivisering-i-sverige_hd10259/

(MP) Motion 2022/23:2275 Vi bygger det nya gröna folkhemmet - Miljöpartiets budgetmotion för 2023

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vi-bygger-det-nya-grona-folkhemmet-miljopartiets-budgetmotion-for-2023_hb022275/

[lagar/dokument/motion/vi-bygger-det-nya-grona-folkhemmet-miljopartiets_ha022275/](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vi-bygger-det-nya-grona-folkhemmet-miljopartiets_ha022275/)

(MP) Motion 2023/24:2689 Det gröna framtidsbygget

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/det-grona-framtidsbygget_hb022689/

(MP) Motion 2024/25:2646 Energieffektivisering för Sverige [Energieffektivisering för Sverige \(Motion 2024/25:2646 av Katarina Luhr m.fl. \(MP\)\)](#) | Sveriges riksdag

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning - Miljöpartiets budgetmotion för 2025 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3547 Energieffektivisering för Sverige

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/energieffektivisering-for-sverige_hd023547/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre - Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Interpellation. 2023/24:174 "Ökade insatser för energieffektivisering" till Energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/okade-insatser-for-energieffektivisering_hb10174/

(S) Interpellation. 2023/24:832 "Insatser för ökad energieffektivisering" till Energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/insatser-for-okad-energieffektivisering_hb10832/

(S) Interpellation. 2023/24:847 "Skärpta krav på energieffektivisering" till Energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/skarpta-krav-pa-energieffektivisering_hb10847/

(S) Interpellation. 2025/26:148 "Insatser för energieffektivisering" till Energi- och näringsminister Ebba Busch https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/insatser-for-energieffektivisering_hd10148/

(S) Motion 2022/23:2047 Vårt Sverige kan bättre https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vart-sverige-kan-battre_ha022074/

(S) Motion 2023/24:2654 Sammanhållning i en svår tid https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sammanhallning-i-en-svar-tid_hb022654/

(S) Motion 2024/25:3199 Ett rikare och rättvisare Sverige

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ett-rikare-och-rattvisare-sverige_hc023199/

(S) Motion 2025/26:3551 Ny riktning för Sverige

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-riktning-for-sverige_hd023551/

(SD) Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-03-19:
"Energipolitikens nya inriktning"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/03/energipolitikens-nya-inriktning/>

(SD) Omröstning om bet. 2023/24:NU14

<https://data.riksdagen.se/dokumentstatus/HB01NU14.rlx>

(V) Motion 2022/23:1299 En rättvis väg genom krisen - Vänsterpartiets budgetmotion för 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-rattvis-vag-genom-krisen-vansterpartiets_ha021299/

(V) Motion 2023/24:2385 Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/radda-valfarden-for-ett-tryggare-sverige_hb022385/

(V) Motion 2023/24:2815 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022815/

(V) Motion 2024/25:1924 För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt.

Vänsterpartiets budgetmotion för 2025 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/for-ett-starkare-sverige-klimat-valfard-och_hc021924/

(V) Motion 2025/26:2792 En ny regering - För ett starkare och tryggare Sverige

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-ny-regering-for-ett-starkare-och-tryggare_hd022792/

(V) Motion 2025/26:2797 Energipolitik för mer och förnybar el till rimliga priser

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/energipolitik-for-mer-och-fornybar-el-till-rimliga_hd022797/

Övrigt

Underlag som rör bakgrunden

Direktiv till Utredningen om vita certifikat. Dir. 2021:82, Vita certifikat

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2021/10/dir.-202182>

Artikel från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-07-03: "Sveriges uppdaterade nationella energi- och klimatplan är beslutad"

<https://www.regeringen.se/artiklar/2024/07/sveriges-uppdaterade-nationella-energi--och-klimatplan-ar-beslutad/>

Energimyndigheten, 2024. Underlag inför genomförande av artikel 8, 10 och delar av 24 i det omarbetade EED – slutredovisning av regeringsuppdrag KN2024/00052.

<https://eneff.se/wp-content/uploads/2025/02/Slutredovisning-art-8-10-och-delar-av-24-EED.pdf>

EU-direktiv om energieffektivisering. Directive (EU) 2023/1791 of the European Parliament and of the Council of 13 September 2023 on energy efficiency and amending Regulation (EU) 2023/955 (recast) (Text with EEA relevance) [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2023_231_R_0001&qid=1695186598766)

[content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2023_231_R_0001&qid=1695186598766](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2023_231_R_0001&qid=1695186598766)

COP28, Global Renewables and Energy Efficiency Pledge

<https://www.cop28.com/en/global-renewables-and-energy-efficiency-pledge>

Sänkt skatt på bensin och diesel

Bakgrund

Vägtrafiken står för en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Skatten på bensin och diesel, vardagligt kallad bensinskatten, består av energiskatt, koldioxidskatt och moms. Denna skatt är sedan lång tid ett av de viktigaste styrmedlen för att internalisera priset för utsläppen i priset på drivmedel, och styra mot minskad användning av fossila drivmedel. Skatten indexeras upp varje år i takt med BNP.

Regeringen har under mandatperioden pausat indexeringen och sänkt skatten i flera omgångar. Sänkt skatt på fossila drivmedel leder till ökad konsumtion och därmed ökade utsläpp, och gör fossildrivna bilar relativt sett mer attraktiva jämfört med elfordon, kollektivtrafik och biobränslen.

Sänkningen motverkar samtidigt det uttalade syftet med billigare drivmedel eftersom ökad efterfrågan på sikt leder till ökade priser. Sänkta drivmedelsskatter i Sverige ger dessutom större vinster för oljeproducerande länder som Ryssland och Saudiarabien, då det håller efterfrågan hög. Det riskerar också att hejda investeringar i ny teknik.

I kombination med framförallt sänkt reduktionsplikt (se separat granskning), men även flera andra klimatskadliga beslut, har de sänkta skatterna på bensin och diesel lett till kraftigt ökade utsläpp från vägtrafiken under mandatperioden.

Redan den socialdemokratiska minoritetsregeringen Andersson lade fram en proposition om permanent sänkt energiskatt på bensin och diesel i januari 2022, som röstades igenom av riksdagen den 24 mars 2021. Beslutet följdes av en ytterligare tillfällig sänkning i vårändringsbudgeten samma år. Vid båda dessa beslut var Miljöpartiet det enda parti som röstade emot, och partiet reserverade sig också mot båda besluten.

Regeringens agerande

Sänkta drivmedelspriser var en fråga som alla Tidöpartier kampanjade på redan i valrörelsen, och lägre drivmedelspriser fastslogs sedan av samarbetspartierna i Tidöavtalet, liksom av statsministern i regeringsförklaringen 2022. En första tillfällig sänkning av skatten på bensin och diesel röstades igenom i riksdagen redan med regeringens första budgetproposition.

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen ytterligare en sänkning och pausad indexering av skatten på bensin och diesel, vilken antogs av riksdagen.

I samband med att regeringen genomförde en mindre höjning av den kraftigt sänkta reduktionsplikten lade regeringen fram ytterligare en tillfällig sänkning av skatten på bensin och diesel i budgetpropositionen för 2025, som antogs av riksdagen.

Sänkningen genomfördes i två steg och gällde för åren 2025 och 2026, och bekräftades i budgetpropositionen för 2026.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har varit pådrivande för sänkta drivmedelspriser inom regeringssamarbetet i förhandlingar och opinionsbildning.

Oppositionspartierna röstade emot sänkningen i budgetpropositionen för 2023, men i Socialdemokraternas fall med motivet att sänkningen var för liten, Centerpartiet och Vänsterpartiet lade i sina budgetmotioner istället fram förslag om differentierade åtgärder som skulle gynna landsbygd respektive låginkomsttagare, medan Miljöpartiet helt motsatte sig sänkningen och i sin budgetmotion föreslog att höja skatten till tidigare nivå.

I behandlingen av budgetpropositionen för 2024 motsatte sig oppositionen även den sänkningen i såväl omröstningen som i sina respektive budgetmotioner. Socialdemokraterna föreslog istället en riktad "tankrabatt" till bilägare i glesbygd, Miljöpartiet föreslog en skattesänkning för boende i glesbygd utan att koppla det till bränsleanvändning, Vänsterpartiet avvisade skattesänkningen helt och Centerpartiet föreslog bensincheckar till boende i glesbygdskommuner. Såväl Socialdemokraternas som Centerpartiets förslag skulle alltså ha inneburit fossilbränslesubventioner, men mer riktade än regeringens förslag, medan Miljöpartiet och Vänsterpartiet avvisade subventioner till fossila bränslen.

Likaså röstade oppositionspartierna emot sänkningen i budgetpropositionen för 2025. Socialdemokraterna föreslog då i sin budgetmotion på nytt en tankrabatt, medan V, C och MP föreslog andra åtgärder för att stärka hushållens ekonomi och/eller stöd till byte av drivmedel eller transportslag.

I partiernas skuggbudgetar för 2026 har Miljöpartiet föreslagit en större höjning av skatten tillbaka till tidigare nivåer, Vänsterpartiet har föreslagit en mindre höjning men ingen återställning, medan Centerpartiet och Socialdemokraterna trots att de röstade emot mandatperiodens sänkningar, ändå har behållit dem i sina skuggbudgetar.

Se också granskningen av partiernas agerande kring sänkt reduktionsplikt.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP, V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Tidöavtalet, 2022-10-14: "Överenskommelse för Sverige"

<https://moderaterna.se/nyhet/overenskommelseforsverige/>

Regeringsförklaringen, 2022-10-18: "Regeringsförklaringen den 18 oktober 2022"

<https://www.regeringen.se/tal/2022/10/regeringsforklaringen-den-18-oktober-2022/>

Budgetproposition. Prop. 2022/23:1 Budgetpropositionen för 2023

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2022/11/prop.-2022231>

Betänkande. Bet. 2023/24:FiU1 Statens budget 2024 – Rambeslutet

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/statens-budget-2024-rambeslutet_hb01fiu1/

Betänkande. Bet. 2024/25:FiU1 Statens budget 2025 – Rambeslutet

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/statens-budget-2025-rambeslutet_hc01fiu1/

Budgetproposition. Prop. 2025/26:1 Budgetpropositionen för 2026

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/09/2025261/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, V) Yttrande 2022/23:SkU1y Skattefrågor i budgetpropositionen för 2023

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/yttrande/skattefragor-i-budgetpropositionen-for-2023_ha05skuly/

(C) Motion 2023/24:2733 Centerpartiets budgetmotion 2024

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2024_hb022733/

(C) Motion 2024/25:2962 Ny kraft för Sverige – Centerpartiets budgetmotion för 2025

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-kraft-for-sverige-centerpartiets-budgetmotion_hc022962/

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(MP) Motion 2023/24:2689 Det gröna framtidsbygget

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/det-grona-framtidsbygget_hb022689/

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning – Miljöpartiets

budgetmotion för 2025 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre – Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2023/24:2654 Sammanhållning i en svår tid https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sammanhallning-i-en-svar-tid_hb022654/

(S) Motion 2024/25:3199 Ett rikare och rättvisare Sverige https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ett-rikare-och-rattvisare-sverige_hc023199/

(S) Motion 2025/26:3551 Ny riktning för Sverige https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-riktning-for-sverige_hd023551/

(SD) Sverigedemokraterna Halland, 2024-09-13: "Ny debattartikel: Låga bränslepriser är här för att stanna" <https://www.sd.se/halland/ny-debattartikel-laga-branslepriser-ar-har-for-att-stanna/>

(V) Motion 2023/24:2385 Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/radda-valfarden-for-ett-tryggare-sverige_hb022385/

(V) Motion 2024/25:1924 För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt. Vänsterpartiets budgetmotion för 2025 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/for-ett-starkare-sverige-klimat-valfard-och_hc021924/

(V) Motion 2025/26:2792 En ny regering - För ett starkare och tryggare Sverige https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-ny-regering-for-ett-starkare-och-tryggare_hd022792/

Övrigt

Naturvårdsverket, 2025-12-16: "Inrikes transporter, utsläpp av växthusgaser" <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>

Proposition. Prop. 2021/22:84 Sänkt energiskatt på bensin och diesel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/sankt-energiskatt-pa-bensin-och-diesel_h90384/

Betänkande. Bet. 2021/22:SkU19 Sänkt energiskatt på bensin och diesel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/sankt-energiskatt-pa-bensin-och-diesel_h901sku19/

Proposition. Prop. 2021/22:221 Extra ändringsbudget för 2022 - Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel samt hantering av överskott av vaccindoser

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/extra-andringsbudget-for-2022-tillfalligt-sankt_h903221/

Betänkande. Bet. 2021/22:FiU39 Extra ändringsbudget för 2022 - Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel samt hantering av överskott av vaccindoser

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/extra-andringsbudget-for-2022-tillfalligt-sankt_h901fiu39/

Sänkt reduktionsplikt

Bakgrund

Vägtrafiken står för en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Omställningen av transportsektorn kräver i första hand effektivare transporter och elektrifiering. Men fossila drivmedel behöver också ersättas i de förbränningsmotorer som finns kvar. Reduktionsplikten är ett styrmedel som styr mot successivt minskade utsläpp från de drivmedel som säljs i Sverige, huvudsakligen genom inblandning av biodrivmedel. Ansvaret för genomförandet ligger på drivmedelsleverantörerna. Reduktionsplikten trädde i kraft i Sverige 2018 och har höjts årligen enligt en förutbestämd trappa för att utsläppen ska minska. En effekt av ökad inblandning av biodrivmedel, vid sidan av minskade utsläpp per såld enhet, är att priset på drivmedlet ökar vilket också påverkar volymen sålda drivmedel.

Reduktionsplikten är i sig inte ett tillräckligt styrmedel för vägtrafikens klimatomställning, och utan ytterligare åtgärder riskerar den att leda till en ohållbar efterfrågan på biodrivmedel, med risk för såväl liten klimatnytta som negativ påverkan på natur och ekosystem till följd av ohållbar markanvändning. Men i kombination med kraftfulla åtgärder för transporteffektivisering och elektrifiering är reduktionsplikten ett viktigt och välfungerande verktyg för att reducera utsläppen per enhet drivmedel samtidigt som drivmedelsanvändningen totalt sett minskar.

Redan regeringen Andersson beslutade 2021 om att reduktionsplikten skulle frysas vid 2022 års nivå i ett år, och alla riksdagspartier utom Miljöpartiet drev på olika sätt frågan om sänkta drivmedelspriser i valrörelsen.

Sänkningen av reduktionsplikten har skett utan att andra styrmedel har införts för att kompensera för de ökade utsläppen, och är ett av de mest klimatskadliga beslut som regeringen har fattat under mandatperioden.

Regeringens agerande

Sänkta drivmedelspriser var en fråga som alla Tidöpartier kampanjade mycket på redan i valrörelsen, och det fastslogs sedan i Tidöavtalet, dock nämndes inte reduktionsplikten explicit i avtalet, den omnämns först i regeringsförklaringen i oktober 2022: "*Reduktionsplikten sänks till EU:s lägstanivå den 1 januari 2024, och gäller under mandatperioden.*" I Tidösamarbetet är det Sverigedemokraterna som har drivit på för störst sänkning av reduktionsplikten, medan Liberalerna enligt medieuppgifter har velat se en något mindre sänkning.

I oktober 2023 lade regeringen fram en proposition om att sänka reduktionsplikten för bensin och diesel. Riksdagen röstade ja till propositionen i november 2023, och från och med den 1 januari 2024 sänktes reduktionsplikten till 6 procent för bensin och diesel, vilket är den miniminivå som EU tillåter i förnybartdirektivet. I mars 2025 lade regeringen fram ett förslag om en mindre höjning av reduktionsplikten från 6 till 10

procent för både bensin och diesel, samtidigt föreslogs el som drivmedel kunna inkluderas i beräkningen av reduktion. Ändringen röstades igenom av riksdagen i maj samma år, och började gälla den 1 juli 2025. Effekten av höjningen minskades dels av en samtida sänkning av skatten på bensin och diesel, dels av att regeringen samtidigt valde att inkludera el som drivmedel när utsläppsreduktionen beräknas. Det är i sig bra att inkludera el i reduktionsplikten eftersom el från förnybara källor är ett miljömässigt bättre drivmedel än biodrivmedel, men utan en kraftig höjning av reduktionsplikten blev effekten på faktiska utsläpp mycket liten.

Effekten har blivit att utsläppen i transportsektorn har ökat mycket kraftigt under mandatperioden, och Sverige ser ut att missa samtliga såväl nationella som EU-bundna klimatmål, till största delen till följd av just dessa beslut.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har varit drivande för sänkta drivmedelspriser och haft en slopad reduktionsplikt som prioriterad fråga i regeringssamarbetet.

De fyra oppositionspartierna har alla konsekvent motsatt sig sänkningen av reduktionsplikten i debatter och i omröstningen i Miljö- och jordbruksutskottet (2023-11-16) och i riksdagens kammare (2023-11-30) på regeringens proposition.

Centerpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har dock lagt fram olika förslag som i olika omfattning också skulle innebära utsläppsökningar. I samtliga fall bedöms dock de utsläppsökningarna som avsevärt mindre än resultatet av den sänkta reduktionsplikten.

Socialdemokraterna har istället för sänkt reduktionsplikt föreslagit "Sverigebränslet", som också skulle innebära en lägre inblandning av biodrivmedel och sänkta drivmedelspriser, och därmed höjda utsläpp jämfört med tidigare.

Centerpartiet har lagt fram andra positiva förslag för att kunna upprätthålla höga reduktionsnivåer, men också förslag för att sänka drivmedelspriserna bland annat genom bensincheckar riktade till boende på landsbygden.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet har motsatt sig sänkningen av reduktionsplikten utan att föreslå andra urholkningar av politiken för minskade utsläpp från drivmedel.

Vid omröstningen i Miljö- och jordbruksutskottet reserverade sig Centerpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet mot förslaget att sänka reduktionsplikten.

I omröstningen i riksdagen röstade Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och Sverigedemokraterna för regeringens förslag, och Centerpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet röstade emot.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anmälde 2024 regeringens hantering av reduktionsplikten till konstitutionsutskottet.

Alla oppositionspartier har under mandatperioden lagt fram olika förslag för att främja biodrivmedel, som komplement eller alternativ till reduktionsplikt. Dessa har dock inte bedömts kunna ersätta reduktionspliktens utsläppsminskande funktion, och bör betraktas som komplement och har därför inte utvärderats som alternativ till reduktionsplikt.

Se också granskningen av partiernas agerande kring sänkta bränsleskatter.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP och V

Stjälpt: SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Regeringsförklaringen 2022

<https://www.regeringen.se/tal/2022/10/regeringsforklaringen-den-18-oktober-2022/>

Artikel Svenska dagbladet, 2023-07-04: "Reduktionsplikten omstridd – kan slopas"

<https://www.svd.se/a/q18y6e/strid-om-reduktionsplikten-kan-slopas-2027>

Artikel Aftonbladet, 2023-04-13: "Ödesveckor väntar - nu inleds förhandlingar om reduktionsplikten"

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/wA45EG/sd-kalla-tidopartierna-forhandlar-om-reduktionsplikt>

Proposition 2023/24:28 Sänkning av reduktionsplikten för bensin och diesel

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2023/10/prop.-20232428>

Riksdagsskrivelse 2023/24:62 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksdagsskrivelse/riksdagsskrivelse-20232462_hb0k62/

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksdagsskrivelse/riksdagsskrivelse-20232462_hb0k62/

Proposition 2024/25:131 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/03/prop.-202425131>

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande. 2024/25: MJU17 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/nya-regler-for-datacenter-och-hallbara-branslen_hc01mju17/

Riksdagsskrivelse 2024/25:221 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksdagsskrivelse/riksdagsskrivelse-202425221_hc0k221/

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksdagsskrivelse/riksdagsskrivelse-202425221_hc0k221/

Naturvårdsverket, 2025-12-16: "Inrikes transporter, utsläpp av växthusgaser"
<https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>

Klimatpolitiska rådets rapport 2025 <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2025/03/klimatpolitiskaradetsrapport2025.pdf>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD, V) Omröstning i kammaren, 2023-11-30. Riksdagens protokoll 2023/24:39
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20232439-torsdagen-den-30-november_hb0939/

(C, MP, S, V) Reservationer. I bet. 2023/24: MJU5 Sänkning av reduktionsplikten för bensin och diesel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/sankning-av-reduktionsplikten-for-bensin-och_hb01mju5/

(MP, S, V) KU-anmälan. 2024/25:18 (321-2024/25) Granskning av regeringens beräkningar av reduktionspliktens effekter https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/ku-anmalan/granskning-av-regeringens-berakningar-av_hcaldnr321/

(C) Motion 2023/24:2743 Utgiftsområde 19 Regional utveckling
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-19-regional-utveckling_hb022743/

(C) Motion 2023/24:2766 Med anledning av prop. 2023/24:24 Sänkt skatt på bensin och diesel och sänkt skatt på jordbruksdiesel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20232424-sankt-skatt-pa_hb022766/

(S) Motion 2023/24:2781 Med anledning av prop. 2023/24:28 Sänkning av reduktionsplikten för bensin och diesel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20232428-sankning-av_hb022761/

(SD) Artikel Tidningen näringslivet, 2023-03-23: "SD pressar på om sänkt reduktionsplikt" <https://www.tn.se/article/27198/sd-pressar-pa-om-sankt-reduktionsplikt/>

(SD) Artikel Aftonbladet, 2023-04-13: "Ödesveckor väntar – nu inleds förhandlingar om reduktionsplikten" <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/wA45EG/sd-kalla-tidopartierna-forhandlar-om-reduktionsplikt>

(SD) Artikel Svenska dagbladet, 2023-07-04: "Reduktionsplikten omstridd – kan slopas" <https://www.svd.se/a/q18y6e/strid-om-reduktionsplikten-kan-slopas-2027>

(SD) Artikel Göteborgs-posten, 2024-08-29: "Så gick det till när regeringen kovände om reduktionsplikten" <https://www.gp.se/politik/sa-gick-det-till-nar-regeringen-kovande-om-reduktionsplikten.d0db0564-e1f1-493b-8253-907c05cc2c1c>

Övrigt

Riksrevisionens granskningsrapport. RiR 2023:13, Reduktionsplikten – risker för genomförande och effektivitet

<https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2023/reduktionsplikten---risker-for-genomforande-och-effektivitet.html#h-6Slutsatserochrekommendationer>

2030-sekretariatets sammanställning av remissvar på promemorian Hållbarhetskriterier för vissa bränslen och en ny reduktionsplikt, 2024-11-14: "Ändrad reduktionsplikt – remissvar sammanställda" <https://www.2030sekretariatet.se/wp-content/uploads/2024/11/Reduktionsplikten-remissvar-sammanstallda-2030sekretariatet.pdf>

Lagstiftning och myndigheter

Förordning (2018:195) om reduktion av växthusgasutsläpp från vissa fossila drivmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2018195-om-reduktion-av_sfs-2018-195/

Lag (2017:1201) om reduktion av växthusgasutsläpp från bensin och diesel <https://lagen.nu/2017:1201>

Statens energimyndighets föreskrifter (STEMFS 2018:2) om reduktion av växthusgasutsläpp från vissa fossila drivmedel https://www.energimyndigheten.se/4aded0/globalassets/om-oss/foreskrifter/stemfs-2018-2_konsoliderade-2021-9-3.pdf

Eu-direktiv 2009/30/EG. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32023L2413>

EU-direktiv 2023/2413. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om

upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32023L2413>

Energimyndigheten, 2025-07-01: "Reduktionsplikt"

<https://www.energimyndigheten.se/klimat/transporter/reduktionsplikt/>

Naturskyddsföreningens remissvar

Naturskyddsföreningens yttrande. 2024-11-08, Yttrande över promemorian Hållbarhetskriterier för vissa bränslen och en ny reduktionsplikt

<https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2024/11/Yttrande-Hallbarhetskrit-redplikt-Naturskyddsf-2024.pdf>

Naturskyddsföreningens remissvar. 2023-08-23, Remissvar på promemorian Sänkning av reduktionsplikten för bensin och diesel

https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2023/08/28144257/33073_30363c6b335d019.pdf

Avskaffad flygskatt

Bakgrund

Flyget står för en väsentlig del av Sveriges klimat- och miljöpåverkan. Koldioxidutsläppen från de resor som sker inom EU ingår nu i EU:s utsläppshandel ETS. Höghöjdseffekten som står för ca. hälften av flygets klimatpåverkan är dock helt obeskattad. Även utsläppen från flyg med destinationer utanför EU är obeskattade. Detta motiverar en svensk flygskatt.

Flygskatt finns i många länder, som har infört skatten både tidigare och senare än Sverige. Ofta har skatten införts av miljöskäl, men även för att täcka andra samhällskostnader. Storbritannien införde flygskatt redan 1994 för stora flygplan och utvidgade år 2013 skatten till att även gälla mindre privatflyg. Portugal införde flygskatt år 2021 och har sedan dess utvecklat miljöstyrningen. Andra exempel på länder med flygskatt är Norge, Danmark, Tyskland, Frankrike och Italien.

En svensk flygskatt med syfte att sänka klimatpåverkan infördes år 2018. Skatten omfattade alla avresor med flyg och varierade med resans längd (inrikes/inom EU 60 kr, medeldistans 250 kr och långdistans 400 kr). Lagen röstades igenom av regeringen Löfven I (S+MP). Frågan har varit starkt politiskt laddad och det har utfärdats politiska löften såväl om att höja skatten som att avskaffa flygskatten.

Regeringens agerande

Flygskatten nämndes inte i Tidöavtalet. Det var först 2024 som regeringen lyfte frågan om skattens avskaffande, vilket förvånade vissa bedömare eftersom bland annat Moderaterna varit kritiska till skatten.

I april 2024 sändes en promemoria från Finansdepartementet ut på remiss, som underlag för budgetarbetet. Promemorian föreslog en halvering av flygskatten. Remissinstanserna gav blandade reaktioner på utformningen. Promemorians förslag på halvering kritiserades av bland annat branschföreningarna Transportföretagen Flyg, Svenska regionala flygplatser och International Air Transport Association (IATA) för att vara otillräcklig och ett totalt avskaffande efterfrågades. Andra remissinstanser så som Naturvårdsverket, Chalmers och Världsnaturfonden bedömde tvärtom att flygskatten borde vara högre för att internalisera flygets miljökostnader.

I budgetpropositionen för år 2025 gick regeringen längre än i sitt tidigare förslag om halvering och föreslog då att flygskatten skulle avskaffas helt från 1 juli 2025. Förslaget fastställdes i rambeslutet för budgeten. Rambeslutet röstades igenom av regeringspartierna Kristdemokraterna, Liberalerna och Moderaterna.

Regeringens betyg

Röd.

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har ingått i ett budgetsamarbete under mandatperioden och röstade med regeringen för att avskaffa flygskatten.

Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslog i sina budgetmotioner för år 2025 att flygskatten skulle bibehållas på samma intäktsnivå. För 2026 var det bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet som föreslog att flygskatten skulle återinföras.

Socialdemokraterna accepterade regeringens slopande av flygskatten då inte heller partiets budgetmotion för 2025 innehöll någon flygskatt.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Tidöavtalet, 2022. <https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf>

Artikel. Dagens Nyheter, 2024-09-03. "Tomas Ramberg: Slopad flygskatt kommer oväntat sent." <https://www.dn.se/sverige/tomas-ramberg-slopad-flygskatt-kommer-ovantat-sent/>

Finansdepartementets promemoria. Fi 2024/01009. "Sänkt flygskatt". <https://www.regeringen.se/contentassets/53a878f6f4054384bb43e74ffd93b19b/sankt-flygskatt.pdf>

Remiss av promemorian "Sänkt flygskatt". 2024-04-22. <https://www.regeringen.se/remisser/2024/04/remiss-av-promemorian-sankt-flygskatt/>

Transportföretagen, 2024. Remissvar: Avskaffa flygskatten – halvering räcker inte. <https://www.transportforetagen.se/nyhetslista/2024/juni/battre-med-avskaffad-flygskatt---men-forslag-pa-minskning-ar-ett-steg-i-ratt-riktning/>

Transportföretagen, 2026. "Slut på flygskammen: avskaffa flygskatten". <https://www.transportforetagen.se/arkiv/slut-pa-flygskammen-avskaffa-flygskatten/>

Svenska regionala flygplatser, 2024. Remissvar: Sänkt flygskatt. <https://www.regeringen.se/contentassets/2987dca28eba449884cd84daf98f9110/svenska-regionala-flygplatser.pdf>

International Air Transport Association, 2024. Remissvar: Sänkt flygskatt. <https://www.regeringen.se/contentassets/2987dca28eba449884cd84daf98f9110/international-air-transport-association.pdf>

Naturvårdsverket, 2024. Yttrande över promemorian Sänkt flygskatt (Fi2024/01009).
<https://www.regeringen.se/contentassets/2987dca28eba449884cd84daf98f9110/naturvardsverket.pdf>

Chalmers, 2024. Remissvar på promemorian Sänkt flygskatt.
<https://www.regeringen.se/contentassets/2987dca28eba449884cd84daf98f9110/chalmers-tekniska-hogskola.pdf>

Världsnaturfonden WWF, 2024. Remissvar angående promemorian Sänkt flygskatt.
<https://www.regeringen.se/contentassets/2987dca28eba449884cd84daf98f9110/varldsnaturfonden.pdf>

Proposition 2024/25:1. Budgetpropositionen för 2025.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2025_hc031/

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU1. Statens budget 2025- Rambeslutet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/statens-budget-2025-rambeslutet_hc01fiu1/

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2024/25:2962 Ny kraft för Sverige – Centerpartiets budgetmotion för 2025.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-kraft-for-sverige-centerpartiets-budgetmotion_hc022962/

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning - Miljöpartiets budgetmotion för 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre - Miljöpartiets budgetmotion för 2026. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2024/25:3199 Ett rikare och rättvisare Sverige.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ett-rikare-och-rattvisare-sverige_hc023199/

(S) Motion 2024/25:3415 Med anledning av prop. 2024/25:100 2025 års ekonomiska vårproposition. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425100-2025-ars_hc023415/

(SD) Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU1. Statens budget 2025 - Rambeslutet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/statens-budget-2025-rambeslutet_hc01fiu1/

(V) Motion 2024/25:1924 För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt. Vänsterpartiets budgetmotion för 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/for-ett-starkare-sverige-klimat-valfard-och_hc021924/

(V) Motion 2025/26:2792 En ny regering - För ett starkare och tryggare Sverige.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-ny-regering-for-ett-starkare-och-tryggare_hd022792/

Övrigt

Naturskyddsföreningen, 2024. "Vanliga frågor om flygets klimatpåverkan."
<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/hur-paverkar-flygresor-klimatet/>

FCC Aviation, 2026. "Aviation Tax and Emission Regulations".
<https://www.fccaviation.com/regulation>

Lag (2017:1200) om skatt på flygresor. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20171200-om-skatt-pa-flygresor_sfs-2017-1200/

Miljöpartiet, 2026. "Trafik". <https://www.mp.se/politik/trafik/>

Artikel. Dagens Industri, 2018-05-30. "M-löfte: Vi kommer ta bort flygskatten".
<https://www.di.se/nyheter/m-lofte-vi-kommer-ta-bort-flygskatten/>

Sveriges användande av EU:s sociala klimatfond

Bakgrund

EU:s nya utsläppshandelssystem ETS2 omfattar vägtransporter, byggnader och mindre industrier. Se även underlaget till granskningen av införandet av EU:s nya utsläppshandelssystem ETS2 i denna bilaga för bakgrund om och granskning av regeringens agerande kopplat till ETS2.

Utsläppshandelssystemet väntas generera betydande intäkter till medlemsländerna, men en viss andel av intäkterna ska finansiera den EU-gemensamma sociala klimatfonden. Syftet med fonden är att till och med år 2032 stödja utsatta hushåll och småföretag i deras omställning till fossilfrihet och energieffektivitet. För att få ta del av sin andel av fonden måste varje medlemsstat lämna in en nationell social klimatplan till EU-kommissionen, vilken ska beskriva de åtgärder och investeringar som avses finansieras med fondens medel. Medlemsstaten måste också medfinansiera minst 25 procent av investeringarnas totala kostnader. Om Sverige håller sig till den miniminivån för egeninsats innebär det ett årligt belopp på 800 miljoner kronor för åtgärderna i Sveriges sociala klimatplan.⁴

Regeringens agerande

Regeringen gav Naturvårdsverket huvudsakligt ansvar för uppdraget att utforma en riktad elbilspremie som skulle finansieras av EU:s sociala klimatfond.

Naturvårdsverkets presenterade i maj 2025 förslag på att betala ut stöd månadsvis för köp eller leasing av en ny eller begagnad elbil. Premien ska enbart betalas ut till hushåll som både har en inkomst på högst 80 procent av Sveriges medelinkomst, samt antingen bor i landsbygdskommun eller i område med begränsad tillgång till kollektivtrafik. Myndigheten bedömer att dessa urvalskriterier innebär att cirka 770 000 hushåll skulle vara berättigade premien.

Regeringen lämnade in Naturvårdsverkets förslag, med några smärre budgettekniska justeringar⁴, till EU-kommissionen i juni 2025. I oktober 2025 genomförde regeringen vissa ändringar, kompletteringar och förtydliganden i planen efter kommissionens synpunkter. Sveriges plan godkändes av kommissionen i december 2025.

Regeringens plan är att med den sociala klimatfonden och egeninsatsen kunna ge stöd till köp eller leasing av elbil i mellan 97 000 och 116 000 hushåll innan slutet av år 2032. Elbilspremien träder i kraft den 18 mars 2026.

I samband med förhandlingarna av EU:s klimatmål för 2040 beslutade ministerrådet, europaparlamentet och kommissionen om att senarelägga införandet av ETS2 ett år, till 2028. Det återstår att se vilka effekter senareläggningen får för den sociala

⁴ Detta enligt tillgänglig information i december 2025. Det har i skrivande stund inte aviserats hur förändringarna i ETS2 som beslutades i december 2025 kommer att påverka Sveriges andel av den sociala klimatfonden.

klimatfonden och storleken på Sveriges andel av fonden. Sveriges regeringsföreträdare krävde inte explicit en senareläggning av ETS2 i förhandlingen om 2040-målet, men den övergripande svenska hållningen var att det behövs ett "realistiskt genomförande" för att nå EU:s klimatmål.

Naturskyddsföreningen menar att beslutet om Sveriges användning av den sociala klimatfonden är bra på grund av sitt fokus på rättvisa i klimatomställningen och möjligheter för hushåll med lägre inkomster och boende på landsbygden att köpa eller leasa elbil. Föreningen menar dock att beslutet är långt ifrån tillräckligt och behöver kompletteras av flertalet åtgärder som tillsammans ställer om och markant minskar utsläppen från transportsektorn. Denna bedömning delas av många remissinstanser till förslaget. Likaså menar Naturskyddsföreningen och flertalet andra remissinstanser att regeringen bör öka egenfinansieringen för att kunna nå en större andel av de stödberättigade 770 000 hushåll som på grund av inkomstnivå och avstånd till kollektivtrafik har svårt att på egen hand ställa om sina transporter när utsläppshandelssystemet höjer drivmedelspriserna.

Regeringens betyg

Grön

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Samarbetspartiet Sverigedemokraterna har i riksdagen kritiserat ETS2 och den sociala klimatfonden innan regeringen presenterade förslaget om elbilspremien. Partiets företrädare har därefter inte agerat vare sig för eller emot förslaget om premien.

Centerpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna har agerat för ett ambitiöst genomförande av Sveriges sociala klimatplan genom skriftliga frågor till Klimat- och miljöministern efter att regeringen presenterat sin plan. Vänsterpartiet har gjort detsamma genom en reservation till regeringens klimathandlingsplan i Miljö- och jordbruksutskottet under den första halvan av mandatperioden.

Bland oppositionspartierna har både Socialdemokraterna och Miljöpartiet i sina budgetmotioner för 2026 lagt förslag om utökad egenfinansiering för att fler av de berättigade hushållen ska kunna ta del av elbilspremien som finansieras av EU:s sociala klimatfond. Centerpartiet föreslår ett annat och utökad ekonomiskt stöd för köp eller leasing av elbil i deras budgetmotion för 2026. Vänsterpartiet har i deras budgetmotion för 2025 lagt ett förslag om ett separat ekonomiskt stöd för inköp av elbilar och lägger samma summa pengar som regeringen för elbilspremien i sin budgetmotion för 2026.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: C, MP och S

Källor och underlag

Regeringens agerande

Sveriges sociala klimatplan med ändringar, 2025-10-23

https://www.regeringen.se/contentassets/448599b45c1e4ad5bd02ce191a006520/kn2024_02628-andring-i-sveriges-sociala-klimatplan.pdf

Delredovisning II av regeringsuppdrag om att ta fram underlag till Sveriges sociala klimatplan, 2025-05-28

<https://www.naturvardsverket.se/49c319/contentassets/8aa8313605184d1ebfe94beb5c96120b/delredovisning-2-regeringsuppdrag-om-sveriges-sociala-klimatplan-och-genomforandeatgarder.pdf>

Budgetpropositionen för 2026. Prop. 2025/26:1 Utgiftsområde 20 – Klimat, miljö och natur

<https://www.regeringen.se/contentassets/3416d1df56ae4fcaacf03ecd8ed81ab1/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur/>

Svar på skriftlig fråga. 2025/26:247 "Elbilspremiens finansiering" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/elbilspremiens-finansiering_hd11247/

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-06-26:
"Regeringen lämnar förslag till EU angående ny elbilspremie"

<https://regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/regeringen-lamnar-forslag-till-eu-angaende-ny-elbilspremie/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-12-11: "EU godkänner Sveriges sociala klimatplan"

https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/12/eu-godkanner-sveriges-sociala-klimatplan/?mtm_campaign=Pressmeddelande&mtm_source=Pressmeddelande&mtm_medium=email

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-12-18: "Ny riktad elbilspremie med start i mars"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/12/ny-riktad-elbilspremie-med-start-i-mars/>

Pressmeddelande från Europeiska unionens råd, 2025-12-10: "2040 climate target: Council and Parliament agree on a 90% emissions reduction"

https://r.newsletter.consilium.europa.eu/mk/mr/sh/1t6AVsd2XFnIGNT6nsRucUkT5irsqE/_RGMixxYTzEr

Faktapromemoria. 2024/25:FPM65 Förordning om revidering av europeiska klimatlagen med nytt klimatmål för EU till 2040

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/forordning-om-revidering-av-europeiska-klimatlagen_hc06fpm65/

Rapport från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-10-22.

Remissammanställning: Naturvårdsverkets förslag till förordning om elbilspremie i rapporten med underlag till Sveriges sociala klimatplan

<https://www.regeringen.se/rapporter/2025/10/remissammanstallning-av-naturvardsverkets-forslag-till-forordning-om-elbilspremie-i-rapporten-med-underlag-till-sveriges-sociala-klimatplan/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Skriftlig fråga. 2024/25:972 "Tidsplanen för den nya elbilsbonusen" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/tidsplanen-for-den-nya-elbilsbonusen_hc11972/

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(MP) Skriftlig fråga. 2024/25:12 "Rätt till medel ur EU:s sociala klimatfond" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/ratt-till-medel-ur-eus-sociala-klimatfond_hc1112/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre – Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2025/26:3551 Ny riktning för Sverige https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-riktning-for-sverige_hd023551/

(S) Skriftlig fråga. 2025/26:247 "Elbilspremiens finansiering" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/elbilspremiens-finansiering_hd11247/

(SD) Riksdagens protokoll. Prot. 2024/25:10, onsdagen den 25 september 2024 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242510-onsdagen-den-25-september_hc0910/html/

(V) Reservation. I bet. 2023/24:MJU15 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/reservation/i-bet-2023-24-mju15-regeringens-klimathandlingsplan-hela-vaegen-till-nettonoll/>

[lagar/dokument/betankande/regeringens-klimathandlingsplan-hela-vagen-till_hb01mju15/](#)

(V) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande. 2024/25: MJU1 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hc01mju1/

(V) Motion 2025/26:3173 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hd023173/

Stoppad reformering av reseavdraget

Bakgrund

Reseavdraget är ett skatteavdrag för resor till och från arbetet. Villkoren för avdraget är olika beroende på vilket transportmedel som används. För resor under år 2026 gäller exempelvis följande avdrag: egen bil 25 kronor per mil, cykel 350 kronor per år, för flyg gäller motsvarande billigaste biljettpriset och för kollektivtrafik gäller faktiska biljettpriset. Det nuvarande systemet för reseavdrag har under många år kritiserats för att särskilt uppmuntra bilresande och därmed öka transportsektorns miljö- och klimatpåverkan och försvåra omställningen. Avdraget har också kritiserats för att det gynnar män mer än kvinnor, höginkomsttagare mer än låginkomsttagare och för att det svårkontrollerade avdraget leder till mycket omfattande skattefusk.

År 2017 tillsatte regeringen Löfven I (S+MP) Reseavdragskommittén med uppdrag att "undersöka hur systemet för avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats bör omarbetas för att på ett bättre sätt gynna resor med låga utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar och samtidigt vara enklare än nuvarande system att tillämpa, administrera och kontrollera". Kommittén lämnade sitt betänkande 2019. I betänkandet konstaterar kommittén att det nuvarande systemet innehåller stort utrymme för skattefel. Skatteverket bedömde att hälften av avdragen innehåller skattefel med 1,75 miljarder i årlig förlust av skattepengar, särskilt gällande beräkning av avstånd och tidsvinst för arbetsresor med bil. Vidare uppskattades att 90 procent av avdragen görs av bilpendlare. Kommittén rekommenderade att avskaffa det befintliga kostnadsbaserade reseavdraget och ersätta det med en avståndsbaserad och färdmedelsneutral beräkningsmodell med en skattereduktion som är oberoende av inkomst. Det nya systemet förväntades bidra till en miljö- och klimatomställning av transportsektorn där fler uppmuntras att åka kollektivt samtidigt som incitamenten för bilpendling minskas.

2022 lade regeringen Andersson (S) en proposition om en reformering av reseavdraget som utgick från Reseavdragskommitténs tidigare förslag. Samtliga riksdagspartier, utom SD, röstade i juni 2022 ja till propositionen. Det reformerade reseavdraget skulle träda i kraft år 2023.

Regeringens agerande

I oktober 2022 presenterades promemorian Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor med bil (Fi2022/02813) från Finansdepartementet som redogjorde för att Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna hade kommit överens om att reseavdraget i sin nuvarande form skulle behållas, vilket innebar att den nya modellen för skattelättnad för arbetsresor inte skulle införas.

Det framkommer inte vare sig vem som utarbetat promemorian eller hur direktiven sett ut. Promemorian sammanfattas på följande sätt: "Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna har kommit överens om att reseavdraget i sin nuvarande form ska behållas. Det innebär att den nya modellen för skattelättnad för arbetsresor som ska träda i kraft vid årsskiftet inte ska införas. Parterna har även kommit överens om att de schablonbelopp som får dras av förkostnader för arbetsresor med egen bil eller förmånsbil ska höjas för att bättre motsvara de faktiska kostnaderna. För arbetsresor med förmånsbil som drivs med elektricitet ska dock inga ändringar göras i förhållande till dagens regler. En promemoria med förslag om överenskomna lagändringar har därför tagits fram inom Finansdepartementet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023."

Den 20 oktober skickades promemorian ut på remiss, remissinstanserna fick endast tio dagar på sig att besvara remissen. Det är mycket kort tid, i normala fall brukar remissinstanserna ges cirka tre månader för att besvara en remiss. Flera remissinstanser så som Ekonomistyrningsverket, forskningsrådet Formas, LO och Konjunkturinstitutet lyfter fördelarna med att istället införa den av riksdagen tidigare beslutade reformeringen av reseavdraget.

I november 2022 lade regeringen fram en proposition (prop. 2022/23:18) om att bibehålla reseavdraget i sin befintliga form. Dessutom föreslogs det schablonbelopp som bilpendlare räknar per mil höjas från 18,50 till 25 kronor. Det formella beslutet togs vid antagandet av budgeten för 2023.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna stod tillsammans med regeringspartierna bakom promemorian om att inte reformera reseavdraget. Partiet har även röstat för att bibehålla det befintliga reseavdraget och att höja milersättningen för bil.

År 2022 lade Socialdemokraterna en följdmotion till den nuvarande regeringens proposition om att inte reformera utan behålla reseavdraget. Motionen förespråkar att införa den av riksdagen tidigare beslutade reformen. Även Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet lade följdmotioner som förespråkade att i stället införa den av riksdagen tidigare beslutade reformen.

Centerpartiet har även senare under mandatperioden återkommande förespråkade ett färdmedelsneutralt och avståndsberoende reseavdrag, bland annat i partiets budgetmotioner för 2024 och 2025 och i en motion år 2025 av partiets ekonomisk-politiska talesperson Martin Ådahl. Miljöpartiet har kontinuerligt förespråkade en reseavdragsreform, exempelvis i partiets budgetmotioner för år 2025 och 2026 och i en motion angående regeringens klimathandlingsplan undertecknad av partiledaren

Daniel Helldén. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen visat stöd för ett reformerat reseavdrag, bland annat i en partimotion undertecknad av partiledaren Nooshi Dadgostar år 2025 och i partiets budgetmotioner för 2025 och 2026.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: C, MP och V

Källor och underlag

Regeringens agerande

Finansdepartementets promemoria Fi2022/02813. Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor med bil. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2022/10/bibehallet-reseavdrag-med-vissa-forstarkningar-for-arbetsresor-med-bil/>

Remiss från Finansdepartementet, 2022. Promemorian Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor med bil.

<https://www.regeringen.se/remisser/2022/10/remiss-av-promemorian-bibehallet-reseavdrag-med-vissa-forstarkningar-for-arbetsresor-med-bil/>

Proposition 2022/23:18. Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor, tjänsteresor och hemresor. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2022/11/prop.-20222318>

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU1 Statens budget 2023 – Rambeslutet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/statens-budget-2023-rambeslutet_ha01fiu1/

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2022/23:2290 Med anledning av prop. 2022/23:18 Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor, tjänsteresor och hemresor.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20222318-bibehallet_ha022290/

(C) Motion 2025/26:3839 Med anledning av prop. 2025/26:31 Ytterligare höjd beloppsgrens vid avdrag för resor till och från arbetet.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20252631-ytterligare-hojd_hd023839/

(C) Motion 2023/24:2733 Centerpartiets budgetmotion 2024.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2024_hb022733/

(C) Motion 2024/25:2962 Ny kraft för Sverige – Centerpartiets budgetmotion för 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-kraft-for-sverige-centerpartiets-budgetmotion_hc022962/

(MP) Motion 2022/23:2294 Med anledning av prop. 2022/23:18 Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor, tjänsteresor och hemresor. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20222318-bibehallet_ha022294/

(MP) Motion 2023/24:2819 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022819/

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning - Miljöpartiets budgetmotion för 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre - Miljöpartiets budgetmotion för 2026. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2022/23:2288 Med anledning av prop. 2022/23:18 Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor, tjänsteresor och hemresor. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20222318-bibehallet_ha022288/

(SD) Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU1 Statens budget 2023 – Rambeslutet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/statens-budget-2023-rambeslutet_ha01fiu1/

(V) Motion 2022/23:2286 Med anledning av prop. 2022/23:18 Bibehållet reseavdrag med vissa förstärkningar för arbetsresor, tjänsteresor och hemresor. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20222318-bibehallet_ha022286/

(V) Motion 2025/26:2780 Transporteffektivt och hållbart samhälle. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/transporteffektivt-och-hallbart-samhalle_hd022780/

(V) Motion 2024/25:1924 För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt. Vänsterpartiets budgetmotion för 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/for-ett-starkare-sverige-klimat-valfard-och_hc021924/

(V) Motion 2025/26:2792 En ny regering - För ett starkare och tryggare Sverige.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-ny-regering-for-ett-starkare-och-tryggare_hd022792/

Övrigt

Kommittédirektiv, Dir. 2017:134. Ett förändrat reseavdragssystem.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2017/12/dir.-2017134>

Proposition 2021/22:228 Skattelättnad för arbetsresor – ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/skattelattnad-for-arbetsresor-ett-enklare-och_h903228/

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU29. Skattelättnad för arbetsresor – ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/skattelattnad-for-arbetsresor-ett-enklare-och_h901sku29/

Reseavdragskommittén. SOU 2019:36. Skattelättnad för arbetsresor – En avståndsbaserad och färdmedelsneutral skattereduktion för längre arbetsresor.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/06/sou-201936/>

Skatteverket, 2026. Beräkna ditt reseavdrag.
<https://www.skatteverket.se/privat/skatter/bilochtrafik/avdragforresortillochfranarbete/beraknadittreseavdrag/beraknadittreseavdrag.4.515a6be615c637b9aa410f71.html>

Svensk kollektivtrafik, 2019. PM Förslag till reformerat reseavdrag.

Naturskyddsföreningen, 2015. Youtube. "Det trippeldumma reseavdraget".
<https://www.youtube.com/watch?v=9vMTUHH8VDc>

Debattartikel. 2030-sekretariatet och dess samarbetspartners. Dagen Samhälle, 2022-01-21. "Avskaffa reseavdraget som gynnar bilpendling före kollektivtrafik".
<https://www.dagenssamhalle.se/opinion/debatt/avskaffa-reseavdraget-som-gynnar-bilpendling-fore-kollektivtrafik/>

Slopade stadsmiljöavtal

Bakgrund

Stadsmiljöavtal är ekonomiskt stöd som kommuner och regioner kan söka för att utveckla stadsmiljön. Åtgärderna ska syfta till att gynna hållbar gods- och persontrafik, vilket främst sker genom att främja transporter till fots, med cykel och kollektivtrafik, men även effektiva godstransporter. Målet är att bidra till hållbar omställning, minskad klimatpåverkan samt förbättrad lokal livsmiljö. En förutsättning för att öka andelen hållbara färdmedel är att nödvändig infrastruktur byggs ut, vilket medför avsevärda kostnader om den ska bli av riktigt hög kvalitet. Därför kan kommuner och regioner ansöka om statlig medfinansiering i form av stadsmiljöavtal. Stadsmiljöavtal lanserades år 2014 i den rödgröna (S+MP) regeringens budgetproposition för år 2015. Trafikverket fick i uppdrag att ta fram ett lämpligt ramverk för utformningen. Sedan år 2015 är stadsmiljöavtalet formaliserat i en särskild förordning (2015:579). Därefter har stadsmiljöavtal delats ut löpande och finns även med i nationell plan för transportinfrastruktur för år 2022–2033.

Trafikverket utvärderade stadsmiljöavtalen år 2023. Utvärderingen visade att avtalen hade beviljats till både små och stora kommuner spridda över landet. Avtalen förväntas resultera i 270 kilometer cykelinfrastruktur, 15 kilometer bussinfrastruktur och 21 kilometer spårvägsinfrastruktur samt cirka 550 hastighetssäkrade gång- och cykelpassager. Trafikverket bedömer att avtalen bidragit till ett mer hållbart resande och att avvecklingen av avtalen gör att omställningen riskerar att tappa fart. Trafikverket anser därför att statligt stöd till kommuner i syfte att driva på utvecklingen av hållbara och aktiva transporter i städer är fortsatt angeläget.

Regeringens agerande

Regeringen Kristersson föreslog i budgetpropositionen för år 2024 att stadsmiljöavtalen ska fasas ut. Befintliga avtal får fullföljas men inga nya projekt ska medfinansieras. Regeringen har inte återtagit stadsmiljöavtalen i sina senare budgetar eller presenterat något liknande riktat system som ersättning utan nu finns enbart generella medel för infrastruktur i nationell plan där städernas infrastruktur för gång, cykel och kollektivtrafik sällan erhåller medel.

Infrastrukturminister Andreas Carlson (KD) företräder regeringen i frågan. År 2023 genomfördes en interpellationsdebatt om stadsmiljöavtalen. Där argumenterade ministern för avvecklingen med argumentet att det frigör utrymme till andra statliga satsningar.

Vidare uttalade ministern i media år 2024 att det inte bör åligga staten att finansiera kollektivtrafik i kommuner och regioner. Samtidigt uttryckte han att bilberoende inte är ett problem i sig och att kollektivtrafik inte bör konkurrera ut andra transportmedel.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har under mandatperioden ingått i ett budgetsamarbete med regeringen, partiet har röstat för utfasningen av stadsmiljöavtalen i regeringens budget. Partiets ledamot i Trafikutskottet Thomas Morell har, innan beslutet om avvecklingen av avtalen, lagt motioner om att istället rikta avtalen till satsningar på vägar.

Centerpartiet har visat stöd för stadsmiljöavtalen i media. År 2023 uttalade partiledaren Muharrem Demirok att den nuvarande regeringen brister i sitt agerande och riktade kritik med argumentet att avvecklade stadsmiljöavtal bromsar kollektivtrafikens tillväxtpotentialer. Centerpartiet har däremot inte med stadsmiljöavtal i sina budgetmotioner.

Miljöpartiet har återkommande lagt motioner som förespråkar stadsmiljöavtal, exempelvis av partiledaren Märta Stenevi, partiets representant i Trafikutskottet Linus Lakso och av partiledaren Daniel Helldén. Miljöpartiet har även budgeterat för stadsmiljöavtal i sina budgetmotioner för 2024, 2025 och 2026.

År 2023 ställde Socialdemokraternas riksdagsledamot Matilda Ernkrans en interpellation till regeringen där nedskärningen av det statliga stödet ifrågasattes med hänvisning till att det bromsar arbetet för hållbara städer. 2024 lade partiets representant i Miljö- och jordbruksutskottet Anna-Caren Säterberg en motion som förespråkade stadsmiljöavtal, med anledning av regeringens klimathandlingsplan. Partiets representanter i Trafikutskottet, har vid flera tillfällen lagt motioner som förespråkar stadsmiljöavtal. Socialdemokraterna har däremot inte med stadsmiljöavtal i sina budgetmotioner.

Vänsterpartiet har lagt flera motioner som förespråkar stadsmiljöavtal, exempelvis av partiets ledamot i Trafikutskottet Malin Östh, ledamoten i Miljö- och jordbruksutskottet Kajsa Fredholm och av partiledaren Nooshi Dadgostar. Partiet förespråkar även stadsmiljöavtal i sina budgetmotioner för 2024, 2025 och 2026.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP, V

Stjälpt: SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Budgetproposition. Prop. 2023/24:1 Budgetpropositionen för 2024

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2023/09/prop.-2023241>

Interpellationsdebatt. 2023-10-20, Stadsmiljöavtalens inverkan på bussarna i Örebro
https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/stadsmiljoavtalens-inverkan-pa-bussarna-i-orebro_hb1067/

Artikel. SVT, 2024-04-28: "Ministern om den dyra kollektivtrafiken: 'Inte regeringens ansvar'" <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ministern-om-den-dyra-kollektivtrafiken-inte-regeringens-ansvar>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(MP) Motion 2023/24:2689 Det gröna framtidsbygget
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/det-grona-framtidsbygget_hb022689/

(MP) Motion 2024/25:3235 Med anledning av prop. 2024/25:28 Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20242528-vagen-till-en_hc023235/

(MP) Motion 2023/24:2819 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022819/

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning – Miljöpartiets budgetmotion för 2025 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre – Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Motion 2023/24:2817 med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022817/

(S) Motion 2023/24:2625 Utgiftsområde 22 Kommunikationer
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-22-kommunikationer_hb022625/

(S) Motion 2025/26:3653 Transportpolitik för Sveriges trygghet, konkurrenskraft och jämlikhet https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/transportpolitik-for-sveriges-trygghet_hd023653/

(SD) Motion 2022/23:1014 Ett konkurrenskraftigt svenskt väginfrastruktursystem
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ett-konkurrenskraftigt-svenskt_ha021014/

(SD) Motion 2023/24:414 Ett konkurrenskraftigt svenskt väginfrastruktursystem
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ett-konkurrenskraftigt-svenskt_hb02414/

(V) Motion 2024/25:3234 med anledning av prop. 2024/25:28 Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20242528-vagen-till-en_hc023234/

(V) Motion 2023/24:2815 med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022815/

(V) Motion 2025/26:2780 Transporteffektivt och hållbart samhälle
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/transporteffektivt-och-hallbart-samhalle_hd022780/

(V) Motion 2023/24:2326 Utgiftsområde 22 Kommunikationer
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-22-kommunikationer_hb022326/

(V) Motion 2024/25:1911 Utgiftsområde 22 Kommunikationer
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-22-kommunikationer_hc021911/

(V) Motion 2025/26:3175 Utgiftsområde 22 Kommunikationer
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-22-kommunikationer_hd023175/

Övrigt

Trafikverket, 2025-06-13: "Ansök om bidrag för hållbara stadsmiljöer - stadsmiljöavtal"
<https://bransch.trafikverket.se/tjanster/ansok-om/ansok-om-bidrag/statligt-stod-for-hallbara-stadsmiljoer---stadsmiljoavtal/>

Trafikverket, 2025-06-12: "Utvärdering av stadsmiljöavtal visar på positiva effekter"
<https://bransch.trafikverket.se/om-oss/aktuellt-for-dig-i-branschen3/aktuellt-for-dig-i-branschen/2025/2025-06/utvardering-av-stadsmiljoavtal-visar-pa-positiva-effekter/>

Budgetproposition. Prop. 2014/15:1 Budgetpropositionen för 2015
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2014/10/prop.-2014151/>

Regeringsuppdrag från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2015-01-09.
N2015/532/TS, Uppdrag att ta fram förslag till ramverk för stadsmiljöavtal med fokus på hållbara transporter i städer

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2015/01/n2015532ts/>

Förordning 2015:579 om stöd för att främja hållbara stadsmiljöer

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2015579-om-stod-for-att-framja_sfs-2015-579/

Trafikverket, 2023-12-12: "Nationell plan 2022–2023"

<https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/langsiktig-planering-av-infrastruktur/nationell-plan/nationell-plan-20222033/>

Omställning till hållbart samhälle

Miljötilståndsutredningen

Bakgrund

Under ett antal år har en debatt pågått om att det skulle ta för lång tid att få miljötilstånd i Sverige – och att prövningarna därför skulle vara ett hinder för nyindustrialisering och klimatomställning. Kritikerna menar att orsaken står att finna i miljöbalken och myndigheternas prövning enligt balkens regelverk.

Denna kritik växte fram utifrån enstaka exempel på prövningar som tagit lång tid under en tid då det saknades tillförlitlig statistik. När Naturvårdsverket och Domstolsverket¹ sammanställde statistik om hur lång tid miljöprövningarna egentligen tog, framstod kritiken i stora delar som felinformerad. Miljöprövningarna tar oftast inte flera år, utan i genomsnitt cirka 1 år i första instans. Den mindre andel mål som överklagas tar i allmänhet cirka 2–3,7 år. I en offentlig utredning beskrevs bilden av långsamma miljöprövningar som "mytbildning".

I riksdagspolitiken levde emellertid den negativa bilden av prövningarna kvar. I Tidöavtalet kom samarbetspartierna överens om att tillsätta en utredning för att "förenkla och förkorta" miljöbalkens prövningar för miljötilstånd. Flexibiliteten i EU:s lagstiftning skulle användas. Syftet var att säkra konkurrenskraft och industriproduktion och främja en grön omställning.

Regeringens agerande

Intentionerna i Tidöavtalet återkom i regeringens direktiv till utredningen,⁶ som fick i uppgift att förenkla och förkorta miljöprövningarna. Fokuseringen på nytta för näringslivet var tydlig. Skyddet av allmänheten och miljön gavs en sekundär betydelse i direktiven som främst fokuserade på att underlätta för industriell utveckling, vilket i sin tur förväntades gynna klimatmålen och en grön omställning. Regeringen gav vidare utredningen i uppdrag att utreda lagändringar för att Sverige inte ska ställa högre krav än vad EU-rätten kräver på miljöområdet. Regeringen ville också ha förslag på tidigare besked om så kallade riksintressen.

Miljötilståndsutredningen har därefter presenterat synnerligen omfattande förslag i tre delbetänkanden, som vart och ett skulle innebära mycket stora ingrepp i miljöbalkens prövningar.

Förslagen är i linje med regeringens instruktioner. I betänkandena återfinns en rad förslag som sannolikt skulle få negativa följder för klimatet och miljön. Bland de mer allvarliga förslagen återfinns att cirka 60 procent av verksamhetstyper som idag obligatoriskt måste inhämta tillstånd ska slippa det. Andra förslag är att slopa tidiga samråd, att bryta ut den viktiga riksintresseprövningen ut ur miljöbalken, att mark-

och miljödomstolarna inte längre ska pröva omfattande tillståndsansökningar i första instans och att det ska kosta att överklaga för allmänheten:

- Cirka 60 procent av verksamhetstyper som idag obligatoriskt måste inhämta tillstånd ska inte längre behöva göra det, till exempel mindre gruvor i dagbrott. Istället ska det göras en fall-till-fallbedömning om en prövning behövs genom granskningsplikt. I granskningen kommer kraven på underlag och samråd vara betydligt svagare när en miljökonsekvensbeskrivning inte längre är obligatorisk. Det kommer i sin tur att medföra en försämrad kvalitet på många beslut och öka risken för onödigt klimatbelastning och andra miljöskador.
- Slopande av tidiga samråd. Förslaget innebär att samrådet ska hållas i ett alltför sent skede för att säkerställa ett meningsfullt deltagande från lokalbefolkning och miljöorganisationer. Det strider mot Århuskonventionen och MKB-direktivet. Allmänhetens synpunkter skulle komma i först i ett skede när viktiga beslut i praktiken är tagna och alla alternativ därför inte längre står öppna. Det innebär en risk för ökade konflikter och sämre beslut för miljön.
- Mark- och miljödomstolarna ska inte längre pröva omfattande tillståndsansökningar (så kallad A-verksamhet) i första instans. Att prövningen av tillstånd för de större miljöfarliga så kallade A-verksamheterna sker i domstol är en viktig garanti för att prövningen blir rättssäker och inte påverkas av ovidkommande hänsyn. Domstolarnas integritet behövs i första instans i mål som rör betydande ekonomiska intressen för att skydda medborgarna, miljön och upprätthålla en förutsebar och rättssäker tillståndsgivning.
- Riksintresseprövningen bryts ut ur miljöbalken till en egen lag, vilket innebär att prövningen inte längre ska ske under inflytande av den miljöstyrning som målen i miljöbalkens portalparagraf medför. Förslaget innebär en betydande överföring av makt från domstolarnas kontrollfunktion till regeringens exekutiva makt. Verksamhetsutövare som förutser hinder i prövningen i form av till exempel nationalälvar, rennäring eller obruten kust ska kunna försöka undanröja dessa genom att vända sig till regeringen. Avsikten är bland annat att återgå till en äldre ordning som gör det möjligt att fästa större vikt vid kortsiktiga intressen, vilket generellt är till nackdel för miljön.
- Det ska kosta att överklaga för allmänheten. Utredningen föreslår att det ska kosta 1000 kronor att överklaga mark- och miljödomstolens avgöranden, och dubbelt så mycket att överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgöranden. Även om låginkomsttagare⁵ ska undantas från avgifter, kan kostnaderna att överklaga för till exempel ensamstående med barn, personer i låglöneyrken

⁵ Motsvarande ett löneunderlag på 260 000 kronor per år enligt rättshjälpslagen.

och pensionärer i vissa fall bli för höga. Det kan i sin tur leda till att alltför miljöskadliga projekt tillåts utan överprövning.

Ett mindre antal förslag har också förutsättningar att bli positiva för miljön om de genomförs rätt, särskilt skärpningar av vilka verksamheter som måste genomgå en så kallad miljökonsekvensbeskrivning för att klara EU-reglerna. Förslaget om en ny miljöprövningsmyndighet innebär vissa fördelar när man lyfter myndighetsutövningen till en nivå där prövningarna kan ske i en nationell miljöprövningsmyndighet med mindre risk för otillbörlig påverkan – samtidigt oroar risken för minskad lokalkunskap och skrivningarna om "ökat inflytande" från regeringen i prövningarna,

Fördelarna för miljön är sammantaget betydligt mindre än nackdelarna i utredningens förslag.

Regeringen har i februari 2026 ännu inte lämnat någon proposition till riksdagen utifrån utredningens förslag. Den enda som aviserats är en proposition om ny miljötillståndsmyndighet den 17 mars enligt propositionsförteckningen.

Regeringens betyg

Orange

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har agerat pådrivande för sänkta ambitioner i miljölagstiftningen, särskilt när det gäller att minska kraven ner till EU:s miniminivå. De har också drivit på för att förverkliga miljötillståndsutredningens förslag.

Även Socialdemokraterna har agerat i riksdagen i en likande riktning, och bland annat motionerat om att regeringen måste agera mot "tidsutdragna och svårförutsägbara" tillståndprocesser, men fokuserat mer på metodutveckling och bättre resurser. Man har också kritiserat regeringen för att inte förenkla miljöprövningarna genom att göra det ännu enklare att inhämta ändringstillstånd och vill ha bort regeln som hindrar ändringstillstånd när det är "olämpligt" i gällande rätt, vilket i vissa fall kan leda till alltför snäva prövningar.

Centerpartiet har drivit på för att förenkla miljölagstiftningen för stora industrietableringar, "i grunden reformera" miljöbalken, avveckla tillståndsplikt och har uttalat sig positivt om att underlätta ändringstillstånd. Men partiet har också ofta understrukit att en bredare användning av ändringstillstånd måste kopplas till en obligatorisk omprövning och haft fokus på att förstärka resurserna för att snabba på handläggningstiderna. Partiet har inte tagit ställning till miljötillståndsutredningen i riksdagen.

Miljöpartiet har inte heller tagit ställning till miljötillståndsutredningens förslag. I riksdagen har partiet ställt sig bakom att tillståndprocesserna behöver genomföras

snabbare, men med bibehållen miljöprestanda. Man har ställt sig bakom ändringstillstånd, men villkorat det med ökad plikt för omprövning av äldre tillstånd. Partiet har motsatt sig giltighetsförlängning och att Kammarkollegiet inte längre ska få vara part i miljömål och förordat tidsbegränsade tillstånd.

Vänsterpartiet har i riksdagsarbetet lagt vissa förslag för en bättre miljölagstiftning, särskilt när det gäller fler tidsbegränsade tillstånd, motsatt sig giltighetsförlängning, förordat omprövning av äldre tillstånd och uttalat sig om kritiskt om behovet av förenklingar av miljölagstiftningen, men har inte tagit ställning till miljöutredningens förslag som sådana.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Kommittédirektiv Dir. 2023:78. "Förenklade och förkortade tillståndsprocesser enligt miljöbalken". <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2023/06/dir.-202378>

Tilläggsdirektiv till Miljöutredningen. Dir. 2025:2. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2025/01/dir.-20252>

Naturvårdsverkets remissvar den 5 juni 2025 (ärendenr NV-01103-25): <https://www.naturvardsverket.se/49caac/globalassets/om-oss/yttranden/2025/2025-06-05-nv-yttrande-sou-2024-98.pdf>

Miljöutredningens första delbetänkande SOU 2024:98. "En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess". <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/01/sou-202498/>

Miljöutredningens andra delbetänkande SOU 2025:88. "Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten". <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/07/sou-202588/>

Miljöutredningens tredje delbetänkande SOU 2025:122. "En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden". <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2026/01/sou-2025122/>

Debattartikel. Svenska Dagbladet, 2025-06-01. Debattinlägg om miljöutstånd från två professorer i miljö rätt. "Förslag till ny miljölag baddar för fler konflikter": <https://www.svd.se/a/OoOrLb/forslag-till-ny-miljolag-baddar-for-konflikter-skriver-professorer-i-miljoratt>.

Naturskyddsföreningen, 2025. Remissvar på SOU 2024:98.

[www.regeringen.se/contentassets/6fbd1099d01748d194dedf4318cce5a3/naturskyddsfo
reningen.pdf](https://www.regeringen.se/contentassets/6fbd1099d01748d194dedf4318cce5a3/naturskyddsfo
reningen.pdf)

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Motion 2024/25:2962 Ny kraft för Sverige – Centerpartiets budgetmotion för 2025.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-kraft-for-sverige-centerpartiets-budgetmotion_hc022962/

(C) Motion 2022/23:1123 Den svenska basindustrin.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/den-svenska-basindustrin_ha021123/

(C) Motion 2025/26:2831 En näringspolitik för tillväxt i hela landet.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-naringspolitik-for-tillvaxt-i-hela-landet_hd022831/

(MP) Motion 2023/24:2916 Med anledning av prop. 2023/24:152 Steg på vägen mot en

mer effektiv miljöprövning. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324152-steg-pa-vagen_hb022916/

(MP) Motion 2023/24:2819 Med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-skr-20232459-regeringens_hb022819/

(S) Motion 2022/23:2062 En politik för ekonomisk resiliens och stärkt

konkurrenskraft. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-politik-for-ekonomisk-resiliens-och-starkt_ha022062/

(S) Motion 2023/24:2912 Med anledning av prop. 2023/24:152 Steg på vägen mot en mer

effektiv miljöprövning. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324152-steg-pa-vagen_hb022912/

(SD) Debattartikel i Altinget 2022-09-13: "SD: Partiöverläggningar om Cementa behövs".

<https://www.altinget.se/artikel/sd-partioverlaggningar-om-cementa-behovs>

(SD) Riksdagsprotokoll 2025/26:61 Onsdagen den 21 januari.

<https://data.riksdagen.se/anforande/HD0961-128/html>

(V) Motion 2025/26:3173 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hd023173/

(V) Motion 2023/24:2911 Med anledning av prop. 2023/24:152 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202324152-steg-pa-vagen_hb022911/

(V) Motion 2025/26:324 Några miljöfrågor. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/nagra-miljofragor_hd02324/

Övrigt

Darpö, Jan: Miljörättens vandringssagner, Om alternativa fakta och behovet av tillämpad miljörettsforskning, Festskrift till Charlotta Zetterberg, Iustus Förlag AB, Uppsala 2025, <http://jandarpo.se/wp-content/uploads/2025/06/2025-Miljorattens-vandringssagner.pdf>

Naturvårdsverket, 2022. Uppdrag att samla in och analysera statistik för miljötilståndsprövningen för år 2021,

<https://www.naturvardsverket.se/contentassets/c0778db8caa44e67a4c215928a4c7274/redovisning-statistik-miljotillstandsprovningen-2021.pdf>

Miljöprövningsutredningens betänkande SOU 2022:33. "Om prövning och omprövning - en del av den gröna omställningen".

<https://www.regeringen.se/contentassets/2273dcccfd33442cbb95e2dc3207e0c27/om-provning-och-omprovning--en-del-av-den-grona-omstallningen-sou-202233/>

Tidöavtalet, 2022. <https://moderaterna.se/app/uploads/2022/10/Tidoavtalet-Overenskommelse-for-Sverige.pdf>

Uranbrytning och mineralpolitik

Bakgrund

Mineralpolitiken har hamnat alltmer i fokus på senare år, av goda skäl. För att genomföra den nödvändiga klimatomställningen måste nya energi- och transportsystem byggas upp. Ny fossilfri teknik, exempelvis vindkraftsturbiner och batterier till elbilar, innebär ett ökat behov av vissa metaller och mineral. Detta medför en rad målkonflikter, i synnerhet när metall- och mineralbehovet tillgodoses genom att nya gruvor öppnas. Vi granskar därför mineralpolitiken i stort, med särskilt fokus på uranfrågan och EU:s förordning om kritiska råvaror (CRMA).

Naturskyddsföreningen visar i sin mineralhierarki på alternativen till nybrytning. Mineralhierarkin innebär, att innan en eventuell gruva blir aktuell behöver följande steg genomföras: A. minimera efterfrågan genom resurseffektiv användning, B. återbruka produkter och komponenter C. materialåtervinning och D. sekundärutvinning (ur gruvavfall med mera).

Gruvor orsakar alltid en betydande och till stora delar irreversibel påverkan på natur och miljö. De medför dessutom ingrepp i urfolksrättigheter eftersom de flesta befintliga och planerade gruvor idag finns i Sápmi, där samernas livsvillkor försvåras eller i vissa fall omöjliggörs. Lokalsamhället drabbas även på andra sätt, bland annat genom försämrade villkor för turism- och andra näringar, störningar i boendemiljön och förlust av natur för rekreation.

Naturskyddsföreningen motsätter sig uranbrytning av flera skäl. Urangruvor intar en särställning eftersom sådana främst skulle etableras i alunskiffer där merparten av Sveriges kända uranförekomster finns. Denna bergart finns framför allt i odlingsbygder och brytningen är mycket arealkrävande, vilket skulle innebära förlust av en stor mängd värdefull jordbruksmark. Utöver all annan miljöpåverkan ger brytning i alunskiffer en betydande klimatpåverkan eftersom bergarten är rik på organiskt material som ger utsläpp av växthusgaser när det frigörs. Dessutom är uran i sig miljöskadligt och utgör en hälsorisk då metallen är både radioaktiv och kemiskt toxisk, i högre grad än de flesta andra metaller.

Under mandatperioden har förordningen om kritiska råvaror införts i EU. Rättsakten syftar till att öka unionens grad av självförsörjning av strategiska och kritiska metaller, av betydelse för bland annat klimatomställningen. En viktig del av denna Critical Raw Materials Act (CRMA) är så kallade strategiska projekt, främst nya gruvor men även anläggningar för återvinning etc. Dessa beslutas av ett nyinrättat organ (CRM Board) och får ett snabbspår och därmed prioritet vid tillståndsgivning.

CRMA har betydande effekter även för länder utanför EU. En ökad efterfrågan och ett påskyndat tempo för gruvbrytning riskerar att intensifiera befintliga konflikter om markanvändning i länder där miljöskydd och mänskliga rättigheter redan är under

press. Korta tidsramar för samråd och tillståndprocesser begränsar möjligheterna för lokalsamhällen, miljöorganisationer och urfolksgrupper att granska förslag, delta i processen och överklaga beslut. Naturskyddsföreningen är tillsammans med många europeiska NGO:s kritisk till delar av förordningen, särskilt vad gäller kraven på skyndsamhet, då detta riskerar försämra miljöprövningen och ge även olämpliga gruvprojekt grönt ljus.

Regeringens agerande

Generellt har mineralförsörjning varit en prioriterad fråga för regeringen under mandatperioden. Regeringen har i budgetpropositioner för budgetåren 2024 och 2025 uttryckt att mineral- och metallproduktion både från primära och sekundära källor i Sverige behöver öka, samt i budgetpropositionen för 2026 bland annat att "Det är av stor vikt att öka prospekteringen och på ett hållbart sätt etablera fler gruvor samt attrahera utländska investeringar inom sektorn i Sverige". För att främja mineralutvinningen har regeringen initierat en rad åtgärder, bland annat aviserat att en ny mineralstrategi ska tas fram. Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) har fått i uppdrag att uppmuntra enskilda privatpersoners sökande efter förekomster av värdefulla mineral i Sverige, att utveckla arbetet med att informera om prospekteringsintressanta metaller och mineral samt att förstärka arbetet med övriga näringslivsfrämjande insatser. En "historisk satsning" har gjorts på kartläggning och främjande av mineralutvinning. 2024 fick SGU ökade anslag med 70 miljoner kronor för systematisk kartläggning av malmpotentiella områden samt övriga insatser kopplade till främjandet av mineralnäringen.⁶ En satsning som sedan förstärkts ytterligare, då SGU 2026 får använda minst 90 miljoner kronor av anslagsposten för kartläggning av malmpotentiella områden och arbetet med att förbättra konkurrenskraften inom prospektering.

Med hjälp av sin riksdagsmajoritet har regeringen under mandatperioden avskaffat förbudet mot uranbrytning. Uranbrytning förbjöds i Sverige genom riksdagsbeslut 2018. Dessförinnan hade det inte brutits sedan 1970-talet och då endast i liten skala. Förbudet innebar konkret att uran utgick ur listan över koncessionsmineral i minerallagen, dvs de metaller och mineraler som är tillåtna för prospektering och brytning. Det fanns även ett kommunalt veto som specifikt gällde uranbrytning. Regeringen tillsatte en snabbutredning i syfte att åter möjliggöra uranbrytning, vilken presenterades november 2024. Efter lagrådsremiss lade regeringen proposition i augusti 2025, vilken röstades igenom i näringsutskottet. Den 5 november 2025 beslutade riksdagen om att åter tillåta uranbrytning. Beslutet gäller från 1 jan. 2026. Samtidigt försvagades kommunernas vetorätt kraftigt och togs helt bort för mindre gruvor samt i de fall uran bryts som en biprodukt.

⁶ I regeringens proposition 2023/24:1 beräknas anslaget öka med 70 000 000 kronor per år 2025–2026 samt med 30 000 000 kronor fr.o.m 2027 för samma ändamål.

När kommissionens förslag till förordningen om kritiska råvaror (CRMA) lades fram i mars 2023 var Sverige ordförande i EU:s ministerråd. Regeringen ledde rådets förhandlingar och hade en central roll i att forma den gemensamma ståndpunkten. Denna innebar bland annat tillägg till listan över kritiska råvaror av tre ämnen samt förslag om höjning av målen för produktion och förädling inom unionen. I klimathandlingsplanen från december 2023 skriver regeringen explicit att "Sverige bör driva på i förhandlingarna inom EU" gällande CRMA.

I mars 2025 fick tre projekt i Sverige status som strategiska projekt, inom ramen för CRMA. Ett av dessa är företaget Talgas planerade grafitgruva i Vittangi. Kommunen (Kiruna) var kritisk, men regeringen ansåg att en detaljplan skulle antas så fort som möjligt, och gav kommunen ett föreläggande om detta. Senare fick istället Länsstyrelsen i uppdrag att ta fram detaljplanen, då kommunen enligt regeringen agerat för långsamt. Detaljplanen fastställdes av regeringen med ett beslut som inte kan överklagas.

Regeringen fattade i januari 2026 ett mycket specifikt beslut om ett tillägg till vattenförvaltningsförordningen som potentiellt sänker kraven på rening av processvatten från gruvverksamhet, om det innehåller uran. Beslutet togs mot bakgrund av problem med höga halter vid LKAB:s gruva i Malmberget och innebär att kvalitetskraven för ytvatten ska avse biotillgängligt uran, inte totalmängd. Flertalet myndigheter har kritiserat beslutet, bland annat för att det inte finns någon säker metod att fastställa biotillgänglighet.

Sammanfattningsvis har mineralförsörjning, och bland annat fler gruvor, varit en prioriterad fråga under mandatperioden, då regeringen i budgetpropositioner uttryckt behovet av att mineral- och metallproduktion behöver öka. Regeringen har i linje med detta generellt agerat för en ökad satsning på inhemsk mineralförsörjning. Det mest konkreta är att man, med stöd av sin riksdagsmajoritet, avskaffat förbudet mot uranbrytning. Beslutet har fått stor uppmärksamhet, inte minst i de bygder runt landet som närmast berörs då de pekats ut som tänkbara platser för urangruvor. Den positiva synen på uranbrytning är genomgående och skiljer sig inte nämnvärt mellan de fyra partier som utgör regeringsunderlag.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Samarbetspartiet Sverigedemokraterna röstade ja till regeringens förslag att åter tillåta uranbrytning den i Sverige vid en omröstning i riksdagen den 5 november 2025, medan oppositionspartierna Centerpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet röstade nej till regeringens förslag, voteringen blev därför jämn (149–148). Samtliga fyra oppositionspartier motsatte sig även att förslagen om att kraftigt försvaga kommunernas vetorätt samt att uranbrytning ska tillåtas generellt (dvs att

uran jämställs med övriga koncessionsmineral i minerallagen). Alla oppositionspartier utom Miljöpartiet har dock i motioner uttryckt sig positiva till någon form av uranutvinning, till exempel som biprodukt vid annan brytning. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har dessutom lagt varsin motion om att generellt förbjuda all gruvbrytning i alunskiffer (men dessa röstades ner).

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP

Källor och underlag

Regeringens agerande

Proposition 2024/25:203 Förbudet mot utvinning av uran tas bort

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/forbudet-mot-utvinning-av-uran-tas-bort_hc03203/

Budgetpropositionen för 2024. Prop. 2023/24:1 Utgiftsområde 24 - Näringsliv

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2024-utgiftsomrade-24_hb031d25/

Budgetpropositionen för 2025. Prop. 2024/25:1 Utgiftsområde 24 - Näringsliv

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2025-utgiftsomrade-24_hc031d25/

Budgetpropositionen för 2026. Prop. 2025/26:1 Utgiftsområde 21 - Näringsliv

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2026-utgiftsomrade-24_hd031d26/

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartement, 2024-01-29: "Historisk satsning på kartläggning och främjande av mineralutvinning"

https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/01/historisk-satsning-pa-kartlaggning-och-framjande-av-mineralutvinning/?mtm_campaign=Pressmeddelande&mtm_source=Pressmeddelande&mtm_medium=email

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Sveriges geologiska undersökning, 2025-12-18 <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=25918>

Bilaga till beslut om regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Sveriges geologiska undersökning <https://www.sgu.se/globalassets/om-sgu/sa-styrs-sgu/kn2025-02383-regleringsbrev-sgu-2026.pdf>

Promemoria Klimat- och näringslivsdepartementet. KN2024/02540 Att åter möjliggöra utvinning av uran <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/12/att-ater-mojliggora-utvinning-av-uran/>

Riksdagsbeslut om bet. 2025/26:NU7 Förbudet mot utvinning av uran tas bort, 2025-11-05 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbudet-mot-utvinning-av-uran-tas-bort_hd01nu7/

European Parliament Briefing, 2024. Om förordningen om kritiska råvaror [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747898/EPRS_BRI\(2023\)747898_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747898/EPRS_BRI(2023)747898_EN.pdf)

Regeringens klimathandlingsplan. Skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2023/12/skr.-20232459>

Artikel SVT, 2024-03-26: "Kiruna nekar Talga – vägrar gruvor tills staten ger tillbaka" <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/kiruna-nekar-talga-vagr-ar-gruvor-tills-staten-ger-tillbaka>

Artikel SVT, 2026-01-23: "Detaljplan godkänns - trots kommunens protester: Maktlösa" <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/regeringen-godkanner-detaljplan-trots-kommunens-protester-maktlosa>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet och Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet, 2026-01-23: "Regeringen antar detaljplan för ny grafitgruva i Kiruna kommun" <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/01/regeringen-antar-detaljplan-for-ny-grafitgruva-i-kiruna-kommun/>

Havs- och vattenmyndighetens remissyttrande, 2025-11-27. Yttrande över promemorian Hantering av kvalitetskrav för uran i ytvatten (KN2025/01829) <https://www.regeringen.se/contentassets/7a06fcb73455448fb57f3a9dcabb44ff/havs--och-vattenmyndigheten.pdf>

Kemikalieinspektionens remissvar, 2025-11-26. Remissvar om promemorian om hantering av kvalitetskrav för uran i ytvatten <https://www.regeringen.se/contentassets/7a06fcb73455448fb57f3a9dcabb44ff/kemikalieinspektionen.pdf>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD, V) Riksdagens protokoll. Prot. 2025/26:27, 5 november 2025

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20252627-onsdagen-den-5-november_hd0927/

(C, MP, S, V) Reservation. I bet. 2025/26:NU7 Förbudet mot utvinning av uran tas bort https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbudet-mot-utvinning-av-uran-tas-bort_hd01nu7/

(C) Motion 2025/26:272 Med anledning av prop. 2024/25:203 Förbudet mot utvinning av uran tas bort https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425203-forbudet-mot_hd02272/

(MP) Motion 2025/26:208 Med anledning av prop. 2024/25:203 Förbudet mot utvinning av uran tas bort https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425203-forbudet-mot_hd02208/

(MP) Motion 2023/24:1887 Förbud mot utvinning ur alunskiffer https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/forbud-mot-utvinning-ur-alunskiffer_hb021887/

(MP) Motion 2024/25:1329 Gruvpolitik för en mer hållbar mineral- och metallförsörjning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/gruvpolitik-for-en-mer-hallbar-mineral-och_hc021329/

(S) Motion 2025/26:216 Med anledning av prop. 2024/25:203 Förbudet mot utvinning av uran tas bort https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425203-forbudet-mot_hd02216/

(V) Motion 2025/26:56 Med anledning av prop. 2024/25:203 Förbudet mot utvinning av uran tas bort https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-202425203-forbudet-mot_hd02272/

Övrigt

Webbartikel Naturskyddsföreningen, 2021-03-21: "Mineralhierarki, vad är det?" <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/mineralhierarki-prio-for-hushallning-och-atervinning-av-mineral/>

Svenska samernas riksförbund. Gruvindustrins effekter på renskötseln och samebyars markanvändning <https://www.sapmi.se/vart-arbete/intrang/gruvor/>

Remissvar Naturskyddsföreningen, 2025-03-19. Remissyttrande över promemorian Att åter möjliggöra utvinning av uran (KN 2024/02540) <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/att-ater-mojliggora-utvinning-av-uran/>

Webbartikel Naturskyddsföreningen, 2025-11-18: "Uranbrytning i Sverige: Regeringen öppnar för gruvor – vad händer nu och vilka blir konsekvenserna?"

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/uranbrytning-i-sverige-regeringen-oppnar-for-gruvor-vad-hander-nu-och-vilka-blir-konsekvenserna/>

Artikel SVT, 2025-11-20: "Professor: Risk för stora koldioxidutsläpp vid gruvbrytning i Oviken" <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/professor-risk-for-stora-koldioxidutslapp-vid-gruvbrytning-i-oviken>

EU-förordningen om kritiska råvaror. Regulation (EU) 2024/1252 of the European parliament and of the council of 11 april 2024 establishing a framework for ensuring a secure and sustainable supply of critical raw materials and amending Regulations (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 and (EU) 2019/1020 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401252&qid=1756197636308

Sveriges geologiska undersökning, 2025-03-25: "EU-förordningen om kritiska råmaterial" <https://www.sgu.se/mineralnaring/minerallagstiftning/eu-forordningen-om-kritiska-ramaterial/>

Webbartikel Naturskyddsföreningen, 2025-02-24: "CRMA: Ny EU-förordning om strategiska och kritiska råvaror" <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/crma-ny-eu-forordning-om-strategiska-och-kritiska-ravaror/>

Statliga kreditgarantier till gröna industriinvesteringar

Bakgrund

Sveriges regering (Löfven) införde statliga kreditgarantier till gröna kreditgarantier i juni 2021 och gav Riksgälden i uppdrag att administrera systemet. Syftet är att underlätta för företag att finansiera stora investeringar som bidrar till att nå Sveriges miljömål och klimatmål. Detta är av stor vikt då industrisektorn står för ungefär en tredjedel av Sveriges territoriella utsläpp.

En grön kreditgaranti innebär att staten går i borgen för upp till 80 procent av ett lån som ett företag tar hos en bank eller ett finansinstitut. Garantin gäller för lån på minst 500 miljoner kronor och kan löpa i upp till 15 år. Den förra regeringen höjde garantiramen från 15 miljarder kronor till 50 miljarder för 2022, och beräknade därefter att ramen skulle uppgå till 65 miljarder kronor 2023 och 80 miljarder kronor 2024.

För att bedöma om en investering väsentligt bidrar till Sveriges miljö- och klimatmål utgår Riksgälden i EU:s taxonomi för hållbara investeringar. Detta är dock omdiskuterat eftersom taxonomin klassar kärnkraft och fossilgas som hållbara, även om garantier hittills inte har ställts ut till sådana verksamheter.

Systemet har hittills använts av SSAB, Stegra och Preem för att genomföra stora omställningsåtgärder som minskar utsläppen. De beviljade garantilånen uppgår till 28,8 miljarder kronor, vilket visar att det fortfarande finns ett avsevärt utrymme för att ställa ut ytterligare garantier.

I slutet av 2023 beslutade Riksgälden att ställa ut statliga gröna kreditgarantier på 1,5 miljarder USD för lån till Northvolts batterifabrik i Skellefteå. När Northvolt pausade nyinvesteringarna i oktober 2024 stoppades utbetalningen av nya lån, vilket innebär att Riksgäldens garantier inte längre kan aktualiseras. I mars 2025 ansökte Northvolt om konkurs i Sverige.

Regeringens agerande

I början av mandatperioden uttryckte regeringen sitt stöd för de statliga gröna kreditgarantierna i både interpellationer och budgetar. Klimat- och miljöminister Pourmokhtari framhöll att "staten kan bidra till klimatomställningen genom kostnadseffektiva och samhällsekonomiskt effektiva investeringsstöd som kan stötta våra företag i projekt som av olika anledningar är särskilt riskfyllda eller kostsamma, eller som annars inte hade genomförts utan ett stöd."

I budgeten för 2023 behöll regeringen den tidigare regeringens planerade höjning av garantiramen, som föreslogs uppgå till 65 miljarder kronor 2023 och beräknades till 80 miljarder kronor 2024.

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen dessutom att Riksgäldens kreditgarantiprogram för gröna investeringar skulle förlängas till 2025. Finansmarknadsminister Niklas Wykman framhöll i svar på en interpellation att "Genom att bidra till att möjliggöra långsiktiga investeringar har garantiprogrammet en viktig roll för utvecklingen av hållbar storskalig industriteknik, exempelvis inom energisektorn."

I samband med regeringens budgetproposition för 2026, som kom i september 2025, skedde dock en vändning i frågan. Mot bakgrund av Northvolts konkurs meddelade regeringen att systemet med gröna kreditgarantier pausas och att inga nya garantier beviljas, med hänvisning till finansiella risker. Risken för att missa klimatmålen tas dock inte i beaktande men det framgår att systemet ska utvärderas.

I samband med budgetpropositionen framhöll finansmarknadsminister Niklas Wykman att systemet har inneburit stora risker för svenska skattebetalare. Men garantierna innebär inte att staten ställer ut lån med statliga medel, utan att staten agerar som borgensman. Systemet är utformat för att säkerställa att garantierna är självfinansierade för att inte belasta statsbudgeten.

Den 27 november 2025 fick Statskontoret i uppdrag att utvärdera kreditgarantiprogrammet som ska redovisas senast den 15 juni 2026. I uppdraget upprepas att det visat sig finnas betydande utmaningar med att bedöma de finansiella riskerna i de investeringar som programmet omfattar. Utvärderingen ska analysera programmets ändamålsenlighet och effektivitet som verktyg för att främja industriinvesteringar som bidrar till att Sverige når sina miljö- och klimatpolitiska mål. Det ingår inte i uppdraget att utreda eller föreslå alternativa utformningar, om inte det nuvarande systemet bedöms vara ändamålsenligt.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Socialdemokraterna har reagerat kraftigt på regeringens beslut att pausa systemet med gröna kreditgarantier. Partiet varnar för att beslutet riskerar att bromsa investeringar och industrins omställning och skriver i sitt budgetförslag att det "skickar otroligt farliga signaler till industrin om att Sverige varken vill ha nya investeringar eller nya jobb". Socialdemokraterna framhåller att bemyndigandena för gröna krediter bör ligga kvar och uppgå till högst 80 miljarder kronor.

I en motion skriver Miljöpartiet att partiet motsätter sig att regeringen stoppar de gröna kreditgarantierna och föreslår att riksdagen beslutar att regeringen ska bemyndigas att under 2026 ställa ut kreditgarantier för gröna investeringar upp till totalt 100 miljarder kronor, inklusive tidigare utfärdade garantier.

Centerpartiet och Vänsterpartiet har varken kritiserat regeringens eller lagt fram några egna förslag för att värna de gröna kreditgarantierna, men är i grunden positiva till denna typ av statligt stöd. Sverigedemokraterna har under mandatperioden ingått i ett budgetsamarbete med regeringen och röstat för regeringens budgetar och har uttryckt kritik mot de gröna kreditgarantierna i debatter.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Interpellationsdebatt 2022/23:225, 2023-03-14: "Fortsatt stöd till den gröna industriomställningen" https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/fortsatt-stod-till-den-grona-industriomstallningen_ha10225/

Budgetproposition. Prop. 2022/23:1 Budgetpropositionen för 2023 - Utgiftsområde 24 Näringsliv https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2023-utgiftsomrade-24_ha031d25/

Budgetproposition. Prop. 2023/24:1 Budgetproposition för 2024 - Utgiftsområde 24 Näringsliv https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2024-utgiftsomrade-24_hb031d25/

Interpellation. 2023/24:83 Nya statliga gröna garantier https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/nya-statliga-grona-garantier_hb1083/

Budgetproposition. Prop. 2025/26:1 Budgetpropositionen för 2026 - Utgiftsområde 24 Näringsliv https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2026-utgiftsomrade-24_hd031d26/

Intervju Niklas Wykman. Affärsvärlden, 2025-10-08: "Gröna garantier ryker nästa år: 'Ska värna skattebetalarnas pengar'" <https://www.affarsvarlden.se/intervju/grona-garantier-ryker-nasta-ar-ska-varna-skattebetalarnas-pengar>

Riksgälden, 2024-09-11: "Kreditgarantier för gröna investeringar" <https://www.riksdagen.se/var-verksamhet/garantier-och-lan/grona-kreditgarantier/>

Regeringsuppdrag från Finansdepartementet, 2025-12-01. Fi2025/02184, Uppdrag till Statskontoret att utvärdera kreditgarantierna för gröna investeringar <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/12/uppdrag-till-statskontoret-att-utvardera-kreditgarantierna-for-grona-investeringar/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(MP) Motion 2025/26:3782 Utgiftsområde 24 Näringsliv

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-24-naringsliv_hd023782/

(S) Socialdemokraterna, 2025-10-06: "Socialdemokraternas förslag till budget för 2026 – Ny riktning för Sverige <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2025-10-06-socialdemokraternas-forslag-till-budget-for-2026---ny-riktning-for-sverige>

(SD) Debattartikel. Aftonbladet, 2025-03-12: "S 'gröna' projekt står skattebetalarna dyrt" <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/XjBog7/sd-northvolt-ar-bara-ett-av-luftsloten>

Övrigt

Naturvårdsverket, 2025-12-16: "Industrin, utsläpp av växthusgaser"

<https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-industrin/>

Riksgälden, 2021-09-08: "Regeringen föreslår höjd garantiram för statens gröna kreditgarantier" <https://www.riksdagen.se/press-och-publicerat/pressmeddelanden-och-nyheter/nyheter/2021/regeringen-foreslar-hojd-garantiram-for-statens-grona-kreditgarantier/>

Riksgälden, 2023-12-22: "Grön kreditgaranti för lån till H2 Green Steel" <https://www.riksdagen.se/press-och-publicerat/pressmeddelanden-och-nyheter/nyheter/2023/gron-kreditgaranti-for-lan-till-h2-green-steel/>

Riksgälden, 2024-05-20: "Grön kreditgaranti för lån till Preem" <https://www.riksdagen.se/press-och-publicerat/pressmeddelanden-och-nyheter/nyheter/2024/gron-kreditgaranti-for-lan-till-preem/>

Riksgälden, 2025-04-29: "Grön kreditgaranti för lån till SSAB" <https://www.riksdagen.se/press-och-publicerat/pressmeddelanden-och-nyheter/pressmeddelanden/2025/gron-kreditgaranti-for-lan-till-ssab/>

Riksgälden, 2023-12-22: "Gröna kreditgarantier för lån till Northvolt" <https://www.riksdagen.se/press-och-publicerat/pressmeddelanden-och-nyheter/nyheter/2023/grona-kreditgarantier-for-lan-till-northvolt/>

FinansWatch, 2024-10-02: "Riksgälden: Inga lån till krisande Northvolt" <https://finanswatch.se/news/bank/article17499892.ece>

Northvolt, 2025-03-12: "Northvolt files for bankruptcy in Sweden" <https://northvolt.com/articles/northvolt-files-for-bankruptcy-in-sweden/>

Exportkrediter till fossila projekt

Bakgrund

Regeringens export- och investeringsstrategi från 2019 fastslog att exportkreditsystemet skulle anpassas till Parisavtalet och inte skapa inlåsning i fortsatt fossilberoende, samt att krediter till prospektering och utvinning av fossila bränslen skulle upphöra senast 2022. I regleringsbrevet för Exportkreditnämnden (EKN) 2021 upprepades denna inriktning, och i regleringsbrevet för 2022 skärptes kraven ytterligare: projekt med höga utsläpp måste visa omställningspotential till 2030 och uppnå nettonollutsläpp senast 2050.

I praktiken har detta inneburit att inga exportkrediter har ställts ut till fossila projekt sedan 2019, vilket gjorde Sverige till det första landet i världen med fossilfria exportkrediter. EKN har sedan dess varit en ledande aktör i internationella initiativ som syftar till att minska exportkrediter till fossila projekt, bland annat genom samarbetet i Export Finance for Future (E3F). Sverige har dessutom anslutit sig till globala åtaganden för att fasa ut exportkrediter till fossila projekt, såsom Clean Energy Transition Partnership.

Regeringens agerande

Under mandatperioden har regeringen förändrat skrivningarna i regleringsbreven och öppnat upp för exportkrediter till fossilgas. I regleringsbrevet för 2024 infördes möjligheten att undanta mindre gaskraftprojekt från kravet på omställning, under förutsättning att projekten ingår i en nationell omställning mot fossilfri kraftproduktion i mottagarlandet. Det innebär att kravet gäller på landnivå, inte på projektnivå. I regleringsbrevet för 2025 togs ytterligare ett steg: gaskraftprojekt, oavsett storlek, i låg- och medelinkomstländer kan undantas från både omställningskrav och krav på utsläppsminskningar om de bidrar till att lösa akuta energiproblem och är klimatmässigt bättre än tillgängliga alternativ. I regleringsbrevet för 2026 infördes att kraftverket ska kunna vara omställningsbart, men det saknas krav på att omställningen ska ske i enlighet med Parisavtalet. I februari 2026 kom ett nytt regleringsbrev som avskaffade kravet på att projekten ska lösa akuta energiproblem. I stället anges att det råder stor energibrist. Vidare har kravet på att projekten ska vara "klimatmässigt bättre än tillgängliga alternativ" ersatts av formuleringen "bättre än andra planerbara alternativ". Förändringarna innebär en risk för att öppna upp för nytt stöd till fossilgas – trots löften om att följa Parisavtalets 1,5-gradersmål och andra internationella åtaganden som Sverige har anslutit sig till.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i media varit mycket kritiska till förändringarna i regleringsbrevet som öppnar upp för fossila affärer och lovar att riva upp beslutet om de vinner valet. Miljöpartiet tar i sin motion En grön klimathandlingsplan upp frågan om fossila exportkrediter och föreslår att Sverige inte ska använda exportkrediter för att stötta fossila projekt eller fossil infrastruktur. Centerpartiet anger i sin motion Ledarskap för klimat och grön omställning att "de exportfrämjande åtgärder som finns, exempelvis exportkrediter, ska gå i linje med Parisavtalet" men nämner inte specifikt att detta innebär fossilfrihet. Socialdemokraterna kritiserar också regeländringen, men betydligt mildare än övriga oppositionen och utan att tydligt kräva att beslutet rivs upp. Sverigedemokraterna har inte varit synliga i frågan.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Exportkreditnämnden UD2023/02950
<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=23656>

Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Exportkreditnämnden UD2024/12061
<https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24723>

Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Exportkreditnämnden UD2024/17719 (delvis) UD2024/17854
<https://www.ekn.se/globalassets/dokument/styrdokument/regleringsbrev-for-2025-ekn-ny.pdf>

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Exportkreditnämnden UD2025/18801 (delvis) UD2025/18881
<https://www.ekn.se/globalassets/dokument/styrdokument/regleringsbrev-for-2026-ekn.pdf>

Förändrat regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Exportkreditnämnden UD2026/01993 <https://www.statskontoret.se/Statsliggaren/Regleringsbrev?rbid=26241>

Pressmeddelande från Exportkreditnämnden, 2026-02-11: "EKN:s undantag för gaskraft utökas" <https://via.tt.se/pressmeddelande/4244812/ekns-undantag-for-gaskraft-utokas?publisherId=3236821&lang=sv>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, V) Artikel Dagens nyheter, 2025-09-24: "Oppositionen kräver svar om EKN:s fossila satsningar" <https://www.dn.se/ekonomi/oppositionen-kraver-svar-om-ekns-fossila-satsningar/>

(C, MP, V, S) Artikel Dagens nyheter, 2026-02-21: "Starka reaktioner på beslut om fossilexport: "Vansinne"" <https://www.dn.se/sverige/starka-reaktioner-pa-beslut-om-fossilexport-vansinne/>

(C) Motion 2024/25:3169 Ledarskap för klimat och grön omställning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ledarskap-for-klimat-och-gron-omstallning_hc023169/

(MP) Motion 2025/26:3422 En grön klimathandlingsplan 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-gron-klimathandlingsplan-2026_hd023422/

Övrigt

Sveriges export- och investeringsstrategi, 2019 https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/images.corporate.visitsweden.com/documents/Regeringens_export_och_investeringsstrategi_2019.pdf

Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Exportkreditnämnden UD2022/02558 <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=22771>

Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Exportkreditnämnden UD2022/12224 <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=23021>

Exportkreditnämndens lista av utställda garantier, 2026-03-12 <https://www.ekn.se/globalassets/dokument/hallbarhetsdokument/a-klassade-affarer/a-b-klassade-affarer-2026-03-12.pdf>

Clean Energy Transition Partnership <https://cetpartnership.eu/>

EU:s direktiv för företags ansvar för mänskliga rättigheter, miljö och klimat

Bakgrund

I EU startade förhandlingar om ett direktiv för att reglera företags ansvar för mänskliga rättigheter, miljö, och klimat, (CSDDD) 2022. Det antogs i juni 2024 och trädde i kraft i juli 2024 och innebär att stora företag som omfattas av direktivet proaktivt ska identifiera och hantera risker för mänskliga rättigheter och miljö i sina värdekedjor och prioritera sina insatser där risken för allvarlig negativ påverkan är som störst, oavsett var i kedjan den finns. De företag som inte lever upp till lagstiftningens krav kan bli utsatta för sanktioner och hållas juridiskt ansvariga. Drabbade kan ställa företag till svars i en domstol. Företagen kommer även att behöva utveckla och implementera klimatomställningsplaner i linje med Parisavtalet.

Hösten 2024 presenterades den så kallade Draghi-rapporten som handlade om Europas framtida konkurrenskraft. Rapporten, som författats av Europeiska centralbankens tidigare chef Mario Draghi på uppdrag av EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, beskrev att EU:s hållbarhetskrav bidrar till att EU:s konkurrenskraft halkat efter USA och Kina. Europeiska rådet gav kommissionen i uppdrag att förenkla för företagen. Under 2025 har EU-kommissionen presenterat ett förslag (Omnibus I) för att förenkla och minska de administrativa bördorna från hållbarhetsregelverken, inklusive CSDDD. Omnibus I förhandlades under 2025 och avslutades 24 februari 2026. Det innebar att CSDDD urvattnas kraftigt. Färre företag omfattas och hela artikeln om krav på klimathandlingsplaner och dess genomförande har raderats. Företagen som omfattas ska fortfarande genomföra en riskbaserad due diligence och om de bryter mot direktivet kan företaget få sanktioner och bli stämnda för skadestånd, även om det civilrättsliga ansvaret inte är harmoniserat i hela EU utan nu istället upp till varje land att reglera så står minimikraven fast.

Regeringens agerande

Sveriges regering har varit en bromskloss i förhandlingarna om CSDDD och vidare velat se så låga ambitioner som möjligt i implementeringen. När ministerrådets position antogs den 1 december 2022 framförde energi- och näringsminister Ebba Busch regeringens linje, nämligen att Sverige ville se så lite administrativ börda för företagen som möjligt och att de ville ha höjda tröskelvärden för storleken på företag som omfattas av direktivet. Dessutom ville regeringen begränsa omfattningen på direktivet till leverantörsleden istället för hela värdekedjan, samt att civilrättsligt ansvar helt skulle tas bort. När regeringen inte fick gehör för sin ståndpunkt i rådet ställde den sig ändå bakom den föreslagna rådpositionen.

I december 2023 slöts en politisk överenskommelse mellan EU kommissionen, rådet och parlamentet. I februari 2024 skulle COREPER, ministerrådets viktigaste förberedande organ, rösta om den slutgiltiga texten. Ett godkännande i COREPER är i

vanliga fall endast en formalitet och det är ytterst ovanligt att en omröstning om en redan fattad politisk överenskommelse inte går igenom. Inför COREPER-mötet kom det fram att Tyskland och några andra länder började tveka om att rösta ja, samt att Sverige - som enda land - tänkte rösta nej till direktivet. Efter flera vändor och en interpellationsdebatt i Riksdagen där Socialdemokraterna ifrågasatte att ministern hade mandat att rösta nej, röstade EU:s medlemsstater i mars slutligen ja till en kompromiss av direktivet. Sverige lade ner sin röst, tillsammans med ett fåtal andra medlemsstater. I den omförhandlade version som låg på bordet hade dock flera viktiga delar försvagats. Tröskelvärden för vilka företag som skulle omfattas hade ökat från företag med fler än 500 anställda och 150 miljoner Euro i omsättning till fler än 1000 anställda och en årlig omsättning på över 450 miljoner euro. Direktivet antogs formellt i maj och trädde i kraft i juli 2024.

I februari 2025 kom EU kommissionen med sitt första förenklingspaket Omnibus I, som innebar en urvattning av CSDDD och CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). Det förhandlades under 2025 och antogs slutligen 24 februari 2026.

Regeringen har välkomnat och aktivt stöttat kommissionens förenklingspaket Omnibus I och agerat för att CSDDD skulle urvattnas. Förenklingspaketerna som regeringen stöttat innebär bland annat att tröskelvärdena för vilka företag som omfattas av CSDDD höjs avsevärt (från 1 000 anställda och 450 miljoner euro i omsättning till 5 000 anställda och 1,5 miljarder euro i omsättning), samt att införandet av reglerna skjutits upp ett år.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Sverigedemokraterna har i samarbete med regeringen verkat för att EU lagstiftning ska implementeras på en miniminivå. Sverigedemokraterna har i media argumenterat för att skjuta upp den gröna given.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har agerat som de starkaste förespråkarna för CSDDD. De har uttryckt stöd för de ursprungliga, ambitiösa förslagen och en skarp kritik mot Tidöpartiernas agerande för att försvaga lagstiftningen genom det så kallade Omnibus I-paketet.

När Näringsutskottet behandlade regeringens förhandlingsmandat för CSDDD inför rådsförhandlingarna 2022 anmälde Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet avvikande åsikter och föreslog i stället förstärkningar av direktivet.

Socialdemokraterna har ställt en skriftlig fråga i riksdagen angående regeringens ställning till civilrättsligt ansvar i CSDDD. I februari 2023 stod det klart att Sverige som enda land planerade att rösta nej i COREPER. Socialdemokraterna kallade då

Näringsministern till en interpellationsdebatt där de ifrågasatte att Näringsministern hade mandat att rösta nej till direktivet i sin helhet.

Miljöpartiet har lyft vikten av en bindande lag för företags ansvar för mänskliga rättigheter, miljö och klimat i tre partimotioner och ställt en skriftlig fråga om klimathandlingsplaner i CSDDD. Elin Söderlind initierade en interpellationsdebatt där hon lyfter vikten av CSDDD för att komma åt kränkningar av mänskliga rättigheter i gruvsektorn. Miljöpartiet har försvarat CSDDD i EU nämnden och anmält avvikande ståndpunkt till regeringen angående Omnibus I.

Vänsterpartiet har motionerat om att Sverige bör gå före och anta en lag för företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljö och inför antagandet 2024 i riksdagsdebatt lyft vikten av CSDDD som en historisk lag och uppmanade regeringen att rösta för den.

Centerpartiet har uttryckt ett tydligt stöd för grundprincipen i CSDDD, att företag ska ta ansvar för mänskliga rättigheter och miljö i sina värdekedjor och välkomnade när CSDDD trädde i kraft. De har motionerat om att det bör införas ett striktare EU-regelverk för företags ansvar för att upprätthålla mänskliga rättigheter och miljö- och klimathänsyn.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP och S

Källor och underlag

Regeringens agerande

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-12-12. "Utredning för att genomföra EU-direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet". <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/12/utredning-for-att-genomfora-eu-direktiv-om-tillborlig-aktsamhet-for-foretag-i-fraga-om-hallbarhet/>

Näringsutskottets protokoll 2022/23:11. Överläggning med utskottet om kommissionens förslag till CSDDD. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20222311_haa1nu11p/

Näringsutskottets protokoll 2024/25:26. Överläggning med utskottet om Omnibus I. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20242526_hca1nu26p/

Framförhandlat CSDD direktiv efter trilog:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6145-2024-INIT/en/pdf>

Pressmeddelande. Europeiska unionens råd, 2023-12-14. "Tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet: rådet och parlamentet når överenskommelse för att skydda miljön och de mänskliga rättigheterna."

<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2023/12/14/corporate-sustainability-due-diligence-council-and-parliament-strike-deal-to-protect-environment-and-human-rights/>

Artikel. Aktuell Hållbarhet, 2024-03-15. "EU-länderna säger ja till due diligence-lagen".
<https://www.aktuellhallbarhet.se/strategi/hallbarhetsarbete/eu-landerna-sager-ja-till-due-diligence-lagen/>

Artikel. Miljö&Utveckling, 2024-12-18. "Så vill regeringen införa CSDDD i svensk rätt - miljörelsen kritisk". <https://miljo-utveckling.se/sa-vill-regeringen-infora-csddd-i-svensk-ratt-miljorelsen-kritisk/>

Artikel. Dagens Nyheter, 2024-03-07. "Sverige ensamt om att rösta mot EU-lag om företagsansvar". <https://www.dn.se/varlden/sverige-ensamt-om-att-rosta-mot-eu-lag-om-foretagsansvar/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD och V) Riksdagens protokoll 2024/25:86 Onsdagen den 19 mars. "Kommissionens arbetsprogram 2025". https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20242586-onsdagen-den-19-mars_hc0986/

(MP, S och V) Näringsutskottets protokoll 2022/23:11. Överläggning med utskottet om kommissionens förslag till CSDDD. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20222311_haalnu11p/

(MP, S och V) Näringsutskottets protokoll 2023/24:22. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20232422_hba1nu22p/

(C, MP, S och V) Näringsutskottets protokoll 2024/25:26. Överläggning med utskottet om Omnibus I. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utskottens-protokoll/protokoll-utskottssammantrade-20242526_hcalnu26p/

(C) Motion 2023/24:2466 Utrikes- och biståndspolitik. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utrikes-och-bistandspolitik_hb022466/

(MP) Motion 2025/26:3548 Cirkulär ekonomi. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/cirkular-ekonomi_hd023548/

(MP) Motion 2023/24:2669 Rättspolitik. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/rattspolitik_hb022669/

(MP) Motion 2025/26:3509 Feminism, fred och frihet - ett rättvist bistånd för en säkrare och mer resilient värld. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/feminism-fred-och-frihet-ett-rattvist-bistand_hd023509/

(MP) Skriftlig fråga 2023/24:57 Regeringens linje rörande klimat i CSDDD. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/regeringens-linje-rorande-klimat-i-csddd_hb1157/

(MP) Interpellation 2023/24:639 Exportkreditnämndens uppdrag och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/exportkreditnamndens-uppdrag-och-fns-principer_hb10639/

(MP) EU-nämndens uppteckningar 2024/25:22. Avvikande ståndpunkt angående Omnibus. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-namndens-uppteckningar/fredagen-den-21-februari_hc0a22/

(S) Skriftlig fråga 2023/24:121 EU-direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/eu-direktivet-om-tillborlig-aktsamhet-for-foretag_hb11121/

(S) Interpellation 2023/24:447 EU-direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/eu-direktivet-om-tillborlig-aktsamhet-for-foretag_hb10447/

(SD) Debattartikel. Altinget, 2024-09-20. "SD: EU:s miljöpolitik skadar Sveriges näringsliv". <https://www.altinget.se/artikel/sd-eus-miljopolitik-skadar-sveriges-naringsliv>

(SD) Inlägg från Tobias Andersson, riksdagsledamot och ordförande i Näringsutskottet, 2024. "Dags att underlätta regelverket för svenska företag!" <https://www.sd.se/aneby/dags-att-underlatta-regelverket-for-svenska-foretag/>

(V) Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU13 Handelspolitik. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/handelspolitik_hb01nu13/

(V) Motion 2023/24:2343 En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-svensk-utvecklingspolitik-for-rattvisa_hb022343/

(V) Motion 2023/24:989 Handelspolitik. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/handelspolitik_hb02989/

(V) Riksdagens protokoll 2023/24:84 Torsdagen den 14 mars. Anförande 6. Håkan Svenneling. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20232484-torsdagen-den-14-mars_hb0984/

Övrigt

Europeiska kommissionen, 2022. COM(2022) 71 final. Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0071>

EU-direktiv. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1760 av den 13 juni 2024 om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859 (Text av betydelse för EES). <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>

EU kommissionens Omnibus förslag, 2025: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/eu-dokument/forslag-till-europaparlamentets-och-radets_hdb681/html/

Budapestdeklarationen, 2024. <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/>

OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct, 2023: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/06/oecd-guidelines-for-multinational-enterprises-on-responsible-business-conduct_a0b49990/81f92357-en.pdf

UN Human Rights Office of the High Commissioner. 2011. Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework. https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciples-businesshr_en.pdf

Reformering av biståndet

Bakgrund

Under flera decennier har Sverige haft ambitionen att vara en ledande biståndsgivare. En central princip har varit enprocentsmålet, som innebär att en procent av BNI avsätts till bistånd. För att räknas som bistånd ska insatserna ha utveckling och fattigdomsbekämpning som huvudsyfte och uppfylla OECD:s kriterier för Official Development Assistance (ODA). Svenskt bistånd har traditionellt fördelats mellan humanitära insatser, långsiktigt utvecklingssamarbete, stöd till civilsamhället och multilaterala organisationer, samt en rad tematiska områden.

Klimatförändringar, miljöförstöring och förlust av biologisk mångfald ("trippelkrisen") utgör några av de största hoten mot global utveckling genom att bidra till konflikt och migration och påverka ekonomisk stabilitet, hälsa, samt tillgång till mat och vatten. Därför har klimat- och miljöinsatser i ökande grad integrerats i svenskt bistånd, både genom särskilda klimatprogram och genom att vävas in i andra sektorer, såsom jordbruk, energi, stadsutveckling och humanitärt bistånd.

Biståndet var inte en framträdande fråga i valrörelsen 2022. Inför valet förespråkade Moderaterna en lägre biståndsnivå, medan Sverigedemokraterna ville halvera biståndet för att finansiera satsningar i Sverige. Samtidigt uttryckte Liberalerna och Kristdemokraterna sitt stöd för enprocentsmålet och ett fortsatt starkt bistånd. Dessa skilda utgångspunkter kom att prägla den biståndspolitiska inriktningen efter valet.

Regeringens agerande

Under mandatperioden har regeringen, tillsammans med sitt samarbetsparti Sverigedemokraterna, genomfört vad de kallar ett paradigmskifte i svensk biståndspolitik. Den övergripande linjen är att gå från ett kvantitativt mål (enprocentsmålet) till fokus på effektivitet, resultat, transparens och en tydlig koppling till svenska intressen, i synnerhet migration och handel.

I december 2023 presenterades reformagendan Bistånd för en ny era – frihet, egenmakt och hållbar tillväxt ("reformagendan"), som markerade ett tydligt brott med tidigare biståndspolitiska inriktning. Reformagendans implementering har inneburit stora strukturella förändringar som lett till ett mer kortsiktigt bistånd, med en tydligare koppling till svenska utrikespolitiska, säkerhetspolitiska och handelspolitiska prioriteringar, och med negativa konsekvenser för global fattigdom, miljö- och klimatutmaningar.

Regeringen har ersatt det tidigare enprocentsmålet med en fast budgetram i kronor och ören. Regeringen har successivt sänkt denna budgetram, från cirka 56 miljarder kronor per år under 2023-25 till 53 miljarder kronor per år för 2026-28. Minskningen kommer i ett läge då klimatkrisens konsekvenser blir allt värre, humanitära kriser eskalerar, och skyddet för demokrati och mänskliga rättigheter försvagas.

Samtidigt som regeringen har minskat biståndets storlek har den förda politiken även omdefinierat vad som räknas som bistånd. Från att vara ett verktyg för fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling, till att i ökad utsträckning bli ett instrument för att främja svenska intressen. Detta har bland annat inneburit en starkare betoning på handel, investeringar och näringslivssamarbete, samt en tydligare koppling till migrations- och återvändandepolitik.

Regeringens biståndspolitik har försämrat Sveriges möjligheter att bidra effektivt till globala klimat- och miljölösningar. Enligt reformagendan är "utökat och effektiviserat klimatbistånd" ett av sju tematiska fokusområden. I praktiken har dock flera beslut och prioriteringar under mandatperioden gått i en annan riktning:

- Regeringen har fasat ut stödet till både den globala klimatanpassningsfonden (Adaptation Fund, AF) och fonden för de minst utvecklade länderna (Least Developed Countries Fund, LDCF). Dessa fonder spelar en viktig roll i finansieringen av klimatanpassning i de länder som drabbas hårdast av klimatkrisen, särskilt i ett läge där finansieringsgapet för klimatanpassning fortsätter att öka.
- Regeringen har styrt biståndet mot insatser där privata aktörer kan engageras och där ekonomisk avkastning eller marknadsbaserade lösningar bedöms möjliga, bland annat genom regleringsbrev till Sida, förstärkt roll för Swedfund och omprioriteringar i biståndsbudgeten. Denna inriktning innebär en förskjutning bort från behovsbaserade insatser, som sällan är kommersiellt lönsamma, till förmån för åtgärder som främst gynnar investerare och handelsintressen.
- Regeringen har genom regleringsbrev och budgetbeslut förändrat styrningen av biståndet till civilsamhället, bland annat genom starkare koppling till politiskt prioriterade områden och ökad detaljstyrning. Detta innebär minskat och försämrat stöd till gräsrotsorganisationer, urfolksgrupper och miljöförsvare i en tid då möjligheterna att organisera sig begränsas och allt fler utsätts för hot, våld, trakasserier och repressiv lagstiftning.
- Regeringen har i ökande grad kanaliserat biståndet genom Världsbanken och andra multilaterala utvecklingsbanker, vilket försvårar transparens, ansvarsutkrävande samt bedömningen av resultat och effektivitet. Riksrevisionen har pekat på brister i den systematiska uppföljningen av hur detta stöd bidrar till svenska biståndsmål, inklusive klimat- och miljömål.
- Regeringen har ersatt den tidigare strategin för bistånd inom miljö, klimat och biologisk mångfald med en övergripande strategi med fokus på hållbar tillväxt och grön omställning. Detta har ökat fokus på marknadsbaserade åtgärder, försvagat klimat- och miljömålen ställning, och minskat det riktade stödet till särskilt sårbara kontexter.

Regeringspartierna gick till val 2022 med delvis olika positioner i biståndsfrågan. Under mandatperioden har både Kristdemokraterna och Liberalerna uttryckt att Sverige bör återgå till enprocentsmålet. KD-representanter har även uppgett att man inom ramen för regeringssamarbetet verkat för att begränsa ytterligare nedskärningar inom biståndet. I denna granskning har vi dock inte hittat något som kan bekräfta hur de olika partierna har agerat i regeringförhandlingarna.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Regeringens samarbetsparti Sverigedemokraterna har under lång tid förespråkat en kraftig minskning av biståndsramen samt ett ökat fokus på svenska intressen och ett mer villkorat bistånd. Detta har motiverats med kritik mot det tidigare systemet, som partiet menar präglats av ineffektivitet och korruption.

Mot denna bakgrund framstår det som sannolikt att SD haft en central roll i de förhandlingar som ledde fram till det så kallade paradigmskiftet i svensk biståndspolitik. Denna bedömning stöds av uttalanden från ledande SD-företrädare i riksdagsdebatten. Alexander Christiansson (SD) förklarade vid mandatperiodens början att regeringspartierna "tillsammans med Sverigedemokraterna" beslutat att Sverige ska frångå enprocentsmålet. Även Yasmine Eriksson (SD) har beskrivit reformagendan som en produkt av samarbetet mellan SD och regeringspartierna, och Aron Emilsson (SD) har framhållit att Tidö-samarbetet resulterat i en biståndspolitik som i högre grad kopplas till krav och förväntningar på mottagarländerna.

Ett tydligt tecken på SD:s inflytande kan identifieras i de sakfrågor där regeringens linje ligger närmare SD:s positioner och profilfrågor än regeringspartiernas egna vallöften. Kristdemokraterna och Liberalerna gick exempelvis till val på att värna enprocentsmålet, men accepterade efter förhandlingar med Moderaterna och SD en fast budgetram. Därtill har kopplingen mellan bistånd och migrationspolitik, med särskilt fokus på återvändande och frivillig återvandring, fått en framträdande roll i den nya biståndspolitiken. Sammantaget pekar detta på en förhandlad kompromiss där SD:s prioriteringar fått betydande genomslag.

Oppositionspartierna Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet har under mandatperioden varit relativt eniga i sin kritik mot att regeringen slopat enprocentsmålet och prioriterat svenska intressen framför fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och klimatomställning. Däremot skiljer sig partiernas egna budgetförslag och vägar framåt.

- Socialdemokraterna angav i sin budgetmotion för 2026 en "principiell inställning" att biståndet ska återgå till en procent av BNI, och att partiet förespråkar en stegvis höjning under kommande mandatperiod. I

skuggbudgeten för 2026 avsatte S dock endast 0,76 procent, vilket är marginellt ovanför regeringens nivå. Parallellt lades en separat motion fram av flera socialdemokratiska riksdagsledamöter med krav på att enprocentsmålet ska återupprättas.

- Miljöpartiet är det parti som mest kraftfullt förespråkade ett högt bistånd och ett omedelbart återinstiftande av enprocentsmålet. I sin skuggbudget och i riksdagsanföranden har MP-representanter dessutom förespråkade kraftigt ökat klimatbistånd för att stödja utvecklingsländer i den gröna omställningen och för att finansiera klimatanpassningsåtgärder.
- Centerpartiet föreslår i sin budgetmotion för 2026 ett bistånd något över regeringens nivå, men lyfter samtidigt ut stödet till Ukraina från biståndsbudgeten genom en separat, lånefinansierad Ukrainafond. Partiet anger att fonden är avsedd för civila, ekonomiska och säkerhetsrelaterade insatser, men att en tillräckligt stor del ska kunna klassas som officiellt bistånd (ODA) för att Sverige ska nå enprocentsmålet. Partiet betonar även att biståndet i högre grad ska mobilisera privat kapital och stödja klimatanpassning och energiomställning.
- Vänsterpartiet har angivit att man ser enprocentsmålet som en lägstanivå, men i partiets skuggbudget för 2026 avsätts endast 0,79 procent till bistånd. Partiet betonar rika länders ansvar att finansiera den globala klimatomställningen, och driver att klimatfinansiering ska vara additionell och inte tas från det ordinarie biståndet.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: C, MP

Stjälpt: SD

Källor och underlag

Regeringens agerande

Rapport från Utrikesdepartementet. Reformagendan, 2023-12-14: "Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt"

<https://www.regeringen.se/rapporter/2023/12/bistand-for-en-ny-era---frihet-egenmakt-och-hallbar-tillvaxt>

Pressmeddelande från Utrikesdepartementet, 2024-09-17: "Regeringen justerar biståndsramen från 2026"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/09/regeringen-justerar-bistandsramen-fran-2026/>

Rapport, 2024. Expertgruppen för biståndsanalys. "Reformagendans genomförande: en startrapport" <https://eba.se/rapporter/reformagendans-genomforande-en-startrapport/21685/>

Strategier för internationellt bistånd från Utrikesdepartementet, 2024-10-29: "Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom migration, återvändande och frivillig återvandring 2024–2028" <https://www.regeringen.se/strategier-for-internationellt-bistand/2024/10/strategi-for-sveriges-globala-utvecklingssamarbete-inom-migration-atervandande-och-frivillig-atervandring-20242028/>

Concord, 2025-12-22: "Analys: Regleringsbrev till Sida för 2026" <https://concord.se/analys-regleringsbrev-till-sida-for-2026>

Budgetproposition. Prop. 2025/26:1 Budgetpropositionen för 2026 - Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2026-utgiftsomrade-7_hd031d9

Concord, 2023-12-22: "Analys: "Regleringsbrev till Sida för 2024" <https://concord.se/analys-av-regleringsbrevet-till-sida>

Concord, 2025-01-13: "Sidas regleringsbrev 2025: "Extremt omfattande" och otroligt detaljerat" <https://concord.se/sidas-regleringsbrev-2025-extremt-omfattande-och-otroligt-detaljerat>

World Bank Group, 2025. "Reboot Development: The Economics of a Livable Planet" <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/5bcfd7d0-356f-45d7-8393-bcf0c15987da>

Budgetproposition. Prop. 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 - Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Riksrevisionen. Granskningsrapport (RiR 2024:4), 2024-03-19: "Sveriges internationella bistånd – uppföljning, utvärdering och rapportering" <https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2024/sveriges-internationella-bistand---uppfoljning-utvardering-och-rapportering.html>

Concord, 2025-09-16: "2,5 strategier blir 1 – för omställning, tillväxt och utbildning" <https://concord.se/25-strategier-blir-1-for-omstallning-tillvaxt-och-utbildning>

Kristdemokraterna, 2025-01-02: "Utrikespolitik och bistånd" <https://kristdemokraterna.se/var-politik/politikomraden/utrikespolitik--bistand>

Liberalerna, 2026: "Bistånd" <https://www.liberalerna.se/politik/bistand>

Dagen, 2024-09-18: "KD om sänkt bistånd: Utan oss hade det blivit betydligt lägre" <https://www.dagen.se/nyheter/kd-om-sankt-bistand-utan-oss-hade-det-blivit-betydligt-lagre/3095829>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(MP, C, S, V) Concord, 2025-10-09: "Oppositionspartiernas biståndsbudgetar" <https://concord.se/oppositionspartiernas-bistandsbudgetar>

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre – Miljöpartiets budgetmotion för 2026
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(MP) Betänkande. Bet. 2025/26:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand_hd01uu2/

(S) 2025/26:3551 Ny riktning för Sverige
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-riktning-for-sverige_hd023551/

(S) Motion 2025/26:663 Återupprättande av enprocentsmålet för svenskt bistånd
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/aterupprattande-av-enprocentsmalet-for-svenskt_hd02663/

(SD) Betänkande. Bet. 2021/22:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand_h901uu2/

(SD) Betänkande. Bet. 2024/25:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand_hc01uu2/

(SD) Betänkande. Bet. 2022/23:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand_ha01uu2/

(SD) Utrikespolitisk debatt, 2025-02-12
https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_hcc120250212ud/

(SD) Motion 2024/25:3030 Sverigedemokraternas biståndspolitik
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverigedemokraternas-bistandspolitik_hc023030/

(V) Motion 2025/26:2792 En ny regering – För ett starkare och tryggare Sverige
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-ny-regering-for-ett-starkare-och-tryggare_hd022792/

(V) Altinget, 2025-10-10: "Biståndet: V når inte upp till enprocentsmålet"
<https://www.altinget.se/artikel/bistaandet-v-naar-inte-upp-till-enprocentsmaalet>

Höjd moms på reparationer

Bakgrund

Strukturella förändringar krävs i hur vi producerar och konsumerar varor. En omställning till en cirkulär ekonomi och en resurssnål konsumtion ger förutsättningar för en ekonomi inom de planetära gränserna där resursutvinningen minskar och värdet av redan utvunna resurser bibehålls över tid. Lång livslängd och högt nyttjande av konsumtionsvaror är en av de mest effektiva åtgärderna för att minska klimatpåverkan från konsumtion, där den största miljöpåverkan ofta uppstår i tillverkningsfasen. För att komma till rätta med marknadsmisslyckanden, som resursslöseriet när produkter snabbt blir avfall, är styrmedel nödvändiga. På EU-nivå pågår ett omfattande arbete för att genom administrativa styrmedel skapa möjligheter för hållbara produkter och en konkurrenskraftig EU-marknad. Rätten att reparera, ekodesignkrav och producentansvar, med avgifter som styr mot långlivade produkter, är lagstiftning som går hand i hand. Ekonomiska styrmedel som momssänkningar ger ytterligare incitament till omställningen.

En reducerad skattesats på reparationer har tillämpats sedan den 1 januari 2017 då skattesatsen sänktes från 25 procent till 12 procent. En ytterligare sänkning av skattesatsen från 12 procent till 6 procent gjordes den 1 juli 2022.

Regeringens agerande

Regeringen lade fram propositionen 2022/23:35 "Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer" i december 2022. I propositionen föreslog regeringen att mervärdesskatten för reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne skulle höjas från 6 procent till 12 procent. Regeringen anförde att mervärdesskatten är en effektiv skatt och att den bör värnas som intäktskälla för staten. Vidare ansåg regeringen att en höjning av mervärdesskattesatsen för reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne från 6 procent till 12 procent ökar enhetligheten i mervärdesskattesystemet. Regeringen framförde också att mervärdesskatten i grunden är en fiskal skatt och att användandet av mervärdesskatten som styrmedel går emot mervärdesskattens primära syfte.

Propositionen antogs av riksdagen i februari 2023 och de nya reglerna började gälla den 1 april 2023.

Moderaterna gick under hösten 2025 ut med förslaget om att återigen sänka mervärdesskatten på reparation och andrahandsförsäljning för att uppmuntra till mer återanvändning och mindre resursslöseri. Förslaget lades fram som en del av partiets nya politik hösten 2025 inför partiets stämma. I denna granskning har vi dock inte hittat några belägg för att Moderaterna skulle ha drivit denna linje i budgetförhandlingarna med de andra partierna i regeringssamarbetet.

Regeringens betyg

Röd

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Vänsterpartiet lade en följdmotion (2022/23:2308) till propositionen 2022/23:35 Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer där partiet föreslog riksdagen att avslå propositionen. Motionärerna anförde bl.a. att klimat- och miljöområdet är ett sådant område där avsteg från principen om likformiga skatter kan vara motiverat. Styrmedel för en cirkulär ekonomi som ökar produkters livslängd och stärker såväl reparerbarhet som återanvändbarhet är enligt motionärernas uppfattning centrala i strävan att minska förbrukningen av naturresurser. Motionärerna anför att, även om sänkt mervärdesskattesats på vissa reparationer är en begränsad insats för denna färdriktning, så är den värdefull i ett läge där våra klimatåtgärder, små som stora, måste intensifieras.

Även Miljöpartiet lade en följdmotion (2022/23:2312) där partiet föreslog riksdagen att avslå propositionen. Motionärerna anförde bl.a. att en övergång till ett mer hållbart samhälle och en hållbar ekonomi kräver att resurser används mer effektivt, och att gynna reparationstjänster är en viktig del i det arbetet. Motionärerna anför vidare att en höjning av mervärdesskatten i det nuvarande ekonomiska läget, med en vikande konjunktur, lägger sten på bördan för många småföretag. Enligt motionärerna kan höjningen av mervärdesskatten även komma att påverka integrationen negativt, i den utsträckning som de småföretag som drabbas av höjningen, drivs av personer med utländsk bakgrund med en svag anknytning till arbetsmarknaden.

Propositionen och de två följdmotionerna behandlades i skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU7. Utskottet beslutade att föreslå att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200) och därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:35 och avslår motionerna 2022/23:2308 av Ilona Szatmári Waldau m.fl. (V) och 2022/23:2312 av Marielle Lahti m.fl. (MP).

Miljöpartiet och Vänsterpartiet reserverade sig mot beslutet.

Socialdemokraterna valde att inte reservera sig mot beslutet och framförde i ett särskilt yttrande att den reducerade mervärdesskatten på reparationer bör kvarstå, att en höjning drabbar hushållen, småföretagen och den cirkulära ekonomin. skatten på "Mot bakgrund av detta, och med hänvisning till Socialdemokraternas budgetmotion för 2023, anser Socialdemokraterna att den reducerade mervärdesskatten på reparationer bör kvarstå. För att värna en ordnad och sammanhållen budgetprocess avstår vi emellertid från att delta i beslutet."

Även Centerpartiet valde att inte reservera sig mot beslutet och lämnade ett särskilt yttrande där partiet bland annat anförde att "den sänkta momssatsen på reparationer är en i grunden bra idé. I nuläget ser vi dock att det är viktigare att satsa på

möjligheten till energieffektivisering för att få ned elkostnaderna. Detta görs bäst, med hänvisning till Centerpartiets budgetmotion för 2023, genom att bredda det gröna avdraget som hjälper fler att installera t.ex. värmepumpar. För att värna en ordnad och sammanhållen budgetprocess avstår jag emellertid från att delta i beslutet.”

I omröstningen om propositionen i riksdagen ställdes utskottets förslag att anta regeringens förslag mot en gemensam reservation från Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Regeringspartierna och Sverigedemokraterna röstade för utskottets förslag att höja moms, MP och V röstade emot och C och S lade ner sina röster.

Socialdemokraterna har även skrivit en interpellation till finansministern med anledning av förslaget att höja moms på reparationer. I interpellationsdebatten framförde Ida Ekeröth Clausson (S) att det är anmärkningsvärt att regeringens enda föreslagna momshöjning ger förhållandevis små intäkter och, enligt såväl regeringen som flera remissinstanser, kommer att ha en negativ inverkan på miljön.

Socialdemokraterna betonade att det ger en tydlig signal om hur högt, eller snarare lågt, regeringen prioriterar miljön. Ännu mer anmärkningsvärt tyckte Socialdemokraterna att det var, i ljuset av att riksdagen för mindre än ett år sedan var enig om att sänka nämnd skatt till 6 procent.

I budgetmotionerna under åren 2024 – 2026 har Miljöpartiet genomgående föreslagit en halvering av moms för reparationer. Vänsterpartiet föreslog en sänkning i budgetmotionen 2024, men inte 2025 och 2026. Socialdemokraterna och Centerpartiet har inte tagit upp förslaget om en sänkning i sina budgetar under åren 2024 – 2026.

Regeringens samarbetsparti Sverigedemokraterna röstade för höjningen av moms för reparationer.

Särskilda omnämmanden

Hjälpt: MP

Källor och underlag

Regeringens agerande

Proposition 2022/23:35 Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2022/12/prop.-20222335>

(M) Facebook-inlägg. Moderaterna 2025-09-22. "Vi vill göra second hand billigare!"

<https://www.facebook.com/moderaterna/videos/vi-vill-g%C3%B6ra-second-hand-billigare-moderaterna-f%C3%B6resl%C3%A5r-nu-att-s%C3%A4nka-skatten-p%C3%A5-/829231226114619/>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C, MP, S, SD och V) Riksdagens protokoll 2022/23:67 Onsdagen den 22 februari.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20222367-onsdagen-den-22-februari_ha0967/

(C, MP, S och V) Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU7. Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/hojd-mervardesskatt-pa-vissa-reparationer_ha01sku7/

(C) Motion 2023/24:2733 Centerpartiets budgetmotion 2024.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2024_hb022733/

(C) Motion 2024/25:2962 Ny kraft för Sverige – Centerpartiets budgetmotion för 2025.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-kraft-for-sverige-centerpartiets-budgetmotion_hc022962/

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(MP) Motion 2022/23:2312 Med anledning av prop. 2022/23:35 Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20222335-hojd_ha022312/

(MP) Motion 2023/24:2689 Det gröna framtidsbygget.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/det-grona-framtidsbygget_hb022689/

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning - Miljöpartiets budgetmotion för 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre - Miljöpartiets budgetmotion för 2026. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(S) Interpellation 2022/23:86 Höjd moms på reparationer.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/hojd-moms-pa-reparationer_ha1086/

(S) Motion 2023/24:2654 Sammanhållning i en svår tid.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sammanhallning-i-en-svar-tid_hb022654/

(S) Motion 2024/25:3199 Ett rikare och rättvisare Sverige.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ett-rikare-och-rattvisare-sverige_hc023199/

(S) Motion 2025/26:3551 Ny riktning för Sverige.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ny-riktning-for-sverige_hd023551/

(V) Motion 2022/23:2308 Med anledning av prop. 2022/23:35 Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20222335-hojd_ha022308/

(V) Motion 2023/24:2385 Rädda välfärden - för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/radda-valfarden-for-ett-tryggare-sverige_hb022385/

(V) Motion 2024/25:1924 För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt. Vänsterpartiets budgetmotion för 2025. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/for-ett-starkare-sverige-klimat-valfard-och_hc021924/

(V) Motion 2025/26:2792 En ny regering - För ett starkare och tryggare Sverige. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-ny-regering-for-ett-starkare-och-tryggare_hd022792/

Producentansvar för textil

Avgränsning: Även skor ingår i producentansvaret men granskningen fokuserar på textil.

Faktaruta

EU:s avfallsdirektiv (ändringsdirektiv 2025/1892) och producentansvar för textil

Översikt och rättslig grund

EU har antagit ändringsdirektiv (EU) 2025/1892 som uppdaterar avfallsdirektivet 2008/98/EG, med förstärkt fokus på avfallshierarkin och särskilda krav riktade mot textil- och livsmedelssektorerna. Direktivet antogs den 10 september 2025 och publicerades i EUT den 26 september 2025; det trädde i kraft den 16 oktober 2025.

Utökat producentansvar (Extended Producer Responsibility EPR)

Som del av revideringen införs ett utökat producentansvar (EPR) som innebär att producenter/aktörer som tillverkar eller sätter textilprodukter på EU-marknaden ska finansiera och organisera insamling, sortering och behandling av textilavfall samt bygga upp de system som krävs, i enlighet med principen "förorenaren betalar". Syftet är att minska resursanvändning och farliga ämnen samt styra utbudet mot hållbara, reparerbara och återvinningsbara textilprodukter. Inom EPR kan ekomodulering av avgifter tillämpas, vilket innebär lägre avgifter för produkter med bättre miljöprestanda; principen är etablerad i andra EU-EPR-system, exempelvis förpackningar och batterier.

Separat insamling av textilavfall

Kravet på separat insamling av textilavfall gäller i EU från 1 januari 2025, nationellt ansvar och genomförande styrs därefter mot EPR-systemet. Medlemsstaterna ska ha nationella EPR-system för textil på plats senast 17 april 2028. I Sverige gav regeringen 11 december 2025 Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram förslag för införlivandet (delrapport 1 september 2026, slutrapport 13 november 2026).

Bakgrund

EU:s avfallsdirektiv från 2018 kräver separat insamling av textilavfall från och med den 1 januari 2025. Sverige valde, under två på varandra följande regeringar, att invänta EU:s revidering av avfallsdirektivet och EU:s kommande regler om producentansvar för textil, i stället för att gå före nationellt enligt SOU 2020:72.

Utredningen om producentansvar för textil (SOU 2020:72) avslutades i december 2020 och innehöll ett färdigt lagförslag med föreslagen start omkring 2024. Remissvaren visade en tydlig struktur i remissinstansernas positioner. Kommuner och avfallssektorn, bland annat genom branschorganisationen Avfall Sverige, förordade ett snabbt införande eftersom kostnader annars riskerade att hamna på kommunerna.

Näringslivsorganisationer såsom Svensk Handel och TEKO accepterade producentansvar i princip men argumenterade för att införandet borde ske först när ett harmoniserat EU-system fanns på plats, för att undvika snedvriden konkurrens och administrativa merkostnader för svenska företag.

Dåvarande regering (Socialdemokraterna och Miljöpartiet) valde att efter ovan beskriven remissbehandling att inte gå vidare och lägga fram någon proposition om nationell lagstiftning utan invänta EU-beslut om ett producentansvar för textil, Extended Producer Responsibility (EPR). I praktiken innebar det att Sverige prioriterade genomförandet av EU-kravet på separat insamling från 2025, medan finansieringsansvaret via producentledet sköts på framtiden. Detta skapade ett system där kommuner och idéburna återbruksaktörer tilldelades operativa uppgifter utan att motsvarande finansieringsstruktur infördes samtidigt.

Regeringens agerande

Politiskt har producentansvar för textil haft relativt brett stöd i riksdagen i sakfrågan. Konflikten i svensk politik har i huvudsak handlat om tidpunkt och genomförande snarare än om huruvida producentansvar bör införas.

Regeringen Kristersson har, i linje med föregående regering, avstått från att införa ett nationellt producentansvar innan EU- beslutat om regler för producentansvar för textil. EU:s reviderade avfallsdirektiv för textil ska enligt överenskommelsen implementeras nationellt senast den 17 april 2028. Regeringens tidsfrist började löpa den 16 oktober 2025.

Den 15 maj 2025 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att analysera genomförandeutmaningar kopplade till EU:s kommande producentansvar för textil, vilket redovisades till regeringen senare samma år. Den 11 december 2025 följdes detta av ett nytt uppdrag där Naturvårdsverket fick i uppgift att ta fram konkreta författningsförslag och genomförandeanalys för hur EU:s regler om utökat producentansvar för textil ska införas i Sverige. Delrapport ska lämnas senast den 1 september 2026 och slutrapport senast den 13 november 2026.

Klimat- och miljöministern Romina Pourmokhtari har offentligt pekat ut slit-och-släng, låg kvalitet och problematisk import som systemproblem.

En allvarlig konsekvens av att insamlingskravet för textil infördes utan att ett producentansvar fanns på plats, är belastningen på den idéburna secondhand-sektorn, som fått hantera stora mängder textilavfall utan att systemet kompenserat för sorterings- och hanteringskostnaderna. Organisationer som i normalfallet arbetar med återbruk har i stället tvingats avsätta betydande resurser till avfallshantering. Det har lett till hög arbetsbelastning, ökade kostnader och minskade intäkter, eftersom mycket av det insamlade materialet varit av så låg kvalitet att det varken kunnat säljas eller skänkas vidare. Dessa effekter har begränsat

organisationernas möjligheter att bedriva sina sociala uppdrag och försvagat återbrukets roll i den cirkulära ekonomin.

Sedan oktober 2025 har regeringen beslutat om undantag i avfallsreglerna för vissa typer av textilavfall, såsom strumpor och underkläder samt kläder och tyger som är möjliga, starkt nedsmutsade eller angripna av skadedjur. Dessa ska i stället läggas i hushållens restavfall. Undantaget, innebär när det infördes en avlastning för kommuner och idéburna secondhandaktörer som annars riskerade att överbelastas av lågkvalitativ textil. Men ur ett långsiktigt cirkulärt perspektiv innebär undantaget samtidigt en symbolisk och praktisk målkonflikt, eftersom just dessa textilfraktioner på sikt behöver utvecklas som materialströmmar för återvinning snarare än att styras mot förbränning.

Ett ytterligare problem är risken att allmänhetens förtroende för insamlings- och återvinningssystemen undergrävs. En bristfälligt fungerande textilinsamling riskerar att underminera förtroendet för insamling och återvinning generellt, med negativa följd effekter för flera materialströmmar och den cirkulära omställningen i sin helhet.

Regeringens betyg

Gul

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Miljöpartiet har i opposition lyft att det inte ska vara Sveriges strategi att avvakta med nationella initiativ i väntan på nya initiativ på EU-nivå och kritiserat regeringens beslut att inte införa ett nationellt producentansvar för textil i förväg. I motion 2025/26:3548 (7 oktober 2025) framhåller partiet att Sveriges val att invänta ett producentansvar på EU-nivå straffade sig när EU:s krav på separat insamling av textil infördes innan producentansvaret kommit på plats. Miljöpartiet kräver i samma motion att Sverige omgående inför ett utökat producentansvar (EPR) för textilier och skor, där avgiften ska vara eko-modulerad och baseras på plaggets hållbarhet, volymerna textil som sätts på marknaden samt frekvensen av nya kollektioner för att motverka fast-fashion. Avgiften ska enligt partiet täcka kostnader för insamling, sortering, återbruk och återvinning av textilier samt subventionera reparation och underhåll. Miljöpartiet betonar i samma motion att ett ambitiöst EPR-system ökar incitamenten för producenter att redan i design, planering och produktionsfasen se till att avfallen blir få och återanvändningsbara i så hög utsträckning som möjligt.

Socialdemokraterna har i opposition drivit frågan i kammaren. Den 20 mars 2025 lämnade Joakim Järrebring (S) in interpellation 2024/25:541 till klimat- och miljöministern om snabbt införande av producentansvar för textilier, då kommunerna från 1 januari 2025 ålagts separat insamling utan att ett EPR-system var på plats. Interpellationen debatterades i riksdagen den 8 april 2025. Därtill har S-ledamöter

drivit styrmedelsutveckling, bl.a. motion 2024/25:774 (26 september 2024) om att utreda pantsystem för textilier för att öka återlämning och återbruk.

Centerpartiet har i riksdagen begärt skyndsam beredning av EPR-förslagen. Skriftlig fråga 2022/23:135 (inlämnad 7 december 2022, besvarad 14 december 2022) av Stina Larsson (C) efterfrågade snabb handläggning av SOU 2020:72 och framhöll potentialen i ambitiösa insamlings- och utsorteringsmål för textil. Partiet har även drivit frågan i media, t.ex. en debattartikel den 14 juni 2023 där Larsson efterlyste skarpare politiskt ledarskap mot textilsvinn.

Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna har inte aktivt drivit frågan.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Faktapromemoria. 2022/23:FPM126 Förslag till ändring av EU:s avfallsdirektiv https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/forslag-till-andring-av-eus-avfallsdirektiv_ha06fpm126/

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2022/23:MJU4. EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utlatande/eus-strategi-for-hallbara-och-cirkulara-textilier_ha01mju4/html/

Naturvårdsverket information, 2025-11-06: "Krav på separat insamling av textilavfall" <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall/krav-pa-separat-insamling-av-textilavfall/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-07-17: "Tydligare regler ska öka materialåtervinningen och förbättra insamlingen" <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/07/tydligare-regler-ska-oka-materialatervinningen-och-forbatta-insamlingen/>

Debattartikel från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-12-30: "Slit- och släng kulturen behöver en politisk lösning" av Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2025/12/slit--och-slang-kulturen-behover-en-politisk-losning/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-12-11: "Uppdrag att genomföra producentansvaret för textil" <https://regeringen.se/pressmeddelanden/2025/12/uppdrag-att-genomfora-producentansvaret-for-textil/>

Regeringsuppdrag till Naturvårdsverket, 2025-12-04. KN2025/01819 Uppdrag till Naturvårdsverket att inrätta ett system för utökad producentansvar för textil enligt EU:s avfallsdirektiv <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/12/uppdrag-till-naturvardsverket-att-inratta-ett-system-for-utokat-producentansvar-for-textil-enligt-eus-avfallsdirektiv/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025-05-15: "Nytt uppdrag till Naturvårdsverket om producentansvaret för textil" <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/05/nytt-uppdrag-till-naturvardsverket-om-producentansvaret-for-textil/>

Nyhetsinslag P4, 2025-08-17: "Ny textillag - då lämnas mer skräp till Robin Hood" <https://www.sverigesradio.se/artikel/ny-textillag-da-lamnas-mer-skrap-in-till-robin-hood>

Nyhetsinslag P4, 2025-09-12: "Tillverkare ska betala mer för återvinning - kläder kan bli dyrare" <https://www.sverigesradio.se/artikel/svensk-textillag-holl-inte-mattet-nu-har-eu-sytt-ihop-nat-nytt>

Artikel SVT, 2025-04-27: "Textillagen fungerar inte i praktiken - kläder behöver brännas" <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/textillagen-fungerar-inte-i-praktiken-klader-behover-brannas>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(C) Skriftlig fråga. 2022/23:135 "Producentansvar för textilier och småelektronik" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/producentansvar-for-textilier-och-smaelektronik_ha11135/

(C) Debattartikel Aftonbladet, 2023-06-14: "Sopbergen av kläder måste få oss att agera" <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/xgy2EG/c-sopbergen-av-klader-maste-fa-oss-att-agera>

(MP) Motion 2025/26:3548 Cirkulär ekonomi https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/cirkular-ekonomi_hd023548/

(S) Motion 2024/25:774 Pantsystem för textilier https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/pantsystem-for-textilier_hc02774/

(S) Interpellation. 2024/25:541 "Textilåtervinning och producentansvar" till Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/textilatervinning-och-producentansvar_hc10541/

Övrigt

Betänkande av Utredningen om producentansvar för textil. SOU 2020:72,
Producentansvar för textil – en del av den cirkulära ekonomin

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/12/sou-202072/>

Revidering av EU:s avfallsdirektiv. Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2025/1892 av den 10 september 2025 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32025L1892>

Åtgärder mot PFAS

Bakgrund

PFAS är inte ett enda ämne utan ett samlingsnamn för en grupp fluorerade och mycket svårnedbrytbara ämnen. De är syntetiskt framställda och kallas ofta för evighetskemikalier eftersom de aldrig bryts ner helt i naturen. Det finns omkring 15 000 olika PFAS-ämnen på marknaden. PFAS-ämnen kan bland annat vara värmetåliga och fett-, vatten- och smutsavvisande. Dessa egenskaper gör att PFAS idag hittas i allt ifrån funktionskläder och köksutrustning till elektronik och bekämpningsmedel. Eftersom PFAS inte bryts ned kommer de bli kvar i naturen under en mycket lång tid. Många PFAS har bevisats skadliga för människan och naturen. PFAS finns överallt i naturen och hittas i de flesta livsmedel, inklusive vårt dricksvatten. En stor källa till PFAS i dricksvattnet beror på att PFAS länge använts i brandsläckningsskum. Enligt EU-lagstiftningen från 2025 blir det från 2030 förbjudet att använda PFAS i brandsläckningsskum.

Under 2021 lade några medlemsländer (bland dessa Sverige) fram ett förslag i EU om att förbjuda eller fasa ut användningen av alla PFAS. Förslaget är under förhandling och kommer inte beslutas före tidigast hösten 2026. Även om PFAS förbjuds så finns det många områden som behöver saneras från PFAS-föroreningar. Därutöver innehåller enormt många produkter PFAS.

Regeringens agerande

I regeringsförklaring i september 2025 lyfte statsminister Ulf Kristersson följande: "Miljögifter lagras i människan redan från fosterstadiet. Sverige har intagit en ledarroll inom EU i kampen mot miljögifterna och driver på för höjda ambitioner när EU:s kemikalielagstiftning Reach öppnas upp för revidering i vinter. Regeringen tar också fram en nationell plan för att förhindra att evighetskemikalierna PFAS sprids i våra vatten och vår natur."

Ett generellt PFAS-förbud inom EU är den allra viktigaste åtgärden för att stoppa spridningen av PFAS i miljön. Den 7 februari 2023 meddelar klimat- och miljöminister Romina Pourmakhtori i ett pressmeddelande att Sveriges regering står bakom det förslag om generellt PFAS-förbud som ligger under förhandling i EU. Sveriges ståndpunkt att ett generellt PFAS-förbud behövs bekräftas även i följande två faktapromemorior: fakta-PM 2024/25:FPM20 gällande visionen för jordbruk och livsmedel och fakta-PM 2024/25:FPM51 gällande EU:s strategi för vattenresiliens. Det är Sveriges regering som tillsammans med Danmark, Nederländerna, Norge och Tyskland lagt fram ett förslag om PFAS-begränsningar till europeiska kemikaliemyndigheten Echa. Arbetet med att ta fram och aktivt jobba med förslaget leds av Kemikalieinspektionen, på uppdrag av regeringen.

I en interpellationsdebatt med Joakim Järrebring (S) den 8 April 2025, och ytterligare en interpellationsdebatt med Jytte Guteland (S) den 12 maj upprepar Romina Pourmokhtari att regeringens generella ståndpunkt är att regleringen bör ske på EU-nivå för att ha största möjliga effekt. I debatterna ifrågasätts varför regeringen inte vill inför PFAS-regleringar på nationell nivå.

Romina Pourmokhtari svarar i båda interpellationsdebatterna att nationella PFAS-regleringar innebär svårigheter i praktiskt genomförande. Romina Pourmokhtari säger dock i debatten att om EU-förbudet inte går igenom så måste ett nationellt PFAS-förbud ses över. Romina Pourmokhtari säger att vi inte utesluter att agera nationellt, men att resurserna som används för EU-förbudet skulle behöva användas till det nationella förbudet. Det betyder att resurserna behöver flyttas. Romina Pourmokhtari har även, i en interpellationsdebatt med Jytte Guteland den 19 januari 2024, uttryckt frustration för att arbetet går långsamt. Klimat- och miljöminister Pourmokhtari säger att hon påtalat till kommissionären såväl i media som personligen, samt i alla typer av internationella sammanhang att vi behöver se en revidering av kemikalielagstiftningen REACH. Anledningen till behovet av revidering är enligt Pourmokhtari att förbudsprocesser så som det aktuella PFAS-förbudet tar för lång tid med nuvarande kemikalielagstiftning.

Samtidigt som gruppförbudet av PFAS legat under bearbetning i EU-kommissionen och ECHA, har enskilda PFAS-ämnen förbjudits i flera EU-lagstiftningar. Enligt Pourmokhtaris svar i en interpellationsdebatt med Jytte Guteland (S) 24 maj 2024 har regeringen under mandatperioden arbetat med att ta fram EU-lagstiftningar med förbud mot PFAS i livsmedelsförpackningar. Det nämns dock inget om PFAS i regeringens faktapromemoria. På uppdrag av regeringen arbetar Kemikalieinspektionen även med att uppmärksamma PFAS-frågan såväl i nordiska och europeiska samarbeten som även utanför Europeiska unionen. Bland annat anordnade Kemikalieinspektionen den 2 september 2024 en nordisk konferens om PFAS-substitution. Enligt Pourmokhtaris svar i interpellationsdebatten 8 april 2025 har Sveriges regering även arbetat pådrivande i att lägga till ytterligare en grupp PFAS-ämnen till de som redan regleras under Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar. Ämnesgruppen är långkedjiga perfluorerade karboxylsyror. Det saknas dock tydligt underlag som visar hur regeringen arbetat med frågan. I ett pressmeddelande 27 november 2025 meddelades att EU beslutat att skärpa kraven för leksaker, vilket innebär förbud mot avsiktligt tillsatt PFAS i leksaker. Sveriges regering meddelade i en faktapromemoria under september 2023 att de ställer sig positiva till revideringsförslaget.

I en interpellationsdebatt med Jytte Guteland 12 maj 2025 säger klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari att "under exempelvis 2024 avsattes över 100 miljoner kronor särskilt för en bredd av insatser kopplade till PFAS-föroreningar. Det handlar om inventeringar, provtagningar och olika kunskapshöjande insatser men

också om forskning och utbildning. Det handlar även om olika vägledningsinsatser och pilotprojekt för att testa nya metoder för att åtgärda PFAS-föroreningar. Just när det gäller PFAS är det väldigt svårt att rena såväl vatten som kroppar och natur från de här ämnena, som är evighetskemikalier”.

I ett pressmeddelande 12 september 2025 meddelar Pourmokhtari att Sveriges regering avser ta fram en nationell plan för att stoppa PFAS-spridningen. Satsningen är en del av regeringens budgetproposition för 2026. I budgetpropositionen för 2026 - för renare natur och en giffri vardag, vill regeringen satsa minst 85 miljoner kronor under år 2026, och föreslår att satsningen ökar 2027 och 2028 till 110 respektive 135 miljoner kronor.

Regeringen har under mandatperioden fortsatt förra regeringens satsningar på PFAS genom uppdrag till olika myndigheter. Siffersatta satsningar på PFAS återfinns i Naturvårdsverkets regleringsbrev under utgiftspost 20, anslag 1:2 miljöövervakning och 1:4 sanering och återställning av förorenade områden. Det gäller Naturvårdsverkets arbete med samordning, vägledning och kartläggning tillsammans med Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Livsmedelsverket, Länsstyrelserna, Sveriges geologiska institut, Sveriges geologiska undersökning och Trafikverket.

Tillsammans har de arbetat med allt från att undersöka PFAS-halter i livsmedel (M2021/02392), samla in och destruera brandskum, identifiera PFAS-förorenade områden och utföra pilotprojekt för PFAS-sanering. Dessa satsningar ökar från 42 miljoner år 2022 respektive 2023 till 68 miljoner 2024, 63 miljoner 2025 och minst 85 miljoner 2026. Dock är siffran för 2026 en summa av det som Naturvårdsverket delar ut till andra aktörer (67 miljoner, och den siffra som kan jämföras med tidigare år) och deras egna kostnader för PFAS-arbetet som tidigare inte har siffersatts av regeringen.

Även Kemikalieinspektionens uppdrag för att minska spridningen av PFAS fortsatte och förnyades, vilket inkluderar allt från arbetet med att begränsa hela PFAS-gruppen på EU-nivå till informationssatsningar och kontroll av PFAS i produkter. Eftersom Kemikalieinspektionens regleringsbrev endast specificerar att de ska arbeta för minskad spridning av PFAS och inte hur mycket av budgeten som ska gå till detta arbete, blir det svårt att avgöra hur stor satsningen varit och om den varierat över tid. Budgeten för kemikalieinspektionen har (sett till inflationen) varken ökat eller minskat under nuvarande regeringsperiod.

Den här granskningen har enbart inkluderat regeringens satsning i budgeten, uppdrag till myndigheter och agerande inom EU- och FN-systemet för att begränsa eller förbjuda PFAS.

Regeringens betyg

Grön

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

Centerpartiet föreslår i sin budgetproposition för 2026 att regeringens saneringsanslag för återställning av förorenade områden ska öka med 25 miljoner årligen 2026 – 2028. I budgetförslaget finns även en reformtabell där partiet föreslår en satsning för "Rent vatten utan PFAS". Den föreslagna satsningen är 50 miljoner under 2026 och 100 miljoner under 2027 respektive 2028. Det framgår dock inte tydligt vad som ingår i satsningen. År 2023 och 2024 lämnas kommittémotion 2023/24:2485 och 2024/25:2486 till riksdagen. Motionerna innehåller ett förslag om att se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras från sitt förhöjda PFAS-innehåll. Motionen får upprepat avslag i såväl miljö- och jordbruksutskottet som i kammaren.

I kommittémotion 2025/26:3732, som ingår i Socialdemokraternas skuggbudget för 2026; föreslås att fasa ut PFAS inom alla användningsområden i dialog med industrin för att åstadkomma ett nationellt totalförbud mot PFAS-kemikalier.

Socialdemokraterna skriver att de "vill ta ett handslag med industrin för att systematiskt fasa ut PFAS inom alla användningsområden". Motionen behandlas i miljö- och jordbruksutskottet och beslut förväntas 11 mars 2026. I

Socialdemokraternas skuggbudget för 2024 och 2025 föreslogs en sänkning av saneringsbudgeten med 250 miljoner kr per år på grund av outnyttjade pengar.

Vänsterpartiet föreslår i sin skuggbudget (motion 2025/26:3173) en satsning på 300 miljoner kronor mer än regeringens saneringsbudgetförslag för 2026. Vänsterpartiet föreslår även att 250 miljoner ska läggas i statligt stöd till de kommuner som drabbats värst av PFAS-föroreningar, i syfte att rena dricksvatten från PFAS. Förslaget introducerades i Vänsterpartiets budgetproposition 2023/24:2385 och har sedan föreslagits varje år. I Vänsterpartiets samtliga skuggbudgetar, inklusive motion 2022/23:1299, föreslås en ökning av mellan 53 och 135 miljoner över regeringens anslag för miljöövervakning, där övervakning av miljögifter ingår. Under 2023 lämnas partimotion 2023/24:991 till riksdagen. I motionen föreslår partiet följande sex åtgärder: att ett nationellt förbud mot PFAS bör införas på varor som barn kommer i kontakt med samt i textil, kosmetika och varor som kommer i kontakt med livsmedel; att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär att produkter som innehåller PFAS och andra särskilt farliga ämnen måste märkas; att regeringen inom ramen för miljömålssystemet bör införa etappmål om att mat och dricksvatten ska vara fria från PFAS; att regeringen bör återkomma med lagförslag som syftar till att säkra arbetsmiljön för yrkesverksamma som kommer i kontakt med PFAS; att regeringen bör återkomma med förslag på tydligare lagstiftning gällande ansvar när personer utsätts för höga halter av hälsoskadliga kemikalier; att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär att alla produkter som innehåller PFAS klassas som farligt avfall. Samtliga yrkanden får avslag i miljö- och jordbruksutskottet. Under mandatperioden har dock EU-lagstiftning om förbud mot PFAS i leksaker och livsmedelsförpackningar gått igenom.

Miljöpartiet föreslår i sin budgetproposition för 2026 att saneringsanslaget ska öka med 751 miljoner mer än regeringens föreslagna anslag för 2026. Miljöpartiet föreslår även att budgeten för miljöövervakning ska öka med 162 miljoner, över regeringens föreslagna budget – bland annat för att möjliggöra utökade satsningar på PFAS-screening. Miljöpartiet satsar även 32 miljoner mer än regeringen på Kemikalieinspektionens arbete, varav cirka hälften av satsningen är öronmärkt för arbetet mot PFAS. Miljöpartiet vill även satsa 350 miljoner kronor i budgeten för statlig medfinansiering för investeringar i rent dricksvatten och va-nätet, för att rena mot miljögifter så som PFAS. Miljöpartiet föreslår i samtliga budgetar för 2024, 2025 och 2026 att regerings anslag för sanering, Kemikaliemyndigheten och miljöövervakning ska höjas samt att 350 miljoner kronor ska läggas på statligt stöd för upprustning av va-nätet. I en kommittémotion (2025/26:3419) ges 32 förslag på kraftsamlingar mot PFAS. I motionen finns bland annat följande att-satser: att PFAS-märkning införs; att producenter av PFAS-ämnen betalar en PFAS-avgift för arbetet med att åtgärda PFAS-skador; att det ska bli förbjudet att släppa ut PFAS i vattendrag till följd av dränering; att statligt stöd ska införas för att finansiera PFAS-rening av dricksvatten; att Försvarsmakten och Fortifikationsverket, i de fall de är ansvarig, ska föreläggas att skyndsamt vidta åtgärder för att PFAS-föroreningar inte ska spridas; att det ska införas lagkrav på att massor som ska få ny användning på ny plats ska provtas för PFAS före flytt för att undvika att nya områden blir kontaminerade av PFAS.

Sverigedemokraterna har under mandatperioden ingått i ett budgetsamarbete med regeringen och har därför avstått från att lägga fram egna budgetmotioner och istället röstat för regeringens budgetar. Sverigedemokraterna har lagt en motion med förslag om att regeringen ska ta fram en handlingsplan för sanering av militärflygplatser.

Källor och underlag

Regeringens agerande

Regeringsförklaring. 2025-09-09: "Regeringsförklaringen 2025"

<https://www.regeringen.se/tal/2025/09/regeringsforklaringen-2025/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, 2023-02-07: "Sverige står bakom EU-lagförslag om stopp för användning av PFAS-ämnen"

<https://regeringen.se/pressmeddelanden/2023/02/sverige-star-bakom-eu-lagforslag-om-stopp-for-anvandning-av-pfas-amnen/>

Faktapromemoria. 2024/25:FPM20 Visionen för jordbruk och livsmedel

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/visionen-for-jordbruk-och-livsmedel_hc06fpm20/

Faktapromemoria. 2024/25:FPM51 EU:s strategi för vattenresiliens
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/eus-strategi-for-vattenresiliens_hc06fpm51/

Interpellationsdebatt, 2025-05-12: "Nationella åtgärder för att stoppa utsläppen av PFAS" https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/nationella-atgarder-for-att-stoppa-utslappen-av_hc10619/?pos=751&autoplay=true

Interpellationsdebatt, 2025-04-08: "PFAS och Sveriges agerande i fråga om evighetskemikalier" https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/pfas-och-sveriges-agerande-i-fraga-om_hc10547/

Interpellationsdebatt, 2025-05-24: "Arbetet för att stoppa utsläppen av PFAS" https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/arbetet-for-att-stoppa-utslappen-av-pfas_hb10708/

Interpellationsdebatt, 2024-01-19: "Skydd för människor och miljö från PFAS" https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/skydd-for-manniskor-och-miljo-fran-pfas_hb10322/

European Council, Council of the European Union, 2024-12-17: "Environment Council, Public session" <https://video.consilium.europa.eu/event/en/27773>

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/40, 2024-12-19: "om förpackningar och förpackningsavfall, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2019/904 och om upphävande av direktiv 94/62/EG" <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:32025R0040>

Tal. 2024-09-02: "Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtaris tal vid nordisk konferens om PFAS-substitution" <https://regeringen.se/tal/2024/09/klimat--och-miljominister-romina-pourmokhtaris-invigningstal-vi-konferens-om-pfas-substitution-den-2-september-2024/>

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG, 2009-06-18: "om leksakers säkerhet" <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/48/oj>

Pressmeddelande från Finansdepartementet, 2025-11-27: "Stärkt skydd mot farliga leksaker" <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/11/starkt-skydd-mot-farliga-leksaker/>

Faktapromemoria. 2023/24:FPM2 Förordning om leksakers säkerhet
<https://www.regeringen.se/faktapromemoria/2023/09/202324fpm2/>

Pressmeddelande från Klimat- och näringslivsdepartementet, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Statsrådsberedningen, 2025-09-12: "Satsningar på ren natur och giftfri vardag"

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/satsningar-pa-ren-natur-och-giftfri-vardag/>

Budgetproposition. Prop. 2025/26:1 Budgetpropositionen för 2026 - Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/budgetpropositionen-for-2026-utgiftsomrade-20_hd031d22/

Naturvårdsverket, 2026-02-03: "Kunskap om PFAS i livsmedel och miljö" <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/kunskap-om-pfas-i-livsmedel-och-miljo/>

Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Naturvårdsverket <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=22200>

Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Naturvårdsverket <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=23252>

Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Naturvårdsverket <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=24153>

Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Naturvårdsverket <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=24968>

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Naturvårdsverket <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?rbid=25998>

Samarbets- och oppositionspartiernas agerande

(MP) Motion 2025/26:3770 Sverige förtjänar bättre – Miljöpartiets budgetmotion för 2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sverige-fortjanar-battre-miljopartiets_hd023770/

(MP) Motion 2023/24:2689 Det gröna framtidsbygget https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/det-grona-framtidsbygget_hb022689/

(MP) Motion 2024/25:3220 Budget för en rättvis omställning – Miljöpartiets budgetmotion för 2025 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/budget-for-en-rattvis-omstallning-miljopartiets_hc023220/

(MP) Motion 2025/26:3419 Kraftsamling mot PFAS https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/kraftsamling-mot-pfas_hd023419/

(C) Motion 2025/26:3811 En budget för framtiden – fler jobb och lägre utsläpp https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-budget-for-framtiden-fler-jobb-och-lagre_hd023811/

(C) Motion 2023/24:2485 Hållbarhet och miljö https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/hallbarhet-och-miljo_hb022485/

(C) Motion 2024/25:2486 Vatten, hav och fiske
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vatten-hav-och-fiske_hc022486/

(S) Motion 2025/26:3732 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hd023732/

(S) Motion 2023/24:2654 Sammanhållning i en svår tid
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sammanhallning-i-en-svar-tid_hb022654/

(S) Motion 2024/25:3199 Ett rikare och rättvisare Sverige
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/ett-rikare-och-rattvisare-sverige_hc023199/

(SD) Motion 2024/25:1373 Livsmedel https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/livsmedel_hc021373/

(V) Motion 2025/26:3173 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-klimat-miljo-och-natur_hd023173/

(V) Motion 2023/24:2385 Rädda välfärden – för ett tryggare Sverige. Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/radda-valfarden-for-ett-tryggare-sverige_hb022385/

(V) Motion 2022/23:1299 En rättvis väg genom krisen – Vänsterpartiets budgetmotion för 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/en-rattvis-vag-genom-krisen-vansterpartiets_ha021299/

(V) Motion 2024/25:1924 För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt. Vänsterpartiets budgetmotion för 2025 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/for-ett-starkare-sverige-klimat-valfard-och_hc021924/

(V) Motion 2023/24:991 Vardag fri från skadliga kemikalier
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/vardag-fri-fran-skadliga-kemikalier_hb02991/

Övrigt

Kemikalieinspektionen, 2026-03-26: "PFAS" <https://www.kemi.se/hallbarhet/amnen-och-material/pfas#h-Lagarochregler>

Kemikalieinspektionen, 2023-02-07: "Nytt EU-förbud kan stoppa all tillverkning och försäljning av PFAS" <https://www.kemi.se/arkiv/nyhetsarkiv/nyheter/2023-02-07-nytt-eu-forbud-kan-stoppa-all-tillverkning-och-forsaljning-av-pfas>